

Asiantuntijamme Idässä

Identifikaatioita, toiseuksia ja asiantuntijuuksia ulkosuomalaisten
blogeissa Kiinassa, Japanissa, Qatarissa, Saudi Arabiassa,
Israelissa, Turkissa ja Venäjällä

Nuppu Pelevina

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Poliittinen historia

Pro gradu-tutkielma

Lokakuu 2015

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Politiikan ja talouden tutkimuksen laitos	
Tekijä □ – Författare – Author Nuppu Pelevina			
Työn nimi – Arbetets titel – Title ASiantuntijamme idässä Identifikaatioita, toiseuksia ja asiantuntijuksia ulkosuomalaisten blogeissa Kiinassa, Japanissa, Saudi Arabiassa, Israelissa, Turkissa ja Venäjällä			
Oppiaine – Läroämne – Subject poliittinen historia			
Työn laji – Arbetets art – Level pro gradu tutkielma		Aika – Datum – Month and year Lokakuu 2015	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 140
<p>Tiivistelmä – Referat – Abstract</p> <p>Siirtolaisuus mielletään usein pysyväksi asettumiseksi vieraaseen maahan. Nykyajan maastamuutto on kuitenkin usein väliaikaista. Muuttoa ohjaavat maailmantaloudelliset ja poliittiset seikat ja mahdollisuus parempaan elintasoon, mutta myös seikkailunhalu ja sattuma. Kultaisen Lännen ohella kiinnostava suunta on mahdollisuuksien ja haasteiden ltä: Kauko-ltä, Lähi-ltä ja suomalaisille tutuin itänaapuri. Tässä pro gradussa tutkitaan ulkosuomalaisten blogeja ei-läntisissä maissa ja niissä rakentuvia identifikaatioita ja asiantuntijuksia. Tutkimuksessa tarkastellaan ulkosuomalaisblogien kirjoittajille muotoutuvia rooleja, suhdetta lukijan ja kirjoittajan välillä ja paikallisen representaatioita oman ulkomaalaisuuden ja ulkopuolisuuden pohjalta. Kansallisen identiteetin rinnalla ja siihen limittyen vieraassa maassa tarjoutuu useita muita osin väliaikaisia identifikaatioita, jotka tyypillisesti lakkaavat olemasta tai muuttuvat kotimaahan palatessa. Monelle kaukaisemmassa kohdemaassa olevalle suomalaiselle keskeinen identifikaatio on länsimainen. Ulkosuomalaisten blogeissa konstruoidaan omaan kokemukseen ja ensikäden tietoon pohjautuvaa asiantuntijuutta sekä suhteessa lukijoihin että paikallisiin, niihin, joista tiedetään.</p> <p>Tutkimusaineisto koostuu 76 ulkosuomalaisblogista, jotka sijoittuvat Kiinaan, Japaniin, Saudi Arabiaan, Qatarin, Israeliin, Turkkiin ja Venäjälle. Blogit ajoittuvat vuosille 2004-2015. Teoreettisena viitekehyksenä toimii Stuart Hallin foucault'lainen diskurssianalyysi, ja erityisesti Hallin kuvaama Me ja Muut -diskurssi, vallitseva etnosentrinen tapa representoida Lännän ja muun maailman välisiä suhteita. Länsimainen on usein arkipuheessa, poliittisissa diskursseissa ja jopa akateemisessa tutkimuksessa esiintyvä normaali, johon muita ei-länsimaisia verrataan. Tutkimuksessa on vertaileva ote. Kunkin kohdemaan kohdalla huomiota kiinnitetään yhteiskunnan, hallinnon, ihmisten ja sukupuoliroolien kuvaukseen ja stereotyyppihin, sekä tarkastellaan miten representoidaan paikallisten suhtautumista suomalaiseen, suomalaisille tarjottuja länsimaisuuden identifikaatioita. Norman Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin käsitteistöä hyödyntäen hahmotellaan ulkosuomalaisblogeille ominaisia lajityyppejä, eli blogityyppejä, ja diskurssityyppejä.</p> <p>Blogityyppi vaikuttaa keskeisesti siihen, mitä merkityksiä lukijat blogeille antavat, ja minkä diskurssien puhujaksi blogeissa asetutaan. Tutkittavat blogit on jaettu muodon, sisällön, kirjoittajan ulkomailla oleskelun statuksen ja blogin käyttötarkoituksen mukaan kahteen pääryhmään: matkakertomuksiin ja asiantuntijablogeihin sekä tarkempiin alatyyppeihin. Toiseutta konstruoivat diskurssit, ja toisaalta stereotyyppioita purkavat diskurssit otetaan käyttöön osin blogityypin pohjalta. Blogeille ominainen yhteisöllisyys näkyy tekstien moniäänisyytenä. Kommentit muotoutuvat osaksi blogien kokonaisuutta, ja niissä pääsee ääneen erilaisia näkökulmia, eri diskursseja. Kunkin kohdemaan representaatioihin vaikuttavat käytössä olevat diskurssijärjestykset, ne diskurssit, joissa kohdemaasta tyypillisesti puhutaan. Länsi viittaa kaikkialla kehittyneeseen, moderniin ja toimivaan yhteiskuntaan. Länteen liitetään ainakin implisiittisesti sukupuolten tasa-arvo ja yksilönvapaudet, erityisesti blogien kohdalla korostuva sananvapaus. Länteen liitetään useammassa kohdemaassa kristinusko. Tässä tutkimuksessa korostuu länsimaisuuden muotoutuminen etnisenä identifikaationa. Länsimaisuutta tuotetaan yhdessä muiden valkoisten ulkomaalaisten kanssa ja dialogissa paikallisen kanssa. Yhden Me ja muut -diskurssin sijaan hahmottuu kuitenkin useita tapoja puhua meistä ja muista. Eroa tehdään paikallisten lisäksi muihin ulkomaalaisiin, erityisesti turisteihin. Venäjän kohdalla diskurssijärjestys on huomattavasti vakiintuneempi ja moniulotteisempi kuin muiden kohdemaiden. Blogeissa on mahdollista syntyä kulttuurirajat ylittävää dialogia, mutta samalla niissä pidetään yllä hyvin vanhoja käsityksiä ja stereotyypppejä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords blogit, diskurssi, expatriaatti, identiteetti, länsimainen, representaatio, sosiaalinen media, ulkosuomalainen			

*kadut näyttävät vierailta
katukahvilan kulmalla
joku nauraa tavalla
johon en ole tottunut
ja minä itken koska en tahdo nähdä ihmisten lähtevän*

*olen yksin kaupungissa
katselen valoja, kuuntelen melua
suutelen ilmaa Pariisin*

en yleensä naura näin paljon

*ihmiset näyttävät uusilta
on tuntemattomia
jotka katsovat tavalla
johon en ole tottunut*

ja minä lähdän koska en tahdo joutua myöhemmin itkemään

...

ja minä itken koska en tahtoisi joutua vielä lähtemään

Tämä **Heli Kajon Kiina** -niminen biisi on I-H-A-N-A, ja monilta paikoin kuin suoraan vaihtovuodestani.

Lähde: Vaihto-oppilaan blogi *Pekingin valot*. rasismista, Kiinasta, Suomesta ja minuudesta, 26.4.2013.

Sisällys

JOHDANTO	1
1 TULIN, NÄIN JA JOIN.....	24
1.1.Hyvinvointivaltiosta vieraaksi	24
1.2.Ulkosuomalaisien blogit mediateksteinä.....	27
1.3.Digiajan matkakertomukset	38
1.4.Asiantuntijablogit ja asiantuntijadiskurssit	47
1.5.Me Länkkärit.....	51
KAUKO-ITÄ	54
2 LÄNKKÄRINÄ KINKKILÄSSÄ	54
2.1. Aidan takana on Kiina.....	54
2.2. China is Different.....	55
2.3. Me länkkärit ja miljoona pientä kiinalaista.....	56
2.4. Iso valkoinen katseen kohteena.....	61
2.5. Kriitikot	65
2.6. Kiinan keisarit	68
3 SUSHIRAJAN TAKANA.....	72
3.1. Jonottajien luvattu maa	72
3.2. Katastrofimatkailu.....	73
3.3. Gaijin.....	74
3.4. Paikallistuminen.....	77
3.5. Pienet ja söpöt	79
LÄHI-ITÄ	82
4 HÄIRINTÄÄ JA SHOPPAILUA HIEKKALAATIKOLLA.....	82
4.1. Saudiexptblogi.....	83
4.2. Modern Day Slavery	85
4.3. Mustakaavut	87
4.4. Länsi vastaan islam	91
5 TURKKI IDÄN JA LÄNNEN VÄLISSÄ	92
5.1. Kaoottinen, arrogantti Istanbul.....	92
5.2. Poliisi ampuu kumisella luodilla	94
5.3. Rasismi, sovinismi, uskonto ja nationalismi	96
6 VERIVALAN KULTTUURI- ISRAEL	104

6.1. Anaalitarkastus check pointilla	105
6.2. Muurin toisella puolella	108
6.3. Kolmas tie	109
ITÄRAJAN TAKANA	112
7 NAISTENPÄIVIÄ JA VOITONPÄIVIÄ.....	112
7.1. Tää on niin Venäjä	113
7.2. Meidän poliittinen historiamme	117
7.3. Babuska, moskovatar ja tosimies Igor	126
POHDISKELU.....	132

JOHDANTO

On hienoa astua ulos omalta mukavuusalueeltaan ja huomata selviytyvänsä vieraassa maassa.¹

Yhä useampi suomalainen lähtee pysyvästi tai väliaikaisesti ulkomaille opiskelemaan, työskentelemään ja perustamaan perhettä. Tilastokeskuksen mukaan Suomesta muutti vuoden 2014 aikana ulkomaille 15 490 henkeä, joista yksi kolmasosa Euroopan Unionin ulkopuolelle.² Ulkosuomalaisia, ulkomailta asuvia suomen kansalaisia, arvioidaan olevan noin 250 000. Komennustyöntekijöitä, yritysten lähettämiä työntekijöitä, on 20-30 000 ja opiskelijoita 10 000. Suomalaiset muuttajat ovat korkean elintason eliittisiirtolaisia, joille muutto ja paluu ovat vapaaehtoisia.

Siirtolaisuus mielletään usein pysyväksi asettumiseksi vieraaseen maahan. Nykyajan maastamuutto on kuitenkin usein väliaikaista, ja pysyvää muuttoa edustaa lähinnä avioituminen ulkomaille.³ Muuttoa ohjaavat maailmantaloudelliset ja poliittiset seikat ja mahdollisuus parempaan elintasoon, mutta myös seikkailunhalu ja sattuma. Kultaisen Lännen ohella kiinnostava kohdealue on mahdollisuuksien ja haasteiden Itä: Kauko-Itä, Lähi-Itä ja suomalaisille lähin itänaapuri. 2000-luvulla suurta huomiota saivat BRICS-maat Brasilia, Venäjä, Intia ja Kiina, joista Suomen kohdalla keskeisin on Venäjä. Työperäistä muuttoa on suuntautunut Suomesta Nokian johdolla erityisesti Kinaan. Myös muut nousevat taloudet ovat houkuttavia kohdemaita työperäiselle muuttajille ja seikkailunhaluisille opiskelijoille.

Uusien teknologisten harppausten tuoma digiaika ja sosiaalinen media tarjoavat nykyisille ulkosuomalaisille aivan uudenlaisen mahdollisuuden pitää yhteyttä perheeseen ja ystäviin kotimaassa ja luoda kontakteja muihin kohdemaassa asuviin suomalaisiin. Monille ulkosuomalaisille onkin muodostunut tavaksi kirjoittaa virtuaalista matkakertomusta, blogia.

¹ Seikkailuni Turkissa. Sopeutuminen ja kuinka olen muuttunut, 12.3.2013.

² Maahanmuuton voitto pieni vuotta aiemmasta. Tilastokeskus. 29.5.2015.

http://www.tilastokeskus.fi/til/muutl/2014/muutl_2014_2015-05-29_tie_001_fi.html

³ Hallituksen ulkosuomalaispoliittinen ohjelma vuosiksi 2012 – 2016, s.3, 5.

http://www.intermin.fi/download/46344_ulkosuomalaisohjelma_2012-2016.pdf?b3fbb37ae79ad188

”Luulen että tarvitsen blogia jotta voi purkaa kokemuksiaan jonnekin. Eihän täällä muuten selviä järjissään.”⁴

Blogi on sosiaalinen media, verkkoviestintäympäristö, jossa käyttäjät ovat sisällön aktiivisia tuottajia ja välittäjiä. Blogia voidaan pitää ensimmäisenä aidosti ja spesifisti verkonomaisena viestinnän välineenä, web-lähtöisenä genrenä.⁵ Blogi on julkaisualusta⁶ tai formaatti, verkkosivu tai sivusto, jolle yksi tai useampi kirjoittaja eli bloggari tai bloggaaja tuottaa säännöllisesti sisältöä eli bloggaa. Blogikirjoitukset eli merkinnät tai postaukset ilmestyvät sivulle kronologisessa järjestyksessä niin, että uusin näkyy ensimmäisenä. Blogeissa voidaan julkaista tekstiä, kuvia ja videoita. Blogeille tyypillisiä piirteitä ovat linkitys muihin netin mediasisältöihin, henkilökohtaisen näkökulman painottuminen ja kommentointimahdollisuus lukijoille. Kirjoitukset ovat tyypillisesti lyhyitä, suoria ja epämuodollisia, tyylilajiltaan usein ironisia tai satiirisia.

Matkablogit, tai ulkosuomalaisten blogit, ovat myös digiajan matkakertomuksia. Matkakertomuksilla on kautta historian ollut merkittävä rooli ihmisten muodostamassa tietoisuudessa ympäröivästä maailmasta ja paikastaan siinä. Matkakertomusten perusteella myös lukijat muodostavat käsityksensä kohdemaista. Matkablogi on tyypillisesti yhden, toisinaan kahden, kirjoittajan pitämä. Keskeisenä sisältönä on omien kokemusten kertominen ja muistiin tallettaminen sekä paikallisen elämän havainnointi. Ulkomailla asuvalle suomalaiselle rakentuu blogeissa tietynlainen ensikäden kokemuksesta kumpuava paikallisen kulttuurin asiantuntijuus.

Suomalaisuuden ja ulkosuomalaisuuden rinnalla bloggarit puhuvat itsestään vaihtarina, expatriaattina tai aupparina (au pair). Eroa ja samuutta rakennetaan sekä suhteessa paikalliseen yhteiskuntaan ja ihmisiin että muihin ulkomaalaisiin ja kotiin jääneisiin suomalaisiin. Kauko- ja Lähi-Idässä suomalaiset identifioituvat vahvasti Länteen, ja blogeissa puhutaan meistä länsimaalaisista, lännestä. Suomea on vasta vähän aikaa pidetty yksiselitteisesti länsimaana, mutta ulkomaalaisena Idässä *länkkäriys* korostuu kansallisen identiteetin rinnalla ja siihen limittyen. Tämä havainto on toiminut kipinä

⁴ ... mutta täällä ei sada koskaan. Welcome to the Middle East, baby, 29.6.2012.

⁵ Heinonen, Ari & Domingo, David (2009): Blogit journalismin muutoksen merkinä. Artikkeliteoksessa: Väliavaruuden, Esa (toim.): Journalismin murroksessa. Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä, Helsinki, 72.

⁶ Rulyova, Natalia & Zagibalov, Taras (2012): Blogging the Other: Construction of National identities in the Blogosphere. *Europe-Asia Studies*, vol. 64, 8. s. 1524-1545.

hahmotellessani käsillä olevan pro gradun kysymyksenasettelua. Tutkimusaineistona ja tutkimuskohteena ovat ulkosuomalaisten blogit ei-läntisissä maissa. Tutkimus on aineistolähtöinen, ja lopullinen kysymyksenasettelu ja aineistorajaus ovat muotoutuneet tutkimuksen edetessä ja blogeja lukemalla. Tutkimuksessa tarkastellaan ulkomailla oleskelevien suomalaisten blogeissa esiintyviä identifikaatioita. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, miten konstruoidaan Länsi, ja miten kohdemaiden ihmisiä ja yhteiskuntia representoidaan. Post-kolonialistisena tunnettu tutkimustraditio on tuottanut merkittävän ajatteluun ja tutkimukseen vaikuttavan käsitteen orientalismi, jolla tarkoitetaan Lännen ylimielistä suhtautumista Itään, Orienttiin. Orientalismin perintöä ei voi sivuuttaa tämänkään tutkimuksen taustalla. Teoreettisena viitekehyksenä toimii brittiläisen kulttuuritutkimuksen suunnannäyttäjän Stuart Hallin foucaultlainen diskurssianalyysi.

Tutkimuksessa lähestytään blogeja uudenaikaisena yksityisen ja julkisen väliseen tilaan muodostuvana mediana.

Pro gradun tutkimuskysymykset on määritelty seuraavasti:

1. Millaisia ulkomailla oloon liittyviä identifikaatioita ulkosuomalaisblogeissa konstruoidaan?
2. Millaisia suhteita blogeissa rakennetaan kirjoittajan tai kertojan, yleisön ja paikallisen välille?
3. Miten blogeissa representoidaan paikallinen yhteiskunta ja ihmiset, ne joista tiedetään? Esiintyykö Länsi vastakuvana paikalliselle Stuart Hallin kuvaaman Me ja muut –diskurssin kaltaisena kaksijakoisuutena?

Tutkimalla eri syistä eri alueille muuttaneiden blogeja voidaan tarkastella sekä kirjoittajan statukseen liittyviä identifikaatioita ja asiantuntijuuksia että representaatioiden vaihtelua kohdemaiden välillä. Tutkimuksessa käytettävä identiteetin käsite pohjautuu Hallin esittelemään postmoderniin subjektiin, jolla ei ole kiinteää olemuksellista tai pysyvää identiteettiä. Subjektilla on sen sijaan useita identiteettejä, jotka voivat olla keskenään ristiriidassa ja yhteen sopimattomia. Identiteetti muokkautuu jatkuvasti suhteessa niihin tapoihin, joilla meitä representoidaan ja puhutellaan ympäröivissä kulttuurisissa

järjestelmissä. Representaatiolla tarkoitetaan jonkun esittämistä jonkunlaisena. Identiteetti on historiallisesti määrittynyt ja subjekti ottaa eri aikoina eri identiteettejä.⁷

Identiteetin rakentuminen tapahtuu eron kautta, ja identiteetit muodostuvat ja muuttavat muotoaan osana representaatiota ja suhteessa siihen. Kansalliset kulttuurit ovat yksi kulttuuristen identiteettien keskeisistä lähteistä. Kansakunta on tällöin merkityksiä tuottava kulttuurinen representaatiojärjestelmä ja kansallinen kulttuuri on diskurssi, tapa rakentaa merkityksiä kansakunnasta, kuvitteellisesta yhteisöstä, johon voimme identifioitua.⁸

Hallin sanoin nykyajan kiihtynyt globalisaatio irrottaa identiteettejä paikoista, ajankohdista, historioista ja traditioista ja esittää ne *vapaasti leijuvina*. Kansalliset identiteetit sekä rapautuvat että vahvistuvat globalisaation, kulttuurisen homogeenoitumisen ja globaalien postmodernin ja näiden vastareaktioiden vaikutuksesta. Yhdenmukaistumisen rinnalla näkyy viehtymystä eroon, etnisyyteen ja toiseuteen, uutta kiinnostusta lokaaliseen. Samalla syntyy uusia globaaleja ja uusia lokaalisia identifikaatioita.⁹ Modernisaatio ei olekaan tuonut nationalismiin korvaavia universaaleja tai kosmopoliittisia arvoja ja identiteettejä, vaan aiheuttaa identiteeteissä moninaisia siirtymiä ja taittumia.¹⁰ Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita kirjoittajan roolista ja ulkomailla oleskelun statuksesta, siitä, miten paikallista representoidaan oman ulkomaalaisuuden ja ulkopuolisuuden pohjalta. Identifikaatiot voivat olla hetkellisiä paikkaan ja kontekstiin liittyviä tai pysyvämpiä. Lokaalinen identifikaatio ei välttämättä kiinnitykään kotimaahan tai kotipaikkakuntaan. Ulkomaalaisuus ja ulkomailla oloon liittyvät identiteetit tyypillisesti lakkaavat olemasta tai muuttuvat kotimaahan palatessa.

Hallin esittelemä Länsi ja muut -diskurssi toimii pohjana toiseus- ja länsi-diskurssien analyysissä ja kielitieteilijä Norman Fairclough'n systemaattisempaa kriittistä diskurssianalyysiä käytetään apuna blogien tyypittelyssä. Hallin kehikkoa täydennetään Suomen kansallisen identiteetin käsittelyllä.

⁷ Hall, Stuart (1999): Identiteetti, Vastapaino, Tampere, 20-21.

⁸ Hall 1997, 46-47.

⁹ Hall 1997, 58-64.

¹⁰ Hall 1997, 75-76.

Matkablogit tutkimuksen kohteena

Tutkimusaineisto koostuu 76 ulkosuomalaisblogista. Kauko-Itää edustavat Kiina ja Japani, Lähi-Itää Saudi Arabia, Qatar, Israel ja Turkki ja suomalaisille läheisintä Itää naapurimaa Venäjä. Blogit ajoittuvat vuosille 2004-2015, ja osa blogeista päivittyy edelleen. Tutkimukseen blogit on haettu blogilista.fi sivustolta, jonne listattiin kesään 2015 asti blogeja asiasanojen avulla. Hakusanoina käytettiin kohdemaiden nimiä. Lisäksi blogeja etsittiin Googlesta haulla ”kohdema + blogi”, korkeakoulujen kansainvälisten palvelujen sivuilta sekä lumipallomenetelmällä eli etsimällä linkkejä valituista blogeista. Menetelmä soveltuu aineiston luonteeseen hyvin.

Useissa siirtolaistutkimuksissa erotetaan väliaikaiset tai lyhytaikaiset muuttajat ja perinteiset pysyvät siirtolaiset. Koska nykyajalle tyypillisintä siirtolaisuutta kuvaa nimenomaan väliaikaisuus, on tässä tutkimuksessa rajattu ulos ainoastaan viihdematkailijat eli turistit. Edellytyksenä on, että blogin kirjoittajalla on työpaikka, opiskelupaikka tai puoliso ulkomailla, ja oleskelun kesto on vähintään kolme kuukautta. Tutkimuksessa ovat mukana työkomennuksella olevat ja heidän puolisonsa, yliopistojen vaihto-opiskelijat, lukiovaihto-oppilaat, vierastyöläiset ja työharjoittelijat sekä maahanmuuttajat, jotka ovat menneet naimisiin kohdemaan kansalaisen kanssa.

Komennustyöntekijöiden blogeja on Kiinasta ja puolisopestiläisten Kiinasta ja Japanista, itsenäisiä työntekijöitä Venäjällä, Israelissa, Japanissa ja Kiinassa. Vaihto-oppilaita, vaihto-opiskelijoita ja harjoittelijoita on Kiinassa (lukio, korkeakoulu, yliopisto), Japanissa (lukio, yliopisto), Venäjällä (yliopisto) ja Turkissa (yliopisto) ja au paireja Kiinassa, Venäjällä ja Qatarissa. Turkkiin ja Venäjälle on lähdetty paikallisen puolison takia, ja paikallisen kanssa naimisiin on päädytty Saudi Arabiassa ja Kiinassa.

Historioitsijatkin ovat huomanneet, että informaatioteknologia riistää valtiolta kansallisen kulttuurin monopolin.¹¹ Blogi on kuitenkin vielä uusi aineistotyyppi. Blogien tutkimusta voi pitää mikrohistoriallisena, sillä siinä tarkastellaan yksilön muistiin tallentamia kokemuksia ja tarinoita. Tavallisten ihmisten puheiden ja identifikaatioiden

¹¹ Meinander, Henrik (2010): Kekkografia. Historiaesseitä. Kääntänyt Kinnunen Matti. Siltala, Helsinki, s. 35. Blogeista on kirjoittanut myös: Sedergren, Jari (2004): Ennen ja nyt, historian tietosanommat, pääkirjoitus. <http://www.ennenjanyt.net/2-04/paak.htm> Luettu 13.12.2014.

tutkimuksella hahmotetaan yhteiskunnallisella tasolla vallitsevia ja muuttuvia mielikuvia ja käsityksiä maailmasta. Tämän tutkimuksen blogit osallistuvat myös suomalaisuuden määrittelyyn, ottavat puhuakseen, uusintavat ja haastavat niitä diskursseja, joissa suomalaisten itseymmärrystä länsimaisena kansana määritellään.

Haastatteluaineistoon verrattuna blogeista on mahdollista saada sellaista informaatiota, jota tutkittavat eivät antaisi kasvotusten. Blogeja on hedelmällistä lähestyä esittämällä sellaisia kysymyksiä, joihin bloggari ei tiedä vastaavansa. Blogien kohdalla vaikuttaa siltä, ettei itesesensuuri välttämättä ole julkaistuissa teksteissä vahvempi kuin yksityiskeskusteluissa. Matkablogit ilmentävät tavallisten ihmisten suhteellisen tuoretta mahdollisuutta lähteä pitkälle ulkomaanmatkalle ja tuottaa julkista kertomusta matkasta. Blogit ovat hyvin tyypillisiä nykyajan minä- tai julkisuuskulttuurille. Bloggaus on sosiaalista toimintaa ja blogi muodostaa mielenkiintoisen yhdistelmän yksityistä ja julkista informaatioita ja haastaa käsityksemme näiden piirien rajoista.¹² Suosituimpien blogien kirjoittajien kohdalla voidaan puhua bloggari-identiteetistä.

Ulkosuomalaisblogeja ei ole mielekästä käsitellä yhtenä ryhmänä, koska ne eroavat toisistaan sisällöltään ja tyyliltään valtavasti. Blogien tyypittelyn pohjana on ajatus, että lajityyppi vaikuttaa keskeisesti siihen, mitä merkityksiä lukijat blogeille antavat, ja minkä diskurssien puhujaksi blogeissa asetutaan. Matkablogeja tai expatblogeja ei ole aiemmassa tutkimuksessa tyypitelty, vaan niitä on käsitelty kokonaisuutena, kohdemaittain tai tietyn ryhmän tuottamia blogeja. Tässä tutkimuksessa käytetään blogien tyypittelyyn Norman Faircloughn erottelua lajityypin ja diskurssin välillä muodostamalla joitakin blogeille ominaisia laji- ja diskurssityyppejä.

Blogitutkimuksessa tyypillinen jako henkilökohtaisiin päiväkirjoihin ja asiapitoisiin blogeihin pohjautuu blogien syntyhistoriaan. Ensimmäiset blogit olivat filterblogeja, joissa kirjoittaja linkitti ja kommentoi lyhyesti muita verkkosivuja, lähinnä uutisia. Tämä linkitys on sittemmin laajentunut nk. trackback ominaisuudella, jossa blogien kommentteja voi linkittää suoraan toisiin blogeihin, mikä mahdollistaa keskustelun

¹² Nardi, Bonnie A. & Schiano, Diane J. & Gumbrecht, Michelle (2004): Blogging as Social Activity, or, Would You Let 900 Million People Read Your Diary? CSCW '04 Proceedings of the 2004 ACM conference on Computer supported cooperative work.
http://www.artifex.org/~bonnie/pdf/Nardi_blog_social_activity.pdf

blogien välillä.¹³ Filterblogien lisäksi varhaiset käyttäjät alkoivat pitää omilla kotisivuillaan onlinepäiväkirjoja, jotka keskittyvät oman elämän tapahtumiin ja ajatuksiin. Päiväkirjasta voidaan erottaa vielä kolmas tyyppi, jossa kirjoittajat panostivat taiteelliseen ilmaisuun, grafiikkaan, kuviin ja kaunokirjallisen tekstin, runojen tai musiikin julkaisuun.¹⁴

Blogeja pidettiin pitkään perinteisen median vastaisina. Yleisötutkimuksissa lukijat kertovat hakevansa blogeista linkkejä muihin tietolähteisiin ja valtamediasta erottuvia mielipiteitä.¹⁵ 2010-luvulla blogit ovat vakiinnuttaneet paikkansa myös valtamedian ja organisaatioiden kanavina. Toisaalta itsenäinen bloggari on muuttunut paitsi identiteetiksi myös ammattinimikkeeksi. Blogeja analysoidaan usein vapaan journalismin idean pohjalta, jolloin osaa asiablogeista voidaan kutsua *journalistisiksi*. Edellytyksenä journalistiselle blogille pidetään kirjoittajan tavoitetta kerätä, analysoida ja tutkia tai kommentoida ajankohtaisia tapahtumia laajalle yleisölle, ja näin toteuttaa perinteisesti institutionalisoituneelle medialle kuuluvaa tehtävää. Kansalaisblogit ovat puhtaasti yksittäisten kansalaisten tuottamia, ja haastavat journalismia ulkoapäin. Ne ovat tyyppillisesti *watchblogeja*, joissa seurataan, analysoidaan ja kommentoidaan muun median puutteita ja virheitä. Kansalaiset voivat myös ottaa reportterin roolin. Henkilökohtaisiinkin asioihin keskittyvä blogi saattaa *syyllistyä journalismiin* analysoidessaan tapahtumaa, jonka todistajaksi kirjoittaja on sattunut.¹⁶

Heinonen ja Domingo pitävät blogeja merkinä journalismin paradigman murroksesta osallistavampaan ja läpinäkyvämpään suuntaan. Blogeissa linkitys mahdollistaa lähteiden avaamisen ja tarkistamisen. Toiseksi blogit ovat itseriittoisiin perinteisiin journalismin tuotteisiin verrattuna osallistavia. ”*Vakiintuneissa medioissa tarjotaan valmis paketti, johon lukijan ei ole mahdollista tehdä tulkintoja kuin tarjotuissa puitteissa.*”¹⁷ Itseasiassa vain mielipiteen julkisen esittämisen keinot ovat muuttuneet. Toimittajien työkuultuuriin ja käytäntöihin kuuluvan objektiivisuuden väistyminen

¹³ Heinonen & Domingo 2009, 73.

¹⁴ Siles, Ignacio (2011): From online filter to web format: Articulating materiality and meaning in the early history of blogs. *Social Studies of Science*, vol. 4, 5. 737–758. s.6. http://isiles.org/wp-content/uploads/2010/10/Siles_SSS_2011_web.pdf

¹⁵ Kaye, K. Barbara. Blog Use Motivations: An Exploratory Study. Teoksessa *Blogging, citizenship, and the Future of Media*. Edited Tremayne, Mark. Routledge. s.134-136.

¹⁶ Heinonen, Ari & Domingo, David (2008): Weblogs and Journalism. A Typology to Explore the Blurring Boundaries. *Nordicom Review*, vol.29, 1, s. 5-6. Heinonen & Domingo 2009, 76-77.

¹⁷ Heinonen & Domingo 2009, 85-86.

nähdään osallistavien ja moniäänisten mediatuotteiden mahdollisuudeksi.¹⁸ Mielenkiintoinen kysymys onkin, ohittaako moniäänisyys ja keskusteleva ote blogeissa objektiivisuutta konstruoivan kirjoittaja-identiteetin ja lisääntykö arvojen ja intressien läpinäkyvyys todella.

Kriittinen diskurssianalyysi

Diskurssianalyysissä tarkastellaan kieltä ja merkityksiä. Kieli nähdään sosiaalisesti ja historiallisesti vaihtelevana ja dialektisessa vuorovaikutuksessa muiden yhteiskunnallisten alueiden kanssa. Kieli samanaikaisesti representoi maailmaa, rakentaa identiteettejä ja muodostaa suhteita. Kieli pitää yllä sosiaalisia identiteettejä, suhteita ja tieto- ja uskomusjärjestelmiä, mutta se voi myös uudistaa niitä ja muuttaa niitä luovasti toisenlaisiksi.¹⁹ Foucault’lainen diskurssi määrittellään ryhmäksi lausumia, jotka tarjoavat kielen sitä varten, että voidaan puhua tietynlaisesta jotain aihetta koskevasta tiedosta eli representoida tätä tietoa.²⁰ Diskurssi on tiedon tuottamista kielen välityksellä. Diskurssi itse on tiettyjen käytäntöjen tuottama, diskursiivinen käytäntö ja merkitysten tuottamisen käytäntö. Kaikilla sosiaalisilla käytännöillä on diskursiivinen ulottuvuutensa.²¹

Foucault’n sanoin jokainen diskurssi tuottaa asemia, joista ja vain joista se voi toimia ja jokaisen diskurssia käyttävän on asemoitava itsensä siten kuin hän olisi kyseisen diskurssin subjekti. Diskurssit eivät ole suljettuja järjestelmiä vaan ammentavat toisista diskursseista.²² Hall rinnastaa Foucault’n diskurssin sosiologien ideologiaksi kutsumaan ilmiöön. Se on joukko lausumia tai uskomuksia, jotka tuottavat tietyn ryhmän tai luokan etuja palvelevaa tietoa.²³ Samaa diskurssia voivat kuitenkin käyttää ryhmät, joilla on ristiriitaisia intressejä.

Fairclough keskittyy kriittisen diskurssianalyysin perinteen mukaisesti paljastamaan yhteiskunnan valtarakenteita. Ideologian Fairclough määrittelee *“merkitykseksi, joka on*

¹⁸ Heinonen & Domingo 2009, 73. Helle, Merja (2009): Journalistisen työn murros. Artikkeliteoksessa: Väliverronen, Esa (toim.): Journalismi murroksessa. Gaudeamus, Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä, s.110.

¹⁹ Fairclough, Norman (1997): Miten media puhuu. Vastapaino Tampere. Alkuteos Media Discourse 1995. Suomentaneet Virpi Blom ja Kaarina Hazard, 74-76.

²⁰ Foucault 1972, 38, Hall, 99.

²¹ Hall, 98-99.

²² Foucault 1972, 95-96, Hall 1997, 99.

²³ Hall, 100-101.

vallan palveluksessa”. Ideologiat ovat väittämiä, jotka käyvät tekstistä ilmi epäsuorasti ja esiintyvät yleensä sen alkuolettamuksissa myötävaikuttaen eriarvoisten valta- ja hallintasuhteiden ylläpitämiseen ja muotoutumiseen. Tekstin tuottaja ei välttämättä pyri tietoisesti pönkittämään omaa tai oman ryhmänsä valta-asemaa, vaan ideologiat esiintyvät arkijärkenä, piiloisina itsestäänselvyyksinä tekstissä. Ideologiat yleensä näyttäytyvät implisiittisinä oletuksina teksteissä, jotka tuottavat ja uusintavat epätasa-arvoisia valtasuhteita.²⁴ Fairclough yhdistää kielitieteissä vallitsevan tavan nähdä diskurssi sosiaalisena toimintana ja vuorovaikutuksena ja jälkistrukturalistisen yhteiskuntateorian tavan nähdä diskurssi todellisuuden sosiaalisena konstruktiona, tiedon muotona. Tässä tutkimuksessa käytetään diskurssia Fairclough’n tavoin sekä foucaultlaisessa merkityksessä, että suppeammassa merkityksessä.

Viestintätilanteessa Fairclough erottaa toisistaan tekstin, diskurssikäytännöt ja sosiokulttuuriset käytännöt. Diskurssikäytännöillä tarkoitetaan tekstin kulutuksen ja tuottamisen prosesseja ja sosiokulttuurisilla käytännöillä laajempaa sosiaalista ja kulttuurista kontekstia. Viestintätilanteen sosiokulttuurinen käytäntö sisältää välittömän tilannekohtaisen kontekstin, laajemman yhteiskunnallisen kokonaiskehityksen ja näiden välissä olevan institutionaalisten käytäntöjen kontekstin. Kolme aspektia on syytä huomioida riippumatta siitä, mihin tasoon keskitytään: poliittinen ja taloudellinen eli vallan ja ideologian kysymykset ja kulttuurinen eli arvon ja identiteetin kysymykset.²⁵ Yksittäinen blogiteksti voidaan nähdä viestintätilanteena, ja blogi sarjana toisiaan seuraavia viestintätilanteita.

Fairclough’n erottelu diskurssin ja genren välillä toimii tässä tutkimuksessa lähtökohtana blogien tyypittelylle. Diskurssi kuuluu tiedon ja tiedonkoostamisen alueelle, genre puolestaan on kielenkäyttöä, joka yhdistetään tiettyyn käytäntöön. Oleellista on nähdä genret malleina, joista yksittäiset tekstit ammentavat. Tietyt lajityypit artikuloivat usein tiettyjä diskursseja. Esimerkiksi mediatekstit sisältävät kuitenkin tyypillisesti useita genrejä. *Diskurssityypillä* tarkoitetaan suhteellisen vakiintunutta genrejen ja diskurssien yhteenliittymää.²⁶ Fairclough käyttää diskurssityyppejä silloin kun useat muut tutkijat

²⁴ Fairclough, 25-26, 64.

²⁵ Fairclough, 79, 85.

²⁶ Fairclough, 76-78.

puhuvat genrestä. Esimerkiksi vaihtoblogi voidaan nähdä lajityyppinä, joka tyypillisesti artikuloi vaihtodiskurssia, tiettyä tapaa kuvata vaihtoa kokemuksena.

Jokaisessa tekstissä ja yksittäisessä virkkeessä voidaan tarkastella kolmea aspektia: tietyn sosiaalisen käytännön representointia ja kontekstualisointia ja tietynlaisen kirjoittaja- ja lukijaidentiteetin konstruointia sekä kirjoittajan ja lukijan välisen suhteen tietynlaista konstruointia. Yhtä tärkeää kuin tekstien sisältö on se, mitä teksteistä puuttuu. Ne representaatiot ja osallistujakategoriat ja sellaisten identiteettien ja suhteiden konstruointi joita tekstistä ei löydy.²⁷ Fairclough'n intertekstuaalisessa analyysissä etsitään tekstistä jälkiä diskurssikäytännöistä erittelemällä niitä diskursseja ja genrejä, jotka artikuloituvat tekstissä yhdessä. Intertekstuaalisuus sitoo tekstin diskurssikäytäntöjen yhteiskunnalliseen skaalaan eli diskurssijärjestyksiin. Intertekstuaalinen analyysi on subjektiivista ja nojaa analysoijan tulkintaan.²⁸ Tässä tutkimuksessa sivutaan diskurssien representaatiota (kuinka muiden puhe ja kirjoitus on upotettu tekstiin) sekä blogien kohdalla keskeistä kirjoittajan ja lukijan suhteiden ja kirjoittajan roolin rakentumista. Painopiste on blogien kokonaisuuden tasolla, minkä lisäksi jokaisen kohdemaan kohdalla on eritelty joitakin tekstejä tarkemmin.

Länsi ja muut

Kriittinen diskurssianalyysi pyrkii paljastamaan valtasuhteita. Diskurssi on *yksi* niistä järjestelmistä, joiden kautta valta leviää. Jonkin diskurssin tuottama tieto laskee perustan tietynlaiselle vallalle, jota harjoitetaan niitä kohtaan, joista tiedetään. Diskurssintuottajilla on valta tehdä siitä totta, vahvistaa sen asema tietona.²⁹ Totuudeksi vakiintunutta diskursiivista muodostumaa Hall kutsuu *totuuden järjestelmäksi*. Kullakin yhteiskunnalla on oma *totuusjärjestyksensä* eli ne diskurssityypit, jotka se hyväksyy ja saattaa toimimaan tosina.³⁰

Tällainen totuusjärjestelmä on *West and the Rest* eli *Me ja muut* -diskurssi, jossa Länsi representoi muun maailman vastakuvanaan. Diskurssi hahmottui löytöretkistä alkaen 1400-luvulta 1800-luvulle läntisten ja ei-läntisten kohtaamisten representaatioissa. Länsi

²⁷ Fairclough, 80.

²⁸ Fairclough, 84, 102- 103.

²⁹ Hall, 104, siteeraa Foucault'a 1980, 201.

³⁰ Hall, 104-105, siteeraa Foucault'a 1980, 131.

on idea, rakennelma, joka tuottaa tietynlaista tietoa tietystä aiheesta ja tiettyjä siihen kohdistuvia asenteita eli toimii ideologian tavoin. Länsi ja ei-länsi kuvataan usein binaarisina vastinpareina, jolloin läntinen mielletään urbaaniksi ja kehittyneeksi, ei-läntinen alikehittyneeksi ja maalaiseksi. Länsi toimii vertailustandardina, kehityksen huippuna. Me ja muut on hyvin eurosentrinen tai länsikeskeinen diskurssi, josta tuli hyvin vaikutusvaltainen ja yleinen. Se on osallistunut julkisten käsitysten ja havaintojen muovautumiseen näihin päiviin asti. Nykysin läntisellä tarkoitetaan kehittyntä, teollistunutta, kaupungistunutta, kapitalistista, maallista ja modernia yhteiskuntaa. Hallin mukaan läntinen on käytännössä synonyyminen modernin kanssa, ja minkä tahansa yhteiskunnan voidaan sanoa kuuluvan länteen.³¹

*”Länsi on kenties yksi keskeisimpiä kansainvälisen politiikan kiintopisteistä ja sitä järjestävistä tekijöistä, jolla on symbolina ja koodina ollut enemmän yhdistävää ja erottavaa voimaa kuin millään muulla vastaavan tyyppisellä peruskäsitteellä.”*³²

Jälkikolonialistinen tutkimus on tuottanut runsaasti tutkimusta siitä, miten Länsi on representoinut muut kulttuuripiirit toisiksi. Myös Hallin taustalla vaikuttaa vahvasti postkolonialistisen teorian kehittäjä, palestiinalaissyntyinen Edward Said. Saidin *Orientalismi* kuvaa Lännen tuottamia representaatioita Itäisestä Toisesta, Orientista.³³

Hallin Länsi ja muut diskurssi keskittyy valistusfilosofian ja löytöretkien aikana vakiintuneeseen kuvastoon Amerikasta. Myöhemmissäkin meitä ja muita koskevissa puhetavoissa näkyy *idealisoiminen*, käsitykset kultaisesta maasta, maanpäällisestä paratiisista ja yksinkertaisesta viattomasta elämästä, josta puuttuu kehittynyt ja järjestäytynyt yhteiskunta.³⁴ Toiseutta tuotetaan usein stereotyyppistämällä. Stereotyyppistämisen kahtia halkaiseminen eli foucault’lainen jakautumisen järjestelmä tarkoittaa, että samaan kohteeseen liittyy kaksi stereotypiaa, jotka näyttävät olevansa toistensa vastakohtia, mutta itseasiassa toimivat toistensa peilikuvina. Luonnontilassa elävät siviloimattomat alkuasukkaat olivat sekä estottomia nymfeja että sotaisia

³¹ Hall, 77-84, 105.

³² Joenniemi, Pertti & Lehti, Marko (2006): Murtunut, uusiutuva vai muuttumaton länsi? *Kosmopolis* vol. 36, 2.

³³ Orientti viittasi alun perin ranskalaisten ja brittien tapaan suhtautua Itään. Vasta toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvaltain vaikutusvallan kasvaessa, on orientalismi siirtynyt tarkoittamaan nimenomaan Yhdysvaltojen suhdetta Lähi-Itään. Said viittaa Lännellä (West) Yhdysvaltoihin. Said, Edward (1977): *Orientalism*. Penguin, London, s. 3-5,7,13

³⁴ Hall, 111-113.

barbaareja. Maailma on jaettu symbolisesti meihin ja muihin, siviloituneeseen ja siviloimattomaan, ja muu maailma tulee kuvatuksi kaikeksi siksi mitä länsi ei ole, absoluuttisena ja olemukseltaan erilaisena Toisena.³⁵

Binaariset vastakohtaparit sisältävät lähes aina valtasuhteen: valkoinen/musta, miehet/naiset, maskuliininen/feminiininen. Toisaalta merkityksiä on mahdollista rakentaa ainoastaan dialogissa Toisen kanssa. Vallitsevia representaatiojärjestelmiä voidaan kiistää esimerkiksi stereotyyppisiä nurinkääntämällä, mikä voi kuitenkin stereotypian purkamisen sijaan johdattaa stereotypian toiseen ääripäähän. Erilaisuuden hyväksyntään perustuva strategia korvaa vallitsevia kielteisiä kuvia myönteisillä. Klassinen esimerkki on vaatemerkki United Colors of Benettonin mainoskampanja, jossa eri kulttuureista tulevat mallit esiintyvät korostetusti yhdessä juhlien rodullisten ja etnisten kuvien hybridisyydellä.³⁶

Said korostaa, että orientalismi ei ole kadonnut mihinkään vaan näkyy erityisen hyvin 2000-luvulla George W. Bushin ulkopolitiikassa terrorismin vastaisen sodan kuvastossa, jossa islam, muslimit ja arabit esitetään Lännen vastakuvana.³⁷ Erityisesti orientalismi on saanut kritiikkiä siitä, että se pelkistää kaiken länsimaisen ja aasilaisen välisen kohtaamisen orientalismin viitekehykseen, jossa luodaan kaksinapaista me/he -jakoa. Alastair Bonnett korostaa, että Länsi ideana on rakentunut länsimaisten ja ei-länsimaisten vuorovaikutuksessa. Länsi käsitettä on käytetty, kuviteltu, stereotypiteltu ja kehitetty merkittäväällä tavoin ei-läntisissä maissa. Yhteiskunnallisessa keskustelussa Länsi esiintyy toimijana, jonka toimintaan ei-länsi reagoi. Bonnet huomauttaa, että länsimainen on määre, jonka ottavat omakseen erityisesti eurooppalaistaustaiset ex-patriaatit ei-läntisissä maissa.³⁸

Vallitsevat käsitykset ja stereotypiat Lännessä muuttuvat Lännen ulkopuolella yhtä merkittävästi kuin lännen sisälläkin. 1900-luvun lopun Aasiassa Länteen yhdistettiin teollistuneen ja rationaalisuuden sijaan yhteiskunnallinen anarkia ja laiskuus. Länttä pidetään nykyään sekä lännen sisällä että ei-lännessä tietynlaisena sosio-ekonomisena

³⁵ Hall, 120, 122-124.

³⁶ Hall, 153-155, 210-217. Hall siteeraa Derridaa (1984) ja Mikhail Bakhtinia (1980).

³⁷ Said 2003, preface.

³⁸ Bonnett Alastair (2004): *The Idea of the West: Culture, Politics and History*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1-2, 163.

mallina. Länsimaistuminen nähdään paitsi modernisaation myös demokratisoitumisen synonyyminä, ja tämä prosessi liitetään erottamattomasti vapaan markkinatalouden tuomiin vapauksiin. Poliittinen ajattelu on itseasiassa länsi ja muut -diskurssin läpätunkemaa.³⁹

Länttä käytetään aina suhteessa aikamme keskeisiin poliittisiin ja etnisiin kategorioihin. Yhtä itsestään selvästi kuin tänä päivänä puhutaan läntisestä sivilisaatiosta, sata vuotta sitten puhuttiin *valkoisesta sivilisaatiosta*. Lännen käsite ei suoraan asettunut korvaamaan valkoista, mutta edellisen nousu tapahtui jälkimmäisen muuttuessa sopimattomaksi ja hankalaksi. Lännen idea oli toki paljon muutakin kuin rodun käsitteen korvaaja.⁴⁰

Maantieteelle me emme voi mitään

Hallin ja Saidin viitekehysten keskiössä on tutkijan diaspora-identiteetti, ja toiseuksien tuottamista tarkastellaan kolonialistisen ja/tai imperialistisen Euroopan ja Amerikan kuvastoissa. Suomen kohdalla vastaavaa jälkikolonialistisesta subjektipositioista kumpuavaa tutkimustraditiota ei ole. Suomi hallinnollisena kokonaisuutena ja suomalaisuus kansallisena identiteettinä kehittyivät osana Venäjän imperiumia, ja Suomi on pikemminkin nähty kolonialistisessa kirjallisuudessa alkukantaisena periferiana.⁴¹ Suomea on tuotettu ja tutkittu suhteessa Länteen ja Itään, ja Suomi positioidaan usein omalle paikalleen Itä-Länsi-akselilla. Suomea on pidetty sekä Itä-Euroopan läntisimpänä että Länsi-Euroopan itäisimpänä maana.⁴² Suomessa korostuu identiteettipolitiikka ja ylhäältä, sivistyneistön tai poliittisen johdon suunnalta tuotettu suomalaisuus. Vaikka tässä tutkimuksessa ei varsinaisesti käsitellä kansallista identiteettiä, on sitä Länsi ja muut -viitekehystä tarkastellessa mahdoton täysin sivuuttaa. Mielenkiintoisen viitekehysten tarjoavat geopolitiikka ja mentaalinen maantiede. Venäjä on keskeisessä asemassa suomalaisen identiteetin rakentamisessa ja tutkimuksessa, suomalaisuuden peilikuvana. Itä ilman etuliitteitä tarkoittaa Suomen kohdalla Venäjää.⁴³

³⁹ Bonnett, 11-12, 141.

⁴⁰ Bonnett, 14-15.

⁴¹ Varpio, Yrjö (2005): Suomi keskustana ja periferiana. Matkakirjallisuuden myyttiset ilmansuunnat. Teoksessa Löytty, Olli (toim.): Rajanylityksiä. Tutkimusreittejä toiseuden tuolle puolen. Gaudeamus, Helsinki, 35.

⁴² Meinander, 16. Tämä positio ei sinänsä ole ainutlaatuinen: esimerkiksi Turkki ja Balkanin alue rakentuvat hyvin vahvasti Idän ja Lännen, Euroopan ja Aasian välissä.

⁴³ Ks. Venäjästä tarkemmin tämän luvun kohdassa aiempi tutkimus.

Jo autonomian ajan kieliriidassa oli kyse Suomen paikasta Euroopassa, Lännessä. Tuon ajan matkakirjallisuudessa, pääosin ruotsinkielisen eliitin tuottamassa, näkyy ajanmukainen Me ja muut -diskurssi, ensin siviloimaton ja myöhemmin demokratisoitunut ja houkuttava Kultainen Länsi ja haasteiden ja seikkailujen barbaarinen Itä. Kansallisen identiteetin arkkitehdit Topelius ja Snellman tuottivat myös matkakirjallisuutta, jossa pohjoinen periferinen Suomi oli toisaalta nostettava Keski-Euroopan sivistyksen tasolle, mutta toisaalta Suomesta rakennettiin myös maailman keskipistettä ja karua onnelaa. Pohjolasta alettiin 1800-luvun lopulla rakentaa myönteistä vastakohtaa perinteisen kaukokaipuun Etelälle.⁴⁴

Suomalaista identiteettikeskustelua kansallisen tutkimuksen ulkopuolelta tarkkaileva italialainen maantieteilijä Marco Antonisch käyttää Sami Moision erottelua sisäänpäin suunnattuun kansalliseen identiteettiin ja ulospäin suuntautuneeseen identiteettipolitiikkaan, ja hahmottelee osuvasti viisi suomalaisuuden geopolitiittista diskurssia: Ei Itä eikä Länsi, Idän ja Lännen välissä, Pohjoinen ulottuvuus, Vaiettu Itä sekä vallitseva Länsimaistava diskurssi, jossa Suomi on kiistaton osa Länttä.⁴⁵

Itsenäistymisen jälkeen Suomi nähtiin läntisen sivilisaation laidalla ja itsenäisyydestä tuli historiallinen välttämättömyys. Maailmansotien välissä vahva suomalaistaminen pyrki kansallistamaan periferiat. Suomen ja Venäjän rajasta tuli identiteetti-raja ja suomalaisuuden itäiset kerrostumat nähtiin uhkana suomalaiselle identiteetille: vaiettuna Itänä.⁴⁶ Venäjään on liittynyt jossain määrin erityisesti viholliskuvastossa vanha ryssäviha ja rotuteorioissa myös kaukaisempi itä ja aasialaisuus.

Kylmän sodan aikana Suomen sisä- ja ulkopolitiikan kulmakivenä toimineella YYA-sopimuksella oli vaikutusta myös kansalliseen identiteettiin. *Perivihollinen* oli nähtävä ystävällisenä rauhanomaisena naapurina. Idän ja Lännen välissä -diskurssi henkilöityy

⁴⁴ Varpio, 30-31, 39, 41-42.

⁴⁵ Antonisch, Marco (2005): Cardinal Markers of Finland's Identity Politics and National Identity. *Eurasian Geography and Economics*, vol. 46, 4, s.290-305. Artikkelia ovat kritisoineet ulkokohtaisuudesta Sami Moision ja Vilho Harle käyttäen kaukokartoitukseen viittaavaa käsitettä "geopolitical remote sensing", joka aukeaa parhaiten maantieteen oppialan sisäisenä kritiikkinä. Identiteettipolitiikkaa ja kansallista identiteettiä, eli paikkaa maailman poliittisella kartalla Moision käsittelee väitöskirjassaan *Geopoliittinen kamppailu Suomen EU-jäsenyydestä*, Turun yliopiston julkaisuja Scripta lingua Fennica edita, 0082-6995; osa 204.

⁴⁶ Antonisch, 297.

Kekkoseen, jonka tasapainoilupolitiikka ”kun itään kumartaa niin länteen pyllistää, ja päinvastoin”⁴⁷ poiki Lännessä käsitteen suomettuminen. Neuvostoliiton romahdettua Suomi integroitui kiinteämmin länteen ja kansallinen kertomus muuttui matkaksi periferiasta Euroopan ytimeen, jossa puolueettomuus näyttäytyi pragmaattisena ja reaalipoliittisena valintana. Nyky-Suomessa hallitsevassa (geopoliittisessa) diskurssissa suomalaiset ja Suomi ovat aina olleet osa Länttä. Lännettyminen näkyy luonnollistamalla Suomen kuulumisen Länteen, ja sitoutuminen läntisiin arvoihin: demokratiaan, vapauteen ja lain voimaan.⁴⁸

Lännettymistä voi pitää vastareaktiona suomettumiselle. YYA-Suomen aikaista toimintaa alettiin 1990-luvulla käsitellä julkisessa keskustelussa, jossa suomettuneisuutta syytellään, puolustetaan, hävetään ja selitellään, ja kansallista historiakertomusta muokataan uudelleen. 2000-luvun tutkimuksessa ja poliittisessa keskustelussa on alettu korostaa jännitettä globaalin maailmankansalaisuuden ja kansallisen edun tai kansallismielisyyden välillä.⁴⁹ Koukkunen tiivistää ajatuksen seuraavasti: ”nykyään identiteettikamppailua ei käydä lännen ja idän välillä, vaan monikulttuurisuuden ja kansallismielisyyden välillä.”⁵⁰ Meinander kuitenkin muistuttaa, että ”vaikka vapautuneempi asenne kansalliseen identiteettiin ja uudet näkökulmat omaan historiaan ovat vahvistuneet EU-Suomen aikana, olisi väärin uskoa, että Suomessa olisi päästy eroon kansallisesta historiasta. Pinnan alla russofia ja pelko, että länsi jättää yksin, saattaa hyvinkin muokata suomalaista identiteettiä vielä monen sukupolven ajan, säilyttäen siten ajatuksen sankarillisesta – ja yhtenäisestä – Suomesta!”⁵¹ Monikulttuurisuus voidaan nähdä myös universaaleihin, mutta samalla länsimaisiin, arvoihin sitoutumisena.

⁴⁷ Hentilä, Seppo (1999): Itsenäinen Suomi idän ja lännen välissä: VäliEuroopan maa. Teoksessa: Tuomas M. S. Lehtonen (toim.): Suomi, outo pohjoinen maa? Näkökulmia Euroopan äärien historiaan ja kulttuuriin (Sitran julkaisusarja, nro 229) s. 86-116. Jyväskylä: PS-kustannus, 111.

⁴⁸ Antonsich, 294.

⁴⁹ Sihvola, Juha. Maailmankansalaisuus: utopia vai mahdollisuus? Teoksessa: Hyttinen, Pertti (toim.) (2007): Suomalaisia vai maailmankansalaisia? Chydenius, Snellman ja globalisaatio. Anders Chydenius -säätiön julkaisuja 3. Ks. esimerkiksi Erkki Tuomiojan blogikirjoitus: Mikä on Suomen viiteryhmä? Puheenvuoro ulkoministeriön suurlähettiläskokouksessa 24.8. 2015. <http://tuomioja.org/puheet/2015/08/mika-on-suomen-viiteryhma-puheenvuoro-ulkoministerion-suurlahettilaskokouksessa-24-8-2015/>.

⁵⁰ Koukkunen, Tuomas (2013): MEIDÄN JA HEIDÄN SUOMI Diskurssianalyttinen tutkimus samaistumisen ja eronteon kohteista WTC-iskujen 10- vuotispäivän uutisoinnissa. Pro gradu –tutkielma Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos, 69.

⁵¹ Meinander, 35.

Ukrainan kriisin yhteydessä on viitattu uuteen kylmään sotaan, digiajan *Cold War 2.0*.⁵² Kylmän sodan kuvaston palatessa käyttöön ei suomettumisen ajan laajuisesta vaikenemiskulttuurista voida puhua. Suomettuminen on noussut uudelleen myös kansainväliseen keskusteluun Henry Kissingerin ohjeistaessa Ukrainaa toimimaan kuten Suomi, ja varomaan institutionaalista vihamielisyyttä Venäjää kohtaan.⁵³ Mediassa ja akateemisilla forumeilla keskustellaan uussuomettumisen vaikutuksesta identiteettiin. Uuden suomettumisen voi nähdä ”järkyttävän Suomen länsimaista identiteettiä”.⁵⁴ Lännettymisestä huolimatta Suomi on edelleen maantieteellisesti Idän ja Lännen välissä. ”Venäjän näkökulmasta Suomi on ilman muuta länsimaa, mutta myös vanha kauppakumppani ja ystävä.”⁵⁵ Suomalaisten länsimaistuminen on siksikin hyvin ajankohtainen ja mielenkiintoinen tutkimuskohde.

Aiempi tutkimus

Tämä pro gradu sivuaa sekä mediatutkimusta että siirtolaistutkimusta. Kansainvälinen muuttoliike tai siirtolaisuus viittaa yleensä pysyvään muuttoon, ja siirtolaisella tarkoitetaan maahan- tai maastamuuttajaa. Kansainvälinen tutkimus keskittyy nykyisin usein pakolaisiin tai alemman elintason maahanmuuttajiin, vierastyöläisiin ja Eurooppalaisessa kontekstissa Euroopan Unioniin suuntautuvaan maahanmuuttoon. Suomessa siirtolaistutkimusta tuottavat Siirtolaisuusinstituutti ja Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seura ETMU. Ulkosuomalaisten tutkimus on painottunut keskeisiin kohdemaihin; ruotsin-, amerikan- ja euroopansuomalaisiin. 1990-luvulla Suomi on muuttunut lähtömaasta nettomaahanmuuttomaaksi, ja tutkimuksessa tämä näkyy etnisten suhteiden ja maahanmuuton painottumisena.

Väliaikaisista eliittisiirtolaisista kaikkein eniten on tutkittu työperäisiä expatriaatteja, erityisesti liiketaloustieteissä ja sosiaalipsykologiassa. Expatriaatti tai expat viittaa sekä

⁵² Ks. Wikipedia ”Cold War II”. https://en.wikipedia.org/wiki/Cold_War_II

⁵³ Washington Post, 5.3.2014. Opinion, Kissinger, Henry: To settle the Ukraine crisis, start at the end. https://www.washingtonpost.com/opinions/henry-kissinger-to-settle-the-ukraine-crisis-start-at-the-end/2014/03/05/46dad868-a496-11e3-8466-d34c451760b9_story.html

⁵⁴ Mitä on suomettuminen? Verkkosivustolla Poliitikasta

<http://www.poliitikasta.fi/artikkeli/mit%C3%A4-suomettuminen>.

⁵⁵ Helsingin Sanomat, 17.1.2015. Suomen ja Venäjän välinen polku ei saa ruuhottua.

http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1421386581249_luettu_17.1.2015 Pääkirjoituksessa esitellään muiden lehtien diskursseja suomettumisesta eduskunnassa käydyin keskustelun pohjalta liittyen Euroopan Unionin Venäjälle asettamiin talouspakotteisiin, joista Suomi kärsii EU-maista eniten.

tutkimuksessa että arkipuheessa länsimaiseen ulkomailla asuvaan tai työskentelevään ihmiseen. Liiketaloustieteissä ollaan kiinnostuneita työkomennusten kustannustehokkuudesta. Tutkimusten kohteena on tyypillisesti muuttajan, ja yhä useammin myös mukana seuraavan perheen sopeutuminen. Puhutaan myös sopeutumistutkimuksesta. Kvantitatiivisten metodien rinnalla hyödynnetään etnografisia metodeja ja haastatteluja. Paikallinen yhteiskunta toimii vain taustana. Muita lyhytaikaisia muuttajia tutkittaessa keskitytään tyypillisesti joko yhteen ryhmään (opiskelijat, sairaanhoitajat) tai tietyssä kohdemassa oleskeleviin (länsimaiset Indonesiassa).

Antropologien tutkimukset expatriaateista tarjoavat taustatietoa ulkomailla asumisen kokemuksesta ja mahdollisista vieraan kohtaamisen diskursseista. Anne-Meike Fechter tarkastelee Indonesian länsimaisia expatriaatteja teoksessaan *Transnational Lives - Expatriates in Indonesia*⁵⁶. Suomalaisten puolisopestiläisten eli puolisonsa työkomennukselle mukana muuttavien naisten asemaa valottaa Annika Oksanen väitöskirja *Siirtonaisena Singaporessa - Ulkomaantyökomennuksille mukaan muuttaneet suomalaisnaiset kertovat kokemuksistaan*⁵⁷. Oksanen mukaan naisilta puuttuu julkinen kertomus, hyväksytyy tapa puhua kokemuksistaan siirtonaisina ja hän esittää, että komennuksella mukana olo tulisi nähdä lahjana puolisolle.

Komennustyöntekijöitä (corporate expatriates) on verrattu kolonialismin aikaisen järjestelmän virkamiehiin. *Journal of Ethnic and Migration Studies* -julkaisun erikoisnumerossa *Examining Expatriate Continuities: Postcolonial Approaches to Mobile Professionals* käsiteltiin useassa artikkelissa expatiraatteja post-kolonialistisesta näkökulmasta.⁵⁸ Fechterin artikkeli *Gender, Empire, Global Capitalism: Colonial and Corporate Expatriate Wives*⁵⁹ lähestyy puolisopestiläisiä, expatvaimoja, post-kolonialistisina subjekteina, joista puhutaan samoissa diskursseissa kuin kolonialismin aikaisista virkamiesten vaimoista. Globaalin kapitalismin nähdään noudattavan hyvin

⁵⁶ Fechter, Anne-Meike (2007): *Transnational lives: expatriates in Indonesia*. Ashgate, United Kingdom.

⁵⁷ Oksanen, Annika (2006): *Ulkomaantyökomennuksille mukaan muuttaneet suomalaisnaiset kertovat kokemuksistaan*. Väitöskirja. Yhteiskuntapolitiikan laitoksen tutkimuksia 2/2006. Yliopistopaino, Helsinki.

⁵⁸ *Journal of Ethnic and Migration Studies* (2010) vol. 36, 8, *Examining Expatriate Continuities: Postcolonial Approaches to Mobile Professionals*.

⁵⁹ Fechter, Anne-Meike (2010): *Gender, Empire, Global Capitalism: Colonial and Corporate Expatriate Wives* *Journal of Ethnic and Migration Studies* vol. 36, 8. s. 1279-1297.

samoja kaavoja ja pitävän yllä kolonialismin kaltaisia valtasuhteita rikkaiden länsimaiden ja (post) kolonialististen kohdemaiden välillä. Katie Walsh & Anne Coles esittävät artikkelissaan *From 'Trucial State' to 'Postcolonial' City? The Imaginative Geographies of British Expatriates in Dubai*⁶⁰, että Edward Saidin termiin kuviteltu maantiede, eurooppalaisen imperialismiin ja erityisesti brittiläisen valtakunnan (empire) perintö näkyvät niissä diskursseissa ja käytännöissä, joilla nykypäivän expatit erottavat itsensä paikallisesta toisesta.

Tässä tutkimuksessa blogeja lähestytään mediateksteinä. Toiseuden representaatioita käsitellään mediatutkimuksessa erittäin paljon. Suurin osa siirtolaisaiheisesta pohjoismaisesta mediatutkimuksesta keskittyy kuitenkin vähemmistöjen ja maahanmuuttajien representaatioihin. Sjöbergin ja Rydinin artikkelin *Talk on the Media'S Role in Creating Otherness and Exclusion: Discursive Identifications and Public (dis)Connections*⁶¹ pohjana on vastaanottotutkimus, jossa keskeistä on median käyttö, käytännöt ja merkitykset, joita käyttäjät antavat mediatekstien sisällöille. Haastateltavat ovat itse maahanmuuttajataustaisia. Sosiaalisen median ja blogien kohdalla vastaanottotutkimuksen jääminen marginaaliin korostuu entisestään.

Opiskelijoita, vaihto-oppilaita ja au-paireja tutkitaan suhteellisen vähän. Niin ikään oman viiteryhmän, esimerkiksi ulkomailla asuvien suomalaisten, tuottamia toiseus-diskursseja tutkitaan vähän. Keskustellessaan expatriaattien tutkimuksen marginaalisuudesta Fechter mainitsee vaikeuden katsoa ylöspäin eli ns. eliittiin ja eliittisiirtolaisiin. Etenkin haastattelua metodina käyttävän tutkijan on haasteellista esittää haastateltaviin kriittisesti suhtautuvia tuloksia, tai ylipäänsä kysyä intiimejä kysymyksiä⁶². Mediakriittisyys kohdistuu usein massamediaan, jossa tekstejä tuottavat yksittäiset ihmiset jäävät sivuun. Tätä korostaa toki myös fokus diskurssiin sen käyttäjän sijaan. Blogi haastaa perinteisen etäisyyden median tuottajan ja kuluttajan välillä sekoittaen näitä rooleja, ja pakottaa

⁶⁰ Coles, Anne & Walsh, Katie (2010): From 'Trucial State' to 'postcolonial' city? The imaginative geographies of British expatriates in Dubai. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 36, 8. s.1317-1333.

⁶¹ Rydin, Ingegerd & Sjögren, Ulrika (2014): Talk on the Media'S Role in Creating Otherness and Exclusion: Discursive Identifications and Public (dis)Connections. *Nordic Journal of Migration Research* vol. 4, 4. s. 201-209.

⁶² Tämän mainitsee mm. Syrjä, Sari (2007): *Suomalaisten naisten kokemukset YK-vaimoina*, Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos, sosiaalityö, 33.

katsomaan myös tekstin tuottajaa, tuottamisen tilanteita, ja vuoropuhelua yleisön ja bloggarin välillä.

Rulyova ja Zagibalov vertaavat artikkelissaan *Blogging the Other: Construction of National Identities in the Blogosphere*⁶³ kiinalaisten ja venäläisten toisistaan tuottamia stereotyyppioita vallitseviin mediadiskursseihin kummassakin maassa. He toteavat mediadiskurssien ja stereotyyppien näkyvän vahvasti blogeissa. Tätä pidän lähtöoletuksena myös tässä pro gradussa. Gloria Cappelli tutkii expatblogien huumoria artikkelissaan "*Expats' Talk*": *Humour and irony in an expatriate's travel blog*.⁶⁴ Cappelli pitää expatblogia humoristisena lajityyppinä, jossa huumorin kohteena ovat sekä paikallinen yhteiskunta että expat-elämäntapa. Helene Snee on tutkinut väliavuotta (gap year) pitäneiden nuorten diskursseja artikkelissaan *Framing the Other: cosmopolitanism and the representation of difference in overseas gap year narratives*.⁶⁵ Snee jäljittää Brittein saarilta kotoisin olevien välivuosilaisten diskursseissa kaksi ristiriitaista narratiivia: globaalisti reflektiivinen viittaa nuorten haluun tutustua vieraaseen kulttuuriin ja globaalisti reproduktiivinen vakiintuneiden eron representaatioiden, toiseuden kuvaston, käyttöön.

Tässä tutkimuksessa nähdään kosmopoliittisuus Sneen tavoin sekä käytäntönä että asenteena, *tietoisena* yrityksenä tutustua paikkaan ja ihmisiin. Kosmopoliittisuuteen liittyy moraalinen ulottuvuus. Kulttuurinen suvaitsevaisuus, avoimuus ja ymmärrys ovat yhteydessä diskursseihin, joissa vapaaehtoistyö nähdään altruismina ja sen nähdään mahdollistavan kosketuksen *todelliseen paikalliseen kulttuuriin*. Kosmopoliitti nähdään Giddensin tavoin henkilönä joka on kotonaan erilaisissa konteksteissa. Snee käyttää myös Bourdieun käsitettä habitus, puhuessaan kosmopoliittisesta pääomasta, kulttuurisen pääoman alalajista, joka näkyy keskiluokkaisten etnisten erojen kulutuksena, jolla pyritään erottumaan niistä, joilta puuttuu tällainen kyky, hyvä maku.⁶⁶

⁶³ Rulyova, Natalia & Zagibalov, Taras (2012): *Blogging the Other: Construction of National identities in the Blogosphere*. *Europe-Asia Studies*, vol. 64, 8. 1524-1545.

⁶⁴ Cappelli, Gloria (2010): "*Expats' Talk*": *Humour and irony in an expatriate's travel blog*. *Textus*, Special Issue on Humour, edited by Delia Chiaro and Neal Norrick, s.9-26.
https://www.academia.edu/7338338/_Expats_Talk_Humour_and_irony_in_an_expatriate_s_travel_blog

⁶⁵ Snee, Helene (2013): *Framing the Other: cosmopolitanism and the representation of difference in overseas gap year narratives* *The British Journal of Sociology*, vol. 64. 142-162.

⁶⁶ Snee, 145-146. Snee viittaus: Giddens Anthony (1990): *The Consequences of Modernity*, 190.

Snee käsittelee tutkimuksessaan myös blogien tutkimuksen eettisiä ongelmia, ja päätyy häivyttämään tutkittujen blogien kirjoittajien nimet ja internetsoitteet. Hän korostaa blogien ominaisuuksia aineistona: ne tarjoavat luonnollisen ja spontaanin kuvauksen kokemuksista, eivätkä ole haastattelijan ennako-oletusten saastuttamia. Blogit eivät edusta koko tutkittavaa ryhmää, vaan tarjoavat indikaatioita siitä, miten nuoret kertovat välivuodestaan, mihin kehikkoon nämä tarinat asettuvat.⁶⁷ Tässä tutkimuksessa blogien nimet on annettu ja kirjoittajien itsestään antamia tietoja ei ole häivytetty, millä halutaan korostaa blogien luonnetta julkisina mediateksteinä.

Toiseuden tuottamista ja kansallisen identiteetin rakentumista tutkitaan Suomessa usein suhteessa Venäjään. Venäjää käsittelee Pentti Raittila väitöskirjassaan *Venäläiset ja virolaiset suomalaisten Toisina - Tapaustutkimuksia ja analyysimenetelmien kehittelyä*.⁶⁸ Vuonna 2011 ilmestyneessä artikkelikokoelmassa *Näin naapurista – Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat*⁶⁹ huomioidaan Raittilan tavoin, että Venäjästä puhutaan Suomessa useissa eri diskursseissa, jotka ovat keskenään ristiriitaisia, ja rakentavat erilaisia valtasuhteita. Venäjä on entinen hallitsija ja venäläiset ihmiset esiintyvät sekä turisteina että sisäisenä vähemmistönä maahanmuuttaja kehityksessä.

Etäisempien kohdemaiden kohdalla suhdetta suomalaisuuteen hahmotetaan yleensä länsimaisuuden käsitteen kautta. Japanilaisten ja suomalaisten välisiä toiseuksia analysoi Seija Jalagin artikkeli *Japanilais-suomalainen rakkaustarina - Etnisyyden rajankäyntiä lähetystyössä*.⁷⁰ Hän lähestyy toiseutta valtasuhteina suomalaisten Japanissa harjoittamassa lähetystyössä 1900-luvun alussa. Jalagin keskittyy toiseuden ilmenemiseen representaatioiden sijaan käytännön tekoina, ajatuksina ja sanoina. Hän pitää toiseuden tuottamista Foucault'n tavoin valtapelinä. Lähetystyön kontekstissa voidaan puhua japanilaisten toiseudesta suomalaisiin nähden. Suomalaiset naislähetit puolestaan joutuivat kaksinkertaisen toiseuden vangeiksi, sekä sukupuolensa että länsimaisuutensa ja ulkomaalaisuutensa. Lähetit pyrkivät säilyttämään identiteettinsä

⁶⁷ Snee, 147-148.

⁶⁸ Raittila, Pentti (2004): *Venäläiset ja virolaiset suomalaisten Toisina - Tapaustutkimuksia ja analyysimenetelmien kehittelyä*. Tiedotusopinlaitos, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Verkkojulkaisija: Acta Electronica Universitatis Tamperensis : 362.

⁶⁹ Lounasmeri, Lotta (toim.)(2011): *Näin naapurista Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat*. Vastapaino Jyväskylä.

⁷⁰ Jalagin, Seija (2005): *Japanilais-suomalainen rakkaustarina. Etnisyyden rajankäyntiä lähetystyössä*. Teoksessa Löytty, Olli (toim.): *Rajanylityksiä. Tutkimusreitit toiseuden tuolle puolen*. Gaudeamus.

koskemattomana pakanakansojen keskellä. Tätä korostettiin sekä sisäisin että ulkoisin tekijöin: vaatteet, asuminen ja ruokailu on pyritty pitämään länsimaisina ja oma kieli ja yhteys maanmiehiin vahvana. Ei-valkoiset suljettiin lähettiapiirien ulkopuolelle. Kulttuurista väsymistä purettiin omilla tapaamisilla, joissa on voinut purkaa tunteita kulttuurisesta sensitiivisyydestä välittämättä. Lähetit ovat siis tarvinneet toiseutta paikallisten ja itsensä välillä pitääkseen oman identiteettinsä koskemattomana, suomalaisena ja länsimaisena.⁷¹ Ulkosuomalaisten blogit voidaan myös nähdä tällaisina tiloina, joissa on mahdollista purkaa negatiivisia tunteita.

Pro gradutasolla on tutkittu mediakuvia erityisesti Lähi-Idän kohdalla. Lähi-Idän esittämistä tarkastellaan muutamassa tuoreessa gradussa. Tuomas Koukkanen käsittelee *WTC-iskujen 10-vuotispäivän uutisointia*, Anna-Leena Riitaoja opettajaopiskelijoiden mielikuvia *Lähi-idästä*, ja Henrik Suni *Lähi-Idän konfliktia YLE:n ja BBC:n verkkouutisissa*.⁷² Lähi-Idä esiintyy Lännen tapaisena kokonaisuutena, ja suosiota selittää luultavasti laajempi viitekehys ja orientalismin käsitteen merkitys. Islamin esittämistä Suomen joukkoviestimissä käsittelevät teoksessaan Maasilta, Rahkonen ja Raittila⁷³. Kiinan representaatioita mediassa on tutkinut Janica Brander tiedotusopin pro gradussaan⁷⁴.

Pro graduissa käsitellään myös ulkosuomalaisia. Sari Syrjä tarkastelee puolisopestiläisiä Jerusalemissa sosiaalityön pro gradussaan *Suomalaisten naisten kokemukset YK-vaimoina*. Jerusalem toimii miljöönä, ja näkökulma on naisten vaikeassa kokemuksessa. Ulkosuomalaisten toiseusdiskursseja on tutkinut Eija Typpö etnologian pro gradussaan *Toiseuttavat asenteet Istanbulin Suomalaisten blogiteksteissä*⁷⁵. Aineistona on kolme

⁷¹ Jalagin, 80-81.

⁷² Koukkanen, Tuomas (2013): MEIDÄN JA HEIDÄN SUOMI Diskurssianalyttinen tutkimus samaistumisen ja eronteon kohteista WTC-iskujen 10- vuotispäivän uutisoinnissa. Pro gradu- tutkielma Tampereen yliopisto, viestinnän, median ja teatterin yksikkö, tiedotusoppi; Riitaoja, Anna-Leena (2005): Lähi-itä – mielikuvat, media ja konflikti Tutkimuskohteena opettajaopiskelijat. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto Soveltavan kasvatustieteen laitos; Suni, Henrik (2014): Lähi-Idän konflikti YLE:n ja BBC:n verkkouutisissa tasapainon näkökulmasta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto viestintätieteiden laitos.

⁷³ Maasilta Mari, Rahkonen Juho ja Raittila Pentti (2008): Islam suomalaisissa joukkoviestimissä Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja A 103.

⁷⁴ Brander, Janica (2012): Kaksi kuvaa Kiinasta. Tutkimus Helsingin Sanomien lehtijuttujen ja Suomen Kiinan suurlähetystön verkkosivujen välittämästä Kiina-kuvasta. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, viestinnän, median ja teatterin yksikkö, tiedotusoppi.

⁷⁵ Typpö, Eija (2009): Toiseuttavat asenteet Istanbulin Suomalaisten blogiteksteissä. Pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto, historian ja etnologian laitos.

blogia, joita on luettu metafora-analyysin avulla. Typön analyysissä on paljon yhtäläisyyksiä tämän tutkimuksen teemoihin etenkin Istanbulin kohdalla. Jutta Jokinen kuvaa tutkimuksessaan Pakistanin suomalaisista expatriaateista hyvin samanlaisia kokemuksia kuin useissa tämän tutkimuksen kohdemaissa.⁷⁶ Heli Begset analysoi kasvatustieteiden pro gradussaan *Bloggaamisen merkitys ulkosuomalaisten elämässä*⁷⁷ blogien käyttöä, bloggari-identiteettiä ja blogien sosiaalista ulottuvuutta haastatteluaineiston avulla. Bergsenin mukaan blogia pidetään ulkomailta päiväkirjana, yhteydenpitovälineenä ja harrastuksena. Bergsen on keskittynyt pysyvästi ulkomaille muuttaneisiin ja rajannut vaihto-opiskelijat ja au pairit ulos. Tutkimuksessa on niin ikään paljon samoja elementtejä. Suomalaisuuden representaatioita on tutkinut Iris Summanen sosiaalipsykologian pro gradussaan *Maassa kotimaan tavalla: Suomalaisuuden rakentuminen ulkosuomalaisten blogeissa*⁷⁸.

Tutkimuksen rakenne

Ensimmäisessä luvussa esitellään blogien tyyppittelyä ja tarkastellaan, miten blogien diskurssikäytäntöihin vaikuttaa sosiokulttuurisena kontekstina hyppy suomalaisesta hyvinvointivaltiosta kohtamaan erilaisen yhteiskuntaan. Blogeja analysoidaan koko blogin ja yksittäisten kirjoitusten tasolla. Diskursseja tarkastellaan blogityypeittäin ja kohdemaittain. Kustakin bloginpitäjästä on huomioitu kirjoittajan itsestään antamat tiedot, kohdema, kaupunki, oleskelun syy ja perhesuhteet. Bloginkirjoittajaa pidetään yhtenevänä blogin päähenkilön eli kertojan kanssa, vaikka on mahdollista, että henkilöt ovat fiktiivisiä. Blogin päähenkilö voidaan kuitenkin nähdä kirjoittajan konstruktiona, sellaisena, kuin hän haluaa julkiselle yleisölle esiintyä. Blogeja on luettu aiemman tutkimuksen ja tämän aineiston pohjalta nousseiden teemojen avulla keskittyen seuraaviin seikkoihin: henkilökohtaisuus, yhteisöllisyys, tyyli, kieli, kirjoittajan status, yleisösuhte ja journalistisuus. Tutkittavista blogeista on muodostettu tyyppejä sen mukaan, mikä on kirjoittajan **status**, blogin **muoto** ja **sisältö**, sekä blogin **tavoitteen** mukaan.⁷⁹ Lopuksi esitellään blogityyppeihin liittyviä identifikaatioita.

⁷⁶ Jokinen, Jutta (2014): Suomalaisien expatriaattien sopeutuminen Pakistaniin. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu.

⁷⁷ Bergset, Heli (2014): Bloggaamisen merkitys ulkosuomalaisten elämässä. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteellinen tiedekunta, kasvatustiede.

⁷⁸ Summanen, Iris (2012): *Maassa kotimaan tavalla: Suomalaisuuden rakentuminen ulkosuomalaisten blogeissa*. Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalipsykologia.

⁷⁹ Ruylova & Zagibalov, 1530.

Seuraavissa luvuissa blogeja analysoidaan kohdemaittain ja hahmotellaan toisen kohtaamisen diskursseja, joissa paikallinen yhteiskunta ja ihmiset representoidaan. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnan, hallinnon ja ihmisten, naisten ja miesten ja sukupuoliroolien kuvaukseen, ja mahdollisiin stereotyyppisiin sekä tarkastellaan miten representoidaan paikallisten suhtautumista suomalaiseen, suomalaisille tarjottuihin länsimaisuuden identifikaatioihin. Esiin nostetaan keskeisiä useissa blogeissa tai tietyissä blogityypeissä hahmottuvia diskursseja korosteen vertailevaa otetta kohdemaiden välillä. Yksittäisiä blogeja ja blogitekstejä käsitellään esimerkkitapauksina.

Analyysin avautuminen lukijalle edellyttää aineiston mittavaa siteeraamista. Tekstin tulkinta on väistämättä subjektiivista, ja ilman alkuperäislähteiden kattavaa esittämistä ei tulkinta tule ymmärrettäväksi. Kysymyksenasettelun vertaileva ote on mahdollista ainoastaan usean kohdemaan käsittelyllä. Kohdemaat on valittu pitäen silmällä laajempaa Itä-Länsi -kehystä, ja Suomen paikkaa siinä. Kukin kohdemaat tuo oman lisänsä Lännen representaatioihin. Edellytyksenä on myös ollut, että valitussa kohdemaassa on useampia tutkimukseen sopivia blogeja. Blogit ovat uudentyyppinen aineisto, mikä puoltaa niiden lähempää tarkastelua ja tyypittelyä. Blogeihin viitataan blogin nimen ja yksittäisen kirjoituksen otsikon perusteella ilman internetosoitteita, jotta tekstin luettavuus säilyisi.

1 TULIN, NÄIN JA JOIN

Identifikaatioita tarkastellaan Fairclough'n mallia apuna käyttäen hahmottamalla laaja sosiokulttuurinen konteksti sekä blogeille ja blogityypeille ominaisia diskurssikäytäntöjä. Geopoliittinen tilanne ja kohdemaan todellisuus määrittävät blogien syntyä ja olemassaoloa eri tavoin kuin yksityisten kirjeiden ja päiväkirjojen tai valtamediantekstien. Kaikki kohdemaat ovat joko nousevia tai kehittyneitä talouksia, joita Japania lukuun ottamatta kuvaavat suuret sisäiset luokkaerot. Maita ei pidetä länsimaisina, eikä englannin kieli ole yleisesti käytössä. Blogien tyypittelyssä keskeiseksi nousee kirjoittajan status, ikään kuin rooli ulkomaalaisena. Status toimii pohjana identifikaatioille, kirjoittajan ja lukijan välisille suhteille ja teksteissä artikuloituville diskursseille.

1.1. Hyvinvointivaltiota vieraaksi

Ulkosuomalaisblogien laajempi yhteiskunnallinen ja kulttuurinen kokonaisuus tiivistyy suomalaiseen ja pohjoismaiseen tasa-arvoiseen hyvinvointiyhteiskuntaan. Kirjoittajat ovat kaikkialla suhteellisen hyvässä asemassa valkoisina länsimaisina, mutta samalla ulkomaalaisia ja *ulkopuolisia*. ”*Ero rikkaiden ja köyhien välillä Turkissa tuntuu erityisen vieraalta näin pohjoismaalaiselle opiskelijalle.*”⁸⁰ Kirjoittaja kuvaa Kiinassa kadulla asuvien ihmisten oloja: ”*Osa näistä tämänkin maan ihmiskohtaloista on niin karseita, ettei niitä edes halua miettiä tai menee yöunet kuukaudeksi.*”⁸¹ Oman etuoikeutetun aseman ahdistuessa päädytään toteamaan, ettei oma onnellisuus ole keneltäkään pois.

Bloggari ei nauti toimittajan tavoin institutionaalisen aseman suojaa tai kannattamattomista vastuuta. Diskurssikäytäntöihin vaikuttaa kuitenkin idea yksilön sanan- ja mielipiteenvapaudesta. Vapaa media ja demokratia nähdään kehityksen tavoitteena ja päätepisteenä. Useassa kohdemaassa vaalitaan ilmaisuvapauden sijaan poliittista vakautta ja kansallista yhtenäisyyttä korostavia käytäntöjä, ja osaa voi luonnehtia toimittajille ja bloggareille vihamielisiksi. Domingon ja Heinosen kuvailemana kansalaisblogina toimiminen voi edellyttää kirjoittajilta taitoa kiertää sensuuri ja uskallusta käsitellä arkoja

⁸⁰ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Kaupungin kuhinassa, 19.9.2014.

⁸¹ Vilijonka ja tyttäret. Oikotie pekingiläiseen onneen löytyi, 4.3.2009.

aiheita. ”Tämä blogin pito käy melkein työstä. Normaalialta reittiä en tänne pääse, kiitos kiinan. Joka kerta joudun menemään tänne kiertotietä, eli piilottamaan IP osoitteeni kiinan ’miinaharavoilta’”.⁸² ”Kirjoituksissani pyrin välttämään ei-toivottuja ja arkaluontoisia aiheita/sanoja kuten T**bet, M*o etc. joihin sensuurin miinaharava ylittäisi ja pistäisi blogini seurantaan.”⁸³ Kirjoittaja Saudi Arabiassa kuvaa turhautumistaan: ”Lopetan raportin täältä sängynpohjalta tähän, koska en voi tänne kuitenkaan kirjoitella mitään oikeasti kirjoittamisen arvoista. Hyshys vaan on linja ja sillä mennään.”⁸⁴

Henkilökohtaiseen blogiin voidaan ujuttaa yhteiskunnallista kritiikkiä vaivihkaa, jolloin kirjoittaja luottaa lukijan ymmärrykseen yhteisen maailmankuvan ja ennakkotietojen pohjalta. Palatessaan Suomesta Moskovaan kirjoittaja mainitsee ohimennen: ”Poissaollessani Moskovassa on pieksetty yksi jos toinen syvällisempää ajattelua harrastava tyyppi.”⁸⁵ Henkilökohtaisiin aiheisiin keskittyminen voi olla turvallisuuteen liittyvä valinta tai esimerkiksi työpaikan antama ohjeistus. Kuten Fairclough mainitsee, diskursiivinen luovuus johtuu yhteiskunnallisista olosuhteista.⁸⁶ Blogit toimivat aina joidenkin rajojen puitteissa, eikä kaikkia diskursseja näy julkisissa teksteissä. Kirjoittaja Israelissa tiivistää: ”Asun täällä joka päivä ja ympärilläni on ihmisiä joiden kanssa juon päiväkahveja ja soitan kitaraa. Ympärillä on myös tosi paljon kaikenlaista josta en puhu enkä kirjoita.”⁸⁷

Sukupuoli ja status

Matkakirjallisuutta on pidetty miesten hallitsemana kirjallisuuden lajina. Nainen on liitetty kotiin ja pysyvyyteen ja mies matkaan ja seikkailuun. Enää ei tarvitse olla valkoinen mies voidakseen lähteä matkalle ja saada kirjoituksensa julki.⁸⁸ Blogit eivät rajoita kustannusinstituutioita, joissa saattaisi vallita sukupuolittuneita käytäntöjä. Globaali liikkuvuus on kuitenkin sukupuolittunutta, mikä näkyy myös aineiston kohdalla: vierastyöläiset eli sairaanhoitajat ja au pairit ovat kaikki naisia ja komennustyöntekijät

⁸² Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. Vihreähattuinen mies, 18.7.2009.

⁸³ Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. Luulo ei ole tiedon väärtti, 6.6.2009.

⁸⁴ Elämää Saudi-Arabiassa. Sängyn pohjalla, 15.2.2015.

⁸⁵ Minä ja maatuskat...elämää Moskovassa. Hummani hei, hummani hei..., 19.11.2008.

⁸⁶ Fairclough, 84.

⁸⁷ ... mutta täällä ei sada koskaan. Chaim keshim meod! – elämä on tosi vaikeaa, 7.6.2013.

⁸⁸ Hapuli, Ritva (2005): Naiset ylittävät rajoja. Matkakirjallisuuden sukupuolistavista tulkinnoista.

Teoksessa Löytty, Olli (toim.) Rajanylityksiä. Tutkimusreittejä toiseuden tuolle puolen. Gaudeamus, 126.

miehiä. Vaihto-opiskelijoiden ja -oppilaiden kohdalla naisia ja miehiä on edustettuna tasaisemmin. Kohdemaissa naisen kokemukseen ulkomaalaisena vaikuttavat vahvemmin paikalliset sukupuoliroolit. Oma status ja sosiaalinen asema vaikuttavat siihen, millaisia kontakteja paikallisiin on mahdollista solmia.

Aiemmassa tutkimuksessa on tarkasteltu naisten erilaista tapaa ironisoida omaa tekemistään matkakertomuksissa. Ironia liittyy myös matkakertomusten ja erityisesti seikkailukertomusten lajityypin sekä blogien konventioihin.⁸⁹ Henkilökohtaista blogia on aiemassa blogitutkimuksissa pidetty feminiinisenä ja naisille tyypillisenä ja asiablogia maskuliinisenä. Au parien ja expatrouvien blogit ja lukiovaihtareiden blogit ovat tyyliältään usein henkilökohtaisempia ja vuodatuksellisia, mikä kuitenkin todennäköisesti johtuu elämäntilanteesta tai iästä. Sairaanhoidajat ovat taloudellisesti itsenäisiä, mikä on nähty merkityksellisenä suomalaisen naisen tasa-arvoiselle identiteetille. Sairaanhoidajien blogit käsittelevät enemmän työelämää tai vapaa-aikaa kodin sijaan.

Samassa tilanteessa olevien blogeista ei välttämättä huomaa kirjoittajan sukupuolta, jollei sitä suoraan mainita. Feminististen ja tasa-arvo -diskurssien puhujiksi asettuvat yleensä naiset, silloin kun aihe liittyy kohdemaan naisten asemaan tai paikallisten suhtautumiseen kirjoittajaan. Tasa-arvo kuuluu kuitenkin vahvasti suomalaisuuden kuvastoon ja diskurssia käyttävät myös miehet. Japanilaisten yökerhojen tapa suosia naisia ärsyttää vaihto-opiskelijaa: ”*tuhatlappusella sisään. Naikkoset sai kylkeen viel kaks drinkkilippuu, mistä olin enemmän kun katkera. Missä tasa-arvo huhuu?!?*”⁹⁰

*Tulin, näin ja join!*⁹¹

Suomalaisuus toimii tässä tutkimuksessa yleistäen kansallisena identiteettinä, sosiokulttuurisena taustana. Ulkosuomalaisuus on keskeinen identifikaatio pidempiaikaisessa oleskelussa, siirtolaisena tai naimisissa paikallisen kanssa. Suomalaisuus toimii usein implisiittisenä vastakuvana paikalliselle. Suomalaisuus ja länsimaisuus esiintyvät usein lähes synonyymeinä. Suomalaiseen liittyy kuitenkin tiettyjä piirteitä, jotka erottavat *finskin* muista *länkkäreistä*. Suomalaiset ovat yrmyjä,

⁸⁹ Hapuli, 128-129.

⁹⁰ Tylsää elämää tuppukylässä... lisääkokemuksialisääkokemuksia, 24.10.2010.

⁹¹ Tylsää elämää tuppukylässä. oktoBEEEEEEERfestarit, 3.10.2010.

vaatimattomia ja tehokkaita. Huonosta palvelusta valittaminen on epäsuomalaista⁹². Kirjoittaja kuvaa yhteiskeittiötä japanilaisessa asuntolassa: ”*Ei voi saatana munaakaan paistaa ilman että joku kysyy että mikä siitä tulee.[...] Oon suomalainen kliseinen mölli, ehkä joo*”⁹³.

Antropologisessa tutkimuksessa tarkastellaan usein identiteettiä suhteessa ruokaan, mutta juomista käsitellään harvemmin. Runsas alkoholinkäyttö liittyy expatriaattien elämään. Sekä expatvaimoihin että kolonialistisen järjestelmän virkamiesten vaimoihin yhdistetään stereotypia laiskoista uima-altaalla giniä siemailevista kotirouvista.⁹⁴ Tyypillisiä suomalaiseen alkoholikulttuuriin liittyviä miellelyhtymiä ovat ”*väkivalta ja tappelut, alkoholismi ja kännissä sekoileminen*.”⁹⁵ Vaihto-opiskelija on karaokebaarissa Pietarissa: ”*Mietin, että tämänhän menee aivan kuten stereotyyppioissa - suomalainen istuu hiljaa yksin nurkassa ja juo*.”⁹⁶ Sairaanhoitaja valmistautuu työskentelemään Saudi Arabiassa: ”*Potilasmateriaali on myös tietynlaisen yhteiskunnan tuotos. 'Omissa eritteissään lepositeissä rimpuileva alkokouristaja' -aines todennäköisesti puuttuu, mikä on vain plussaa*.”⁹⁷ Oma humaltuminen ei ole ulkosuomalaisten blogeissa seksin tavoin tabu: ”*Nyt on tullut kännätyä kahtena iltana peräkkäin*”⁹⁸, toteaa expatperheen isä. ”*Kuvassa kaadetaan kotipolitoista, maku mausteinen ja prosentit katossa ja vieraat pöydänalla :-)*”⁹⁹, kuvailee keski-ikäinen sairaanhoitaja kiinalaisten illanistujaisia. Israelissa alkoholin saantia haittaavat hinnankorostukset: ”*Labranväen kanssa keskustellaan tulevaisuudesta, kerron muinaisesta kieltolaista ja pohditaan koti (= labra)polttoa*.”¹⁰⁰

1.2. Ulkosuomalaisten blogit mediateksteinä

Blogit on ryhmitelty muodon ja sisällön, kirjoittajan statuksen ja blogin käyttötarkoituksen mukaan kahteen pääkategoriaan: matkakertomuksiin ja asiantuntijablogeihin. Muoto viittaa blogiin formaattina ja rakentumiseen joko kronologisesti etenevänä päiväkirjana tai teemoittain jäsentyvänä viihde/tietoblogina.

⁹² Läntisen palatsin varjossa. Stuck in Space, 4.9.2012.

⁹³ Idempänä. Parties are prohibited, 4.5.2013

⁹⁴ Fechter 2010, 1284.

⁹⁵ Idempänä. Etanolipäiväkirjat, 6.7.2013.

⁹⁶ Vaihtovuosi Pietarissa / Venjällä. Pelkoa ja inhoa Pietarissa, 23.11.2011.

⁹⁷ Vuosi Riyadhissa. 14.4.2012.

⁹⁸ Isi täällä hei! Kiinalaista parturia ja krapula 18.9.2005.

⁹⁹ Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. Vielä kolme työpäivää, 14.6.2009.

¹⁰⁰ ...mutta täällä ei sada koskaan. Arak spring ja '39, 6.6.2013.

Blogeja käytetään kolmella tavalla: *matkapäiväkirjana*, jonne raportoidaan ja kirjataan muistiin tapahtumia, henkilökohtaisena *vuodatuksena*, jolloin kirjoittaja purkaa tunteitaan ja kolmanneksi suuremmalle yleisölle suunnattuna harkitumpana *journalistisena* blogina. Statuksella tarkoitetaan kirjoittajan pääasiallista ulkomailla oleskelun syytä.

Matkakertomuksissa keskiössä on kirjoittajan henkilö, omat kokemukset ja väliaikainen status ulkomailla, *matkalla*. Asiantuntijablogeissa korostuu kirjoittajan asiantuntijan rooli persoonaa enemmän. Jako on liukuva, ja useissa blogeissa on piirteitä molemmista. Matkakertomuksiin kuuluvat vaihtoblogit, aupairblogit ja perhe-expatblogit sekä seikkailu/expatblogit. Osa ryhmistä on muodostunut käytännössä ja nimet ovat vakiintuneet arkikieleen, tällöin blogityyppi hahmottaa lukijalle selkeän oletushorisontin. Suurelle yleisölle suunnatut aihekeskeiset blogityypit olen nimennyt seuraavasti: naimisissa paikallisen kanssa -blogit, matkaopasblogit ja journalistisetblogit. Blogityypit tulee nähdä Fairclough'n tavoin lajityypin malleina ja tulkitsijan tekeminä kategorioina. Ulkomailla työskentelevät ja puolisopestiläiset puhuvat itse esimerkiksi expatblogista, ulkosuomalaisblogista, kiinablogista tai kotirouvan blogista. Status ja kohdamaa näkyvät usein blogin nimessä: *Kotirouva Kiinassa* tai *Vaihdossa Pietarissa*. Status konstruoi bloggarille tiettyä identiteettiä ja ennakoi esiintyviä toiseus- ja erilaisuuden kohtaamisen diskursseja.

Vaihto-opiskelija tiivistää matkabloginsa tarkoituksen: *Tää on siis mun jonkin sortin matkapäiväkirja/muistio/fiilistelyboksi/avautumisnurkka, mihin tuun aina silloin tällöin vähä brassailee mun tekemisii, et voitte sit olla tääl härmässä megakateellisii mulle! ;)* [...] *Päällimmäinen syy tän blogin ylläpitämiseen on kuitenkin se, että mun äiti tietää vähän miten mulla menee.*¹⁰¹ Blogin käyttöä voi selittää helppous jakaa suurelle yleisölle ilman, että vastaanottajia tarvitsee yksilöidä. Vaihto-opiskelija Turkissa kuvaa liikkumista kategorioiden välillä: *Ettei nyt mene ihan päiväkirjaksi, seuraa pakollinen mainostauko*¹⁰².

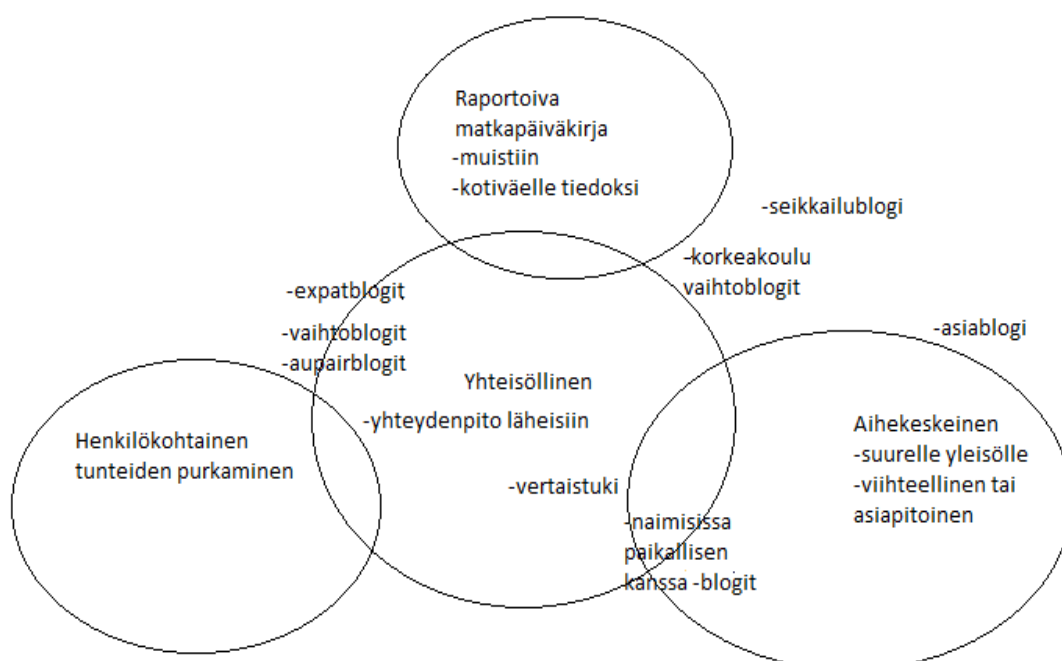
Tietyille kohdealueille sijoittuu tiettyjä muuttaja- ja blogityyppejä. Pietarissa tavallisin on vaihto-opiskelijan blogi, ja puolisopestiläisten blogeja on pääosin Kiinan suurissa

¹⁰¹ Tylsää elämää tuppukylässä... Hellurei ja hellät tunteet!2.9.2010.

¹⁰² Kohtaamisia Istanbulissa. Alanya-Fethiye-Istanbul 10.-22.10., 22.10.2013.

kaupungeissa. Suurkaupungit Moskova, Tokio, Shanghai, Peking ja Istanbul ovat globaaleja keskittymiä, joihin liittyy yleisesti tunnettuja piirteitä ja joilla on melkein oma identiteetti. Suurkaupungeissa puhutaan useammin paikallisista tukiolaisina tai moskovalaisina. Tiettyihin blogityyppeihin liitetään tiettyjä piirteitä: yliopistovaihtoblogi on tyypillisesti raportoiva ja aihekeskeinen, lukiovaihtoblogi henkilökohtaisempi ja vuodatuksellinen. (Alaluvuissa 1.3. ja 1.4. esitellään blogityyppeihin liittyviä identifikaatioita.)

Kuva 1. Blogityypit ja blogien käytön neljä ulottuvuutta: raportoiva matkapäiväkirja, henkilökohtainen päiväkirja, aihekeskeinen tieto/viihdeblogi sekä eri tyyppisiä leikkaava yhteisöllisyys.

Julkisuus, yleisö ja yhteisöllisyys

Matkablogin pitäminen voi olla henkireikä, ajanviette tai ikävä velvollisuus. Julkisuus ja yleisö tuovat paineita säännöllisestä sisällöstä. Toisinaan kirjoittaja pahoittelee blogitaukoa¹⁰³ tai kuvien puutetta¹⁰⁴ tai kertoo kärsivänsä blogimasisksesta¹⁰⁵. Blogien avulla ihmiset löytävät toisensa, saavat tietoa tai valitsevat tulevia kohteitaan. ”*Ihana*

¹⁰³ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Kaikkea kadulta, 22.3.2015.

¹⁰⁴ Läntisen palatsin varjossa. Dinner party ja taifuuni #17, 1.10.2012.

¹⁰⁵ 301 Days of Japan. Lomaleiriläinen, 31.7.2011.

Moskova! Taisin jo sanoakin, että sun blogi oli varmasti yksi ratkaisevista tekijöistä siinä, että vihdoin sain itteäni niskasta kiinni ja aloitin venäjän opinnot viime syksynä.”¹⁰⁶

”Suomessa vieraileva Pekingin-ystäväni kertoi erään ystävänsä todenneen, ettei lähde Kiinaan, koska on lukenut blogiani. Mutta toinen ystävä lähtee työkomennukselle Shanghaihin - siitä huolimatta että on lukenut blogiani.”¹⁰⁷

Blogien kohdalla voi erottaa yleisön ja yhteisön. Yleisön voi jakaa kolmeen osaan: kotona olevat ystävät ja sukulaiset, samassa elämäntilanteessa olevat ja laajempi tuntematon yleisö. Yleisö tulee ilmi aihevalinnoista ja puhuttelusta. Tyypillistä on tervehtiä, kiittää kommentteista ja lähettää terveisiä äidille. Matkapäiväkirjoissa ensimmäiset lukijat ovat usein ennestään tuttuja. Laaja yleisö on tyypillisempi asiantuntijablogeille ja jollain tavalla erottuville, esimerkiksi hyvin kirjoitetuille ja viihdyttävälle tai suosittuun kohdemaahan sijoittuville blogeille. Samassa elämäntilanteessa olevat löytävät tiensä lukijoiksi blogin elinkaaren aikana. Blogi voi kehittyä perheelle suunnatusta laajemmalle yleisölle kohdennettuun.

Merkittävä elementti on blogien yhteisöllisyys: vertaistuki tai yhteydenpito tuttuihin lukijoihin ja keskustelu. Yhteisöllisiä blogeja linkitetään toisiinsa ja ne muodostavat verkostoja myös blogosfäärin ulkopuolella. Erityisesti vaihto-opiskelijat, -oppilaat ja suurissa keskittymissä oleskelevat löytävät toisensa blogien välityksellä. Blogeissa tarjotaan paljon vertaistukea ja käytännön tietoa, ja kommenttiosuuksissa syntyy keskustelua. Blogiyhteisöön saattaa kuulua salasanalla suojattuja blogeja, joiden yleisö on kirjoittajan kontrolloima.

Verkostot eivät pääsääntöisesti yhdistä ihmisiä yli tiettyjen rajojen, vaan koostuvat samaan kieliryhmään kuuluvista, usein samanlaisen maailmankuvan jakavista ihmisistä. Ruotsalaisten tai muiden länsimaalaisten expatblogeja ei ole linkitetty toisiinsa, vaikka blogien ulkopuolella kuulutaan samaan yhteisöön. Ruotsinkielisiä blogeja ei myöskään löytynyt tutkittavaksi. Suomalainen blogiyhteisö tukee oletusta, että blogi tarjoaa hengähdystilan, jossa on mahdollista purkaa paikallisen elämän herättämiä negatiivisia tunteita välittämättä korrektista kielenkäytöstä. Aineistossa on kaksi kokonaan

¹⁰⁶ Kommentti Finnochka -blogin Saatana sapuu -postaukseen. 24.3.2014.

¹⁰⁷ Kiina-ilmiö. Aika kultaa muistot? 13.7.2015.

englanninkielistä blogia, joiden yleisö on laajempi, ja joitakin blogeja, joissa osa tekstiä on englanniksi tai paikallisella kielellä.

Yhteisöllisen blogin kirjoittaja saattaa pyytää lukijoilta vinkkejä aiheisiin tai vastata lukijoiden esittämiin kysymyksiin eli toimii talk show –emännän¹⁰⁸ tai radiotoimittajan tavoin. Aina yleisön aktivointi ei yrityksistä huolimatta onnistu. Blogin kirjoittaja voi halutessaan seurata, missä blogia on luettu. Vaihto-oppilas Japanissa ihmettelee Unkarissa oleava lukijaa, joka vastaa: ”*Kyl se statistiikat pitää kutinsa, meikä täältä Unkarist käsin on käyny kattedee mitä muut vaihtarit duunaa. Asiallista lukee täältä muunkilaist juttua ku mitä nois perus vaihtoraportois on kirjoteltu.*”¹⁰⁹ Kirjoittaja voi sanoutua irti yhteisöllisyydestä ja päiväkirjanpidosta. ”*Itse luen laiskasti muiden kirjoittamia blogeja, sillä olen huomannut että usein bloggaajat sortuvat liialliseen jaaritteluun, tai sitten blogi ilmiselvästi toimii jonkinlaisena omalle lähipiirille suunnattuna julkisena päiväkirjana.*”¹¹⁰

Suurimmassa osassa blogeja kirjoittaja on joko kuvien tai tekstin perusteella mahdollista tunnistaa. Toisinaan tiedot kotikaupungista, nimet ja työpaikat on jätetty kertomatta, jotta kirjoittajaa tai tämän läheisiä ei voisi tunnistaa. ”*En ole vielä päättänyt laitanko sairaalan nimeä blogiin kun voipi olla että välillä ottaa päähän enemmänkin ja voipi olla että tulee haukuttua koko laitos =) Ja jos päädyn olemaan kauemmin kuin vuoden niin ei ehkä ole hyvä juttu.*”¹¹¹ Toisinaan kirjoittaja ei esittele itseään, mutta kontekstista käy ilmi, että yleisö on tuttu. Yleisösuhte vaikuttaa siihen, mistä ei kirjoiteta. Omia perheenjäseniä ja ystäviä ei pääsääntöisesti kirjoituksissa arvostella eikä heidän asioistaan puhuta, selkeänä poikkeuksena tästä ovat omat alaikäiset omat lapset. Toisinaan käytetään peitenimiä. Aviomiehestä voidaan puhua esimerkiksi Miehenä, Hapankaalina¹¹² tai Suurmetsuri Kyösti Hitachina¹¹³. Tuntemattomien ihmisten kasvot saatetaan muokata kuvissa tunnistamisen vaikeuttamiseksi.¹¹⁴ Bloggaajien suhtautuminen siihen, mitä blogeissa voi

¹⁰⁸ Kotirouva Kiinassa. Iltaruoka KFC:stä, 17.8.2005.

¹⁰⁹ Tylsää elämää tuppukylässä... Tapakulttuuria, doozo! 29.9.2010.

¹¹⁰ Kiina-blogi. Blogin tavoitteista, 6.8.2011.

¹¹¹ Hoitajana Saudeissa kirjoittajan oma kommentti postaukseen Mietteitä, 8.10.2010.

¹¹² Minä ja maatuskat...elämää Moskovassa.

¹¹³ Kiina-ilmiö -blogi.

¹¹⁴ Läntisen palatsin varjossa. Kiireinen mutta erittäin mukava viikko, 27.10.2012.

kertoa ja kuvata vaihtelee hyvin paljon. Kirjoittaja Saudeissa on liittänyt kuvan itsestään Yhdysvaltain armeijan univormussa ja mainitsee itsekin syyllistyvänsä laittomuuteen.¹¹⁵

Tutkija Japanissa ja Israelissa tiivistää bloginsa tavoitteet ja eettiset periaatteet: ”*Kirjoitan blogia miten sattuu ja tuntuu; yritän olla loukkaamatta ketään tai aiheuttamatta suuria kansainvälisiä selkkauksia puheillani. Periaatteeseeni kuuluu että henkilökohtaisuuksista, kuten omista tai muiden ihmissuhteista, en kirjoita. Pidätän oikeuden tiettyyn määrään taiteellisia tai taiteettomia vapauksia mitä tulee kirjoittelun täsmällisyyteen; erityisesti sivullisten yksityisyyden suojaamisen vuoksi saatan toisinaan muuttaa kuvailtujen tapahtumien yksityiskohtia. Kirjoitan suomeksi siksi, että haluan muistaa miten suomea kirjoitetaan ja koska – kaikesta tästä satelliittielämästä huolimatta – haluan kirjoittaa ennen kaikkea suomalaisille.*”¹¹⁶ Suora viittaus yksityiskohtien muuttamiseen on harvinainen, mutta saattaa olla yleisemmin käytössä.

Yksityisten blogien sisältöjä ei valtamedian tavoin valvota. Rajuimmat kommentit ja kielenkäyttö saavat kritiikkiä lukijoilta. Expatrouvan *Rouva Vainukoira* –postauksen keskusteluosuudessa käsitellään kiinalaisen kodinhoitajan (ayi) kyvyttömyyttä ymmärtää, miten pyykkiä tulisi käsitellä. Kommentoija kirjoittaa: ”*Heh! Jospa ayi ei ole haistanut likapyykkiä kun haisevat itse pahemmalle kuin likapyykkinne??? En tosiaan ole vielä tormannyt hyvälle haisevaan kiinalaiseen... Ainakaan vesisateella.*”¹¹⁷ Tähän on vastannut sekä alkuperäinen kirjoittaja että useampi lukija. ”*Ei kiinalaiset munkaan mielestä kovin hyvälle tuoksu, mutta eiköhän toi kommentti oo jo aika kohtuuden rajojen ulkopuolella?*” ”*Niina, rasistinen kommentti ei pehmene huumoriin vetoamalla. On melko ylimielistä niputtaa koko 1.3 miljardin kansakunta itseään alempiarvoiseksi.*” Keskustelu hyvän maun rajoista ilmentää blogin yhteisöllistä luonnetta ja itsesääntelyn merkitystä. Kirjoittajalla on keskustelussa aina viimeinen sana, ja tyypillisesti vedotaan oikeuteen esittäen oma mielipiteensä.

Kieli ja tyyli

¹¹⁵ Aidan takana.

¹¹⁶ ... mutta täällä ei sada koskaan. Sitä seuraavaa odotellessa, 6, 9.12.2014.

¹¹⁷ Suomalaista Kiina-elämää. Rouva Vainukoira. 13.9.2006.

Blogeja kuvataan yleensä vapaamuotoisiksi, ja puhekielisyys, rakenteiden vaihtelevuus ja nettikieli ovat tyypillisiä myös matkablogeille. Blogeille ominaista on viestintätilanteen, kirjoitushetken, välittömän kontekstin näkyminen tekstissä. ”Kahvilassa on tähän mennessä soinut Modern Talkingin Cheri Cheri Lady sekä Rick Astleyn Never Gonna Give You Up, mutta yritän pitää fokukseni tekstissä, sillä tänään aion kirjoittaa tärkeistä asioista.”¹¹⁸

Nettikieli (Netspeak) tarkoittaa Internet-ajalle tyypillistä kieltä, jossa käytetään lyhenteitä ja erilaisia tyylikeinoja ilmaisemassa tekstin äänensävyä, merkityksiä ja esimerkiksi merkitsemässä huumoria. Tekstissä voidaan käyttää ”lainausmerkkejä”, ISOJA KIRJAIMIA MERKKINÄ ÄÄNEN KOROTTAMISESTA, vokaalin venyttämistä: “se on niiiiin vaikeaa”¹¹⁹, tai isoja alkukirjaimia keskellä lausetta: ”Alkuun hieman Olut Ekonomiaa”.¹²⁰ Lisäksi käytetään sulkuja, erilaisia hymiöitä, *kursivointia* ja yliviivausta: ”Tärkeä syy auringolta suojautumiselle on ilmeisesti se, ettei iho vanhenisi ja saisi ~~typpyjä~~ maksaläiskiä (tässäkö syy aasialaisten nuorekkuudelle?), sekä myös se, ettei rusketusta pidetä viehättävänä.”¹²¹ ”^^, *_*), ^^,;, T__T”¹²² Erilaiset hymiöt ja tunnetiloja ilmaisevat merkit kuuluvat usein nuoremman niin kutsutun diginatiivin sukupolven kieleen.

Huumori

Ironiaa ja sarkasmia pidetään tyypillisenä blogeille. Huumori liittyy myös tietyyntyyppiseen matkakertomusten traditioon. Gloria Cappelli pitää *expat travel blogia* humoristisena lajityyppinä. Huumori perustuu vahvasti kirjoittajan ja lukijan jaetulle maailmankuvalle, yhteisesti tunnistetuille konnotaatioille ja intertekstuaalisille merkityksille. Huumorilla ilmaistaan implisiittisesti kirjoittajan asenteita. Ironia perustuu lukijan ymmärrykselle siitä, ettei kirjoittajan sanomaa voi mitenkään tulkita sanatarkasti. Tyypillisimmät lajit ovat ironia ja tilanteeseen sopimattoman rekisterin¹²³ käyttö.¹²⁴ Toisinaan joudutaan erikseen mainitsemaan, että teksti *ei* ole sarkastinen. ”*On nimittäin*

¹¹⁸ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Kaikkeaa kadulta, 22.3.2015.

¹¹⁹ Koti koivujen katveessa. Le Chambord, 12.6.2012.

¹²⁰ Kalpeanaama Kaukomailla. Kupla kimaltaa eli Alkoholi kulttuuria, 18.10.2011

¹²¹ Kirjeitä Hirsoshimasta. Polttavan auringon alla, 11.7.2013.

¹²² Ks. esim. Kirjeitä Hirsoshimasta.

¹²³ kielimuoto, jonka käyttö kytkeytyy tiettyihin tilanteisiin

¹²⁴ Cappelli 2008, 3-5.

koettu venäläistä sairaanhoitoa parhaimmillaan. Eikä tuossa lauseessa ollut sarkasmin häivääkään.”¹²⁵ Huumorin käyttö yleensä lisääntyy kohteen tullessa tutuksi, mutta voi myös kuulua lajityyppiin heti alusta.

Matkablogeissa tyypillistä on paikallisten erikoisuuksille ja omalle ulkomaalaisuudesta johtuvalle toiminnalle nauraminen. ”Tarkoituksenamme oli käydä intellektuaalimuseossa, mutta ilmeisesti pienen ryhmämme älykkyys ei ollut riittävän korkea, sillä emme löytäneet museota laisinkaan.”¹²⁶ Usein kirjoittaja ja lukija nauravat yhdessä paikallisille. ”Siistinä sisätyönä olemme täyttäneet viisumihakemuksia käsi kipeänä. Oletko käynyt Kiinassa viimeisen 12 kuukauden aikana? Missä ja miksi? Oletko käynyt muissa maissa viimeisen 12 kuukauden aikana? Missä ja miksi? Onko sinulla mielenterveysongelmia? No pikkuhiljaa alkaa kyllä olla.”¹²⁷ Blogi voi olla kokonaisuudessaan tai osittain tyyliltään humoristinen. Viihteellinen teksti on yleisöystävällistä. ”Täähän on melkee madventuresin kaltaista viihdettä, miehellä on hyvin kynä hallus.”¹²⁸

Kansainvälisyys

Matkablogeissa näkyy vieraiden kielten vaikutus tekstiin. Blogin lopulliseen muotoon ja lajityyppiin vaikuttaa kaikkein keskeisimmin kirjoittajan status ulkomailla oleskellessa. Status ennakoi yhdessä kielitaidon kanssa kontakteja paikallisiin ja muihin ulkomaalaisiin ja näin ollen käytössä oleviin diskurssijärjestyksiin. Asiantuntijablogin ja -identiteetin edellytyksenä on paikallisen kielen taito ja hyvä kulttuurintuntemus. Blogeissa puhutaan usein *kielimuurista*. Kielimuuri viittaa sekä omaan heikkoon paikallisen kielen osaamiseen että paikallisten huonoon englanninkielentaitoon. ”Meitä ja meidän tsiljoonaa laukkua oli vastassa autokuski. Mies, joka ei osaa sanaakaan englantia eikä myöskään ymmärrä sitä. Ei edes sen verran, että olisi osannut pysähtyä McDonald’ sissa, kun myöhemmin pyydettiin.”¹²⁹ ”Aulan henkilöistä kukaan ei puhunut englantia, joten hoidimme ensikosketuksemme venäläiseen byrokratiaan juurikin venäjän

¹²⁵ Veeruska Venäjällä. 17.12.07,17.12.2007.

¹²⁶ Sushiraja. Chinggis-kaanin jalanjäljillä, osa 3, 13.9.2004.

¹²⁷ Koti koivujen katveessa. Viisumihakemuksia ja viherhommia 25.7.2012.

¹²⁸ Tylsää elämää tuppukylässä... Life outside of Tokio, 20.9.2010.

¹²⁹ Kippis iso Kiina. Perillä, 16.10.2012.

*kielellä*¹³⁰. Hyvä englannin taito yhdistyy usein ystävällisyyteen ja ammattitaitoon: ”Koordinaattori puhui kiitettävää englantia ja oli todella ystävällinen ja ammattitaitoinen ihminen.”¹³¹

”(O)lemme päätyneet pohtimaan, että miksi maailmassa ei voisi olla käytössä vain yksi yhteinen kieli?[...]Eikö olisi helpompaa, että olisi yhdet aakkoset ja yksi sana ja yksi merkitys jokaiselle asialle?”¹³² Käytännössä yhteiskieli on ulkomaalaisten kesken usein englanti. Englanti näkyy blogeissa vierassanoina, ilmaisuina ja kielikuvina: awkwardisti¹³³, smoothisti¹³⁴, ”talon metsästys” (house hunting)¹³⁵, sekä kielen rakenteissa.¹³⁶ Vaihto-opiskelija kuvailee kurssivalintojaan: ”Business pitäis olla meille finskeille pala kakkuu, kun ollaan ainoat kauppalaiset.”¹³⁷

Tämä ilmentää paitsi blogien puhekielisyttä, myös globalisaatiota tai länsimaistumista. Globalisaatioksi mielletään usein länsimaisen kulttuurin leviäminen kaikkialle. Amerikkalaisen kulttuurin kuvasto toimii pohjana paikallisten nähtävyyksien esittelylle: ”Disneyland kohtaa Venäjän – sisäänkäynti Izmailovon linnoitukseen” -postauksessa kirjoittaja kuvailee Izmailovon linnoituksen torneja Disneyhenkisiksi.¹³⁸ Japanissa vaihto-oppilas mainitsee: ”Ainiin, Japanilaisilla ei muuten ole harmainta aavistustakaan mitä tarkoittavat esimerkiksi ”OMG” ”YOLO” ”SWAG” ”WTF” ”XD” ynnä muu amerikkalainen teinislangi.”¹³⁹ Suomen kieli on nähty keskeisenä osana kansallista identiteettiä, mutta ulkomailla englannista tulee oma tuttu kieli.

Artikkelissaan *Neoliberalism as language policy*¹⁴⁰ Piller & Cho esittävät, että englanninkielen luonnollistunut asema esimerkiksi akateemisessa maailmassa on neoliberalistisen politiikan tulosta. Tutkittavissa blogeissa englanninkielen osaaminen

¹³⁰ Pietarin vaihtoblogi. Ensimmäinen artikkeli, 3.9.2012.

¹³¹ Pietarin vaihtoblogi. Ensimmäinen artikkeli, 3.9.2012.

¹³² My Heart in Tokyo. Cultural differences..., 30.9.2010.

¹³³ Bang bang Japani! Hämmästyttää kummastuttaa, välillä vituttaa ja naurattaa, 15.6.2013.

¹³⁴ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Hämmästyä ja kummastelua, 29.8.2014.

¹³⁵ Koti koivujen katveessa. Koulun valintaa ja talon metsästystä. 21.5.2012

¹³⁶ There and back again – aupairina Qatarissa elokuu 2009->, Se viimeinen päivitys. 7.5.2011.

Leningradka. TANSSI YLI KATTOJEN – SE TOINEN NÄKÖALAPAIKKA, 11.3.2015.

¹³⁷ Tylsää elämää tuppukylässä... Tapakulttuuria, doozo!29.9.2010.

¹³⁸ Kohti seikkailuja. Ihmeellinen Izmailovo, 22.9.2014.

¹³⁹ Bang bang Japani! Huomioita Japanista/Japanilaisista, ja pari kirjoittamatonta sääntöä, 22.2.2014.

¹⁴⁰ Piller & Cho (2013): Neoliberalism as language policy. To be published in *Language in Society* vol. 42, 1. Pre-publication version. http://www.languageonthemove.com/wp-content/uploads/2012/04/piller_cho_neoliberalism-as-language-policy.pdf

esiintyy usein merkkinä kansainvälistymisestä: ”*kaikissa maissa ei olla niin kansainvälisiä että englantia ymmärrettäisiin.*”¹⁴¹ Kirjoittaja lentää Chengdusta Lhasaan samalla koneella Kiinan armeijan joukkojen kanssa. ”*Kohteliaita, auttoivat rikkani nostamisessa 'madam- may I help you?' Ja välittömästi kiinan armeija sai silmissäni inhimillisen ja vähemmän pelottavan kuvan. Nuori sotilas teki tietämättään hyvää PR:ää kansantasavallalle. Harvemmin tulee ajatelleeksi että mahtimaan sotilas voisi olla kohtelias, englantia puhuva gentleman. Kiinassa on tottunut kiinalaisten tapaan röyhkeästi etuilla ja polkea heikommat ja länsimaalaisetkin jalkoihinsa.*”¹⁴² Englanninkielen yhdistäminen ylemmyyteen ja sivistykseen viittaa Me ja muut - diskurssiin ja liittää myös suomalaiset bloggaajat länsimaisten kuviteltuun yhteisöön.

Paikallisen kielen omaksuminen liittyy läheisesti asiantuntijuuden kasvuun. Tervehdyksiä ja tiettyjä kohdemaakohtaisia sanoja käytetään tyypillisesti kohdemaan kielellä. Saudeissa tällaisia ovat esimerkiksi paikallisten naisilta edellyttämä kokomusta vaate *abaya* ja uskonnollinen poliisi *muttawa*, Japanissa nuorison suosima valokuvauskoppi *purikura* tai opettajaa tarkoittava *sensei* sekä ulkomaalaista tarkoittava *gaijin*, Kiinassa kodinhoitaja eli *ayi* ja Venäjällä *babushka*, jolla tarkoitetaan tietyntyypistä vanhempaa naista. Kielivalinnalla voidaan osoittaa sanoille tarkoitettuja konnotaatioita ja vaikuttavia diskursseja. Paikalliseen kieleen voi liittyä sekä stereotyyppinen esittäminen että nimenomaan expatblogeissa näkyvä *sisäpiirin tiedon* tarjoaminen lukijoille.¹⁴³ Kieli voi toimia huumorin merkitsijänä: ”Kaksiomme tyylistuuntana on viime kuukaudet ollut jonkinsortin *feng hui!*...Kaukana tasapainosta, rauhallsuudesta ja kotilieden keskiaukeamalta.”¹⁴⁴ ”Hui”:*n* merkitys aukeaa omalla tavallaan suomalaiselle lukijalle, ja vielä toisella tavalla venäjänkielentaitoiselle.¹⁴⁵

Tiedon lähteet

¹⁴¹ Seikkailuni Turkissa. Suunnitteletko pidempää matkaa tai muuttoa ulkomaille? Are you sure? ;D,, 26.10.2013.

¹⁴² Kauas pilvet karkaavat, Madam - may I help you? 28.6.2009.

¹⁴³ Cappelli, Gloria (2013): “Travelling words: Languaging in English tourism discourse”, in A. Yarrington, S. Villani and J. Kelly (eds.), *Travels and Translations*, Amsterdam, New York: Rodopi, p.353-374.

¹⁴⁴ Korkkareita ja kakkavaippoja - Minä ja maatuskat yhä Moskovassa. Erään ajanjakson loppu, 23.11.2013.

¹⁴⁵ xyǎ (hui): kyrpä, kullu, mulkku (alatyö). ks. sanakirja.org

Blogeissa vaikuttavia diskursseja voidaan jäljittää kiinnittämällä huomiota siihen, kuka ja mikä esitetään luotettavana tietolähteenä. Fairclough viittaa tekstianalyysissään diskurssien representaatioon eli muiden puheiden esittämiseen. Blogeissa näkyvät medialähteet voidaan jakaa karkeasti kolmeen: kotimainen, länsimainen ja paikallinen. Kaikissa blogityypeissä säätiedot tarkastetaan Ilmatieteenlaitoksen internetsivuilta, kotimaan uutisia seurataan Helsingin Sanomista tai Iltalehdestä ja tietosanakirjana toimii Wikipedia, usein englanninkielinen versio. Asiablogeissa käytetään enemmän kansainvälisiä ja paikallisia mediatekstejä ja henkilökohtaisissa blogeissa viitataan useammin toisiin blogeihin. Muiden blogit, matkakirjallisuus, oppaat, media ja valmennukset toimivat paikallista koskevan tiedon lähteinä jo ennen matkaa. Kansainväliset ja Suomessa järjestetyt orientaatiot ja valmennukset ovat tyypillisiä vaihtareille sekä komennustyöntekijöille ja Saudiin sairaanhoitajille. Valmennuksen sisältöä ei yleensä käsitellä tarkemmin, mutta sillä saattaa olla suuri merkitys paikallisia muodostuvan ennako-oletusten ja tiedon kannalta.¹⁴⁶ Voidaan olettaa, että mediassa ja oppaissa vallitsevat puhettavat näkyvät myös blogeissa.

Kaunokirjallisuudessa esiintyvän Toiseuden kuvaston voi olettaa näkyvän myös matkajien diskursseissa, mutta suoria viitteitä on vähän. Kaunokirjallisuutta käsittelevät blogeissa lähinnä (kielen)opiskelijat, vaihtarit ja expatrouvat, jotka suosittelevat ja arvostelevat lukemiaan teoksia. Kirjoittaja kuvaa jonotusta Venäjällä: ”*Tätähän tapahtuu esimerkiksi Vladimir Sorokinin Jono-romaanissa.*”¹⁴⁷ Turkissa kirjoittaja esittelee Bayram-juhlaa ja vuohen teurastusta. ”*Tämän makaaberin esityksen jälkeen sain kunnian osallistua Bayram-juhlan viettoon turkkilaisen suvun kanssa. Juhlaa varten otetaan käyttöön huone, jollaisista kirjailija Orhan Pamuk on erityisen kiinnostunut. Hän kutsuu niitä museuhuoneiksi.*”¹⁴⁸

Tyypillisesti tieto esitetään arkijärkinä itsestäänselvyyksinä, ja diskurssia merkitsee ehkä vain yksi sana. Tulkinta on väistämättä subjektiivista, ja nojaa tulkitsijan oletuksiin. ”*Juuri nyt on se vaihe expatkaareissa, ettei nykyinen kotipaikka nappaa sitten yhtään*”, kuvaa kirjoittaja postauksessa ”*Koti-ikävästä, kyllästymisestä ja ennen kaikkea pienistä mustapäisistä ihmisistä*”¹⁴⁹ Lainauksessa voidaan nähdä *expatdiskurssi*, jossa

¹⁴⁶ Esimerkiksi: Koti koivujen katveessa. Kirjavinkki 30.8.2012.

¹⁴⁷ Moskovaan! Ensimmäiset päivät Moskovassa, 5.9.2012.

¹⁴⁸ Kohtaamisia Istanbulissa. Alanya-Fethiye-Istanbul 10.-22.10. 22.10.2013.

¹⁴⁹ Angina ja muita sairauksia. Koti-ikävästä, kyllästymisestä ja ennen kaikkea pienistä mustapäisistä ihmisistä, 2.9.2012.

kokemusta jäsenetään kulttuurishokin vaiheiden mukaan: kuherruskuukausi, jota seuraa vaikeampi vaihe ja lopulta sopeutuminen. Rakennelma on erittäin käytetty erilaisissa oppaissa ja tutkimuksessa, ja näkyy myös aineiston blogeissa. Tietyissä ulkomaankokemuksen vaiheessa Toisen *kuuluu* olla ärsyttävä. Kulttuurishokkiteoriaan kuuluu myös sen sisäistäminen, että Toinen ei todellisuudessa ole väärenlainen, vaan kyse on kirjoittajan tunteesta, ohimenevästä *vaiheesta*. Tätä vasten on todennäköistä, että kirjoittaja ei katso kuvaavansa todellisia asenteitaan vaan ikään kuin käyttää jopa rasistista diskurssia kuvaamaan kulttuurishokin kokemustaan.¹⁵⁰

1.3. Digiajan matkakertomukset

1.3.1. *Vaihtouni - Elä täysillä!*

Au pair-, vaihtari- ja expatblogit ovat muodoltaan matkapäiväkirjoja, matkakertomuksia, joissa matka on väliaikainen *todellisen elämän* ja tavallisen arjen ulkopuolinen kokemus. Vaihtari on lukio- ja yliopisto-opiskelijoilla väliaikainen identiteetti, ja ajasta puhutaan vaihtaritarinana¹⁵¹ tai vaihtounena¹⁵², jossa korostuu ainutlaatuisuus sekä verrattuna ajallisesti kaikkeen aiempaan ja tulevaan että kaikkiin niihin, jotka eivät ole lähde vaihtoon. ”*No vaihtovuosi, sehän on siihenastisen elämäsi rankin ja tapahtumarikkain vuosi.*”¹⁵³ Vaihto-opiskelija Japanissa tiivistää: ”*Koin hyviä ja huonoja asioita ja opin kaikesta jotain. Tätä on vain hankala pukea sanoiksi ja taidanpa jättää yrittämättä. Se pitää itse kokea.*”¹⁵⁴

Lukiovaihto-oppilastoiminta alkoi vapaaehtoistoimintana Yhdysvaltain ja Euroopan välillä toisen maailman sodan jälkeen. Ideana on ajatus, että ”*paras tapa lisätä kansojen ja kulttuurien välistä yhteisymmärrystä on antaa ihmisille mahdollisuus oppia tuntemaan toisensa arkipäivän elämässä.*”¹⁵⁵ Ideologisten järjestöjen rinnalla on nykyisin kaupallisia organisaatioita. Vaihtaridiskurssi näkyy sekä blogeissa että organisaatioiden

¹⁵⁰ Teorian vahvuus näkyy myös Jokisen toteamuksessa, että kulttuurishokki on normaalitila, ”*mutta ekspatriaatti, joka ei ole tietoinen sen kehittymisestä, saattoi kokea syyllisyyttä negatiivisista tunteistaan uudessa kulttuurissa.*” Jokinen, 79-80.

¹⁵¹ 301 Days of Japan. Esim. Japani paketissa, 9.5.2012.

¹⁵² Matkassa. Vaihtouni loppui, 18.8.2013.

¹⁵³ Japanilainen vuosi. 楽しみ, 18.11.2012.

¹⁵⁴ Läntisen palatsin varjossa. Loppujen lopuksi, 24.8.2013.

¹⁵⁵ Suomen Youth for Understanding (YFU). <http://www.yfu.fi/historia>

mainonnassa. ”Koe vaihtovuosi”, kehottaa STS, ja lupaa: ”Vaihto-opintojesi jälkeen palaat kotiin monia kokemuksia rikkaampana ja kasvaneen itseluottamuksen kera”¹⁵⁶

Lukiovaihto-oppilaiden blogit ajoittuvat 2010-luvulle. Kirjoittajat ovat 1990-luvulla syntyneitä nuoria, jotka ovat kasvaneet internetin ja sosiaalisen median kanssa. Heille on luontevampaa raportoida tekemisiään ja tunteitaan blogeissa. ”Ja siis niin hyvännäköisiä poikia. Kaikkiällä. ;____; <3 Ja juu voi ei yks tuli sit jutteleen mun kanssa ja pyys mun numeron ja sanoi varmaan KOLME KERTAA että olen söpö.. apuaaaaa. D: <3”¹⁵⁷ Kirjoittajat asuvat paikallisessa perheessä ja käyvät paikallista koulua. Paikallisista ystävistä puhutaan usein nimillä, ei kansalaisuuden mukaan. Vaihtareilla on organisaatioiden asettamia sääntöjä. ”Vaihtarijätkät noudattivat ilmeisesti STS:n neuvoa ja jättivät tyttöystävänsä vielä kotimaassaan ollessaan.”¹⁵⁸ ”STS kielsi tapaamasta perhettä tän vuoden aikana, koska kuulema koti-ikävä kasvais.”¹⁵⁹

Au pair on usein jommankumman perheenjäsenen kotimaasta palkattu lasten- tai kodinhoitaja, joka saa pientä taskurahaa ja asuu perheessä. Au pairit eivät saavuta vierastyöläisiin verrattavaa taloudellista hyötyä, ja lähdön motiivina on seikkailu, kokemus tai kielitaidon parantaminen. Useissa kohdemaissa ammattia ei tunnusteta. ”En ole siis vieläkään saanut pidempiaikaista viisumia, koska ”ammattiani” ei tunneta täällä, vaan minua verrataan ’nannyyn’ eli näihin maideihin, joita rikkailla on, ja maidien tulee olla vain tietyistä maista; Filippiinit, Sri Lanka yms.”¹⁶⁰ Au pair-identiteetti on kuitenkin lähempänä vaihto-oppilasta, tai korkeintaan jonkinlaista eliitti-lastenhoitajaa. ”Olin nimittäin eilen poikien kanssa läheisessä leikkipuistossa ja juttelin sitten eräälle maidille (näitä ns. ”kodinhoitajia”).[...] Hänen siinä puhuessaan alkoi itseäni jo hävettää, kun tajusin miten vähällä oikeasti pääsen. Olen suorastaan vuoden lomalla!”¹⁶¹ Au pairille on tärkeää erottuminen näistä kotiapulaisista. Au pair Shanghaissa kertoo, miten

¹⁵⁶ STS vaihto-oppilasorganisaatio: Ryhdy vaihto-oppilaaksi. <http://www.sts-education.com/finland/hs/ryhdy-vaihto-oppilaaksi/>

¹⁵⁷ Japanilainen vuosi. 楽しみ, 18.11.2012.

¹⁵⁸ Beijing babe. Olympiastadion, 13.12.2012.

¹⁵⁹ Burges goes Chinese. Day 87. 14.10.2012.

¹⁶⁰ THERE AND BACK AGAIN - AUPAIRINA QATARISSA ELOKUU 2009 ->. Loistoviikko ja melkein 6kk takana! 28.1.2010.

¹⁶¹ THERE AND BACK AGAIN - AUPAIRINA QATARISSA ELOKUU 2009 ->. These are the days of my life, 2.2.2010.

isäntäperheen tytär puolustaa häntä leikkipuistossa: *"Miisa ei ole Ayi, vaan Mèimei(=isosisko)!"*¹⁶²

Teksteissä korostuu henkilökohtainen kasvu ihmisenä ja hetkessä eläminen. *"Olen elänyt täysillä. Hetkessä. Viime viikko oli kiistatta yksi elämäni parhaista. Olen tehnyt ja kokenut asioita, jotka tulen muistamaan vielä vuosikymmenten kuluttua."*¹⁶³ Vapaaehtoistyöntekijä Israelissa kirjoittaa: *"haluan elää mun elämän täysillä ja ilman ajatusta että 'olisipa tullut tehtyä, olisinpa yrittänyt' - kun kerran mahdollisuus on itselle annettu, niin se pitää käyttää."*¹⁶⁴ Kokemus edellyttää rohkeutta: *"Pitää vain uskaltaa rikkoo omia rajoja ja luottaa siihen että pärjää."*¹⁶⁵ Kohdemaata toimii miljöönä kirjoittajan kasvulle. *"Toivon, että tää kokemus on kasvattanut mua ihmisenä, mutta tiedän katsovani maailmaa nyt hieman erilaisten lasien läpi."*¹⁶⁶

Kun oma perhe ei ole mukana, tukiverkon muodostavat muut samassa tilanteessa olevat, kohtalontoverit¹⁶⁷. *"Täällä on minun lisäksi tällä hetkellä 7 muuta vaparia; Etelä-Koreasta, Hollannista, Ecuadorilta ja Israelista. Kaikki on ollut todella ystävällisiä ja toivottaneet tervetulleeksi pieneen perheeseen."*¹⁶⁸ *"Muut vaihtarit täällä on mulle kun perhe ja olisin jo monesti tullu kotiin ilman näitä ihmisiä."*¹⁶⁹ Kirjoittajan korealainen ystävä palaa kotimaahansa: *"Mä en yksinkertaisesti tiedä, kuinka tulen selviämään täällä ilman sitä. Ei ole Kiinaa ilman Elleniä."*¹⁷⁰ Blogeissa puhutaan omasta ryhmästä me – muodossa. *"Meidän vaihtariporukka [...]koostuu seuraavanlaisesta kokoonpanosta: alakerran tiiviin puolustuksen hoitaa 6 brittiä, keskikentäl raataa 3 ahkeraa germaaniä, kärjes taituroi 3 loistavaa finskii ja penkkiä kuluttaa 3 sveaa!"*¹⁷¹ Tutkijan yhteisönä toimii oman laboratorion väki: *"Olemme tunnetusti yliopiston päättömin, sekopäisin ja legendaarisin labra."*¹⁷²

Yliopisto- ja korkeakouluopiskelijoiden blogeilla on selkeä elinkaari: alkuvalmistelut, oleskelu paikanpäällä ja paluu. Opiskelua ja yhteiskunnallisia asioita käsitellään usein

¹⁶² The Shanghai way of life. Being an aupair in China, 12.3.2014.

¹⁶³ Taleidoscope. Shanghain valot, 27.8.2013.

¹⁶⁴ Prayer and postcards. Just another rainy day, 11.4.2015.

¹⁶⁵ Taleidoscope. Kommentti postauksessa Hutongit, 22.8.2013.

¹⁶⁶ The Shanghai way of life. Being an aupair in China, 12.3.2014.

¹⁶⁷ Burger goes Chinese. Day 4, 7.9.2012

¹⁶⁸ Prayer and Postcards. Shabbat Shalom!, 28.3.2015

¹⁶⁹ Burger goes Chinese. Day 61, 19.9.2012

¹⁷⁰ Beijing beibe. Älä mee tai viet multa kaiken, 29.12.2012.

¹⁷¹ Tylsää elämää tuppukylässä.. Konnichi wa!12.9.2010.

¹⁷² .. mutta täällä ei sada koskaan. Helevetin etana, 30.5.2013.

enemmän kuin henkilökohtaisia suhteita, vaikka kasvu ihmisenä mainitaankin. Vaihtoblogit ovat hyvin vaihtelevia, mitä selittää myös kirjoittajien ikä ja profiloituminen jo vahvemmin esimerkiksi omaan opiskelualaan. Toisinaan blogeista puhutaan myös vaihtoraportteina, mikä kuvastaa matkapäiväkirjamaisuutta.

1.3.2. Erilaisuus on rikkaus

*”Kadulla vastaan tulee kipapäisiä pikkupoikia, ortodoksijuutalaisia kiharoineen, hunnutettuja musliminaisia, mustia, valkoisia ja aasialaisia, sotilaita kiväärin olalla, ihmisiä kaikista kulttuureista, kieliryhmistä ja taustoista. Kaikki kantaa mukanaan tarinaa. Juuri niistä haluan ymmärtää lisää.”*¹⁷³ Vaihtaridiskurssissa keskeistä on erilaisuuden hyväksyminen, jopa juhlistaminen. Etenkin suurkaupungeissa oleskelevien puheissa vilahtelevat usein Länsi, Itä, Aasia ja Eurooppa. Vaihto-oppilaan valokuvasarjassa *”posettelua lännestä itään”*¹⁷⁴ kuvat erimaalaisista oppilaista ovat kuin Benettonin kuvastosta. Erilaisuuden kohtaaminen on positiivista, ja diskurssi kiistää yksinkertaistavaa stereotyyppittelyä. *”Juu, ehkä me ollaan erilaisia, näytetään eriltä, puhutaan eritavoin, käyttäytyään erilailla, uskotaan eri juttuihin ja syödään erillaista ruokaa mutta mitäs sitten, se ei määrittele yhdenkään ihmisen arvoa.”*¹⁷⁵ Paikalliseen suhtaudutaan avoimin mielin, mitä kuvaa Japanissa vaihto-oppilaana olevan pojan lopetus tekstiin, jossa hän arvostelee japanilaista lukiota. *”It's not good, it's not bad, it's different.”*¹⁷⁶

Tämä voidaan nähdä Hallin mainitsemana erilaisuuden hyväksymisen strategiana. Diskurssi näkyy kaikissa blogityypeissä. Turkissa asuva nainen kirjoittaa: *”Se että avaa mielensä ja uskaltaa tutustua johonkin uuteen ei ole tyhmää. Onneksi tunnen ja tiedän paljon avarakatseisia suomalaisia jotka eivät arvota ihmisiä heidän kansalaisuutensa, uskontonsa yms. takia.”*¹⁷⁷ Erilaisuus on rikkaus vastaa monikulttuurisuus –diskurssia. *”Tässä porukassa olen tajunnut kulttuurien erilaisuuden olevan rikkaus. On ollut paitsi hauskaa myös avartavaa ja kärsivällisyyttä kasvattavaa kuulla ja joutua sietämään niin erilaisia käsityksiä, ajatusmalleja ja ongelmanratkaisutapoja”*¹⁷⁸ Erilaisuus on rikkaus konsrtuoi samalla eroa eri kulttuurista ja taustoista tulevien välillä. Kärsivällisyyttä

¹⁷³ Prayer and postcards. Shabbat Shalom ! 28.3.2015.

¹⁷⁴ Beijing beibi. Hullu luokka, 21.12.2012.

¹⁷⁵ Prayer and postcards. Just another rainy day, 11.4.2015.

¹⁷⁶ 301 Days of Japan. Tilaisitteko kimono tai hautapaikan? Olisi alennuksessa., 14.8.2011.

¹⁷⁷ Seikkailuni Turkissa. Ennakkoluulot ja rasismi, 6.11.2013.

¹⁷⁸ Beijing beibe. Mun naiset, 5.12.2012.

kasvattavat kokemukset tähtäävät kokijan kasvuun ihmisenä. Diskurssi on myös korrekti ja odotettu tapa kuvata vaihtaridikomusta. Vaihtaritarinan päähenkilö kokee sen, mitä hänen kuuluu kokea.

Erilaisuus on rikkaus –diskurssin sijaan harvinaisempaa on puhua meistä ihmisistä, jotka olemme kaikki samanlaisia. ”Pekingiin tullessani odotin kiinalaisten olevan täysin erilaisia kuin suomalaisten. Sitten selvisi, että ihmiset ovatkin aika samanlaisia ympäri maailmaa. Itketään ja nauretaan, kirotaan ja kiitetään. [...] Ihmisiä, me kaikki täällä hullulla pallolla.”¹⁷⁹

1.3.3. *Where no man has gone before*

Muut itsenäiset työssäkäyvät muuttajat muodostavat seikkailublogien ryhmän. Seikkailublogit ovat tyypillisimmin anonyymejä ja niissä rakentuu seikkailijan identiteetti. Koska oleskelu on pidempiaikaista ja kontaktit paikallisiin vahvempia on seikkailija usein myös asiantuntija. Analysoitavista blogeista *Kauas pilvet karkaavat* – niin minäkin Kiinassa ja *Kaoottista elämää Keski-Venäjällä* sekä ...mutta täällä ei sada koskaan Japanissa ja Israelissa ovat seikkailublogeja. Seikkailija voi olla myös kohdemaasta riippumaton kosmopoliitti. Seikkailublogi ei ole yhteisöllinen, ja lukijan rooli on yleensä lähempänä äänetöntä yleisöä. Pääosassa on tyypillisesti kuvien sijaan teksti, ja puheäänien blogeissa saavat paikalliset ihmiset, kontaktit.

Itsenäiset bloggaajat risteilevät asiantuntijablogin ja matkakertomuksen välillä, mutta blogin pääasiallinen ydin on oma matkakokemus. Usein päiväkirja on sekä reaaliaikainen että takautuva, ja tekstissä esiintyy useita aikamuotoja. Kirjoittaja aloittaa dramaattisesti tarinan kokemuksistaan viranomaisten kanssa Kiinassa: ”Olen onnistunut saamaan rikosrekisterin Kiinassa.” Tarina jatkuu takaumana: ”Istun ulkomaalaisviraston huoneessa yksin. Minut on ohjattu tänne ja kerrottu että olen syyllistynyt rikolliseen toimintaan ja rikkonut Kiinan kansantasavallan lakia. Passini on takavarikoitu. Sen jälkeen minut jätettiin yksin. Mielessäni pyörittelen erilaisia kauhuskennaarioita. Hädissäni lähetin tekstarin suomeen; olen pidätettynä jos minusta ei kuuluu mitään niin tehkää jotain.”¹⁸⁰ Seikkailudiskursseissa vaarallinen yhteiskunta

¹⁷⁹ Pekingin valot. rasismista, Kiinasta, Suomesta ja minuudesta, 26.4.2013.

¹⁸⁰ Kauas pilvet karkaavat- niin minäkin. Lupaani ottaa opikseni, 30.6.2009.

on miljö jännittäville kokemuksille. Snee puhuu eksoottisille kohteille tyypillisestä riskidiskurssista.

Seikkailudiskurssi on tyypillinen matkakirjallisuudelle ja matkablogeille. ”*Where no man has gone before*” -kirjoituksessa bloggari suunnittelee matkaa Japanin Gunma-prefektuuriin, josta ”*Lonely Planet ja Ruogh Guide eivät sano mitään.*” ”*Luvassa lienee siis taas taattua YoeVentures-reissailua, jossa emme tiedä oikeasti mihin olemme menossa ja mitä siellä on, mutta tärkeintähän on liike.*”¹⁸¹ ”*Jos Suomi maistui jo ennen Turkkiin lähtöä Valion vaniljajäätelöltä, voi olla että kuolen tylsyyteen takaisin tultuani. Tai ostan moottoripyörän.*”¹⁸² ”*Kävin myös Jordanissa kiipeilemässä kanjoneissa labraporukan ja proffan kanssa. Oli kivaa. Labran teknikko melkein kuoli putoavan kivenlohkareen alle autenttisissa Indiana Jones-maisemissa.*”¹⁸³ Moottoripyörä, Indiana Jones ja Where No Man has Gone Before ovat kaikkein klassisimpia seikkailun symboleita, jotka viittaavat yksinäiseen kulkijamieheen. Tässä siteeratut kirjoittajat ovat kaikki naisia.

Seikkailussa korostuu vaarojen mahdollisuus, mutta kirjoittajalle ei kuitenkaan tapahdu mitään kamalaa. Kirjoittaja kuvaa joutumista paikalliseen sairaalaan: ”*Muistikuvat ovat hieman hatarat sairaalaan joutumiselta. Meidät ohjattiin huoneeseen jossa oli kaksi mieslääkäreitä, istuivat ja polttivat tupakkaa. Huoneessa oli myös nuori äiti itkien sydäntä raastavasti ja pöydällä oli pieni käärö, kuollut lapsi. Siinä me olimme kuin jossain kauhutarinassa, kukaan ei äitiä lohduttanut, en minäkään.*”¹⁸⁴ Paikallinen todellisuus näyttäytyy kauhutarinana, jota kirjoittaja todistaa läheltä, kuitenkin ulkopuolisena. Pietarissa vaihto-opiskelija kertoo tullessaan ryöstetyksi metrossa: ”*Toisaalta olin oikein iloinen saadessani mahtavan kokemuksen. Voisin kuvailla eilistä kokemusta benjihypyksi, ainoastaan en itse päättänyt haluanko maksaa kokemuksesta.*”¹⁸⁵ Ryöstö on ainutlaatuinen, jännittävä ja vaarallinen tilanne, josta kirjoittaja selviää yhtä kokemusta rikkaampana.

¹⁸¹ .. mutta täällä ei sada koskaan. Where no man has gone before, 16.3.2007.

¹⁸² Kohtaamisia Istanbulissa. Missä olen nyt? 14.10.2013.

¹⁸³ .. mutta täällä ei sada koskaan. Paratiisin ja luvattun maan tarinoita. Arak spring ja '39, 6.6.2016.

¹⁸⁴ Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. Madam – may I help you? 28.6.2009.

¹⁸⁵ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Ryöstöt Pietarissa, 19.11.2007.

1.3.4. Kosmopoliitti

Kosmopoliittisuus näkyy oman kansainvälisyyden korostamisena. Kosmopoliitin viiteryhmänä ovat muut samassa tilanteessa olevat ulkomaalaiset. Erilaiset taustat tuodaan korostetusti esiin: ”*Olen taas onnistunut ystäväystymään uusiin ihmisiin tai itse asiassa suureen kaveriporukkaan, mikä on vähintäänkin värikäs, kun taustoja löytyy aina USA:sta Sudaniin, Belgiasta Palestiinaan, Saksaan ja Somaliaan!*”¹⁸⁶ kuvaa aupair Qatarissa. Vaihto-oppilas Pekingissä kertoo: ”*Täällä kun meenee ulos ja tapaa uusia ihmisiä, niin tutustuu tosi helposti. Kaikki on kaukana kotoolta ja tullut tänne ja ja ja on vaan niin helppoa: "Hi! .. so where are you from? Really?? Yeah jag kan prata svenska"* -> *tuntuu että suurin osa ihmisistä ketä tapaan on ruotsalaisia tai saksalaisia (me gusta).*¹⁸⁷ Vaihto-opiskelija Japanissa kertoo illanvietosta: ”*Meitä oli perus fíngland porukka (Lappeenranta/Cambridge) höystettynä saksalaisilla mimmeillä.*”¹⁸⁸

Kosmopoliitin kielitaito ja aiempi matkailukokemus tulevat esiin. Vaihto-opiskelija Pekingissä kuvaa illanviettoa: ”*Pääsin hiprakoissani terästäämään vanhoja espanjantaitoja kiinan lausumisen osoittauduttua baarimelussa liian haastavaksi. Tapasin yllättäen myös vanhan tuttuni, perulaisen Eduardon, jonka olin tavannut puolitoista vuotta sitten Koreassa APECin konferenssissa*”.¹⁸⁹ Sairaanhoitaja matkustaa Kiinaan: ”*Amsterdammassa jouduin hetken odottamaan Kiinan konetta ja kas kummaa viereeni istahti tutun oloinen nutturapä. Hetken toisiamme katsottuamme totesimme että tuttuja ollaan vuosien takaa, entinen työkaverihan siinä ja matkalla Mongoliaan jossa aikoi viettää jurtaelämää kolmisen viikkoa.*”¹⁹⁰ Tutkija kertoo arjestaan Israelissa: ”*Parin viime viikon sisään olen lentänyt Hong Kongiin, Okinawalle, Japaniin, Alankomaihin, kävin yhden päivän Jerusalemissa tekemässä aivosoluvärjäyksiä sekä pyykkäämässä ja sitten taas megakonferenssointiin ameriikkoihin.*”¹⁹¹

Kosmopoliitti esiintyy usein itsenäisenä nomadina. Vieraassa maassa keskeistä on *paikallistuminen*, eräänlainen lokaali identifikaatio. Kosmopoliittisuutena tai paikallistumisena voi pitää kirjoittajien halua erottautua turisteista. Blogeissa voidaan

¹⁸⁶ THERE AND BACK AGAIN - AUPAIRINA QATARISSA ELOKUU 2009 →, Ajan tappamista, 1.3.2010.

¹⁸⁷ Burger goes Chinese. Day 224. 28.2.2013

¹⁸⁸ Tylsää elämää tuppu kylässä... Hajimemashite! 16.9.2010.

¹⁸⁹ Kampuspäiväkirja Pekingistä. Viikonloppulöysäilyä, 10.3.2007.

¹⁹⁰ Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin, Munat pilaantuu, eivät kanat! 5.7.2009.

¹⁹¹ .. mutta täällä ei sada koskaan. Pientä, 20.10.2012.

käydä turisteilemassa¹⁹², harrastaa turismia¹⁹³, leikkiä turisteja¹⁹⁴, heittäytyä turistiksi¹⁹⁵ tai kierrellä kaupunkia turistina¹⁹⁶. Turisti ei koskaan ole identiteetti, johon halutaan samaistua, jännite on paikallisen sijaan kirjoittajan ja muiden matkailijoiden välillä.¹⁹⁷ Vaihtarit suunnittelevat matkaa Kiinan Hainaniin: ”*Odotetaan Emman kanssa sitä, kun paikalliset olettaa kaikkien länsimaalaisten olevan turisteja ja me saavutaan sinne ja käytetään kiinankieltä. heheee*”¹⁹⁸ Nainen Israelissa kirjoittaa: ”*Vanhan kaupungin kauppiat laskevat hintoja heti, kun huomaavat asioivansa paikallisen kanssa turistin sijaan – ja sitten yhdessä voidaan päivitellä (amerikkalaisten) turistien käytöstä, säättä, liikennettä ja mitä milloinkin.*”¹⁹⁹ Cappelli pitää expatblogeja yhtenä turismin uusista genreistä, ja vaikka turisteista erottuminen on keskeistä pidempiaikaisille ulkomailla oleskelijoille, on ulkomaalainen usein paikallisen silmissä yhtä kuin turisti.

Tyypillinen tapa korostaa omaa paikallisuuttaan on kuvata perus arkea²⁰⁰ ja asunmaan tuttuutta. ”*Asun mielestäni nyt todella peruspekingiläisellä alueella. Ehdottomasti köyhin ja epämääräisin tähänastisista asuinpaikoistani, tosin silti ihan siisti ja turvallinen Pekingin mittakaavassa.*”²⁰¹ Kirjoittajat konstruoivat irrallisuutta suhteessa perheeseen ja ystäviin Suomessa tai suomalaisiin ylipäänsä. Kirjoittaja *kompuroi suomenkielen kanssa: ”Pitkien sanojen lausuminen oli jotain ihan ylitsepääsemätöntä, pahimpia olivat sekä L-että R-kirjaimelliset sanat. Hei kuinka te oikeasti voitte lausua sanan ratsastusleiri?”*²⁰²

Kosmopoliitin kulttuuriseen identiteettiin voi kuulua laaja-alainen asiantuntijuus, mikä näkyy vertailuna eri maiden välillä. ”*Vaikka tämä paikka sijaitseekin insha'Allah, mañana, normalnaya - vyöhykkeellä, jonka ansiosta työmoraali on joskus hieman erilaissta kuin Suomessa, ovat asiat järjestyneet varsin mallikkaasti.*”²⁰³ Toinen kirjoittaja esittelee Pekingin 798 –taidealuetta, ”*joka muistuttaa vaihtoehtoisuudessaan Berliinin Prenzlauerbergiä*”. ”*Molemmat olivat aikoinaan luovia ja vaihtoehtoisia alueita, mutta rahan virratessa tylyi on hienostunut, ammattimaistunut, ja samalla*

¹⁹² Burger goes Chinese. Day 6, 25.7.2012

¹⁹³ Sushiraja. Kultainen viikko, 6.5.2005.

¹⁹⁴ Tylsää elämää tuppukylässä... Suomiweekendi, 11.10.2010.

¹⁹⁵ Minä ja maatuskat... elämää Moskovassa. HöpinääLöpinää, 12.8.2008.

¹⁹⁶ Kohti seikkailuja. Opiskelijalla on aikaa, 12.9.2014.

¹⁹⁷ Hapuli, 128-129.

¹⁹⁸ Burger goes Chinese. Day 192. 27.1.2012

¹⁹⁹ Shabat balagan. Vuosikatsaus, 21.4.2013.

²⁰⁰ Esim. Esimerkiksi Tylsää elämää tuppukylässä. Voi #/€μ%ø&=üßΩf^a“fiuf†@œ!!!!, 6.10.2010.

²⁰¹ Beijing babe. Äärimmäisen Pekingiläinen naapurusto, 29.12.2012.

²⁰² 301 Days of Japan. Loma! 18.7.2011.

²⁰³ Elämää Saudi-Arabiassa. Vapaapäivä KAUSTisilla, 8.8.2014

*laimentunut.*²⁰⁴ Kirjoittaja itse ei innostu ”länsimaisille boboille” ja ”humanistitideille” suunnatuista kanta-aottavista tauluista, joita hän kuvaa naiiveiksi ja Unesco-julisteiden tyyylejä mukaileviksi. Unesco edustaa erilaisuus on rikkaus -diskurssia. Kosmopoliitin identiteetissä näkyy Sneen mainitsema kulttuurinen pääoma, jota toisilla matkaajilla, turisteilla, ei ole. Toisaalla kirjoittaja kuvaa samaa taidealuetta, ja suhtautuu huvittuneeseen sävyyn aiemmassa sitaatissa esiintyvään kosmopoliittiin asiantuntijatyyppiin: ”Puristien mukaan tämä paikka on pilattu kaupallisuudella ja todellisen taideskene on valunut seuraavaan paikkaan...”²⁰⁵

Kosmopoliittisuus on kirjallisuudessa esitetty sekä ihanteena, että kriittisessä valossa Lännen ylimielisyytenä. Maailmankansalaisuus -diskurssi esittää puhujansa yksilönä, joka on kotona missä tahansa. *Your home is where your story begins*. Kosmopoliittisuus on liitetty nuoren polven expatriaatteihin. Tässä aineistossa kosmopoliittisuus kuvaa halua korostaa omaa liikkuvuuttaan joko yksinäisenä nomadina tai osana muiden kosmopoliittien ryhmää. Paikallinen hahmottuu usein paikallaan pysyvänä miljöönä, ja paikalliset ihmiset diskurssin kohteina, kuvastona.

1.3.5. Perhe-expatblogit

Perhe-expatriaatit eroavat muista muuttajista, sillä mukana on oma perhe. Perhe-expateilla viitataan ns. vanhan polven expatriaatteihin. Ulkomaille tullaan usein miehen työkomennuksen takia, ja blogeja kirjoittavat puolisopestiläiset, toisinaan molemmat puoliset, satunnaisesti myös muut perheenjäsenet.²⁰⁶ Blogien keskeinen sisältö on perheen arjen kuvaus ja kuulumisten kertominen ystäville ja sukulaisille Suomeen. ”Eipä tämä siis juuri eroa päivistä Suomessa. Kahvit juodaan usein Muumi-mukeista, mammat juoruaa ja lapset leikkivät keskenään.”²⁰⁷ Lapsiperheen kuulumiset on kerrottu isovanhemmille toisinaan kakkavaippon lukumäärän tarkkuudella²⁰⁸. ”Loppuvuodesta 2009 blogini alkoi muistuttaa enemmänkin vauva-/ taapero-/ lapsiblogia, kuin kuvausta elämästä Shanghaissa ja Kiinassa.”²⁰⁹ Ulkosuomalaisblogit, joissa kirjoittajalla on lapsi

²⁰⁴ Kampuspäiväkirja Pekingistä. Viikonloppulöysäilyä, vol. 2, 19.3.2007.

²⁰⁵ Kiinalainen juttu! Näkymiä Pekingistä ja ympäristöstä, 16.8.2012.

²⁰⁶ Koti koivujen katveessa. Emilian Xi'an, 3.6.2014. Kirjoittajan tytär kertoo koulurekkestään.

²⁰⁷ Andersonien elämää Pekingissä. Normipäivä kuplaelämää, 5.2.2012.

²⁰⁸ Isi täällä hei! Kakkavaipoista, 12.9.2005.

²⁰⁹ Shanghain elämää. Yhden lapsen politikointia, 13.1.2010.

paikallisen kanssa, ovat aihepiiriltään samanlaisia, mutta siteet paikalliseen yhteiskuntaan ja yhteisöön ovat vahvemmat.

Perhe-expattien elämäntilanne ja kohdamaa asettavat tiettyjä reunaehtoja erityisesti puolisopestiläisten elämään. Työssäkäynti on vaikeaa sekä kielitaidon että työlupakäytäntöjen takia. Lapset käyvät usein kansainvälistä koulua, mikä vaatii osallistumista myös perheeltä, käytännössä puolisopestiläiseltä. Yhteisöllisyys muiden suomalaisten ja ulkomaalaisten kanssa korostuu. Esimerkiksi Shanghain suomalaiset muodostavat sekä virtuaalisen ja todellisen yhteisön. ”*Kun maailma on pieni, se on todella pieni. Tapasimme terveystarkastuksessa Vieraana Shanghaissa - blogin perheen!*”²¹⁰ Expatdiskursseja tarkastellaan tarkemmin Kiinan ja Saudien kohdalla, koska ne ovat vahvasti sidoksissa kohdemaihin. Expattius rakentuu vaihtariutta vahvemmin vastakuvana paikalliseen, eikä expatdiskurssiin liity samalla tavoin erilaisuutta juhlivia elementtejä. Expattius on vaihtarin tavoin vaihe: ”*Tää on jotain kummallista muka-elämää tällaisissa hulppeissa villoissa muurien sisäpuolella josta pääsee taksilla ulkomaailmaan. Jollain oudolla tavalla kiehtova vaihe elämässä, josta aion ottaa kaiken irti minkä saan.*”²¹¹

Puolisopestiläisten blogeista osa muistuttaa Silasin mainitsemaa taiteellisempaa leikekirjaa. Leikekirjablogi on matkaoppaan kaltainen aiheittain koostettu ja sisältää valokuvia ja lyhyitä kirjoituksia. Jutuissa käsitellään omia kokemuksia ja paikallista kulttuuria. Paikallinen on Toinen, jota kuvataan. Blogissa kuvaaminen ja taiteellisuus saattavat olla viitteitä kirjoittajan taustaan tai ammatilliseen identiteettiin. Paikallisesta työelämästä irrallaan tuo vapaa-aikaa, ja omanlaisensa ulkopuolisuuden tunteen. Rajanveto matkaoppaan ja matkakertomuksen väliin on joskus haasteellista. Tässä on tehty jako kirjoittajan statuksen perusteella. Jos kirjoittaja on ulkomailla valokuvaajana (Moskvitska), on kyseessä matkaopasblogi. Puolisopestiläisten statuksella olevien blogit (MiaO, Kaitaliina, Vilijonka ja Uusi Aamu) toimivat vuodatuspäiväkirjana ja/tai valokuva-albumina, jossa kirjoittaja julkaisee kirjoituksiaan tai kuviaan, jolloin kyseessä on matkapäiväkirja.

1.4. Asiantuntijablogit ja asiantuntijadiskurssit

²¹⁰ Koti koivujen katveessa. Ensimmäiset koulupäivät, 28.8.2012

²¹¹ Vuosi Riyadhissa. Come back tomorrow...ja muita lentäviä lauseita, 27.6.2012.

Asiantuntijablogilla ei ole määrättyä kestoja tai se ei ole sisällön kannalta oleellinen. Blogi on laajemmalle yleisölle suunnattu, tekstit ovat harkittuja ja aihekeskeisiä. Otsikko kuvaa kirjoituksen teemaa, ja tekstit käsittelevät useammin yhtä valittua aihetta. Kirjottajan rooli rakentuu paikallisen elämänmenon havainnoijana, asiantuntijana ja tiedonvälittäjänä. Painotus voi olla taiteellinen, jolloin blogissa on paljon kuvia ja pieniä tekstinpätkiä tai yhteiskunnallisia asioita kriittisesti tarkkaileva tai viihdyttävä, jolloin tekstit ovat pääosassa. Jäljitettävät lajityypit ovat journalismi, erityisesti kolumnit tai kommentaarit, sekä matkaoppaat ja matkakertomukset. Asiantuntijadiskurssit ovat tyypillisiä kaikille blogeille, mutta asiantuntijablogissa koko blogi rakentuu asiantuntijuuden ympärille.

Vallanvahtikoira

Journalistisessa diskurssissa keskeistä on paikallista yhteiskuntaa kriittisesti tarkkaileva analyysi tai kommentaari. Kirjoittajan rooli on bloggari, toimittaja, kolumnisti tai kirjeenvaihtaja. Paikalliset ihmiset, mediatekstit ja akateeminen tutkimus toimivat tietolähteinä. Yliopistovaihtoblogeissa asiantuntijadiskurssi voi olla vallitseva, mutta rajattu kesto ja aiheiden matkapäiväkirjamaisuus erottavat vaihtoblogit puhtaista asiantuntijablogeista. Siirtymää kriittisen asiantuntijuuden ja matkapäiväkirjan välillä kuvaa vaihto-oppilas Kiinassa: ”*Nyt riittää yhteiskuntakritiikki, seuraavaksi taas juttuja ja kuvia Pekingistä ja vaihdosta.*”²¹² Tässä aineistossa tyypillistä on, että osa blogin kirjoituksista on kriittisiä, ja voidaan puhua journalistisesta diskurssista. Diskurssi voi olla representoitua, jolloin kirjoittaja toistaa muualla kirjoittua tekstiä, ilmoittamatta kuitenkaan välttämättä, mistä tieto on peräisin. Journalistisessa asiantuntijadiskurssissa näkyvät usein implisiittisinä universaaleina pidetyt länsimaiset arvot, ja kritiikki kohdistuu hallintoon, valtionjohtoon tai poliittiseen järjestelmään, sananvapauden tilanteeseen ja toisinajattelijoiden vainoon.

Usean kohdemaan nykyiset johtajat tai historian suurmiehet Atatürk, Erdogan, Mao, Stalin ja Putin symbolisoivat kansan sortoa ja toimivat demokratian ja ihmisoikeuksien toteutumisen esteenä. Tämä on vähintään implisiittinen ajatus kaikissa blogeissa. Suomalaiselle on käsittämätöntä huomata, että paikalliset saattavat suhtautua ihailevasti näihin *kansanmurhaajiin*. Yksityisellä bloggerilla ei ole mediainstituution suojaa, ja arkaluontoisista aiheista keskustelua paikallisten kanssa saatetaan välttää. ”*Nopein tapa*

²¹² Pekingin valot. Uhkailusta, 26.7.2013.

hankkia turkkilainen vihamies on solvata Atatürkia.”²¹³ Myös länteen voidaan suhtautua kriittisesti. Kirjoittaja käsittelee Venäjän presidentinvaaleja, ja mainitsee ohimennen: ”*Koska länsi on enemmän kiinnostunut Venäjän demokratiasta kuin hyvinvoinnista kerrotaan myös siitäkin.*”²¹⁴

Matkaopas

Matkaoppaan asiantuntijuus rakentuu omalle kokemukselle kohdemaassa asumisesta. Lukijoille esitellään turistinähtävyyksiä, annetaan käytännön ohjeita ja kerrotaan hieman tuntemattomampia kohteita. Matkaopas-asiantuntijuutta tarjoaa mm. Moskvitska Moskovassa ja Blue Abaya Saudi Arabiassa. Matkaopasdiskurssissa paikallinen on kiinnostava kohde, ja diskurssi asettuu tarkoituksella poliittisten ja kiistanalaisten aiheiden ulkopuolelle ottamatta kantaa tai ainoastaan vihjaillen. Matkaopasdiskurssia ja yksittäisiä postauksia näkyy useissa blogeissa.

Matkaopasblogi voi toimia vaihtoehtoisten diskurssien näyttämönä. Moskvitska -blogin kirjoittaja mainitsee itsekkin tuovansa esiin aiheita, joita Suomen mediassa ei käsitellä. Kriittisyys voi olla poliittisten aiheiden käsittelemättömyyttä ja vaihtoehtoisten näkökulmien näyttämistä. ”*Tiedän asuvani valtiossa, jossa sotilaallista mahtia ei piilotella. Tiedän myös asuvani valtiossa, jossa on paljon hyviä ihmisiä. Tämä toi mieleeni ajatuksen siitä, että oikeastaan kaikki venäläiset jotka tunnen ovat rauhaa rakastavia pasifisteja.*”²¹⁵

Kenttätutkimuksia

Tutkimusmatkailijadiskurssissa tutkija kuvaa paikallisten käyttäytymistä tieteellisellä otteella. Asiantuntijuuden pohjana toimii kenttätyö. Paikalliset edustavat kulttuuriaan, lajityyppiä, ja käytöstä selitetään maantieteellisillä tai kulttuurisilla seikoilla. Tieteellistä diskurssia korostaa usein muoto ja tutkimussanasto. Blogimainen tuttavallinen ja puhekielinen tyyli, usein myös huumori sekoittuvat asiakieleen. Informaation on tarkoitus olla lukijalle joko viihdyttävää ja/tai käytännössä hyödyllistä. Aiheena voi olla

²¹³ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Turkkilainen kansallistunne & Ankaran ekskursio, 14.1.2015.

²¹⁴ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Presidentin vaalit 2008 Venäjä, 1.3.2008.

²¹⁵ Moskvitska. Aivotankki, 31.5.2015.

esimerkiksi venäläinen kättelykulttuuri²¹⁶ tai Pietarin liikuntaharrastukset, joista mainitaan jalkapallon, kuntosalien ja lenkkeilyn lisäksi suomalaisillekin tuttu *snagarifighting*.²¹⁷

Naimisissa paikallisen kanssa

Blogit, joissa keskeisessä osassa on paikallinen puoliso, muodostavat oman blogityypin sijaan kenties oman *diskurssityypin*. Blogit sisältävät samoja elementtejä kuin muutkin matkablogit. Kontaktit paikallisiin ovat perheen ja sukulaisten ansiosta vahvemmat ja henkilökohtaisemmat, ja tarve ja edellytykset sopeutua suuremmat. Isäntäperhettä ei vaihto-oppilaan tavoin voi vaihtaa. Blogeissa rakentuu Kiinassa, Saudeissa, Venäjällä ja Turkissa omanlaisensa asiantuntijuus.

Kuka tahansa voi seurata ja kommentoida politiikkaa, mutta naimisissa paikallisen kanssa -diskurssi tarjoaa intiimiä tietoa paikallisista ihmisistä, perheestä, ja erityisesti sukupuolirooleista. Etenkin *Blue Abaya Saudeissa* ja *Living a Dream in China - Advice For Life, Love And Language Learning In China*, mutta myös *Minä ja Maatuskat... elämää Moskovassa* ja *Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä* Turkissa kertovat oman kokemuksen todistusvoimalla, millaisia paikalliset miehet, naiset ja perheet oikeasti ovat. Blogien yleisö on laaja, ja blogit ovat aihekeskeisiä, vaikka mukana onkin tunteiden käsittelyä ja päiväkirjamaista kerrontaa. Englanninkielisissä blogeissa on linkkejä medioihin ja muihin blogeihin sekä vierailevia kirjoittajia. Blogit keräävät keskimääräistä enemmän kommentteja. Tällöin voidaan puhua bloggari-identiteetistä, mihin liittyy tekstien suunnitteleminen aiheiden yleisen kiinnostavuuden mukaan, ja kenties myös tarkoituksellinen kärjistäminen.

Naimisissa paikallisen kanssa -diskurssityypissä oma puoliso voi esiintyä tietämisen kohteena, kulttuurinsa edustajana ja todisteena sille, miksi kiinalaiset käyttäytyvät tietyllä tavalla. Toisinaan puoliso on yksilö, joka todistaa stereotyyppien pinnallisuutta tai poikkeusta verrattuna stereotyyppiin, usein vanhoillisiin, paikallisiin. Puolison vanhemmat tai muut sukulaiset saattavat esiintyä stereotyyppisinä hahmoina.

²¹⁶ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Kuinka tervehditään, 14.11.2007.

²¹⁷ Vaihtovuosi Pietarissa / Venäjällä. Miten harrastusmahdollisuudet eroavat kotosuomeen verrattuna, 14.9.2011.

Naimisissa paikallisen kanssa esiintyy muiden diskurssityyppien rinnalla. *Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä* ja *Blue Abaya* blogeissa on paikallisen kulttuurin tutkiskelun lisäksi paljon kriittistä asiantuntijuutta, mediaseurantaan ja omaan työkokemukseen kohdemaassa perustuvaa kommentointia. Blogeissa tietolähteinä toimivat *turkkilaiset miehet*, *ystävättäreni Svetlana* ja *paikalliset äidit*, jotka pääsevät ääneen kirjoittajan referoimina. Paikallisia koskeva tieto saatetaan esittää myös ilman lähteitä, yleisesti tunnettuina tosiasioina.

1.5. Me Länkkärit

Kiinassa, Japanissa ja Arabimaissa suomalaiset samaistetaan muihin ulkomaalaisiin, eurooppalaisiin, toisinaan amerikkalaisiin tai venäläisiin²¹⁸. Länsimaisuus syntyy dialogissa paikallisen kanssa. Ulkomaalainen ja länsimaalainen viittaavat usein valkoiseen, erona paikalliseen tai aasialaiseen ”*Hainan on enemmän vain turisteille, niin jengi ei oo tottunut siihen että valkoiset misut tilaa safkan pekingin akstentilla. Pekingissä paikalliset on tottunut ulkomaalaisiin opiskelioihin.*”²¹⁹ Expatdiskurssissa länsimainen esiintyy samassa merkityksessä kuin expat. Suomalaiset mainitsevat satunnaisesti olevansa eurooppalaisia, ja pohjoismaista puhutaan lähinnä hyvinvointivaltioon liittyen. ”*Ja niin, japanilaisilla on myös joku oletus, että Skandinavia (johon myös Suomi heidän mukaansa kuuluu) on yksi iso maa, ja kaikki siellä asuvat ovat samanlaisia. Kun tämä tuli puheeksi eräällä kurssilla, paikalla olleet suomalaiset ja norjalaiset protestoivat niin voimakkaasti että opettajaa ihan huvitti.*”²²⁰ Poikkeuksen tekee kirjoittaja Saudeissa puhuessaan IKEA:sta *ulkoskandinaavien mekkana*²²¹.

Kiinassa ja Arabimaissa rakentuu kuva Länneistä taloudellisesti vakaana, kehittyneenä ja turvallisenä. Länsi esiintyykin usein teollisuusmaan kanssa samassa merkityksessä. Länteen liittyvät käsitteet demokratia, vapaus ja modernius. Valtio voi länsimaistua, eli omaksua Lännelle tyypillisiä piirteitä. Länsimaiseen yhdistetään tietyt monikansalliset ravintola- ja kauppaketjut: McDonald’s, Carrefour, Starbucks ja KFC, joissa länsimaiset ihmiset asioivat. ”*Neljännän päivän juttu oli Yangshuo, joka on Guilinia pienempi*

²¹⁸ Idempänä. Kevätkuvia ja pohdiskelua, 2.4.2013. Burger goes Chinese. Day 224, 28.2.2012.

²¹⁹ Burger goes Chinese. Day 224, 28.2.2012.

²²⁰ Läntisen palatsin varjossa. Jutustelua ja kuntoilua, 10.10.2012.

²²¹ Aidan takana. Shoppailua... 22.11.2013

kaupunki ja länkkärituristien suosima (tän huomaa: mesta ei ollu kovin iso mut KFC, mäkkäri ja kaikki tällaset löyty).”²²²

Länsimainen esiintyy puhekielisessä muodossa länkkäri, ja toimii yhdyssanana eri liitteiden kanssa: länkkäri-*rafla*²²³, länkkäri-*vessa*²²⁴, länsimaiselle tarkoitettuun palveluun sisältyvä länkkäri-*lisä*²²⁵. Itä-eurooppalaisia pidetään pääsääntöisesti länsimaisina, etelä-afrikkalaisia ei välttämättä. Toisinaan länkkäriillä tarkoitetaan vain englanninkielisiä. ”*Ryhmään osu yks Kantonissa lapsille englantia opettava länkkäri-tyttö ja shanghaiissa kiinaa opiskelevat kaks ranskalaista ja kanadalainen.*”²²⁶

This is Africa

Tutkituissa blogeissa näkyy expatblogin diskurssityyppi, jota kutsutaan nimellä *This is Africa* (TIA). Taustalla on expatriaattien puheissa tavattava sanonta ”*This is Africa*”, tai ”TIA”. Afrikassa tätä lausahdusta käyttävät erityisesti turistit ja länsimaiset avustustyöntekijät selittämään yhteiskunnan kehittymättömyydestä johtuvia ongelmia, vanhentunutta teknologiaa, hidasta liiketoimintaa tai kyseenalaisia liiketoimintamalleja.²²⁷ Diskurssityyppi otetaan käyttöön kun kohdemaata tulee tutuksi tai täyttää sille varatun stereotypian.

Diskurssityypin tunnistaa usein englanninkielisistä lausahduksista: *Only in China, This is China, Welcome to Middle East* tai suomalaisessa kirjoitusasussaan *Tää on niin Venäjä*. Diskurssityyppi, lajityyppien ja diskurssien yhteenliittymä, yhdistää seikkailutarinan tai seikkailublogin lajityypin ja expatdiskurssin sekä seikkailudiskurssin, ja sitä voidaan kuvailla humoristiseksi seikkailukertomukseksi. Diskurssityyppiä kuvaa stereotyyppioihin ja hauskoihin sattumuksiin perustuva huumori. Kirjoittajan rooli on viihdyttävä, paikallisia ulkopuolisena tarkkaileva seikkailija-asiantuntija. Stereotyyppien vahvistukseksi tarvitaan syvällisempää tietoa tai omakohtaista kokemusta.

Stereotyyppiat perustuvat kullekin kohdemaalle tyypillisiin piirteisiin. Usein aiheena on toimimaton yhteiskunta, byrokratia ja korruptio. Eroja suomalaisten ja paikallisten välillä

²²² Keskimaahanmuuttaja. There is many touristic places for you to see, 26.2.2011.

²²³ Keskimaahanmuuttaja. Torakka ja lievä ylireagointi, 13.6.2011.

²²⁴ Keskimaahanmuuttaja. 请问，洗手间在哪儿？ 15.6.2011.

²²⁵ Shanghaiin elämää. En kaipaa! 14.9.2010

²²⁶ Keskimaahanmuuttaja. Kiinalainen helvetin portti ja maailmanlopun saari, 17.1.2011.

²²⁷ Wikipedia <http://en.wikipedia.org/wiki/TIA>.

havaitaan samoissa, kullekin kohdemaalalle ainutlaatuisiksi mielletyissä aiheissa: byrokratian syövereissä²²⁸, ajokulttuurissa, jonokulttuurissa²²⁹ ja sukupuolirooleissa. *Venäläisen jonokulttuurin* tai sekavan liikenteen *arabimeinigin* implisiittisenä vastakohtana on suomalaisen yhteiskunnan järjestelmällisyys ja tehokkuus. Jos paikalliset pääsevät ääneen, tarkoituksena on värittää kertomusta. Paikallisten erilaiset äänet pelkistetään yhdeksi, stereotyyppisen kiinalaisen tai venäläisen hahmoksi. Expatblogin TIA-diskurssityypin stereotyyppisiin voi liittyä eriarvoisuus ja kohdemaata on meihin verrattuna erilainen, huvittava ja outo, mahdollisesti myös huonompi. Tällainen tulkinta olisi kuitenkin liian yksipuolinen. Huumori voi toimia myös kritiikin välineenä.

²²⁸ Ks. esimerkiksi Kohti seikkailuja, Byrokratian syövereissä, 5.9.2014.

²²⁹ Ks. esimerkiksi Leningradka. LENINGRADKA ET AL. JOHDATUS JONOTTAMISEEN, 14.3.2015.

KAUKO-ITÄ

2 LÄNKKÄRINÄ KINKKILÄSSÄ

Kiina on 2000-luvulla merkittävä toimija maailmanpolitiikassa. Kiinasta uutisoidaan ja paljon, ja julkaistaan myös yleistajuisia kirjoja, mikä näkyy blogeissa. Suomalaisessa mediassa korostuvat Kiinan talouskehitys, politiikka, ympäristöasiat ja ihmisoikeudet.²³⁰ Yhteiskunta representoidaan usein yksilönvapauksia rajoittavana, miljoonien köyhien maana, mutta myös maailmantalouden kovana pelurina. Kiinaan on lähdetty sekä omasta mielenkiinnosta että puolisopestiläisenä, toisinaan hyvin vastahakoisesti. Kiinassa on kaikkia blogityyppejä.

2.1. Aidan takana on Kiina

Komennustyöntekijöiden ja puolisopestiläisten blogien expatdiskurssissa expat esiintyy rinnakkain länkkärin, ulkomaalaisen ja suomalaisen kanssa. Varhaiset (insinööri)expatperheblogit ajoittuvat 2000-luvun alkupuolen suuriin kasvukeskuksiin. Kaikkien työnantajana ei ole Nokia, vaikka blogeissa puhutaankin *Firmasta*. Nämä blogit toimivat pioneereina uuden teknologian haltuunotossa, eikä yleisön todennäköisesti oleteta olevan kovin laaja. 2010-luvulla blogeissa ei tunneta perisuomalaista häpeää suurista huviloista, palvelijoiden käytöstä ja taksilla ajelusta, josta Oksanen kirjoittaa väitöskirjassaan.²³¹ Kiinalaisilta odotetaan englanninkielen taitoa ja palvelualltiutta. ”*Me kiltit suomalaiset, jotka ravintolassa syömme mukisematta umpikypsäksi paistetun pihvin ja haaleat lisukkeet ja vakuutteleme että ihan hyvää oli, olemme täällä Kiinassa muuttuneet Vaativiksi Asiakkaiksi*”.²³²

Komennustyöntekijät asuvat usein eristetyillä asuinalueillaan, *compoundeilla*, joihin on tutkimuksessa viitattu yhteiskunnasta irrallisina enklaveina. Expattien puheissa vilisee englannin sanoja: *compund*, *house hunting* ja kansainvälisen sopeutumistutkimuksen ja expat-oppaiden termejä: *expat kupla*, *expat ghetto*, *kulttuurishokki*. Kiinaa tarkkaillaan ulkopuolisena. Paikalliset ovat massaa, asiakaspalvelijoita ja virkamiehiä, joihin ei ole henkilökohtaisia suhteita, tai palvelusväkeä: *ayi* ja autonkuljettaja. Irrallisuutta kuvaa

²³⁰ Brander, 47.

²³¹ Oksanen, 63.

²³² Koti koivujen katveessa. Kotiutumista ja kouluun tutustumista, 24.8.2012.

postaus *Aidan takana on Kiina*. ”Täällä compoundin muurien sisällä ei todellakaan koe olevansa Kiinassa. Lasten kanssa se on monesti helpottavaa ja hyväkin juttu mutta asia jollakin tavalla ahdistaa minua.”²³³ Kansainvälisessä yhteisössä suomalaiset muodostavat turvaverkon²³⁴ ja blogiyhteisö tarjoaa paikan, jossa purkaa tunteita. Tietolähteenä expatdiskurssissa on tyypillisimmillään Shanghai Daily, paikallinen englanninkielinen sanomalehti ja muiden ulkomaalaisten kertomukset.

Kiinassa erityisesti paikalliseen ruokaan ja sairaalaan liittyy pelkoja. Kiina on jatkuvasti uutisissa ruokaskandaalien ansiosta, mikä lisää ennakkoluuloja. Länsimaiset ravintolat McDonalds ja Starbucks mielletään tutuiksi ja luotettaviksi ruokapaikoiksi. ”Maitohyllyllä kylläsin mitä muut länsimaiset ostaa ja ostin samaa.”²³⁵ Expatdiskurssiin kuuluu myös oman toiminnan ironinen tarkastelu. ”Vihannekset yritän ostaa orgaanisena - ainakin ajatus niiden orgaanisuudesta helpottaa ;).” Toinen kirjoittaja kuvaa, kuinka länsimaiseen ruokavalioon totunut joutuu asioimaan viikoittain useassa liikkeessä, ja miettii, mitä myyjät mahtavat ajatella: ”Tuossa tulee taas kahden mukulansa kanssa se ulkomainen perheenäiti, joka käy viikoittain täällä ja ostaa aina vain olutta ja pikanuudeleita”? Tänään ostin sentään myös vessapaperia. Pytyllä ne juopotkin käyvät.”²³⁶

2.2. China is Different

Expat- ja matkablogien tyypillinen *This is Africa* -diskurssityyppi liittyy Kiinan kohdalla yleiseen toimimattomuuteen ja yksilönvapauksia loukkaavaan järjestelemään. Diskurssityypin tunnuslauseet ovat usein englanniksi. *Suomalaisen Kiina-elämää* -blogin kirjoitus *Ensimmäinen avautuminen* käsittelee vaikeaa alkua: luvattu talo on homeinen ja sylivauvan kanssa on jouduttu hotelliin. ”Miltäs nyt tuntuu? Niinpä, miltäköhän? *China is different*.”²³⁷ Au pair tarkkailee Shanghain tulvivia katuja postauksessa *Only in China*: ”Täällä pukumiehetkin otti vaan kengät käteen tai fipflopit jalkaan ja hyppäs veteen.”²³⁸

²³³ Kippis iso Kiina! Aidan takana on Kiina, 3.12.2012

²³⁴ Kotirouva Kiinassa. Tyttöjen viikko edessä, 9.10.2005.

²³⁵ Koti koivujen katveessa. Ruokaostoksilla, 3.9.2012.

²³⁶ Angina ja muita sairauksia. Ruokavaliosta, 14.11.2013

²³⁷ Suomalaista Kiina-elämää. Suomalaisen Kiina-elämän ENSIMMÄINEN AVAUTUMINEN, 15.9.2005.

²³⁸ The Shanghai way of life. Only in China, 10.2013.

Postivirkailija alentaa postipaketin hintaa, mahdollisesti asiakkaan länsimaisen ulkonäön takia: ”tällaista sattuu Kiinassa.”²³⁹

Kiinalainen kuvaa adjektiivina monia Kiinaan liittyviä asioita: kiinalaisia uutisia, kiinalaista asiakaspalvelua, kiinalaista kauppaa. Kiinalainen on usein tehottomampi. Asiat saadaan tyypillisesti hoidettua ”kiinalaistyyppisen vääntämisen ja kääntämisen jälkeen.”²⁴⁰ Vaihto-opiskelija kuvaa yllätystä virastossa: ”Sitten annettiin rahaa kolmannelle taholle ja ihan yhtäkkiä sanottiinkin, että ’valmis, voit mennä’”.²⁴¹

Keskeinen Kiinaan liittyvä haaste, ja huumorin aihe, on sensuuri. ”Blogspotin blokkaminen on varma kevään merkki Kiinassa.”²⁴² Järjestelmän kritiikki voidaan esittää huumorilla. ”Nyt jo toista viikkoa jatkuvassa Kansankongressin ja Kansan neuvoa-antavan poliittisen kongressin yhteisistunnossa tehtävistä päätöksistä jännittävin, ja minunkin sydäntäni lähimpänä oleva - on päätös tulevan vappuloman pituudesta.”²⁴³

Diskurssi on usein luettavissa rivien välistä, oletettuina ennakkokäsityksinä. Kiinaan liitetään omituinen ruokakulttuuri ja huonot pöytätavat. ”Maahantulosaännökset ovat Kiinassa myös koirille erittäin tarkkoja ja jos papereissa olisi jotain vialla, koira varmaan wokattaisiin ja turkista tehtäisiin kintaita.”²⁴⁴ ”Sivistyksestä puheenollen! Jos olette kuulleet kiinalaisista pöytätavoista niin totta joka (tai ainakin jokatoinen) sana.[...]Mitä pahemmalta näyttää, sen paremmalta se maistuu on aika hyvä sääntö.”²⁴⁵ Vallitsevat mielikuvat voidaan myös kyseenalaistaa. Kirjoittaja epäilee, että äänekkään syömisen yhdistäminen hyvään ruokaan ”on taas yksi länsimaalaisten kirjailijoiden luoma myytti.”²⁴⁶

2.3. Me länkkärit ja miljoona pientä kiinalaista

Suomilänkkäreiden blogeissa hahmottuu Me länkkärit ja Miljoona pientä kiinalaista -diskurssi, joka asettuu Hallin Me ja muut -diskurssin kehikkoon. Diskurssissa korostuu

²³⁹ Beijing babe. Karkkipäivä, 9.12.2012.

²⁴⁰ Koti koivujen katveessa. Sisustuspuuhia, 21.7.2012.

²⁴¹ Matkassa. Kesä aikoo loppua, 29.7.2011.

²⁴² Kampuspäiväkirja Pekingistä. Blogspot blokattu, 25.5.2009.

²⁴³ Kampuspäiväkirja Pekingistä. Tuleeko se loma vai ei...? 11.3.2009.

²⁴⁴ Kippis iso Kiina! Hei sitten koti, nähdään joskus! 12.10.2012.

²⁴⁵ Taleidoscope. Ruokakulttuurista vol 1: Syötäiskö tänään riisiä kulta? 16.8.2013.

²⁴⁶ Dui dui dui, Maiskuttelua ja ryytämistä, 5.2.2009.

Lännen ylivertauisuus suhteessa takapajuiseen Kiinaan. Yhteiskunnan toimimattomuus on asiantila, joka johtuu jollain tapaa kiinalaisten *luonnosta*. Kiinalaisia kuvataan usein massana: *miljoona pientä kiinalaista*²⁴⁷, jotka ovat äänekkäitä ja kimittävät. ”*Kaikki ovat rakenteeltaan mallia lauta ja puhuvat niin kovalla äänellä, että suomalainen alkaa siinä metelissä jo pelätä.*”²⁴⁸ ”*Autosta oli ihan kiva katsella sitä ihmismassaa, jonka liikehdintä muistutti lähinnä tulivuorenpurkausta: kiinalaisannos lähti valumaan tien yli kuin laava, joka näyttää loputtomalta -*”²⁴⁹.

Kiinalaiset kuvataan toisinaan ääliöiksi²⁵⁰ ja idiooteiksi. Puhutaan myös kinukeista²⁵¹. Expatrouva kuvaa kodinhoitajaa: ”*Tämä 'May' on sellainen peruskinkin näköinen nainen, ehkä noin nelissäkymmenissä, vaikka tämän ihmisrodun ikää onkin aika mahdotonta arvioida.*”²⁵² Kommentit on esitetty huumorilla, mutta rotu sanan rasistinen konnotaatio on voimakas. Kirjoittaja kuvaa puikoilla syömistä: ”*- ihmisen käsiä EI ole tehty tuollaista aktiviteettia varten. Kiinalaiset ovatkin sitten asia erikseen...*”²⁵³ Au pair Pekingissä kehottaa: ”*Älä mene Kiinaan jos[...]et siedä julkista kaivelua. Korvat, nenä, varpaankynnenaluset, perse.. Niitä hetkiä joina pohdin, että ketut 6000 vuotta vanhasta sivilisaatiosta, nämä ole sivilisaatiota nähneetkään.*”²⁵⁴

”*Joskus voi äitiäkin vituttaa (kiinalaiset)*”²⁵⁵ otsikoi kirjoittaja. *Bad China Day*²⁵⁶ tai *vihaan kiinalaisia –päivä*²⁵⁷ mainitaan useassa blogissa. Kiina vaikuttaa usein takapajulalta länsimaihin verrattuna. ²⁵⁸”*Kiina-antipatianani on jopa niin geneeristä, että olin vain huojentunut kun syyskuun lopulle suunniteltu Tokion-reissu peruuntui.*”²⁵⁹ Kirjoittaja ei halua käyttää rahaa ”*matkustaakseen maahan, jossa on hirveästi pieniä mustapäisiä ihmisiä jotka puhuvat käsittämätöntä kieltä ja joilla on eriskummallisia tapoja.*” Kiinalaisten ärsyttävyyys esiintyy usein yhdessä koti-ikävän kanssa, ja teksteissä

²⁴⁷ Kippis iso Kiina! Perillä, 16.10.2012.

²⁴⁸ Suomalaista Kiina-elämää. Täällä ollaan! 3.9.2005.

²⁴⁹ Suomalaista Kiina-elämää. Mistä näitä riittää? 2.10.2005.

²⁵⁰ Pienet kiinalaiset. Ruokaa ja pikkuhauva, 26.4.2012

²⁵¹ Suomalaista Kiina-elämää. Mistä näitä riittää? 2.10.2005.

²⁵² Suomalaista Kiina-elämää. Arki alkamassa, 4.9.2005.

²⁵³ Suomalaista Kiina-elämää. Täällä ollaan! 3.9.2005.

²⁵⁴ Pekingin valot. Älä mene Kiinan, jos, 7.7.2013.

²⁵⁵ Yet another China blog. Mirka: Joskus voi äitiäkin vituttaa (kiinalaiset), 23.10.2011.

²⁵⁶ Kotiäitinä Suzhoussa. Expat elämän luopumiset, suomi-filistelyä. 4.6.2012.

²⁵⁷ Suomalaista Kiina-elämää. Palvelukseen halutaan rätätäli, 10.10.2005.

²⁵⁸ Suomalaista Kiina-elämää. Palvelukseen halutaan rätätäli, 10.10.2005.

²⁵⁹ Angiina ja muita sairauksia, Koti-ikävästä, kyllästymisestä ja ennen kaikkea pienistä mustapäisistä ihmisistä, 2.9.2012.

käsittelään katseen kohteena olemista ja kielitaidottomuutta. Tekstissä ilmaisu *puhuvat käsittämätöntä kieltä* kuvaa tarkoituksella kirjoittajan subjektiivista kokemusta.

Me läkkärit -diskurssi näyttäytyykin puolustautumisena paikallisten, oletetulle, länsivihamielisyydelle. ”*Metrossa on vaan aika ahdasta ja KAIKKI kiinalaiset tuijottaa. [...]Kiinalaiset luulee kaikkia läkkäreitä rikkaiksi. Siksi mun mielestä kiinalaiset on erittäin tyhmiä ja yksinkertaisia. Mutta minkäs sille voi, että on tynnyrissä kasvanut. Ääliöt.*”²⁶⁰ Kirjoittaja rakentaa yleisöön läheisen suhteen: *me läkkärit*. Toinen on kiinalainen, joka ei saa suunvuoroa, tai jos saa, puhe on jotain käsittämätöntä tai typerää.

Vaihto-oppilas kuvaa isäntäperheensä naisia: ”*äiti ja 14-vuotias tytär ovat avoimia, itsevarmoja ja rohkeita. Heidän katseensa oli onnellinen ja luottavainen. Epäkiinalaisimmat tapaamani kiinalaisnaiset.*”²⁶¹ Kiinalaiset naiset eivät vastaa heille asetettua stereotypiaa, mutta tämä ei johda käsityksen kumoamiseen.

”*Itsenäisyys on kyllä ihan eri asia täällä kun länsimaissa.*” Vanhemmat seuraavat lasten jokaista liikettä: ”*Maailmankuvat kasvaa ihan kieroon kun aina ollaan palveltu ja näillä on just se käsitys että elämässä saa kaiken mitä haluaa.*”²⁶² Diskurssi esittää samalla Lännen yhtenäisenä ja yksinkertaistettuna. Läkkäri ja suomalainen esiintyvät jossain määrin synonyymeinä. Vaikka Me läkkärit ja miljoona pientä kiinalaista on oppikirjaesimerkki Hallin Me ja muut -diskurssista käytännössä, ei siihen sisälly samanlaisia valtasuhteita kolonialistisen emämaan ja alusmaan välillä.

Aito likainen ja köyhä Kiina

”*Vaikka oon ollut täällä vaan kuukauden verran, oon oppinu aivan järjettömästi. Aasia on ihan erillainen kun Eurooppa. Sitä erillisuutta ei voi selittää, vaan se pitää tulla tänne kokemaan ite. Ei pelkästään turistina. Mun mielestä tekis kaikille ihan hyvää asua jonkun aikaa **Kolmannessa Maailmassa.***”²⁶³ Meille kehittyneiden maiden kansalaisille Kolmas maailma on mahdollisuus kasvaa ihmisenä.

Toiseuttavaan diskurssiin kuuluu Toisen idealisointi, ja stereotyyppien dualismi. Kiinalaiset voivat olla samaan aikaan sivistymättömiä barbaareja, ja viattomia,

²⁶⁰ Pienet kiinalaiset. Ruokaa ja pikkuhauva, 26.4.2012.

²⁶¹ Beijing babe. Tuhat paperijoutsenta, yksi toive, 11.12.2012.

²⁶² Taledoscope. Au pairina Kiinassa #1, 30.9.2013.

²⁶³ Burger goes Chinese. Day 29, 18.8.2012

turmeltumattomia.²⁶⁴ Eksotisointi liittyy turistidiskurssien tyypilliseen haluun kokea aito Kiina. Kiinan voi kokea, maistaa ja tuntea. Kiina tarkoittaa likaisia katuja, köyhyyttä ja iloisia vaatimattomia ihmisiä. ”Nuori äiti imettää lastaan täysin avoimesti ja häpeilemättä. Kaikki on jotenkin välitöntä ja niin aitoa.”²⁶⁵ Kuvauksessa on kolonialistista tai rousseaulaista aitouden ja luonnon ihailua. ”Kun käveltiin halki sen harmauden, jossa lapset juoksivat ilman kenkiä ja naiset pesivät ruokaansa kadulla peltivadeissa tunsin ensi kertaa olevani Kiinassa. Siinä Kiinassa joka veti mua niin kovasti puoleensa.”²⁶⁶ Hapuli mainitsee, että 1920-luvun suurkaupungeissa naisia kauhistuttivat, ja samalla vetivät puoleensa nimenomaan köyhien olojen ankeus, lika ja ahtaus.²⁶⁷

Länsi on tavallinen, hajuton ja mauton tai McDonaldsin makuinen, liian moderni ja kehittynyt. Länsi ja Kiina ovat dualistinen vastinpari: länsi symboloi rikkaista ja modernia, Kiina köyhää, kehittymätöntä ja aitoa. Eksotisointi näkyy myös valokuvissa. Kirjoittaja, kuvaaja, ulkopuolinen tarkkailija, tekee *valokuvausreissuja kansan pariin*.²⁶⁸ ”Ahmin miltä nämä ihmiset näyttävät, etenkin tuota punaista muuria vasten, heidän asentojaan ja kulkutapojaan. En oikeastaan ole edes kiinnostunut tietämään näistä ihmisistä mitään, mutta halaun katsoa heistä kaiken!”²⁶⁹

Länsimaistuminen liittyy aitouden katoamiseen ja kulttuurien yhdenmukaistumiseen. Kuva valkoiseen hääpukuun pukeutuneesta kiinalaisesta morsiamesta saa lukijat arvostelemaan valkoisen käyttöä. ”Amerikkalaisia matkiva” hääpari nähdään naurettavana.²⁷⁰ Peking nähdään tyypillisesti *kiinalaisempaan* kuin länsimaistunut Shanghai. ”Ylipäätään Shanghaista jäi tosi länsimaalainen fiilis, joskin kuitenkin Kiina oli yleensä mahdollista löytää nurkan takaa (pyykkeinä ikkunoissa, pieninä ja likasina kujina, ulosteen hajuna, oudompana ruokana, avohousuisina pikkulapsina, sekavana liikenteenä, kiinalaisten ihmisten merenä).”²⁷¹ Pekingissä on vielä sitä aitoa oikeaa Kiinaa: ”Rakastan sitä, kuinka kiinalaista tämä alue on. Ulos astuessaan ei tarvitse

²⁶⁴ Hall, 123-124.

²⁶⁵ Miia O kurkistaa Kiinaan. Nuudelia katukeittiöstä, 13.8.2008

²⁶⁶ Taleidoscope. Hutongit, 22.8.2013.

²⁶⁷ Hapuli, 134.

²⁶⁸ Vilijonka ja tyttäret. Tunnustus, 5.3.2009.

²⁶⁹ Vilijonka ja tyttäret. Terveiset katuvilinästä, 6.3.2009.

²⁷⁰ Kommentti Kotirouva Kiinassa, Päiväkävelyllä West Lakella, 18.3.2009. Kommentin kirjoittaja: Kellosta Kiinaan blogin kirjoittaja ”Jaana”.

²⁷¹ Keskimaaahanmuuttaja. 我<3上海, 26.10.2010.

*pohtia, että missäs maassa sitä nyt ollaan.*²⁷² Vaihtari kertoo suomalaisen ystävän vierailusta: *”toivotettiin Annika tervetulleeks Pekingiin, näytetään tytsylle realCHinaaa.”*²⁷³ Stereotypiat voivat myös purkautua: *”Olin hyvin vaikuttunut siitä kuinka erilaisia maisemia matkan varrella sai kohdata ja ehdottomasti perun kaikki pahat puheeni Shanghaista. Ihmiset joiden kanssa puhuin olivat juuri niin ystävällisiä ja kiinalaisia kuin Pekingissäkin.”*²⁷⁴

Globalisaatio mielletään usein länsimaisten arvojen leviämisenä maailmalle. Läntisen moderniteetin kuvat, tuotteet ja identiteetit hallitsevat maailmanlaajuisia verkkoja. Hallin mukaan ajatus siitä, että periferiat olisivat juuri nyt joutuneet alttiiksi läntisille kulttuurille oltuaan tähän asti koskemattomia, etnisesti puhtaita ja kulttuurisesti traditionaalisia paikkoja, on läntistä fantasiaa toiseudesta. Koloniaalista fantasiaa, jossa länsi eksotisoi periferian ihmisiä ja kulttuureja.²⁷⁵

Kirjoittajat saattavat itsekin mieltää tekstinsä köyhyydellä mässäilyksi. *”Aikaisemmin julkaisemassani postauksessa kotikatu osa 1, uhkailin kirjoittavani jatkoa tarinalle, kuinka eksoottisen ränsistynyttä ja länsimaista ihmistä hieman pahoinvoivaksi saavaa elämää tavalliset kiinalaiset ihmiset elävät suljetun compoundimme muurin takana olevalla kadulla. Kadun kovasti kirjoitustani, koska haistan siitä jonkinlaista ’elintasopornon’ tunkkaista hajua.”*²⁷⁶

Aito Kiina kohdataan hyvin läheltä kun kotona on paikallinen kotiapulainen, ayi. Kotiapulainen on vieras ajatus suomalaisten itsenäisten työssäkäyvien naisten maailmassa. Tätä Oksanen perustelee suomalaisiin kulttuurisiin käytäntöihin sitkeästi liitettävällä ahkeruuden korostamisella ja kateuden pelolla.²⁷⁷ Useissa kotirouvien blogeissa pohditaan ayin asemaa, podetaan huonoa omaatuntoa ja toisaalta koetaan apu välttämättömäksi. *”Ihana, kamal ayi!”* kuvaa hyvin suhtautumista. *”Niin ihanaa kun onkin, ettei tarvitse koskaan siivota tai pyykätä itse, on myös äärettömän rasittavaa, että kotona pyörii koko ajan joku ulkopuolinen.”*²⁷⁸ Toisinaan oma asema nähdään

²⁷² Beijing beibi. Äärimmäisen Pekingiläinen naapurusto. 29.12.2012

²⁷³ Burger goes Chinese. Day 200, 4.2.2013.

²⁷⁴ Matkassa. Shanghain terveiset, 9.5.2011.

²⁷⁵ Hall, 65.

²⁷⁶ Terveisiä tuoksuvan orkidean maahan. Kotikatu osa 2, 6.3.2014.

²⁷⁷ Oksanen, 64-65.

²⁷⁸ Shanghain elämää. Ihana, kamala ayi! 25.1.2010.

hyväntekijänä. ”Eräs filippiiniläinen ayi kertoi, että jokaisen ayin lottovoitto on päästä hyvään lätkkäriperheeseen, missä ayia kohdellaan tasavertaisena ihmisenä, eikä tarvitse pelätä läpsimistä ja haukkumista.”²⁷⁹ Filippiiniläisen hoitajan kertomus todistaa länsimaisten perheiden paremmuutta.

”Mä olen omalle ayilleni sanonut, että täällä saa ehdottomasti käydä suihkussa ja pestä pyykit ja niin hän tekeekin, onneksi. [...] Työnsä tekee älyttömän hyvin ja on lojaali kuin kultainennoutaja, se riittää mulle. Siistit vaatteet aina päällä ja parastaan yrittää.”²⁸⁰ Kirjoittaja asettuu isännäksi, joka kehuu tottelevaista koiraansa. Parastaan yrittää, viittaa siihen, että epäonnistumisetkin sallitaan. Toisinaan kirjoittaja esiintyy vaativana suomalaisena työnantajana. ”Kiinalaisen työn taso on kyllä jotain muuta, kuin mihin itse on tottunut...[...]mutta eiköhän sitä saada kinkkirouvan päähän taottua se, mitä suomalainen asiakas haluaa... ;)”²⁸¹

Kakki köyhyyden kuvaus ei ole aitouden ihailua. ”Koska en katso kauhuelokuvia, Pekingin kerjäläiset ovat hirveintä mitä olen nähnyt.”²⁸², todetaan lukiolaisen vaihtoblogissa. Eläinten oikeuksista huolestuminen korostuu blogeissa kautta linjan, eikä välttämättä liity negatiiviseen stereotyyppistävään diskurssiin. ”Pihalla oli sellanen pikkupikku koiranpentu. Sillä ei ollut edes vielä hampaita Ihan liianaikaisin erotettu emostaan, mutta se on kiinassa tosi yleistä 🐾.[...]Tämäkin asia todistaa kiinalaisten typeryyttä.”²⁸³

2.4. Iso valkoinen katseen kohteena

Huomion saaminen länsimaisen ulkonäön takia, ihmisten jatkuva tuijottaminen ja omien lasten valokuvaaminen ilman lupaa koetaan kautta linjan ahdistavana.²⁸⁴ ”Kuulemma rattailta liikkeessä töllistelijät parkkeeraavat kärryjen eteen, mistä onkin hyvä hiplailla eksoottista lätkkärivauvaa.”²⁸⁵ Vaihto-opiskelija kuvaa eläintarhaa, jossa provinssista kotoisin olevien kiinalaislasten mielestä ”tulikettuja suurempi vetonaula on pari

²⁷⁹ Shanghai elämää. Ihana kamala ayi! 25.1.2010

²⁸⁰ Suomalaista Kiina-elämää. Rouva Vainukoira, 13.9.2006.

²⁸¹ Suomalaista Kiina-elämää. Ayin ilmaantuminen ja Safari Park –juttuja, 5.9.2005.

²⁸² Pekingin valot. Kiinalainen sosiaaliturvajärjestelmä. 26.6.2013.

²⁸³ Pienet kiinalaiset. 26.4.2012 Ruokaa ja pikkuhauva.

²⁸⁴ Esimerkiksi Isi täällä hei! Teknisiä ongelmia ja julkisuudesta, 15.8.2005

²⁸⁵ Suomalaista Kiina-elämää. Täällä ollaan! 3.9.2005.

länkkäriä”.²⁸⁶ Kirjoittajat itse kuvaavat paljon paikallisia. Omaan silmään eksoottisista kiinalaisista kaksostyöistä voi laittaa kuvia blogiin.²⁸⁷

Länkkäri on isonenäinen²⁸⁸ pitkänenäinen²⁸⁹ ja isojalkainen, ikään kuin väärällä tavalla iso ja valkoinen. ”*Joskus tunnen itseni niin isoksi.. Tänään vakuuttelin epäuskoisille kiinalaisille että olen todella suomessa siro ja hoikka tyttö.*”²⁹⁰ Paikalliset koot ovat ”*suomalaismitoissa lähinnä lastenvaatteita*”²⁹¹, ja tällainen aiheuttaa alemmuuskompleksin²⁹². Keskeistä on naiskirjoittajien negatiivinen kokemus omasta isoudesta pienten kiinalaisten keskellä, vaikka teksteissä rakentuukin usein implisiittinen vertaus Suomeen, jossa ihmiset ovat *normaalikokoisia*.

Kirjoittajat käyttävät itsestään isonenän kaltaisia tunnettuja stereotyyppejä kertoessaan jotain ulkomaalaisuuteen liittyvää hupaisaa tarinaa. Itsestä käytettävän negatiivisen stereotypian omaksumisen voidaan ajatella murtavan stereotypiaa. Kutsumalla itse itseään isonenäksi, eksoottiseksi, alieniksi ja mystiseksi barbaariksi kirjoittaja osoittaa tuntevansa paikallisten käsitykset. ”*Muutenkin olen saanut hieman tuijotusta osakseni, ja eilen yksi lapsi kuulemma kysyi "minkälainen ihminen toi on?" Alienihan minä, planeetta valkonaamalta.*”²⁹³ Toinen kirjoittaja kertoo, miten paikallinen nainen rauhoittelee ulkomaalaiselle haukkuvaa koiraansa: ”*kyllä, kyllä, se näyttää vähän hassulta, se on ulkomaalainen, mutta ei tarvitse rähjätä, ihan tavallinen ihminen sekin on.*”²⁹⁴ ”*Kun ajattelee sen niin, että se on iso juttu ihmisille, jotka eivät ole koskaan nähneet ulkomaalaista ja saavat näitä nyt omaan ruokapöytänsä, se ei tunnu niin typerältä.*”²⁹⁵

Only white faces

Kiinassa Länkkäri on rikas, ja saa erikoiskohtelua sekä paikallisiin että ei-valkoiisiin ulkomaalaisiin nähden. ”*Harvemmin suomessa pääsee itseään parempaan seuraan, länsimaalaisella kiinassa kaikki on mahdollista.*”²⁹⁶ Vaihtoblogeissa on

²⁸⁶ Keskimaahanmuuttaja. PANDA *———*, 22.9.2010.

²⁸⁷ Isi täällä hei! Kokopäiväistä shoppailua, 21.8.2005.

²⁸⁸ Isi täällä hei! Teknisiä ongelmia ja julkisuudesta, 15.8.2005.

²⁸⁹ Matkassa. Suzhoun puutarhat ja paluu Bejingiin, 26.6.2011.

²⁹⁰ Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. Kiinalainen keisarinleikkaus, 17.7.2009

²⁹¹ Keskimaahanmuuttaja. Vääriä päiviä ja turistinähtävyytenä toimimista, 28.9.2010.

²⁹² Suomalaista Kiina-elämää. Palvelukseen halutaan räättäli, 10.10.2005.

²⁹³ Kirjeitä Hiroshimasta. Beijing, baby, 16.2.2013. ..

²⁹⁴ Matkassa. Aktiiviloma Yunnanissa, 10.7.2013.

²⁹⁵ Nǐ hǎo Chengdu! I can kill you a chicken! 6.9.2012.

²⁹⁶ Kauas pilvet karkaavat, Tytöt tahtoo pitää hauskaa, ei ne riisipuuroja keittele..25.6.2009.

huomattu yökerhon sisäänpääsyyn liittyvä rotuerottelu. ”Pekingissä värillä on tosiaan väliä. Mustat ovat paljon tarkemmassa vartioiden valvonnassa, baarien sisäänpääsylinjauksista puhumattakaan.”²⁹⁷ ”Ainiin ja 90 % kiinalaisista vihaa tai pelkää tummaihoisia eikä halua olla heidän kanssaan missään tekemisissä.”²⁹⁸ Kiinalaisten suhtautumista muihin aasialaisiin käsitellään harvoin tarkemmin. Vaihto-opiskelija kuvailee kiinalaisten muihin kansallisuuksiin liittyviä sanontoja: ”Hänen pitäisi mennä E-Koreaan’ eli onpas tosi ruma tyttö, se vois mennä itään teettämään parit kauneusleikkaukset.”²⁹⁹

Kiinalaisten työmarkkinoiden rasismia käsitellään muutamassa blogissa. Vaihto-opiskelija korostaa valkoisuuden etua: ”Esimerkiksi englannin opettajaa haettaessa voidaan mainita, että kaukasialainen ulkonäkö on tarpeen. Valtionhallintoon haetaan englannin opettajia, ’only white faces’-kriteerillä. [...]Niinpä minullakin on todennäköisesti paremmat työllistymismahdollisuudet englanninopettajaksi kuin afro-amerikkalaisella englantia äidinkielenään puhuvalla.”³⁰⁰ Länsimaisen sijaan vaaditaan tarkempi rodullinen kategoria *kaukaasialainen*, joka viittaa amerikkalaisessa puheessa valkoiseen.

Toisinaan valkoisuus ei riitä. Opettajana työskentelevä bloggari kirjoittaa: ”Loistavaa englantia puhuvalla, haastatteluun hyvin valmistautuneena ja oikealla asenteella tulleella latvialaisella tai espanjalaisella ei ollut siis mitään mahdollisuuksia helpon työpaikan perässä paikalle tulleiden amerikkalaisten rinnalla.”³⁰¹

Blogeissa näkyy kiinankielinen ulkomaalaista tarkoittava *waiguoren* hyvin satunnaisesti. Suomalaista Kiina-elämää blogin ”Rouva Vainukoira”³⁰² -kirjoituksen kommentteista tulee esille, että *laowai*, kiinalaisten käyttämä pejoratiivisempi ilmaisu ulkomaalaisista, on tuttu monille bloggareille. Alkuperäistä kirjoittajaa syytetään *kinukki*-sanan käytöstä, johon hän vastaa: ”mikä ihmeen *privilegio* kiinalaisilla sitten on käyttää ulkomaalaisista nimitystä *laowai* eikä *waiguoren*”. Useampi kommentoija mainitsee tulleen itsekin kutsutuksi *laowaiksi*. Toinen kirjoittaja kuvaa kokemustaan kulttuurishokin kehyksessä:

²⁹⁷ Pekingin kampuspäiväkirja. Pekingin jenkkiäijät, 6.5.2009

²⁹⁸ Taleidoscope (myöhemmin Wanderwall). Suomen ja Kiinan eroja, 10.9.2014.

²⁹⁹ Keskimaahanmuuttaja. 她应该去韩国, 8.12.2010.

³⁰⁰ Pekingin kampuspäiväkirja. Tervetuloa töihin kaunokainen! 21.4.2009.

³⁰¹ Dui dui dui.”Opetat niille englantia”, 6.5.2009.

³⁰² Suomalaista Kiina-elämää. Rouva Vainukoira, 13.9.2006.

” - - nyt olen se koppava ja tyly laowai joka ei ota katsekontaktia, ei vastaa hymyihin ja teeskentelee ettei ymmärrä edes yksinkertaista ’minkä ikäisiä lapsesi ovat’ -kysymystä vaikka hyvänen aika kuulee sen kahden minuutin välein ulkona liikkeessaan.”³⁰³

Kiinalaisten rasismia, muukalaisvihan ja isänmaallisuuden nousua käsitellään tekstissä ”*Kiinalaiset persuilee*”³⁰⁴. Rasismi kuvataan yleismaailmallisena ilmiönä, ja vihamielisyyden nousu sidotaan länsimaisten itsekeskeiseen kauppapolitiikkaan ja talouden laskusuhdanteeseen. ”*Lapset eivät enää hetkeen ole heilutelleet ja hymyilleet kaduilla huudellen ’Hellou’. Kadulla kulkiessa joskus tuntuu kuin ihmiset yrittäisivät tahallan törmätä päin ja joskus tuntuu kuin olisin ilmaa. Asenteet kovenevat helposti ja nopeasti.*”

Useissa blogeissa esiintyvä ilmaisu kinkki toimii länkkärin tavoin ja sen vastakohtana, esimerkiksi yhdistelmässä kinkkisairaala³⁰⁵ tai kinkkimenopeli³⁰⁶. Kinkki voi olla lyhennys tai lempinimi, tai siihen voi sisältyä ajatus alempiarvoisuudesta. Ihmisistä puhuttaessa kinkki käyttäytyy länkkärin tavoin ja konnotaatio ilmenee asiayhteydestä. Konnotaatio ei ole niin ilmeinen kuin sanoissa ryssä tai neekeri, vaan lähestyy japsi, jenkki ja brassi termien käyttöä. Kinkki yhdistyy usein johonkin juuri Kiinalle tyypilliseen.

”*Viimeisenä haluan viitata länsimaalaiseen näkemykseen, jonka mukaan kaikki itämaalaiset näyttävät täysin samalta. En voisi olla asiasta enempää eri mieltä, mutta ymmärrän toki, mihin ajattelutapa perustuu - lähes jokaisella esimerkiksi Kiinassa on kuitenkin musta tukka ja tummat silmät. Silti myös Kiinassa ajatellaan, että kaikki länsimaalaiset ovat ihan samannäköisiä.*”³⁰⁷ Itämaalaiset on hyvin harvinainen termi, ja toimii tässä osoittamassa länsimaisten tapaa katsoa muita. Äärimmäisen harvinaista on suomalaisen pitäminen paikallisena Aasiassa: ”*kävi nimittäin jotain ihan aivan ihmeellistä kun olin käymässä Poyang järven rannalla sunnuntaina. Taxikuski kysyi, että olenko kiinalainen. Se kysymys tuli niin puskiasta ja oli niin yllättävä, etten hetkeen yhtään*

³⁰³ Angina ja muita sairauksia. Koti-ikävästä, kyllästymisestä ja ennen kaikkea pienistä mustapäisistä ihmisistä, 2.9.2012.

³⁰⁴ Kalpeanaama kaukomailla. Kiinalaiset persuilee, 3.6.2012.

³⁰⁵ Suomalaista Kiina-elämää. Kimitystä, 14.10.2005.

³⁰⁶ Matkassa. Syksyistä Kiina-arkea ja viikonloppua, 6.11.2012.

³⁰⁷ Dui dui dui. Kulttuurieroja, Vol. 2, 3.7.2009.

tiennyt mitä sanoa. Sain sitten kähistyä, että en nyt ihan, Euroopasta olen.”³⁰⁸ Tällainen paikallistuminen on kirjoittajille yleensä mieluinen kokemus.

2.5. Kriitikot

Kriittinen tarkkailija käyttää laajasti, kielitaidon puitteissa, paikallisia ja länsimaisia lähteitä, akateemista tutkimusta ja mediatekstejä peilaten niitä näkemäänsä. Lähteet on usein systemaattisesti kirjoitettu esiin. Kun paikallista yhteiskuntaa analysoidaan Lännen arvopohjalta, suurimpana epäkohtana esiintyy vapaan median puuttuminen ja propaganda. Vaihto-opiskelija valittaa, että Kiinan sanomalehtikurssin ”*tyhmien propagandististen tekstien lukeminen on raskasta jos niiden sisällöstä ei keskustella.*”³⁰⁹ ”*The Flowers of Warin nähtyäni olen menettänyt uskoni kiinalaiseen kulttuurituotantoon. Miten kaikkien aikojen kallein kiinalainen elokuva voikaan olla sellaista propagandastista roskaa![...] Miten tämä järjestelmä voikaan turmella hyvän ohjaajan niin totaalisesti?*”³¹⁰ Lähteenä käytetään Kiinan vaihtoehtoista mediaa, blogeja sekä länsimaisia medioita.³¹¹ Tässä diskurssissa kiinalaisten toimintansa selittyy totalitaristisella järjestelmällä, jossa he ovat joko uhreja tai rohkeita yksilöitä.

Toinen tyypillinen kritiikin kohde on ympäristöongelmat, etenkin suuria kaupunkeja ympäröivä saasteverho. Kiina on aiemmin kuvattu kapinoivana lapsena ympäristöasioissa.³¹² Kriitikon tavoitteena voi olla kiinalaisten näkökulman ymmärtäminen. Työharjoittelijan kirjoitus *Kiina ja ympäristö*³¹³ alkaa sitaatilla, jonka lähteenä on WWF: ”*suomalasten ekologinen jalanjälki on yli neljä kertaa niin suuri kuin keskimäärin maapallon luonnon uusiutumiskyky*”. Lähteinä on käytetty länsimaisia ympäristönsuojeluorganisaatioita ja *That's Beijing* -lehteä ja kirjoittajan omia kokemuksia. Kirjoittaja penää kaikkien yksilöiden ja järjestöjen vastuuta, niin Kiinassa kuin länsimaissakin, ja mainitsee Kiinan ponnistelut: ”*maa toimii resursseihinsa nähden hyvin päättäväisesti ympäristön tilan puolesta ja lisää merkittäviä parannuksia on varmasti ajan myötä tiedossa[...]* täytyy pitää mielessä, että talouskasvun myötä satoja miljoonia ihmisiä on onnistuttu nostamaan köyhyysrajan alapuolelta kohtalaisen hyvään elintasoon.” Juttu herättää keskustelua siitä, onko kiinalaisilla oikeus samaan elintasoon

³⁰⁸ Matkassa. Viikonloppukahlaus Jiujiangissa, 5.6.2011.

³⁰⁹ Kampuspäiväkirja Pekingistä, Aiheita joita ei tulisi käsitellä kiinalaisessa koululuokassa, 19.3.2009.

³¹⁰ Kampuspäiväkirja Pekingistä. Kolme tuntia nyhkytystä, 16.1.2012.

³¹¹ Kampuspäiväkirja Pekingistä. The Greatest Wall of China 5.6.2009.

³¹² Brander, 66-67.

³¹³ Dui dui dui. Kiina ja ympäristö, 24.3.2009.

kuin meillä, johon kirjoittaja toteaa, että kaikilla on samat oikeudet, ”*länsimaalaiset yksinkertaisesti elävät liian leveästi, eivätkä ole valmiita tekemään juuri mitään muutoksen eteen.*”

Tässä diskurssissa huolenaiheena on meidän yhteinen maapallomme, ja diskurssi asettaa ekologisuuden, pyöräilyn ja kasvissyönnin kulutuskeskeisen ja saastuttavan elämäntavan edelle. Puhetapa on toki kehittynyt rikkaissa länsimaissa, ja puhuja, toimija ja vastuullinen diskurssissa on usein länsimainen. Kiinalaisten toimintaa selitetään sillä, että hekin haluavat saada edes pienen palasen meidän elintasoamme, mikä on ymmärrettävää ja *oikeutettua*, koska he eivät vielä tiedä tarpeeksi ekologisuudesta. Me rikkaissa maissa ”*näytämme näille maille huonoa esimerkkiä*”. ”*Mikä oikeus meillä on kieltää heitä pyrkimästä johonkin, mitä me olemme tottuneet pitämään itsestäänselvyytenä ympäristöstämme piittaamatta?*” Länsi representoidaan ahneena, mutta kykenevänä muutokseen.

Kirjoittaja kuvaa toisessa tekstissä turismia ”*epäeettisenä ja ympäristölle haitallisena ilmiönä, joka on liian monelle itsestäänselvyys ja joka parhaassakin tapauksessa rentouttaa vain väliaikaisesti tai tarjoaa vain pintaraapaisun matkailijaa mahdollisesti kiinnostavaan vieraaseen kulttuuriin.*”³¹⁴ Syvällinen tietämys vieraasta kulttuurista asetetaan implisiittisesti arvokkaaksi, eikä pitkäaikaista ulkomailla oleskelua pidetä turismin tavoin epäeettisenä. Tämä perustuu toki liikkumisen, ja turismille tyypillisten kulutustapojen ympäristökuormitukseen, mutta asettaa samalla länsimaisen bloggaajan turistien yläpuolelle.

Kiinalainen järjestys

Kiinalainen järjestys kuvaa diskurssia, jossa yhteiskunta toimii omien logiikkojensa mukaan ja ihmisten toiminta on selitettävissä Kiinan kontekstissa. Insinööriyöharjoittelijan blogi Kiinalainen juttu! on erinomainen esimerkki kirjoittajan roolista kriitikkona, joka pohjaa argumenttinsa akateemisen tutkimuksen ja omien kokemusten yhdistelmään.³¹⁵ Teksteissä rakentuu myös vaihtoblogeista tuttu erilaisuuden hyväksymisen diskurssi. ”*Toimintatavat ovat erilaisia, mutta eivät sen huonompia tai*

³¹⁴ Dui dui dui. Virtuaalimatka, 3.2.2009.

³¹⁵ Kiinalainen juttu! Valtaetäisyys, 18.11.2012.

tehottomampia kuin mitä Suomessa tehdään, vain erilaisia. Tässäkin systeemissä oppii kyllä uimaan, ja silloin asiat alkavat sujua.”³¹⁶

Tyypillisesti kiinalaiseen yhteiskuntaan liitetään tehottomuus. Tekstissä ”*Human Resources*” haetaan selitystä tehottomuudelle, jota yleensä perustellaan Kiinan suurella väkiluvulla. Wikipedian artikkeli Kiinan teollistumisvauhdista johtaa ajatukseen: ”*Ehkä tämän tehottomuuden taustalla on myös halu antaa töitä ja siten tuloja ja mahdollisuus elämän vakiinnuttamiseen mahdollisimman monelle. Vähän niinkuin ’museomummot’ Venäjällä. Yhteiskunnan kannalta on parempi kaventaa leipää ja jakaa useammalle kuin jättää ihmisiä järjestelmän ulkopuolelle.*”³¹⁷ *Human Resources* viittaa taloustieteiden henkilöstöhallinnon lisäksi ihmisten käyttöön luonnonvaran kaltaisena resurssina ylikansoitettussa Kiinassa. Tehottomuutta ei kielletä, mutta selityksenä ei ole kiinalaisuus, rotuominaisuudet tai mentaliteetti, vaan sosiaaliset tekijät.

Toisinaan Kiina ei vastaa olemassa olevia mielikuvia: ”*Jotenkin odotin täällä olevan hieman samanlaista kuin Venäjällä, mutta kattia kanssa. Metrossa on aivan kaikki sekä kiinaksi että englanniksi.*”³¹⁸ Kirjoittaja toteaa itsekin vetävänsä yhtäläisyysmerkkejä Kiinan ja Venäjän välille. Jonotus liitetään tyypillisesti kehittyneinä pidettyihin yhteiskuntiin, tässä Suomeen ja Japaniin. Vaihto-opiskelija kuvaa juna-asemaa Jiujiangissa: ”*Matkustuskansa ryhmittyi laitureille määrättyihin kohtiin jonottamaan omaa vuoroaan päästä pian saapuvaan junaan ja vielä suoraan oikeaan vaunuun. Mistä lähtien tämä on ollut Kiinassa asianmukaista?*”³¹⁹

Kiinalaisten toiminta on myös tehokasta ja järjestelmällistä. ”*Autokaistojen ja jalkakäytävän väliin on yleensä rakennettu oma, erillinen kaista fillareille ja mopoille. Todella hyvä ja turvallinen järjestely!*”³²⁰ ”*Julkinen liikenne toimii Pekingissä maanalaisineen, linja-autoineen ja junineen hienosti, ja sitä kehitetään edelleen. Lisäksi se on lajissaan yksi maailman edullisimmista.*”³²¹ Myös hallinnossa on hyviä puolia. ”*Voimakkaassa hallituksessa on ainakin ylsi hyvä puoli: päätöksiä todella saadaan aikaan. Kun perinteiset mopot kiellettiin muutama vuosi sitten, syntyi aivan uusi bisnes sähköskoottereiden pariin.*”³²² Sitaateissa näkyy Kiinan pyrkimys kehittyä. Saasteet ovat

³¹⁶ Kiinalainen juttu! Tik-tak tik-tak, 26.8.2013.

³¹⁷ Kiinalainen juttu! Human Resources, 24.11.2012.

³¹⁸ Kiinalainen juttu! Ensitunnelmia, 11.8.2012.

³¹⁹ Matkassa. Viikonloppukahlaus Jiujiangissa, 5.6.2011.

³²⁰ Kiinalainen juttu! Skootteri ei ole lälläripyörä!10.5.2014.

³²¹ Dui dui dui. Kiina ja ympäristö, 24.3.2009.

³²² Kiinalainen juttu! Skootteri ei ole lälläripyörä!10.5.2014.

arkipäivää, mutta kaupunki on jo tehnyt asialle jotain: ”*Taivas todellakin on todella usein ainakin suhteellisen sininen myös Beijingin ytimessä, mikä johtuu kaupungissa viime vuosien aikana tehdyistä lukuisista parannuksista.*”³²³

Jopa yksilönvapauksia rajoittavaa kontrolliyhteiskuntaa voidaan ymmärtää. ”*Ei minusta mitään kontrolliyhteiskunnan ylistäjää ole tullut, mutta täällä voi nähdä kontrollin, valvomisen ja huolehtimisen hyvätkin puolet.[...]Tuntemillani nuorilla on aika selvät tavoitteet ja suhteellisen turvallinen ja läheinen perhepiiri.[...]Osaa kontrollista, vähemmistömielipiteiden tukahduttamisesta puhumattakaan, on paha perustella edes väenpaljoudella.*”³²⁴ ”*Samaan aikaan kun kannatan yksilön vapauksia ja minimaalista yhteisön kontrollia, näen ympärilläni maailman vanhimman ja suurimman sivistysvaltion aikaansaannoksia ja tähän ei todellakaan ole päästy sooloilemalla.*”³²⁵

2.6. Kiinan keisarit

”*Feminismi vaikuttaisi Kiinassa olevan vielä suhteellisen tuntematon käsite. Monet hillitysti töissä pukeutuvat naiset muuttuvat vapaa-aikanaan meikatuiksi ja pyntätyiksi, pop- tai filmitähtiä muistuttaviksi prinsessoiksi.[...]Tiedän että poikkeuksia löytyy ja paljon, mutta rohkenen silti yleistäen sanoa, että kiinalaiset naiset rakastavat kameralle hymyilemistä ja kauniilta näyttämistä, söpöjä vaaleanpunaisia tavaroita, vaatteita ja shoppailua paljon enemmän kuin esimerkiksi suomalaiset.*”³²⁶ Feminismi mielletään pynttäytymisen ja kauniilta näyttämisen vastakohtaksi. Sukupuolirooleissa Kiinan nähdään tulevan Suomen perässä.³²⁷ Naisten asemaa Kiinassa käsitellään esimerkiksi ”*Kauas pilvet karkaavat*” blogissa. ”*Ainakin siskot Kiinassa lähestyvät kovaa vauhtia suomalaisnaisia. Vauhtia riittää eikä miehiä enää kumarreta niin syvään.*”³²⁸ Siskot yhdistää suomalaisia ja kiinalaisia naisia. Jalkavaimot, tunnettu Kiinan historiaan liittyvä ilmiö, mainitaan vain harvoin. ”*Hissiä odotellessa kuulee mielenkiintoisia juoruja. Siinä sitä päivitellään naapuritoimiston johtajan naisasioita ja arvuutellaan jalkavaimojen eli sihteerikköjen lukumäärää ja järjestystä*”³²⁹

³²³ Dui dui dui. Maailman sinisin taivas, 28.1.2009.

³²⁴ Kampuspäiväkirja Pekingistä. Huolehtimisyhteiskunta, 20.4.2009.

³²⁵ Kalpeanaama kaukomailla. Tervehdys Kiinasta! 12.10.2011.

³²⁶ Dui dui dui. Kulttuurieroja, Vol. 2, 3.7.2009.

³²⁷ Ks. esimerkiksi Pekingin valot. Megapostaus Kiinan ja Suomen kulttuurieroista, 25.5.2013.

³²⁸ Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. Hei siskot! 23.7.2009.

³²⁹ Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. Eläimellistä menoa makuuhuoneessani, apua!10.7.2009.

Yksilöinä kiinalaisia naisia esiintyy blogeissa jonkin verran, kirjoittajien opiskelukavereita, kollegoita ja kieltenopettajia. Sairaanhoidtaja-seikkailija kuvaa viikonloppua Pekingissä: ”*Yatingin kanssa jaoin huoneen. Hänen paikallisia ystäviään haki hänet kaupungille ja siellä hänellä kului koko yö, palasi vasta aamulla hotelliin. Aika ryytyneessä kunnossa, osaa kiinalaiset naiset pitää hauskaa. Kertoi pystyneensä juomaan kuusi tuoppia olutta.*”³³⁰ Alkoholinkäyttö ja juhliminen liittyy naisten kohdalla tasa-arvonkuvastoon. Expatdiskurssissa yleisimmin esiintyvä kiinalainen naistyyppi on köyhä ja mauttomasti pukeutunut kielitaidoton ayi.

Nyky-Kiinan yhdenlapsenpolitiikkaan liittyvä käsite *pikku keisarit* mainitaan usein. Kieltä paikallisessa koulussa opettava bloggari mainitsee: ”*Tällainen keisarillinen kohtelu näkyy esimerkiksi täällä koulullani ylipainoisten lasten ja nuorten määrässä selkeästi.*”³³¹ Keisarit ja keisarinnat nähdään länsimaista elintasoaa saavuttavan Kiinan yhteiskunnallisena ongelmana. Henkilökohtaisella tasolla perhesuhteita ja rooleja käsitellään usein silloin, kun ollaan tekemisissä kiinalaisen perheen kanssa. Au pair tarkkailee tilannetta omasta isäntäperheestään käsin. ”*Lähes jokaisessa kiinalaisessa taloudessa käy Ayi (=täti), joka sopimuksesta riippuen hoitaa lapset, siivoaa, kokkaa ja hoitaa koko taloutta, joten lapsille on itsestäänselvää, että paikalla on aina joku, jonka työ on olla kiinnostunut lapsen jokaisesta sanasta ja teosta.[...]Lapset Kiinassa ovat pilalle hemmoteltuja, mikä tekeekin mun työstä aupairina hankalaa.*”³³² Huomionarvoista on, että usein puhutaan lapsista, joihin kohdistuu paineita, eikä eroa tehdä tyttöjen ja poikien välillä. Kiinalaisen kasvatuksen väkivaltaisuus mainitaan myös useissa blogeissa.

Sukupuoliodotukset tulevat kuitenkin esiin. Au pair kertoo kiinalaistytöstä Mollystä, jonka vanhemmat soittelevat tälle ”*painostaen tulemaan takaisin pieneen kotikaupunkiin ja jättämään brittiläisen poikaystävänsä ja hankkimaan kunnollisen (kiinalaisen) miehen, jolla olisi hyvä perhe ja koulutus, ja ennenkaikkea hankkimaan lapsia, koska johan siihen olisi jo korkea aika!*”³³³ Toinen au pair kuvaa Kiinan *sukupuolirasistisia piirteitä*. ”*Käytännössä tämä näkyy siinä, että 3-vuotias kiinalaispoika ei saa ostaa kitaraa, koska siinä on pinkkiä. Tytöt ei harrasta jalkapalloa. IKINÄ.*”³³⁴

³³⁰ Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. Kiinan mitalla, 25.10.2009.

³³¹ Dui dui dui. Pikkukeisarit, 15.3.2009.

³³² The Shanghai way of life. Being an aupair in China, 12.3.2014.

³³³ Shanghai way of life. Family matters, 29.11.2013.

³³⁴ Taleidoscope (myöhemmin Wanderwall). Suomen ja Kiinan eroja, 10.9.2014.

Kiinailmiö -blogi kertoo tohtoripariskunnan ja kolmen lapsen vuoden mittaisesta tutkijakomennuksesta Kiinassa. Keskustelua käydään tekstistä *Yhden pojan politiikkaa*. Teksti alkaa ajatuksia herättävällä sitaatilla Kiina-ilmiöitä kirjasta, jossa 7 lapsiseen perheeseen on lopulta syntynyt kauan odotettu ja yritetty poika. ”Ai miksi minä tätä jo etukäteen puin? No tietysti koska olen suuri feministi! Ja koska, no, katsokaahan tuota meidän lapsisarjaa. Aivan: tyttö, tyttö, poika. Murehdin, että Kiinaan muuttamalla poistan puolet tyttärenteni ihmisarvosta.”³³⁵ Kommenteissa tulee esille, ettei tietyn sukupuolen suosiminen ole ainoastaan *kiinalainen ilmiö*. Useampi kommentoija mainitsee, että Suomessa on varsin tavallista yrittää lasta useamman kerran tietyn sukupuolen toivossa. Eräs kommentoija viittaa brittidokumenttiin, jossa tyttöä toivova äiti vertaa tunnetta lapsettomuuteen.

Miehiä tarkastellaan yleisesti vähemmän. Sairaanhoidtaja kuvaa: ”*Kiinalaismies on luolamies-asteella parinmuodotusasioissa. Tämä luolasta jo ulos tullut uusi kiinalaissukupolvi on vasta kasvamassa mieheksi. Viimeaikoina myös kaapin ovi on käynyt tiuhaan, sallivampi ilmapiiri ihmisten vähemmistöille – myös Kiinassa!*”³³⁶ Seksuaalisia vähemmistöjä kuvataan tutulla kaapista ulostulon metaforalla. Luolamies-aste toki korostaa takapajuisuutta, mikä ei kuitenkaan viittaa miesten pysyvään olemukseen. Kiinalainen yhteiskunta ja mies ovat matkalla kohti modernisaatiota.

Naimisissa paikallisen kanssa blogityyppi sekoittaa eniten yksityisen ja julkisen rajoja avaamalla lukijalle kurkistusaukon omaan kotiin ja selittämällä sitä kautta paikallista kulttuuria. Oleellista ei ole oma lukeneisuus tai havaintojen selittämien journalistisen asiantuntijan tavoin taustoilla. Oman kokemuksen todistusvoimaisuus näkyy hyvin *Living a Dream in China* -blogin esimerkiksi kirjoituksissa *Living with a Chinese Family*³³⁷ ja *My Crazy Chinese Mother-In-Law*³³⁸, joissa kirjoittaja kertoo millaista elämä *oikeasti* on osana kiinalaista perhettä. *On Dating Chinese Men*³³⁹ jutussa kirjoittaja antaa omaan ja ystäviensä kokemuksiin perustuen vinkkejä muille kiinalaisten kanssa seurusteleville. Subjektiiivinen näkökulma yhdistyy objektiivisuutta korostavaan tieteelliseen diskurssiin. Tavoitteena on kerätä mahdollisimman paljon *luotettavaa tietoa* aiheesta. Viihteellisessä *My Chinese Husband Is More Foreign Than The Foreigners*

³³⁵ Kiina ilmiö. Yhden pojan politiikka, 8.8.2014.

³³⁶ Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. Hei siskot! 23.7.2009.

³³⁷ Living a Dream in China. Living with a Chinese Family, 1.7.2013.

³³⁸ Living a Dream in China. My Crazy Chinese Mother-In-Law, 7.1.2014.

³³⁹ Living a Dream in China. On Dating Chinese Men, 19.2.2013

*Themselves*³⁴⁰ -jutussa tarkastellaan miten hyvin kirjoittajan oma poikaystävä istuu stereotyyppiseen kuvaan kiinalaisista miehistä. Molempien juttujen idea on poimittu expatportaalista, ja vastaavanlaisia postauksia ovat kirjoittaneet muut kiinalaisen kanssa seurustelevat länsimaalaiset.

Teksteissä näkyy naistenlehdille tyypillistä miesten käyttäytymisen analysointia. ”*Usually if you meet the parents it is a sign of a serious relationship, probably this guy wants to marry you if things continue going well with you.*” Kiinalaiset esitetään kulttuurinsa edustajina. Kiinalainen mies haluaa huolehtia perheestään, rakastaa lapsia, eikä ole edes kuullut sitoutumiskammosta. Kiinalaisen vastakuvana ovat päättämättömät länsimaalaiset miehet. Jälkimmäinen teksti on kerännyt yli 70 kommenttia, joista osa on kiinalaisten kirjoittamia. Kirjoittajan tekstissä viitataan poikien suosimiseen: ”*When you get married they will start waiting for a grandson*”, johon kiinalainen mies kommentoi, että tällainen tapa on voimassa enää hyvin perinteisissä perheissä.

Kiinalaiset kommentoijat edustavat ainoastaan nuorta koulutettua väestöä, mutta siitä huolimatta mediateksti, jossa kiinalaiset ja länsimaiset yhdessä määrittelevät kiinalaisuutta on harvinainen. Alkuperäinen teksti representoi kiinalaiset ulkopuolisen tiedon kohteina. Kommenteissa kiinalaiset äänet konstruoivat oman asiantuntijuutensa kiinalaisuudesta omaan identiteettiin pohjautuen, ja pyrkivät kumoamaan alkuperäisen tekstin stereotyyppioita. Kirjoittaja tuo itsekin myöhemmissä postauksissaan esiin valtavan sukupolvien välisen kuilun Kiinassa. Lopuksi, ollessaan itse raskaana, hän kirjoittaa: ”*My husband’s family has been guessing it’s a girl since I got pregnant and are very happy of the news. But of course what we hope the most is that she will be healthy.*”³⁴¹

³⁴⁰ Living a Dream in China. My Chinese Husband Is More Foreign Than The Foreigners Themselves, 31.5.2014.

³⁴¹ Living a Dream in China. A Boy Or A Girl? 8.4.2015.

3 SUSHIRAJAN TAKANA

3.1. Jonottajien luvattu maa³⁴²

”Kiinasta Japaniin on kuin muutama vuosikymmen tulevaisuuteen. Ensivaikutelma Tokiosta oli kuin siistitty versio Kiinasta. Ilma oli puhdasta, kaduilla oli siistiä. Ihmiset olivat kohteliata ja huomaavaisia. Kaduilla ei huudettu ja syljeskelty ympäriinsä. Jonotus toimii niin kuin voisi olettaa. [...]Siistiä, jopa kliinisen siistiä kaikkialla. [...]Muutamat tokiolaiset tosin sanoivat, että ihmiset ovat jopa liian kohteliaita ja varovaisia tylsyyteen asti.”³⁴³ Toinen Kauko-Idän kohde Japani on ainoa, jota kuvataan pääsääntöisesti järjestelmälliseksi³⁴⁴ ja säntilliseksi: ”koin jonkinsortin ihmeen, tai ainakin sitä täällä päin voi siksi kutsua, sillä stoge oli myöhässä!!!”³⁴⁵

Kehittyneisyys näkyy sairaanhoidon ja ruuan laadussa. ”Katsossa roikkui valtava kristallikruunu ja aulassa seisojien valkoinen flyygeli. Suuria kukka-asetelmia oli siellä täällä ja pehmeät pastellisävyin verhotut nojatuolit odottivat potilaita odotusaulassa. Sairaanhoitajat olivat pukeutuneet sävyisävyyn nojatuolien kanssa, ja ulkona pulppusi iloisesti suihkulähde, jonka yläpuolelle sidotut karppiviirit lepattivat iloisesti aamutuulella.”³⁴⁶ ”Täällä oikeasti ihan kaikki on yleisen käsityksen mukaan terveellistä, eli mitään epäterveellistä ei juurikaan syödä. Selitä siinä sitten, että suomalaisessa ruuassa on perinteisesti paljon rasvaa ja kolesterolia, mutta hyvää on!”³⁴⁷ Japanilainen mainosmaailmakin ”nyt vaan on valovuosia Suomea edellä. Siinä missä suomalaiset jää vuosiksi jankuttamaan silmät nostalgiasta kosteina jotta syökää kanaa tai elämä on, uskalletaan täällä sentään vähän heittäytyä irti turvallisista kaavoista.”³⁴⁸

Japanista uutisoidaan merkittäviä poliittisia tapahtumia ja pieniä erikoisia juttuja. Helsingin Sanomien arkiston pikakatsaus osoittaa, että uutiskynnyksen ylittävät lähinnä huvittavat, Suomea koskettavat ja ruokaan liittyvät aiheet. Japani herättää mielikuvan urakeskeisistä kaupunkilaisista, jotka sukkuloivat työpaikoilleen luotijunalla. Tokioon liitetään blogeissa suurkaupungin, *muurahaiskeon*, syke. ”Tokio on ”himoshoppaajan

³⁴² Uusi aamu. Massatapahtumia, 2.7.2012.

³⁴³ Kiinalainen juttu! Kiinalainen vuodenvaihte Japanissa, 23.2.2013.

³⁴⁴ Läntisen palatsin varjossa. Stuck in space, 4.9.2012.

³⁴⁵ Tylsää elämää tuppukylässä ... Kokemuksiakokemuksia, 22.10.2010.

³⁴⁶ Sushiraja. S&M, osa 2, 6.4.2005.

³⁴⁷ Sushiraja. Bambunversoja, 31.5.2005.

³⁴⁸ Idempänä. CMタイム! 29.5.2013.

*unelma, minkä varmaan kaikki tietääkin*³⁴⁹. Japani tunnetaan sumopainojoista, samuraitaistelijoista, geishoista, sushista³⁵⁰ ja autoista: ”*sushi ja Toyotat on kuulemma kovas huudos!*”³⁵¹. ”*Kaikki varmaankin tietävät sanan "Geisha" ja tunnistavat jotenkin miltä hän näyttää*”³⁵². Japaniin liittyy sukupuolittunut stereotypia seksuaalisista erikoisuuksista, jossa mies on toimija, nainen kohde. Kuten eräs bloggaaja tutkimusaineiston ulkopuolelta toteaa: ”*suurin osahan politiikan ulkopuolisista lyhyistä uutisista koskee aina jotakin uutta japanilaista perversiota.*”³⁵³ Byrokrania liitetään myös Japaniin: ”*Welcome to Japan, the land of paperwork!*”³⁵⁴

Japaniin lähdetään pääosin omasta kiinnostuksesta. Japanilainen populaarikulttuuri on suosittua nuoremman polven parissa. ”*Upeeta päästä animen kotimaahan ja saada mahdollisuus nähdä sitä suoraan telkkarista, mikä ei ole Suomessa mahdollista.* :(³⁵⁵

3.2. Katastrofimatkailu

Japanissa ei juuri näy kehitysmaille tyypillistä aidon ja turmeltumattoman tavoittelua. Ainoa tähän viittaava on halu vieraillla Senadain (11.3.2011) maanjäristyksen tuhoamalla alueella. ”*Muistan katsoneeni ennen Japaniin lähtöäni Google Mapsin kuvasatoa alueelta: romahtamaisillaan olevia pystyyn jätettyjä rakennuksia, epämääräistä roinaa siellä täällä, autiota maisemaa toisaalla. Halu päästä käymään Sendaissa oli mulle vähän sama kuin yhtäläinen halu päästä käymään Tšernobylässä tai Pohjois-Koreassa. Tykkään puhtaasta hupimatkailusta, mutta kaipaen toisinaan myös ajatuksia herättäviä, pysäyttäviä, sivistäviä retkiä.*”³⁵⁶ Tuhoutuneet talot ovat rekvisiittaa sivistävälle turismille. Kirjoittaja tarkastelee kahden vuoden takaista katastrofia hyvin ulkopuolisesta asemasta.

Toinen kirjoittaja on lähtenyt Sendain maanjäristyksen ja Fukushima I:n onnettomuuksien jälkeen Tokiosta Etelä-Koreaan. ”*Huoli tapahtumakeskuksessa olevista*

³⁴⁹ Tylsää elämää tuppukylässä... Hajimemashite! 16.9.2010.

³⁵⁰ Sushi näkyy blogien nimissä ja osoitteissa: ”*Sushirajalla*” ja <http://www.sushitaiwaassa.blogspot.fi/>.

³⁵¹ Tylsää elämää tuppukylässä... Hellurei ja hellät tunteet! 2.9.2010.

³⁵² My Heart in Tokyo. Do you know what is GEISHA? 23.11.2010.

³⁵³ Vaimoni on japanilainen. Älä puhu animesta äläkä Akihabarasta, 24.9.2010.

³⁵⁴ Kirjeitä Hiroshimasta. Hengissä Higashi-Hiroshimassa, 5.10.2012.

³⁵⁵ Japanilainen vuosi. Miksi Japani?

³⁵⁶ Idempänä. Huikean huikea Sendai, osa 1, 7.9.2013.

*ihmisistä on koko ajan mielessä, huomaa ajattelevansa, että tässä minä otan etäisyyttä vaikka todellinen hätä on tuolla.[...]Etäisyyttä ottaessaan alkaa kantaa huolta tavaroista, joita ei ottanut mukaan....materialismiako...vai onko huoli enemmänkin siitä, että koti jäi, oma turvapaikka....[...]Olisiko sitä lähtenyt yhtä helposti jos kyseessä olisi Suomi, oma isänmaa. Japanilaiset jatkavat nyt kykyjensä mukaan normaalia elämää, käyvät töissä, rakentavat uusia toimistoja, lapset käyvät koulua, pelaavat palloa ulkona, nauravat, luottavat.”³⁵⁷ Kirjoittaja asettuu niin ikään ulkopuoliseen asemaan. Vaikka kyseessä on koti, ei Japani kuitenkaan ole *isänmaa*. Toisin kuin paikallisilla, kirjoittajalla olisi mahdollisuus palata Suomeen. Myöhemmissä kirjoituksissa annetaan ohjeita miten auttaa katastrofin uhreja.*

Vierailu Hiroshiman atomipommin muistokohteella saa useat kirjoittajat kohtaamaan luonnonmullistusten sijaan ihmisten pahuuden: ”*Tiesinhän minä, mitä on tapahtunut jne. Mutta en koskaan tarkemmin ole ajatellut. Nyt ajattelin. Muutamassa tunnissa liikaakin.[...]En pienenä ihmisenä pysty ymmärtämään sitä pahuutta, joka saa ihmiset tuollaisiin tekoihin.[...]Kuinka syvää kiukkua ja vihaa voi ihminen tuntea[...]millaisessa pumpulissa sitä onkaan itse elänyt. Ja kuinka voimaton sitä oikeasti on. Vaikka pienillä teoilla saattaakin olla suuri vaikutus, niin on asioita, joihin tarvitaan suurempien herrojen pään kääntymisen ja suurempi joukko selän taakse tukemaan.”³⁵⁸ Holokaustin (ks. LUKU 6) tavoin puhutaan *ihmisen* pahuudesta. Valta päättää on *suuremmilla herroilla*, mutta meidän pienten ihmisten asettuminen yhdessä pahuutta vastaan on mahdollista.*

”*Opin myös, että eräs tuntemani hieman omalaatuinen japanilaisnainen lähtisi heti kamikaze-lentäjäksi, jos se vaan olisi mahdollista. Pelottavaa. Onneksi normaalit paikalliset eivät sellaiseen ikinä ryhtyisi.”³⁵⁹ Tekstissä tehdään ero normaalin paikallisen ja pelottavan erikoistapauksen välillä. Sotaisuutta tai väkivaltaisuutta ei liitetä japanilaisen ihmisen ominaisuuksiin.*

3.3. Gaijin

³⁵⁷ Uusi aamu. Ihmisen mieli eli ajatuksia viikon varrelta, 18.3.2011.

³⁵⁸ Uusi aamu. Sanattomuus, 29.3.2012.

³⁵⁹ Sushiraja. Bambunversoja, 31.5.2005.

Japanilaisia pidetään viileän hillittyinä ja etäisinä. ”Japanissa en parisuhdejutuista hirveästi puhunut paikallisten kanssa, mutta ehkä jotain kertoo se, että tapasin vuoden aikana aika monta paria, joiden en edes tiennyt seurustelevan.”³⁶⁰ ”On olemassa klisee kylmistä tokiolaisista, jotka pahimmillaan jättävät sairaskohtauksessa pyörivät ja maassa makaavat ihmiset täysin huomiotta eivätkä välitä ympärillään olevista ihmisistä muutenkaan tai kiinnitä niihin erikoisemmin huomiota. Vaikka mulle tämä tietynlainen välinpitämättömyys onkin sopinut (eipähän saa ulkkarina niin paljon huomiota), tuntuu Tokion jälkeen mikä tahansa muu Japani jotenkin erityisen lämpimältä ja ihmisystävälliseltä.”³⁶¹ Tokiolaisiin liittyvä viileys sopii laajemminkin suurkaupunkilaisiin. Erottelu maaseudun ja kaupunkien välillä on tyyppillistä, ja maaseutuun liittyy kaikkialla samoja piirteitä: lämpö, vieraanvaraisuus ja ystävällisyys. Tokiolaisten kylmyys mainitaan myös japanilaisten itsensä ylläpitämäksi käsitykseksi.

Hall ja Bonnet esittävät lännen synonyyminä modernin kanssa. Modernia, tehokasta, urbaania ja kliinisen siistiä Japania ei aineiston blogeissa pidetä länsimaana. Japanissa länsimaisuus rakentuu eräänlaisena etnisenä identiteettinä. Käsitteet ovat aina sidoksissa muihin käsitteisiin ja kategorioihin, ja länsimainen tarkoittaa nimenomaan valkoista. Ulkonäköön perustuva länsimaisuus syntyy dialogissa paikallisten kanssa, ja suomalaiset liitetään ulkonäkönsä puolesta länteen. Suomalainen ja länsimainen esiintyvät lähes samassa merkityksessä. ”Olihan se mielenkiintoinen kokemus, kun 40 oppilasta huutaa/kiljuu iloisesta yllätyksestä länsimaalaisen tyyppin astuessa luokkaan.”³⁶² ”Näin se vaan on, Japanissa finski on auttamatta julkkis”³⁶³ Japani erotetaan myös aatteellisesti Länneestä. Vaihto-opiskelija kuvaa postauksessa *Japani, kasvissyöjän helvetti?*: ”Kasvissyöntiä pidetään yleisesti ottaen länsimaisten individualistisena läppänä eikä valvutuneisuus ja periaatteellisuus eläinoikeusasioiden suhteen näyttäisi muutenkaan olevan kovinkaan in ja pop, mistä kertonee esimerkiksi aivan tuhoton, siis tuhoton aitojen turkisten määrä naisten muotilehdissä.”³⁶⁴

Japania kuvaa massapukeutuminen³⁶⁵ ja ihmisten pieni koko. Suomalaisen samaa huomio

³⁶⁰ Idempänä. Japanin ja Korean eroista, osa 1, 24.10.2014.

³⁶¹ Idempänä. Huikean huikea Sendai, osa 17.9.2013.

³⁶² 301 days of Japan. Eka koulupäivä ja Roppongi Hills, 4.5.2011.

³⁶³ 301 days of Japan. Eka koulupäivä ja Roppongi Hills, 4.5.2011.

³⁶⁴ Idempänä. Japani, kasvissyöjän helvetti? 19.4.2012.

³⁶⁵ Idempänä. Japanin ja Korean eroista, osa 1, 24.10.2014.

on samanlaista kuin Kiinassa ja Saudeissa. ”(U)lkkari-san on ennen kaikkea alien, eksoottinen sirkusapina, jota saa avoimesti ihmetellä ja tuijotella. Vähän hipsuttaakin, jos pokkaa on.”³⁶⁶ Ulkkari-san tarkoittaa tässä valkoista länsimaista, ei aasialaista. Japanilaisten naisten keskuudessa vallitsee tutkimuksen mukaan länsimaista miehistä imartelevia stereotypioita liittyen fyysiseen kokoon³⁶⁷. Vaihto-opiskelija pojan kuvaus vahvistaa ihailun: ”Eilen olo oli ku filmitähdellä. Kaikki halus ottaa kuvia ristiin rastiin, niin tutut ku tuntemattomatki. Ja pitää varmaa pikkuhiljaa alkaa usko, et saatan ehkä oikeestikki olla komee!?! Kun päästiin izakayaan sisään niin ekat sanat mitä kuulin japaniks oli, ’oiiii tosi hyvännäkönen’. Mikä parasta kehuja oli sekä mimmei, että äijä!”³⁶⁸ Naisiakin ihaillaan: ”Sannan poseeratessa puun edessä eräs vanhempi japanilainen mies selvästi häikäistyi vaaleasta Pohjolan kauneudesta, ja jäi tuijottamaan Sannaa suu auki, kunnes älysi kaivaa kameransa esille ja näppäistä pikaisesti pari kuvaa.”³⁶⁹

Kirjoittaja pitää ahdistavana jatkuvaa erikoiskohtelua. ”Viime aikoina oon saanut niin ristiriitaista ”huomiota” täällä johtuen valkoisesta naamastani ja sinisistä silmistäni, et en tiedä miten päin olisin. Toisaalta mun itsetunto on kohonnut täällä aivan uusiin sfääreihin. [...] ja vähän väliä joku on ehdottamassa mulle mallintöitä. Toisaalta päivästä riippuen tunnen itteni jotenkin hölmöksi, isokokoseksi, kömpelöksi ja ennen kaikkea tyhmäksi. Ja idioottina gaijinina mua varmasti pidetäänkin.”³⁷⁰ Japaninkielen ulkomaalaista tarkoittava sana gaijin viittaa ulkomaalaiseen sekä neutraalisti että pejoratiivisesti. Lainauksessa tulee esiin ulkopuolisuuden tunne, joka johtuu omasta länsimaisuudesta, isokokoisuudesta ja hölmöydestä, jota ei kuitenkaan selitetä tarkemmin.

Japanilaisten vihamielisyys suuntautuu ensisijaisesti kiinalaisiin ja korealaisiin. Japanatsit³⁷¹ huutelevat iskulauseitaan yliopiston pihalla. ”Tällaisista tapauksista huolimatta oon kateellinen kiinalaisille ja korealaisille. Vaikka nää eroakin ihan selvästi ulkonäöltään japanilaisista, olisi joskus kiva, jos mulla olisi itäaasialainen naamari

³⁶⁶ Idempänä. CMタイム! 29.5.2013

³⁶⁷ Tutkimuksen ulkopuolelta blogi: Vaimoni on japanilainen. Gaijiniä saa kosketella julkisesti, 22.8.2010.

³⁶⁸ Tylsää elämää tuppukylässä...ハロウイーン, 31.10.2010.

³⁶⁹ Sushiraja. S&M, osa 2, 6.4.2005.

³⁷⁰ Idempänä. Halutaan: suojaväri ja paremmat maastoutumiskyvyt, 30.6.2013.

³⁷¹ Idempänä. Halutaan: suojaväri ja paremmat maastoutumiskyvyt, 30.6.2013.

*jonka voisin päivittäin kiskoa päähäni. Helpottaisi.*³⁷² Negatiivinen kokemus liittyy pidempään ulkomailla asumiseen, kun kielitaito on hyvä, eikä kirjoittaja enää haluaisi kokea olevansa ulkopuolinen. Itäaasialainen naamari on jotain, jonka avulla voisi kuulua joukkoon. Suhtautuminen mustiin ei juuri tule esille. Lukiovaihto-oppialas, jonka isä ghanalainen, mainitsee, että japanilaiset ovat kiinnostuneita ”*mun kotimaasta, ainakin siitä toisesta, eli Suomesta*”³⁷³. Japanilainen on suomalaisen näkökulmasta eksoottinen. Kirjoittaja ihmettelee japanilaisten paksuja hiuksia: ”*Viime viikolla rohkaisin mieleni ja pyysin lupaa koskettaa täkäläisten tuttujeni hiuksia. Ällistys oli oikeasti valtava, vaikka olinkin jo tavallaan henkisesti valmistautunut siihen, että japanilaisten hiukset niin kuin ihan oikeasti ovat paksuja ja karkeita. En kyllä koskaan ole hevosen häntäjouhia koskenut mutta enpä tiedä mihin muuhun voisin kokemusta verrata. Ehkä suomalaiseen juuriharjaan...*”³⁷⁴ Japanilaisista saatetaan puhua japseina tai harvemmin ”Suzukeina”³⁷⁵. Japsi on kiinalaisista käytetyn kinkin tapainen termi, joka esiintyy pääosin länkkärin vastakohtana, ja vastaavanlaisissa merkityksissä. Japsi on sekä neutraali että mahdollisesti stereotyyppistävä.

3.4. Paikallistuminen

Japanissa ei hahmotu Kiinan tapaisia yhteiskuntakriittisiä journalistisia blogeja, eikä yhteiskunnallisista ongelmista juurikaan puhuta, lukuun ottamatta satunnaisia mainintoja rasismista ja naisen asemasta. Asiantuntijuus on usein kulttuurin ja tapojen tuntemusta, mikä näkyy tutustumisena paikallisiin ja kotiutumisenä paikalliseen elämään. Halu korostaa paikallistuneisuutta näkyy esimerkiksi Sushiraja -blogin postauksessa *Tätä tavallista. Viimeiset puolitoista viikkoa ovatkin olleet suhteellisen vähätapahtumaisia. Tosin toissaperjantaina tunsin ensimmäistä kertaa, että ikebanaopettajani hyväksyi minut osaksi ryhmää.[...]Lisäksi teimme yhdessä "friitairu -asetelman" unohtaen kaikki muodollisen ikebanan säännöt.*³⁷⁶ *Friitairu* viittaa *engrishiin* eli japanilaisten tapaan ääntää englanninkielisiä sanoja, jonka tulkinta on jätetty lukijalle. Tekstissä mainitaan myös taifuuni, perusarkeen kuuluvana säätietona.

³⁷² Idempänä. Halutaan: suojaväri ja paremmat maastoutumiskyvyt, 30.6.2013.

³⁷³ Mde in Japan. [君に逢いたい](#), 4.2.2011.

³⁷⁴ Sushiraja. Hevosen häntäjouhet, 30.11.2004.

³⁷⁵ Tylsää elämää tuppukylässä... Viikon tarjonta, s'il vous plaît!25.9.2010.

³⁷⁶ Sushiraja. Tätä tavallista, 31.8.2004.

Paikallistumista kuvaa tottuminen erinäköisiin ihmisiin. Kirjoittaja kertoo, että paikalliset pitävät häntä vanhan näköisenä. ”No, ehkä länkkärinaamat on vähä rupsahtaneita.[...]Japanilaiset näyttää kyllä aika nuorilta verrattuna ikäänsä. Taitaa olla vaan puolin ja toisin silmän harjaatumattomuus.”³⁷⁷ Pidemmän oleskelun myötä silmä tottuu. ”Suomi alkaa vähitellen tuntua kaukaiselta unelta, ei enää todelliselta. Surffailin eilen illalla netissä ja osuin sivustolle, jossa oli kuvia suomalaisista ihmisistä. Kaikki näyttivät kummallisilta - jotenkin oudoilta ja erilaisilta. Vääränmallisilta.”³⁷⁸

Vielä pidemmälle menee vaihto-oppilas. ”Toki, olen suomalainen ja ylpeä siitä, mutta tunnen itseni taysin japanilaiseksi. Esimerkiksi puhuttiin hostaidin kanssa, että aina jos tulee Shiraoissa vastaan ulkomaalainen, katson sitä että VAU 外国人! (がいこくじん、gaikokujin = ulkomaalainen) Hostaiti tokas siihen että Eve, etkos sa itekkin ole ulkomaalainen? Olenko? Tunnenko itseni erilaiseksi, muista poikkeavaksi, avuttomaksi ja vieraaksi ulkomaalaiseksi? No en todellakaan. Olen osaa Japania --”³⁷⁹ Ulkomaalainen on avuton, vieras ja poikkeava. Omaa paikallistumista korostetaan hyvin vahvasti sanomalla: *olen osa Japania*.

Tutustuminen paikallisiin toimii saavutuksena. Pariskunta vierailee hienossa talossa maaseudulla. ”Sitä ennen talon isäntä esitteli meille mielettömän makean 200–300 vuotta vanhan katanan (samuraimiekka). Ottaen vielä huomioon, etteivät japanilaiset yleensä edes kutsu ihmisiä kotiinsa käymään, olimme erittäin otettuja kaikesta tästä.”³⁸⁰ Kirjoittaja kuvaa illallista kotonaan: ”Onnistuimme kutsumaan meille illalliskylään ensimmäisen japanilaisvieraan. Kyseessä oli tosin japanilais-filippiiniläinen pariskunta, mutta kuitenkin.[...]Japanilaismies (kolleegani Nori-san) kertoi mielenkiintoisia tarinoita japanilaisuuden syvimmästä olemuksesta.”³⁸¹

Paikallistuntemus näkyy paikallista kuvastoa käyttävinä ilmaisuina: ”Sashimin, tempuran ja unagin jälkeen oli taas kuitenkin aika sanoa sayonara”³⁸² Kirjoittaja perustelee uuden lompakon ostoa: ”kun vanhaan Suomi-lompsaan ei enää likvidi omaisuuteni tahtonut

³⁷⁷ Tatu Japanissa. Saataa sataa ropiisee... huomenna, 24.4.2009.

³⁷⁸ Sushiraja. Salmiakkimakkaraa, 19.5.2005.

³⁷⁹ Japanissa vaihdossa 2010-2011. kulta-aikaa, 28.11.2011.

³⁸⁰ Sushiraja. Maaseutua Ibarakissa, 31.7.2004.

³⁸¹ Sushiraja. Bambunversoja, 31.5.2005.

³⁸² Sushiraja. Ehkä söpö, 31.5.2008.

mahtua, vaan keisarinkuvalliset setelit olivat aina pursuilemassa pihalle kuin sumopainijan vatsa yukatasta.”³⁸³ Näin siis kului kuukausi Japanissa, nopeasti kuin kirsikan kukinta.”³⁸⁴

3.5. Pienet ja söpöt

Kehittyneeseen ja moderniin Japaniin ei liity aitouden, luonnon ja köyhyyden ihannointia kuten Kiinaan, eikä neukkuestetiikkaan verrattavaa nostalgiaa. Japaniin ja japanilaisiin liitetään muita kohdemaita useammin söpöys ja söpöily. ”Tokioista jäi sellainen tunnelma, että kaikki on jotenkin pientä ja söpöä.”³⁸⁵ Vaihto-opiskelijan sanoin, Japani on jämähtänyt söpöilykulttuuriin³⁸⁶. Seksuaalisten vähemmistöjen asemaa käsitellään harvoin. Japanissa vaihto-oppilas mainitsee: ”yleisesti homoutta pidetään ihan hyväksyttävänä, söpönä ja hauskanakin ainakin nuorison keskuudessa. Tytöt varsinkin saattaa olla silleen ”omg noi kaks kundia pussaa iih <333”³⁸⁷

Söpöys liitetään lapsiin, ja japanilaiset esitetään vaihto-oppilaiden blogeissa lapsellisina³⁸⁸ ja lapsenmielisinä³⁸⁹. Lukiota verrataan alakouluun³⁹⁰ ja päiväkotiin³⁹¹, ja yliopistoa eskariin³⁹². ”Meno on sellaista lapsellisen sööttiä”³⁹³. Vaihto-oppilas pohtii japanilaisten huumorintajua: ”Vessajutut tuntuu toimivan aina. Suomessa ne kakka, pissa vitsit jäi paljolti päiväkodin puolelle, mutta täällä ne on edelleen lukiolaisten suosiossa. (Ainakin meidän koulussa)”.³⁹⁴ Söpöys ja laajemmin lapsuuden romantisointi ovat tärkeä osa Japanin nuorisokulttuurin tuotteistamista.³⁹⁵

Postauksessa ”Helvetin Kone” toinen Sushiraja -blogin kirjoittajista kertoo murtohälyttimen asentamisesta pariskunnan taloon, koska japanilaiset naapurit ovat

³⁸³ Sushiraja. Kommunisti smurffilandiassa, 17.5.2005.

³⁸⁴ Sushiraja. Kissan kanssa sohvalla, 11.6.2008.

³⁸⁵ Kiinalainen juttu! Kiinalainen vuodenvaihe Japanissa, 23.2.2013.

³⁸⁶ Idempänä. CMタイム! 29.5.2013

³⁸⁷ Bang bang Japani! Huomioita Japanista/Japanilaisista, ja pari kirjoittamatonta sääntöä, 22.2.2014.

³⁸⁸ 301 Days of Japan. Kaikki ei osaa kokata okonomiyakia! 7.6.2011.

³⁸⁹ Hämmästyttää kummastuttaa, välillä vituttaa ja naurattaa.

³⁹⁰ 301 Days of Japan. Tilaisitteko kimono tai hautapaikan? Olisi alennuksessa. 14.8.2011.

³⁹¹ Bang bang Japani! Hämmästyttää kummastuttaa, välillä vituttaa ja naurattaa.

³⁹² Tylsää elämää tuppukylässä... Viikon tarjonta, s'il vous plaît! 25.9.2010

³⁹³ 301 day of Japan. Kouluelämä-pljäys, 15.11.2011.

³⁹⁴ Bang bang Japani! Huomioita Japanista/Japanilaisista, ja pari kirjoittamatonta sääntöä, 22.2.2014.

³⁹⁵ Valaskivi, Katja (2009): Pokemonin perilliset. Japanilainen populaarikulttuuri Suomessa. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja A110. s. 19-21.

huolissaan turvallisuudesta. ”*Huolesta soikeana pienet mustapäiset kanssaeläjämme valittivat asiasta tutkimuslaitoksen hyvinvointiosastolle, joka sitten suuressa viisaudessaan keksi ratkaisun tähänkin ongelmaan. Asentakaamme varashälytin sivuoveen!*”³⁹⁶ Suhtautumista Kiinablogeista tuttuihin ”pieniin mustapäihin” voi kuvata hieman alentuvaksi.

Meidosanin pikkuhousut

Söpöys liittyy erityisesti tyttöihin. Japani kuvataan blogeissa epätasa-arvoisena. Kirjoittaja kuvaa naista keskellä metsäpolkua *tappokorkokengät* jalassa: ”*Mutku tärkeintä on olla söpö! Mitä se kyljessä oleva poikakin miettisi, jos metsätreffeille laittaisi lenkkarit jalkaan.*”³⁹⁷ Vaihto-oppilasjoutuu tiskaamaan ja kokkaamaan isäntäperheessään. ”*Niin, missas se globaali tasa-arvo on? Musta on ihan okei tiskata, mutta ei sillon kun puolet perheesta jaa olkkariin ku ne on poikia ja ne saa laiskotella.*”³⁹⁸ ”*Japanilaisten kanssa kuitenkin oon huomannut, miten sitkeä ja ärsyttävä mielikuva niillä on musta jonakin ultranaisellisena pikku prinsessana.*”³⁹⁹ Blogeissa kerrotaan harvoin seurustelukokemuksista. Vaihto-opiskelija kuvaa treffejä paikallisen miehen kanssa, ja avaa sitä kautta sukupuolirooleja. Kirjoittaja ei voi sietää sukupuoliin liittyviä ihanteita. ”*Koska oon tyttö, on ihan hullua että käyn salilla - koska "nehän on sellasia poikien juttuja.[...]Se, että tykkään makeasta, on ihanaa ja söpöä ja niin tyttömäistä.*”⁴⁰⁰ Kirjoittaja kuitenkin jatkaa: ”*Suomessakin tietyt miespuoliset frendit harrastaa tota rasittavaa sukupuoleen liittyvää kuittailua ja teilaa jotkut argumentit aina 'tyttöjen jutuiksi', ei sillä.*” Blogeissa ei yleensä mainita, että sukupuoliroolit näkyvät Suomessakin.

Vaihto-opiskelija kääntää japanilaisia sarjakuvia, ja pohtii tietyn lajityypin mangassa esiintyviä raiskauksia. ”*Täytyy tosin todeta sama mitä moni muukin naispuolinen Japanin-matkaaja, että kyllä niitä rakkaudennälkäisiä pipipäitä löytyy ihan oikeastakin elämästä, ei vaan mangan sivuilta.*”⁴⁰¹ Stereotypia pervoilusta tulee esille TIA -

³⁹⁶ Sushiraja. Helvetin Kone, 25.11.2004.

³⁹⁷ Idempänä. Huikean huikea Sendai, osa 17.9.2013.

³⁹⁸ Japanissa vaihdossa 2010-2011. Jotkut paasee lomille HOH! 4.6.2011.

³⁹⁹ Idempänä. Pikku Myyn loistoajatus, 6.12.2013.

⁴⁰⁰ Idempänä. Pikku Myyn loistoajatus, 6.12.2013.

⁴⁰¹ Idempänä. Pikku Myyn loistoajatus, 6.12.2013.

diskurssityypissä vitsailun kohteena. ”*Oli pakko ottaa kuva tästä tilanteesta koska se nauratti mua niin paljon. :D Varmaan miljoona japanilaista miestä yrittää saada kuvaa meidosanista - vai sanoisinko sen pikkuhousuista.. ei luoja oikeasti, meidosan (japanilainen anime-hahmo) siinä keikisteli ja aina välillä vilautti pitsipikkuhousujaan ja kamala lauma kameramiehiä ottamassa kuvia.. kyllä, tämä on Japani.*”⁴⁰² Tokiossa asuvan expat-pariskunnan blogissa *Sushiraja* toinen kirjoittajista (nainen) kuvailee vierailua koululaisille tarkoitettuun kabuki-näytelmään: ”*Tämä tarkoitti sitä, että lähes koko teatteri oli täynnä koulutyttöjä (toimittaja Simosta asia ei näyttänyt häiritsevän lainkaan).*”⁴⁰³ Tunnettu kuva koulutyöistä/koulupuvuista yhdistyy nimenomaan japanilaisiin. Japanin kohdalla diskurssityyppi ottaa kohteeksi kulttuurin erikoisuuksia, ei kehitysmaille tyypillistä toimimattomuutta.

Sushiraja -blogin tekstilajityypit vaihtelevat mm. matkapäiväkirjan, tarinan ja tutkimusraportin välillä. *Viitan varjossa* -kirjoituksessa on kerrottu illanvietosta vampyyritarinan muodossa. Ilta saa karmean päätöksen. ”*Lopulta emme tietenkään voineet hillitä itseämme, vaan johdatimme japanilaisneitosemme karaoken varjolla pieneen punaiseen huoneeseen ja vapautimme heidät nautinnollisesti elämän tuskasta.*”⁴⁰⁴ Tällainen puhtaan fiktiivinen tarina on aineiston blogeissa ainoa laatuaan⁴⁰⁵ ja on kyseenalaista voidaanko elämän tuskasta vapautettujen japanilaisneitosien representaatioita yrittää tulkita.

⁴⁰² Japanilainen vuosi. Wonder Festival, 11.2.2013.

⁴⁰³ Sushiraja. Kabuki, 10.7.2004.

⁴⁰⁴ Sushiraja. Viitan varjossa, 20.11.2004.

⁴⁰⁵ Saudeissa on kritisoitu naisten ajokieltoa kertomalla satu rohkeasta prinsessa *Lion Heartista: THE RETURN OF THE NAUGHTY ELVES*, 28.5.2011. Palestiinalaisalueilla Ranta-albumi -blogissa puolestaan kuvataan vaihtoehtoinen historia, jossa Suomi on osa Venäjää. Näiden fiktiivisyys on kuitenkin tuotu esiin.

LÄHI-ITÄ

Lähi-Itä on Lännen kaltainen hieman epämääräinen, osittain maantieteellinen, mutta pääasiassa muita konnotaatioita kantava termi. Tyypillisesti Lähi-Itään luetaan Arabian niemimaan ja Persianlahden maat, Irak, Syyria, Jordania, Palestiina, Israel ja Libanon. Poliittisessa merkityksessä puhutaan Lähi-Idän konfliktista, joka viittaa Israelin ja arabimaiden, tarkemmin Israelin ja Palestiinan, konfliktiin. Lähi-Itää voi pitää myös eurosentrisenä kuvauksena, joka on syntynyt alun perin Eurooppalaisen kolonialismin käyttöön erotukseksi Kauko-Idästä. Tässä tutkimuksessa Lähi-Itää laajassa mielessä edustavat Saudi Arabia, Turkki ja Israel. Lähi-Itään liittyy läheisesti islam. Edward Said hahmotteli orientalismin-käsitteen 40 vuotta sitten. Syyskuun yhdennentoista terrori-iskuista virinnyt sota terrorismia vastaan on asettanut läntisissä medioissa oikeudenmukaisen ja tasa-arvoisen lännen vastakuvaksi kiihkouskovaiset, sortavat islamistit ja terroristit, joihin samastetaan arabit, muslimit ja islam.⁴⁰⁶ Myös Suomessa islamia käsitellään yksipuolisessa, väkivaltaisessa kuvastossa tyypillisesti Lähi-Idän konfliktiin liittyen. Tähän vaikuttaa angloamerikkalaisen uutisvälityksen valta-asema.⁴⁰⁷ Tässä aineistossa vanhempi orientalismin kuvasto, tuhannen ja yhden yön tarinoiden eksoottinen Itämaa, näkyy arabimaiden ja Turkin kohdalla.

4 HÄIRINTÄÄ JA SHOPPAILUA HIEKKALAATIKOLLA

Arabian niemimaalle ja Persianlahdelle sijoittuvat blogit ovat kaikkein yksipuolisin ryhmä. Saudi Arabian Riadissa on sairaanhoitajien lisäksi yksi tutkijamiehen blogi, ja Qatarissa yksi aupair-blogi. Kohdealueella 40 % työvoimasta on ulkomaalaisia vierastyöläisiä. Qataria pidetään yhtenä alueen vapaimmista yhteiskunnista ja Saudi Arabiaa tiukimpana. Jälkimmäiseen viitataan usein termein äärimmäinen⁴⁰⁸ ja absurdi⁴⁰⁹. Kohdemaassa vallitsee tarkka segregatio miesten ja naisen välillä, ja blogeissa korostuu naisen aseman käsittely. Saudi Arabiaa käsitellään Suomen mediassa hyvin vähän. Äärimmäinen yhteiskunta on huonosti katettu kirjeenvaihtajien verkostossa, eikä alueelle tehdä turistimatkoja. Sairaanhoitajien blogeissa on muuta aineistoa enemmän työhön liittyviä aiheita, ja potilaiden kautta hahmottuvat yhteiskunnan eri kerrokset. Saudeihin

⁴⁰⁶ Said, esipuhe 2004 vuoden painokseen.

⁴⁰⁷ Maasilta, Mari & Rahkonen, Juho & Raittila, Pentti (2008): Islam suomalaisissa joukkoviestimissä. Tampereen yliopiston. Tiedotusopin laitos. Julkaisuja sarja: A 103. Tampere. s. 29

⁴⁰⁸ Vuosi Riyadhissa. 23.4.2012

⁴⁰⁹ Vuosi Riyadhissa 25.5.2012 Kulttuurishokki ja muuta mukavaa.

sijoittuu aineiston toinen englanninkielinen blogi *Blue Abaya*. Suomen Kuvalehden alla julkaistu *Mustakaapu* poistui tutkimuksen aikana internetistä.

4.1. Saudiexpblogi

Vallitsevassa saudiepatdiskurssissa subjektipositio rakentuu länsimaisena expatriaattina, ulkomaalaisena, pohjoismaalaisena ja eurooppalaisena työntekijänä. Länsi kuvaa demokraattista, yksilönvapauksia, työehtoja ja sukupuolten tasa-arvoa kunnioittavaa yhteiskuntaa. Blogi saattaa painottua työelämään. Toisinaan juhliminen, sukeltaminen ja vapaa-aika ovat esillä enemmän. Monet kirjoittajat toteavat, että Saudeihin on tultu rahan takia⁴¹⁰ tai sukeltamaan⁴¹¹. ”*Turha esittää olevansa parempi kuin on. Kukaan meistä länsimaalaisista ei ole täällä ketään muuta kuin itseämme varten. Ei edes kannata yrittää huijata itseään jollain altruistisella soopalla.*”⁴¹² Tavoitteena vierastyöläisillä on toimia yhteiskunnan edellyttämällä tavalla. ”*Koko yhteiskunta pyörii kontrolloidusti uskonnon ympärillä. Ei se mitään, tehdään sitten niin.*”⁴¹³

Kukaan kirjoittajista ei maahan tullessaan osaa arabiaa. Tietoa haetaan länsimaisista lähteistä. Sairaalan perehdytyksen lisäksi tarjolla on pääosin englanninkielistä matkakirjallisuutta ja käännöromaaneja. ”*Tiedon jano on valtava tällä hetkellä ja mitä enemmän luen sitä enemmän alkaa mietityttämään oma turvallisuus. Siinäpä hyvä motivaattori lukea lisää; että sitten osaa käyttäytyä niin etteivät ’muttawat’ (=uskontopoliisit) keksi mitään mun pääni menoksi.*”⁴¹⁴ Saudiexpblogissa näkyy hyvin Cappellin mainitsema *expat travel blog* humoristisena lajityyppinä. Pääasiallinen huumorinkohde on yhteiskunnan yleinen absurdus Saudeissa, hiekkalaatikolla⁴¹⁵ tai hiekkakylässä⁴¹⁶, jossa meno voi mennä päin hiekkadyyniä⁴¹⁷. Oma kokemus suhteutetaan vasten saudiepatin oletushorisonttia. ”*Täytyykin seuraavaksi kirjoittaa enemmän työasioista kun olen päässyt tästä kulttuurishokin eka vaiheesta jo yli.*”⁴¹⁸

⁴¹⁰ Saudeissa hoitajana. Osastonhoitajan työ, 28.9.2010.

⁴¹¹ Vuosi Riyadhissa. 27.6.2012.

⁴¹² Vuosi Riyadhissa. Kulttuurishokkia ja muuta mukavaa, 25.5.2012.

⁴¹³ Vuosi Riyadhissa 23.4.2012

⁴¹⁴ Vuosi Riyadhissa Kaukokaipuu vei voiton, 21.2.2012

⁴¹⁵ Ks. esimerkiksi: Elämää Saudi-Arabiassa. Mukavaa loma-aikaa! 22.12.2014.

⁴¹⁶ Vuosi Riyadhissa. Tee työtä vailla tarkoitusta vai miten se nyt meni..., 20.7.2012.

⁴¹⁷ Vuosi Riyadhissa 23.4.2012.

⁴¹⁸ Vuosi Riyadhissa. Come back tomorrow...ja muita lentäviä lauseita, 27.6.2012. Vastaus lukijan kommenttiin.

Huumori jää toisinaan vähemmälle vaikeuksien kohdatessa.

Saudeissa asutaan Kiinan komennustyöntekijöiden tavoin eristetyillä asuinalueilla, *compoundeilla*. Tyypillisiä harrastuksia ovat matkustelu ja shoppailu. Segregaatio on läsnä kaikkialla, ja naiset liikkuvat paljon autonkuljettajien kanssa. Kirjoittaja kuvaa shoppailuun liittyviä hankaluuksia: naiset eivät saa toimia myyjinä, eikä sovituskoppiin saa mennä ennen kuin tuote on ostettu: ”*en ole vielä ihan sisällä tässä maailmanmenossa jossa insallah...*”⁴¹⁹ *Insallah* liittyy tässä asioiden järjestymisen hitauteen, ja sen voi lukea *This is Africa* -lausahduksen kaltaisena. *Insallahia* käyttävät Saudeissa expattien lisäksi myös paikalliset. Kirjoittaja mainitsee sanan kärsineen jonkinlaisen inflaation.⁴²⁰

Huumorin kohteena on liikennekulttuurin *hulluus*⁴²¹, mikä sinänsä on todennäköistä, sillä, kuten eräs kirjoittaja huomauttaa: ”*Natiivit saavat ajokortin automaattisesti, jos sukupuoli sanoo m ja ikää on yli 14.*”⁴²² Naiset eivät saa ajaa. Blue Abaya -blogissa kritisoidaan tätä useaan otteeseen. Tekstissä *The Queens of Saudi Arabia Need to Drive* on kuva pienestä pojasta ratin takana ja kuvatekstinä: ”*Got Penis, Can Drive*”⁴²³. Kuitenkin, toisen kirjoittajan mainitsema liikenteen *perus arabimeininki*⁴²⁴ viittaa juuri arabeille ihmisryhmänä ominaiseen holtittomuuteen, ja kaoottisuus esiintyy luonnollistuneena. Kirjoittaja (mies) kuvailee ajokortinhankintaan liittyvää terveystarkastusta. ”*Jos oli silmälasit, sai paperiinsa silmälasikuvioisen leiman. Se oli omissa papereissani ehdottomasti hienoin noin kymmenestä päivän aikana saadusta leimasta.*”⁴²⁵ Sairaanhoidtaja kiteyttää: ”*Leikkaussali ja ER on kuulema kiireisiä 24/7, minkäköhän takia?*”⁴²⁶

Yhteiskuntakriittisyys vallitsevaa järjestelmää tai islamia vastaan ei ole mahdollista, mutta yksittäisiä aiheita kuten naisen asemaa, voidaan kritisoida suoraankin. Sairaalassa nähdään myös virallisen tiedon ulkopuolinen todellisuus. Arabikeväänä tunnetun liikehdinnän aikoihin myös Saudi Arabiassa protestoitiin, ja levottomuudet saatetaan

⁴¹⁹ Saudeissa hoitajana. Vapaa-aika, 1.10.2010.

⁴²⁰ Blue Abaya. THE ABUSED ”INSALLAH”, 19.12.2010.

⁴²¹ Vuosi Riyadhissa. Come back tomorrow...ja muita lentäviä lauseita, 27.6.2012.

⁴²² Elämää Saudi-Arabiassa. Itsenäisyyspäivä, 23.9.2014.

⁴²³ Blue Abaya. THE QUEENS OF SAUDI ARABIA NEED TO DRIVE, 13.10.2014.

⁴²⁴ Vuosi Riyadhissa. Paluu arkeen ja sekavat fiilikset, 3.10.2012.

⁴²⁵ Elämää Saudi-Arabiassa. Itsenäisyyspäivä, 23.9.2014.

⁴²⁶ Vuosi Riyadhissa. 23.4.2012.

mainita hyvin varovasti myös blogeissa. Kirjoittaja kuvaa iltaa kotonaan: ”*Kuulosti ihan kuin pommi olisi räjähtänyt, mutta kun ei sellaiseen ole tottunut kotona, niin ei pystynyt käsittämään. Mentiin kämppikseni J.n kanssa yöpaitasillamme ulos katsomaan että ehkä joku työmies tippui meidän katolta ja tarttee apua mutta sitten nähtiin se sienen muotoinen savupilvi vähän kauempana taivaalla ja ymmärrettiin että jotain oikeasti jysähti --[...] En voi oikein julkisesti enempää spekuloida mutta ymmärrätte varmaan yskän.*”⁴²⁷

Saudi Arabiaan sijoittuvan *Blue Abaya* -blogin tavoitteena on tarjota muille länsimaisille naisille vaihtoehtoinen ja positiivinen näkökulma yhteiskuntaan, jota pidetään sulkeutuneena ja vihamielisenä ulkomaalaiselle naiselle. Postaukset vaihtelevat henkilökohtaisesta tunteidenpurkamisesta asiapitoiseen journalistiseen. Kriittisissä kirjoituksissa tyyli lähenee palopuhetta, matkaopastyyli puolestaan on selkeästi humoristinen ja viihdyttävä. Kirjoittaja, sairaanhoitaja, muslimi, feministi, länsimainen ja suomalainen tarjoaa paikallisen yhteiskunnan ja islamin syvällistä asiantuntemusta sekä kokemuksen että lukeneisuuden ja ajattelun pohjalta. Blogissa käsitellään paljon naisen asemaa ja paikallista kulttuuria, erona muihin blogeihin on vuosien tuoma kokemus, paikallinen puoliso ja islamilainen (feministinen) diskurssi.

4.2. Modern Day Slavery

Yhteiskunta kuvataan Saudeissa takapajuisena ja huonosti toimivana ja saudien työmoraali heikkona. Kirjoittaja korostaa, miten tärkeää olisi, että saudit oppisivat itse huolehtimaan yhteiskunnastaan, ettei ulkomaalaista työvoimaa tarvittaisi kaikkeen. Tämä *saudisaatio* on haastavaa kun ”*Jenkkien ammattitaito korvataan laiskanpulskeilla saudeilla.*”⁴²⁸ Tavallisia ihmisiä ja yhteiskunnan eriarvoisuutta käsitellään usein sairaalan kontekstissa. Paikallista arvostellaan pohjoismaisena sairaanhoidon ammattilaisena. VIP-järjestelmä, jossa parasta hoitoa saavat rikkaat ja vaikutusvaltaiset, ei lääketieteellisestä näkökulmasta ole potilaiden edunmukainen. Asiantuntemus tulee ammattiylpeyden kautta, suomalaisen maailmanlaajuisesti arvostetun lääketieteen etiikan.⁴²⁹ *Blue Abaya* -blogin postauksessa *Royal Morgue* kirjoittaja kertoo millaista kaikkein korkearvoisimpien potilaiden kohtaaminen *oikeasti* on. Menehtyneelle prinsessalle järjestetään

⁴²⁷ Vuosi Riyadhissa. Terve taas pitkästä aikaa., 29.11.2012.

⁴²⁸ Vuosi Riyadhissa. Kesäloma ja takaisin aavikolle, 21.8.2013.

⁴²⁹ *Blue Abaya*. SAUDI-ARABIA AND VIP PATIENTS, 8.10.2010.

ruumiinvalvojaiset sairaalan tiloissa, jossa haju käy lopulta sietämättömäksi, kirurgi haetaan kesken leikkauksen rauhoitteluun hermostunutta prinsessaa ja aasialaiset hoitajat eivät tyypilliseen tapaan kerro ainoalle vuorossa olevalle länsimaiselle hoitajalle lainkaan mistä on kysymys.⁴³⁰

Useissa blogeissa puhutaan palkkarasismista. Valkoinen länsimainen on etnisesti ja taloudellisesti etuoikeutettu. ”*Aasianmaista tulevilla hoitajilla ei ole mitään mahdollisuutta edetä Charge Nursea korkeammalle, kun taas muiden maiden hoitajilla on huolimatta siitä onko niillä sen enempiä--*”⁴³¹ Paikallisiin nähden myös länsimaisten vierastyöläisten asema on kuitenkin huonompi, ja työehtoja valitetaan usein. ”*Ollaan alettu kutsua tätä touhua 'modern day slaveryksi' koska työehdot on jostain keskiaikaa kauempaa haettuja.*”⁴³² Nykypäivän orjakaupan sijaan länsimaisia expatriaatteja verrataan yleensä neo-kolonialistisen järjestelmän hyötyjiin.

Saudeissa tehdään usein ero arabien, beduiinien ja saudien välille. Toisinaan saudi ja arabi tarkoittavat samaa. Saudit kuvataan usein laiskoina, itsekkäinä ja jopa rasisteina, beduiinit puolestaan aitoina ja turmeltumattomina. Welshin ja Colesin mukaan orientin eksoottisuuden ihailu tiivistyy aavikkoon ja beduiinien elämäntapaan. Expatit tekevät Jeepeillä omia erillisiä retkiään dyneille, jossa tutustutaan *aitoon beduiini kylään*.⁴³³ Tutkija mies kertoo retkestä Najran (tai Nejran) nimiseen kaupunkiin, joka on isojen kaupunkien jälkeen ”*eka kosketus Saudi-kulttuuriin varsinaisesti[...]vastaan tuli paljon ihkaoikeita arabeja.*”⁴³⁴ Sairaanhoidtaja kritisoi saudien rasismia ja sukulaisavioiilittoja sekä sisäsiittoista tribalismia. “*So why do the Saudis continue this practice [...]I guess you can call it pride, keeping the 'goods' in the family, racism, prejudice, closed-mindedness, ignorance.[...]Somehow I can understand the uneducated Bedouins being tribal since they know of nothing else let alone ever heard of genetics. That said I've never met a single proud or arrogant Bedouin, on the contrary they seem humble and never discriminate or look down upon others of different races.*”⁴³⁵ Rikkaat saudit näyttävät itsekeskeisinä ja beduiinit idealisoituina, nöyrinä ja syyntakeettomina. Lääketieteellinen

⁴³⁰ Blue Abaya. The Royal Morgue, 10.6.2012.

⁴³¹ Saudeissa hoitajana. AY, 26.12.2010.

⁴³² Vuosi Riyadhissa. Terve taas pitkästä aikaa, 29.11.2012.

⁴³³ Welsh ja Coles, 1328

⁴³⁴ Elämää Saudi-Arabiassa. Mukavaa loma-aikaa! 22.12.2014.

⁴³⁵ Blue Abaya. Saudi-Arabia's Epidemic: Tribalism, 15.7.2010.

diskurssi alistuu lopuksi uskonnolliselle: ”*Perhaps hereditary diseases and genetic disorders are a sign from God to stop this nonsense. Maybe they are punishments for arrogance and pride and going against what God teaches humans.*” Tekstin voisi ilman kontekstia lukea yhtä hyvin kristilliseksi diskurssiksi.

4.3. Mustakaavut

Welshin ja Colesin mukaan sekä 1970-luvulla että 2000-luvulla Dubain brittiexpatriaattien diskurssissa länsimaisten ja paikallisten naisten pukeutuminen esitetään toistensa vastakohtina, niin, että länsimainen yksilöllisyyttä korostava pukeutuminen liitetään naisten oikeuksiin, moderniin ja sivistyneeseen. Nykypäivänä emiraattien naiset shoppailevat samoissa designer-liikkeissä kuin länsimaiset ja abaya on yhtäläillä huippusuunnittelijan luomus, timantein koristeltu ja yksilöity. Abaya yhdistetään kuitenkin edelleen uskontoon ja perinteeseen, jolloin se symbolisoi pysähtyneisyyttä ja takapajuisuutta. Tämä asettaa emiraatit hierarkkisesti Lännen alapuolelle. Emirati nainen abayassa on alistettu.⁴³⁶

Blogeissa pukeutumista koskevat vaatimukset herättävät mielenkiintoa ja hilpeyttä. Abayaa kutsutaan mm. kaavuksi ja pyjamaksi⁴³⁷. Pukukoodi yhdistetään muihin rajoituksiin: ”*Naiset ei aja autoa eikä saa liikkua julkisesti ilman mustaa abayaa ja hiukset pitää olla peitettyinä. Suurimmalla osalla saudinmaisista näkyy vain silmät ja osalla on koko naama peitettyinä. [...] Onneksi länsimaalaisilla ei ole samoja sääntöjä.*”⁴³⁸ Tasa-arvoisen suomalaisen näkökulmasta nainen on alistettu. Myös miesten asuja kuvataan mekoiksi, pyjamiksi ja tunikoiksi. ”*Ulkona olikin sitten ihka elävä ’rättipää’ odottamassa mustalla autolla ja kyseli iloisenä kuulumisia.*”⁴³⁹ Rättipää (*raghead*) termin negatiivista konnotaatiota lievennetään lainausmerkeillä. Sortoa symboloi islamin tai uskonnon sijaan tyypillisesti uskontopoliisi muttawa, joka kuvataan hallinnosta itsenäisenä toimijana.

Abayan käyttö kuvataan uskonnollisen poliisin keksintönä. Blue Abaya -blogissa abaya kuvataan lähes Welshin ja Colesin tavoin alistamisen ja epätasa-arvon symbolina. Kirjoittaja kuitenkin erottaa uskonnon, perinteen ja takapajuisuuden, ja mainitsee, että

⁴³⁶ Welsh ja Coles, 1324-1325.

⁴³⁷ Vuosi Riyadhissa 23.4.2012

⁴³⁸ Vuosi Riyadhissa 23.4.2012

⁴³⁹ Vuosi Riyadhissa 23.4.2012.

musta pitkä abaya on itseasiassa Saudeissa varsin tuore keksintö. Muhammedin vaimo Aishakin tapasi pukeutua värikkäästi. Kirjoittaja haluaa näyttää pukeutumisella yksilöllisyyttä. ”*I want to show other women its ok to be different, there's nothing to be afraid of. [...] Wearing a blue abaya is my way of speaking out for women's rights in Saudi. [...] I hope slowly change will come to Saudi and women won't be so worried about what others and the muttawa will think.*”⁴⁴⁰ Diskurssi perustuu myös kirjoittajan tulkintaan Koraanista: ”*I don't believe this is what God intended.*”

Kirjoittaja argumentoi itseasiassa naisten *oikeudesta pukeutua vähemmän paljastavasti*. Lännessä naiset ovat antaneet ruumiinsa miesten hallittavaksi. Naiset laittavat silikonin rintoihinsa, botoxia huuliinsa ja kärsivät syömishäiriöistä. Meidät on huijattu alistumaan tähän. Tekstissä voidaan lukea feministinen diskurssi, jossa miehet ja naiset asetetaan vastakkain, ja paikallinen oksidentalismi -diskurssi, jossa länsi esiintyy turmeltuneena: ”*western women live in a world mostly controlled by men. Why give them the right to control also our bodies and undress us?*” Naisen oikeuksia ja asemaa korostava diskurssi voidaan nähdä postkolonialistisena feministisenä tai islamilaisena feministisenä⁴⁴¹.

Pukeutumalla vaatimattomasti nainen kääntää huomion ruumiistaan itseensä ajattelevana, tuntevana yksilönä. ”*This is the wisdom behind the Islamic dress code for women. By no means is it oppressing, I would rather say LIBERATING from the pressures women face about their bodies being under constant scrutiny.*” Suomalaisessa kontekstissa naisen vapaus liitetään oikeuteen valita pukeutumistyyliinsä, ja oikeuteen vaikkapa omaan pankkitiliin (ks. LUKU 7). Tässä tekstissä näkyy yhtä aikaa hyvin länsimaisena pidetty arvo: individualismi ja persoonallisuuden korostaminen pukeutumisella. Samaa diskurssia ilman islamia voisivat käyttää länsimaiset feministit, ja esimerkiksi Judith Butler.

Oleskelun myötä abayan käyttö tulee osaksi arkea, ja muttawalta haetaan apua

⁴⁴⁰ Blue Abaya. Why My Abaya Is Blue..., 6.5.2010.

⁴⁴¹ Islamilaista feminisimiä voidaan pitää poliittis-uskonnollisena liikkeenä, joka tähtää naisten oikeuksien vahvistamiseen islamia tulkittamalla. Islamilaista feminisimiä ja siihen liittyviä diskursseja on tutkittu hyvin vähän. Lehtinen, Aulikki (2014): Islamilainen feminisimi muslimiyhteisössä - suomalaisten ja ruotsalaisten muslimifeministien näkemyksiä. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitos. s.36

paikallisten miesten ahdistellessa.⁴⁴² Abayaan voi suhtautua myös huumorilla: *It's a relief for the husbands too, no more last minute "what shall I wear" "does this make me look fat" scenarios with the ladies!*⁴⁴³ Pukeutumissääntöjen takia iso valkoinen ei ole samalla tavoin katseen kohteena kuin Kiinassa, ja vetämällä huivin kasvojen eteen, on massaan hukkuminen mahdollista. Saudeissa näkyy jonkin verran toiseuden kokemus paikallisten diskurssien representointina Kiinan *iso valkoinen* -kuvausten tavoin. ”*Norsu posliinikaupassa*’ -tilannetta ei helpota yhtään että täällä on näköjään ihan normaalia miesten kommentoida naisen ulkonäköä ja varsinkin painoasioita.”⁴⁴⁴ Kirjoittaja istuu ruokalassa miesten alueelle: ”*kaikkialla tuijotetaan isoa ja valkoista, että ihan sama se on missä sitä istuu.*”

Toiseus näkyy mediadiskursseissa usein niin, että yksilö, etenkin nainen, kuvataan sortavan yhteiskunnan uhrina. Alistetun sijaan paikallinen nainen voi olla myös pitkiä ripsiään räpsyttävä orientin viettelijätär. ”*Kirje Saudi naiselle: Lopeta aviomieheni tuijottaminen*”⁴⁴⁵ kirjoitus kuvaa paikallisten naisten tuijotusta ja lähestymisyriityksiä. Islamilaisen diskurssin käyttäjät puhuttelevat kirjoittajaa *sisarena, sis*. Saudien käytös kuvataan *epäislamilaiseksi*. Lukija kommentoi: ”*Very un-islamic I would say but then again the Saudi are the best at that kind.*” Osa kommentoijista ei jaa käsitystä: ”*As a Western expat here, it amuses me that for the most part this blog seems to be about your disagreements with the Saudi social system and structure especially the gender segregation but when it came to your own husband, you turned female Mutawa!* 😊”

Paikallisiin naisiin on mahdollista tutustua työpaikalla sairaalassa. Kirjoittaja kuvailee ystävälliseen sävyyn valmennuksessa tapaamiaan naisia, jotka ”*hymyilevät hunnun alta pitkillä silmäripsillään.*”⁴⁴⁶ Tuhannen ja yhden yön mystiikka purkautuu yksilön kohtaamisessa. ”*Oikeiden ihmisten kanssa keskustellessa huomaa miten helposti luokittelee ihmisiä jonkinlaisiksi; kaikki ei todellakaan ole niin mustavalkoista kuin voisi luulla.*”⁴⁴⁷

⁴⁴² Aidan takana. Häirintää ja shoppailua, 27.2.2014.

⁴⁴³ Blue Abaya. Underneath The Abaya. There's a Different Story! 30.6.2010.

⁴⁴⁴ Vuosi Riyadhissa 25.5.2012 Kulttuurishokki ja muuta mukavaa.

⁴⁴⁵ Blue Abaya. Letter To Saudi Women: Please Leave My Husband Alone! 8.9.2010.

⁴⁴⁶ Vuosi Riyadhissa, 23.4.2012

⁴⁴⁷ Vuosi Riyadhissa. 23.4.2012

Paikallisia miehiä käsitellään melko vähän. Kirjoituksessa ”*A Male Perspective On Marriage, Tribes And Love In Saudi-Arabia*”⁴⁴⁸ tuodaan *anonyymin saudimiehen* äänellä esiin miehen näkökulma avioliittoon ja vaikeuteen löytää oikea kumppani. Kirjoittajan tulisi naida joku perheen silmissä sosiaalisesti *sopiva*, mihin hän ei omien arvojensa nojalla kykene. ”*I won’t go into details as some of these believes and choices might get me killed or put one of my family members in danger.*” Kirjoittaja kritisoi naisten asemaa laillisine huoltajineen, ”*women have it worst 10 folds but that doesn’t mean it doesn’t still hurt for us men.*” Lopuksi hän toteaa: ”jos minä olisin saudinainen, olisin tappanut itseni jo kauan sitten”. Saudi Arabiassa hahmottuu sekä erittäin takapajuisena ja absurdina, että eteenpäin pyrkivänä.

Saudien perhesuhteita käsitellään Blue Abaya -blogissa. Hyvätuloisissa saudiperheissä on tyypillisesti Kiinan tavoin kodinhoitaja. Kaakkois-Aasiasta tulevista kodinhoitajista uutisoidaan Suomessakin usein pahoinpitelyihin ja huonoihin olosuhteisiin liittyen. Tavallisten saudien näkökulmaa tuodaan esiin kahdessa kirjoituksessa. ”*Magical Maroccan Maids*”⁴⁴⁹ kuvaa saudinaisten epäluuloja vietteleviä ja *helppoja* marokkolaisia hoitajia kohtaan. Kärjistetysti otsikoidussa postauksessa ”*Housemaids, villains or victims?*”⁴⁵⁰ kirjoittaja kuvaa *kolmannesta maailmasta* tuleviin kodinhoitajiin liittyviä ongelmia. Hoitajan *tuominen* Filippiineiltä on kallista, ja näin ollen se, että hoitajat joskus lukitaan asuntoon, jotta he eivät karkaisi, on *tavallaan ymmärrettävää*. ”*We’ve all heard of the stories rape, abuse and overworking. For sure this happens, but how common is it really? [...] From what I perceived after many years of working in such close proximity with Saudi families from a wide spectrum, I would say most housemaids live in a pretty decent situation.* Media kuitenkin esittää saudiperheet negatiivisessa kehyksessä. ”*That said I did stumble upon cases of abused housemaids or ones that where held against their will, maids that had not been paid on time or had to work very long hours.*” Asiantuntijuus perustuu omakohtaiseen mahdollisuuteen tarkkailla lähietäisyydeltä sairaanhoitajana. Tarkoituksena on korjata median yksipuolinen kuva. Stereotypian murtaminen ei aina johda toivottuun lopputulokseen, vaan teksti tulee itseasiassa puolustaneeksi joidenkin saudiperheiden väkivaltaisuutta.

⁴⁴⁸ Blue Abaya. A Male Perspective On Marriage, Tribes And Love In Saudi-Arabia, 7.1.2013.

⁴⁴⁹ Blue Abaya. The Magical Maroccan Maids, 19.9.2011.

⁴⁵⁰ Blue Abaya. Housemaids, Villains or Victims? 10.7.2011.

4.4. Länsi vastaan islam

Blue Abaya -blogin kirjoittaja haluaa tuoda esiin paikallisen yhteiskunnan ja väärinymmärretyin islamin hyviä puolia. *“Especially in the western world, Islam unfortunately has a very negative image, although it is a religion of peace, tolerance and forgiveness.”* Suurin osa länsimaisista ei tiedä mitä islam oikeasti opettaa. Syinä mainitaan länsimaisen median luoma vääristynyt kuva ja *modernit länsimaiset uskontotieteet* (religion studies), joiden mukaan kouluissa opetetaan, että islam on väkivaltainen uskonto. Länsimaisille tulee yllätyksenä, että muslimit uskovat Jeesukseen. *“Wonder why they ‘forgot’ to mention that to us in western school? [...] If they would have let people know these things in western schools, I bet it would make people more curious and inshallah some would start finding out and getting interested in Islam. But thats not what the church wants of course.”*

Oma länsimaisuus ja kokemus länsimaisesta koulusta toimivat pohjana kritiikille. Kirkko samaistetaan koulujärjestelmään, ja asetetaan vastuuseen ihmisten tietämättömydestä, tahallisesta tiedonpimittämisestä. Totuusjärjestelmä on islam, ja vastakuvana, toisena, naista alistava länsi. Tätä voidaan pitää oksidentalismien, lännen vastaisen diskurssin muotona. Sinänsä esimerkiksi Saidin kritiikissä on paljon samoja piirteitä ilman islamin roolia. Mikäli käytetään Foucault’n termiä diskurssi ideologian sijaan, ei tutkijan tarvitse ottaa kantaa siihen, mitkä ovat totuuksia ja mitkä ideologioita, arkijärkisiä vääriä totuuksia. Suomalaisen yhteiskunnan diskurssijärjestyksissä tieteellinen maailmankuva asettuu usein uskonnollisia vastaan.

Kirjoittaja esittelee kulttuurishokin vaiheet, jotka kaikki ulkomaille muuttavat käyvät läpi. *“What I dont quite understand is why some expats here in Saudi don’t seem to overcome the third stage of culture shock.ie they remain in the “withdrawal stage” for the whole time they live here.[...]What prevents this progress, is it fear of the unknown, arrogance, sense of supremacy, or even lack of intelligence? [...]They call saudis animals, apes, rag-headed idiots and the likes.”*⁴⁵¹ Nämä kuplassaan elävät expatit ovat pääosin länsimaisia. Saudien ei odoteta ymmärtävän länsimaisia tapoja, *omalla maaperällään*. *“Most of these compounds go so far as to not letting saudi nationals in AT*

⁴⁵¹ Blue Abaya. Culture Shock, 26.4.2010

*ALL! And this is their country! Ridiculously arrogant and racist if you ask me. They dont even allow western people to wear thobes or abayas inside some compounds, not even for halloween! Really!*⁴⁵² Welsh ja Coles toteavat näiden erikoisalueiden toteuttavan usein molemminpuolista halua erottautua toisesta. Tekstissä näkyy ikään kuin kaksi diskurssia, kansalaisten oikeudet omien rajojensa sisällä ja toisaalta vieraan kulttuurin/ erilaisuuden kunnioittamisen diskurssi.

5 TURKKI IDÄN JA LÄNNEN VÄLISSÄ

*”Bosborin sillan ylittäminen on joka-aamuinen huippuhetki: näkymät ovat aivan uskomattomat ja matkatessaan mantereelta toiselle muistaa taas oman pienuutensa. Täydessä ruuhkabussissa hyvää kuvaa maisemasta on mahdotonta saada, se täytyy vain kokea.”*⁴⁵² Turkki yhdistää Idän ja Lännen, Euroopan ja Aasian. Turkki on NATO-maa, virallisesti sekulaari valtio, jossa presidentti Erdoganin vanhoillinen politiikka herättää närkästystä. Turkki on suomalaisille tuttu turistikohde, johon liittyy aurinkoinen Etelä ja eksoottinen Itä. Etelä on suomalaisten kaukokaipuun keskeinen ilmansuunta, siinä missä itä ja pohjoinen liittyvät seikkailuun ja selviytymiseen vaikeissa oloissa.⁴⁵³ Turkista rakentuu kuva kaoottisena kehittymättömänä maana, jossa nationalismi ja henkilöpalvonta saavat käsittämättömät mittasuhteet. Turkki on sekä vanhoillinen että moderni. Poliisista ja virkavallasta rakentuu hyvin negatiivinen kuva. Tavalliset ihmiset ovat lämpimiä ja ystävällisiä. Istanbulilla on omanlaisensa imago, jopa persoonallisuus, mikä näkyy myös aiemmassa tutkimuksessa aiheesta. Turkissa on vaihtoblogeja ja blogeja, joissa suomalainen nainen on naimisissa paikallisen miehen kanssa.

5.1. Kaoottinen, arrogantti Istanbul

Istanbuliin liittyy suurkaupungin eksotiikkaa. Kaupungista puhutaan henkilönä: *”Ihmissuhteen muodostaminen oikukkaan Istanbulin kanssa ei ole helpoimmasta päästä. Kaupunki on vaikea, kaoottinen, ruuhkainen, joskus turvaton, likainen, joiltain alueiltaan pahanhajuinen, läpitunkeva, poliittisesti rikkinäinen,*

⁴⁵² Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Blue Monday - tai sitten ihan vaan tavallinen maanantai, 1.12.2014.

⁴⁵³ Varpio, 39.

mateleva, turismilla ja myös äärimmäisellä köyhyydellä kyllästetty. Ja silti monella tapaa miljoonien maailmojen kohtauspaiikka ja satojen kulttuurien sulatusuuni.[...]Istanbuliin voi olla hankalaa rakastua. [...]Se on mahtipontinen ja eleiltään arrogantti. Pettäikin se osaa, vaikka olisi juuri saanut kävijän tuntemaan olonsa kotoisaksi.”⁴⁵⁴ ”Kaupunki tuntuu välillä käsittämättömältä hahmottaa ihmisten kuhinan ja kaupungin muodottoman olemuksen vuoksi.”⁴⁵⁵ Istanbulilla on ” loputon määrä eri kasvoja.” ”Turkki tuntuu parhaat puolensa näyttäneenä jo ystävältä, Istanbulia sen sijaan voisi kuvailla paremminkin mielenvikaiseksi deitiksi.”⁴⁵⁶ ”Atatürkin lentokentällä huomasiin kaivanneeni kaikkea sitä kaaosta, ääntä ja sekasortoa joka tähän kaupunkiin kuuluu.[...]Vaikka se onkin klisee, Istanbulissa vallitsevaa kaaosta ei voi selittää, se täytyy itse kokea.”⁴⁵⁷ ””Disorder!”Se on se sana, jota toistelen usein erään puolalaisen tytön kanssa Istanbulilaista mentaliteettia päivitellessämme. Epäjärjestys, kaaos, välinpitämättömyys.”⁴⁵⁸

Istanbulin monet kasvot tulevat ilmi kaupungin kaduilla, joissa rikkaus ja köyhyys elävät rinnakkain. Kirjoittaja kuvaa asuinaluettaan ”aivan pahamaineisen Tarlabasin (kaupunginosan) rajalla”: ”Jos rajalta kävelee syvemmälle lähiön sisimpään, eivät näkymät enää todellakaan muistuta turismilla kyllästettyä keskusta-alueita - pikemminkin tuntuu, kuin olisit tipahtanut keskelle Bagdadin ränsistyneitä katuja. Suurin osa taloista on keskeneräisiä tai poltettuja, kissat ja kaduilla leikkivät lapset penkovat roskiksia”. Köyhyys kuvataan ahdistavana: ”kohtaamiset turistialueilla saavat minut surulliseksi. Kaduilla on kymmenittäin huonosti puettuja katulapsia ja äitejä valittaen ja köyhyys on läsnä jokaisella askeleella.”⁴⁵⁹ ”Istiklalia päästä päähän kävellessä kerjääviä lapsia on useita kymmeniä, samoin kuin äitejä, jotka huutavat särkyneellä äänellä apua kantaessaan sylivauvojaan ja pienimpien roikkuessa helmoissa.”⁴⁶⁰ Teksti muistuttaa jossain määrin elintasopornoksi kutsuttua köyhyyden kuvausta. Kadun ihmiset ovat katseen kohteena, köyhyyden uhreja. Köyhyys näyttyy kuitenkin järkyttävänä ja yllättävänä ongelmana, johon voidaan ja täytyy puuttua, ja blogeissa annetaan myös ohjeita miten osoittaa tukea esimerkiksi Pelastakaa Lapset -järjestön kautta.

⁴⁵⁴ Greek Coloring Book. Sitaatteja Buli Bulista, 20.3.2015.

⁴⁵⁵ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Kaupungin kuhinassa, 19.9.2014.

⁴⁵⁶ Kohtaamisia Istanbulissa. Alanya-Fethiye-Istanbul 10.-22.10.,22.10.2013.

⁴⁵⁷ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. They call it chaos, we call it home, 13.2.2015.

⁴⁵⁸ Kohtaamisia Istanbulissa. Kulttuurishokin laantuminen, tarkkailua ja surullinen tarina, 16.9.2013.

⁴⁵⁹ Greek Coloring Book. Lähiöistä ja kissoista, 13.4.2015.

⁴⁶⁰ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Kaikkea kadulta, 22.3.2015.

Kohtaamisia Istanbulissa vaihtoblogi on tyyliiltään viihteellinen, ja seikkailu on keskeinen elementti. Blogia käytetään ”päiväkirjan tapaan purkamiseen ja ajatusten käsittelyyn, ja positiivisissa ajatuksissa harvoin on käsittelemistä”. Kirjoittaja mainitsee itsekin painottavansa negatiivisia tuntemuksia.⁴⁶¹ Ensimmäisissä postauksissa kuvaillaan kulttuurishokkia: ”Jo lentokentällä huomioimani turkkilaisten kyvyttömyys jonotukseen oli vain pieni ilmaisu siitä mentaliteetista millä asiat täällä päin hoidetaan. Välttelen parhaani mukaan yläpuolelle asettumista, mutta huonoina hetkinä en voi olla ajattelematta, että ihmiset täällä päin käyttäytyvät kuin pienet lapset. Pienet, vastuuttomat, mahdollisesti pientä kuumetautia potevat lapset. Kaikki - asuminen, opiskelu, työnteko - on vain leikkiä, jotain sijaistoimintaa notkumisten välissä, tapa saada aika kulumaan. Olen itse pitänyt itseäni hyvinkin huolettomana, rentona, nautinnonhaluisena ja toisinaan kohtuuttomana, mutta tässä ympäristössä tunnen itseni rauhallisuuden, sääntillisyyden, vakavuuden ja synkeämielisyyden perikuvaksi.”⁴⁶²

Turkkilaiset representoidaan samassa tekstissä myös huolehtivaisina ja avuliaina. Vertaus pieniin kuumetautisiin lapsiin on myös kirjoittajan omin sanoin yläpuolelle asettumista, tietoista me ja muut -diskurssin käyttöä, jota perustellaan käytännön todellisuudella. Turkkilaiset eivät kykene meidän länsimaisten tavoin jonottamaan, mikä ilmentää turkkilaisten mentaliteettia. Kirjoittaja kuvaa suomalaisten saavan *primitiivistä nautintoa* esivallan kunnioittamisesta, mikä on kuitenkin primitiivisyyden konnotaatiosta huolimatta asiayhteydestä pääteltävissä hyväksi ominaisuudeksi.

5.2. Poliisi ampuu kumisella luodilla

Istanbulin pääkatu Istiklal ilmentää köyhyiden ohella modernisoituvaa Turkkiä. Mutamassa vaihto-opiskelijan blogissa seurataan kriittiseen sävyyn maan politiikkaa. Tietolähteinä käytetään sosiaalista mediaa, puskaradiota. Toisessa diskurssissa mielenosoitukset kuvataan edistyksenä: ”*Turkissa koulutettu, nuori väestö ei ole samaa mieltä Erdoganin kanssa, eikä pelkää näyttää sitä. Viime vuosina raiskaukset ja naisiin kohdistuva väkivalta, ja jopa murhat, ovat nousseet julkiseen keskusteluun. Protestit naisten oikeuksien puolesta ovat yleisiä, ja niissäkin moni osallistuja on miehiä. Tunnen*

⁴⁶¹ Kohtaamisia Istanbulissa. Kulttuurishokin laantuminen, tarkkailua ja surullinen tarina, 16.9.2013.

⁴⁶² Kohtaamisia Istanbulissa. Kulttuurishokin laantuminen, tarkkailua ja surullinen tarina, 16.9.2013.

*monia ärhäköitä feministejä, ja facebookista löytyy monia feministisiä liikkeitä ja ryhmiä. Toivottavasti tämä sukupolvi saa muutoksen aikaan.*⁴⁶³ Feministit ovat ärhäköitä ja miehet osallistuvat protesteihin. Nuori sukupolvi on aktiivinen toimija, vaikka teksti onkin rakenteeltaan kapulakielistä.

Kirjoittaja kuvaa tilannetta kaksi vuotta Gezi-puiston mielenosoitusten jälkeen. *"Päätiet on suljettu,[...]poliisi käyttää voimakeinoja (kyynelkaasua ja vesisuihkuja) mielenosoitusten purkamiseen", huutavat FB-ryhmiensä seinät. Media ei juuri värähdä - olette varmaan tietoisia siitä, että Turkissa demonstraatiot tai maalle negatiivinen julkisuus ei lehdistössä pahemmin näy. Kun mielenosoituksessa Gezi-puiston puolesta kuoli kaksi vuotta sitten 14 ihmistä, televisiossa näytettiin pingviinidokumentteja. Lähiaikoina herra presidenttiä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa arvostelleet istuvat odottamassa oikeudenkäyntiä. Kukapa tuollaisen uhan alla arvosteluun sortuisikaan.*⁴⁶⁴ Teksteissä näkyy vahva vastakkainasettelu kansan ja virkavallan välillä.

Vaihto-oppilas kuvaa poliisin väliintuloa ja oppositiopuoleen toimistoon tehtyjä iskuja, joissa ihmisiä pahoinpideltiin. *"Saavuttuani etelästä en päässyt välittömästi kotiini, vaan seurasin turvallisesta lähiöstä käsin internetkameraa kymmenen metrin päässä kotoani, Istiklalilta, jossa sadat protestoijat saivat vaihteeksi selkäänsä, kameroiden kantoalueen ulkopuolella vielä pahemmin. Kamerat pimennettiin aika pian räihinän alkamisen jälkeen, mutta puskaradio toimii täällä onneksi mullekin asti. Erdoganin vastaiset protestit saivat taas energiaa pinnalle nousseesta korruptiokohusta joka melkein johti hallituksen hajoamiseen, mutta äkkiäkös vastarinta täällä hiljennetään ja muutamien miljoonien lahjukset lakaistaan unohdukseen.[...]Poliisi ampuu kumisella luodilla, uaa uaa"*⁴⁶⁵ Tekstissä virkavalta kuvataan korruptoituneena ja väkivaltaisena. Poliisi on toimija, protestoijat saavat selkäänsä, ja kansa hiljennetään. Kapulakielisyydestä huolimatta, protestoija kuvaa rohkeaa, moderniin pyrkivää nuorta turkkilaista.

Kansalliseen vapaapäivään, tasavallan päivään, liittyy *"raivoisa biletyös edeltävänä päivänä ja patrioottisten lapsikuoro-/ryhmävoimistelun/-tanssiesitysten katselu seuraavana aamuna[...]*Tämän vuoden tasavallan päivään kuului myös viikkokausia

⁴⁶³ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Naisena Turkissa, 3.5.2015.

⁴⁶⁴ Greek coloring book. Kaksikymmentäneljä tuntia Istanbulissa, 31.5.2015.

⁴⁶⁵ Kohtaamisia Istanbulissa. Matkakuumetta ja kumiluoteja, 8.1.2014.

*puuhattu suurmielenosoitus kotikadullani Istiklalilla, joka odotusten mukaisesti täyttyi tuhansista mielenosoittajista. Kansallinen turvallisuus tietenkin vaati paikalle pataljoonan verran poliiseja kaikkine varustuksineen, ja itse nautin poliisien esityksestä enemmän kuin itse mielenosoituksesta.*⁴⁶⁶ Poliisien kohtuuton toiminta kuvataan viihteenä, mutta taustalla on selkeästi oletus, että poliisit toimivat väärin. Kansa representoidaan massana, uhrina, ja mielenosoitukset sinänsä hyödyttöminä, koska poliisi kuitenkin nujertaa väkijoukon. Teksti voidaan kuitenkin lukea mustana huumorina, jossa poliisien toiminta on järkyttävyydessään epätodellista eikä varsinaisesti nautinnollista viihdettä.

Suurmiesten ihailu toimii usein takapajuksen yhteiskunnan symbolina. Vaihto-opiskelija kääntää turkinkielistä lastenkirjaa, jossa ylistetään vuolaasti Atatürkiä: *”voin kertoa että sen myötä katosi viimeinenkin usko tulevaisuuden moderniin Turkkiin.*⁴⁶⁷ Atatürkin ylenpalttinen ihailu kuvaa takapajuisuutta ja modernin, kehityksen tavoitteen, vastaista. Kirjoittaja mainitsee, että Atatürk tunnetaan Turkin länsimaistajana, joka *”suoritti ohimennen Armenian kansanmurhan”*. Atatürk *”oli ollut sodissa ja taisteluissa menestyksenkäs ja työllään arvonsa ansainnut, vähän kuin meidän kotoisa Mannerheimimme (ne on muuten kuin kaksi marjaa). Toisin kuin Carl Gustaf, Mustafa ei ollut ainakaan kovin avoimesti sotkenut käsiään vereen rotupuhdistusvimmassa*⁴⁶⁸ Satunnainen rinnastus kansallissankari Mannerheimiin osoittaa, että suurmiesten palvonta ylipäänsä on naurettavaa. Talvisota mainitaan osana suomi-kliseitä: *”Löydän itseni huolestuttavan usein toistelemasta käsittämättömiä Suomi-kliseitä aiheina mm. pimeys, kylmyys, avantouinti, revontulet, Talvisota (hahaha!), porot, (jääkarhut, kyllä ei ole) juhannus ja sauna.*⁴⁶⁹

5.3. Rasismi, sovinismi, uskonto ja nationalismi

Eriarvoisuus on Turkissa keskinen tema: naisten ja miesten, rikkaiden ja köyhien, ulkomaalaisten ja turkkilaisten välillä. Turkissa käsitellään sekä turkkilaisten suhtautumista muihin että suomalaisten suhtautumista turkkilaisiin, etenkin miehiin. Rasismi ja syrjintä esiintyvät tyypillisesti synonyymeinä. Turkkiin liitettävät stereotyyppit

⁴⁶⁶ Kohtaamisia Istanbulissa. Matkakuumetta ja kumiluoteja, 8.1.2014.

⁴⁶⁷ Kohtaamisia Istanbulissa. Ne mutlu Türküm diyene! 8.11.2013.

⁴⁶⁸ Kohtaamisia Istanbulissa. Ne mutlu Türküm diyene! 8.11.2013.

⁴⁶⁹ Kohtaamisia Istanbulissa. Alanya-Fethiye-Istanbul 10.-22.10.,22.10.2013.

ja ennakko-oletukset ovat vahvasti sukupuolittuneita ja uskonnon värittämiä. Uskonto liitetään vanhoillisuuteen ja uskontoa käsitellään myös omien stereotyyppien kohdalla. Naisten asemaa ja lastenkasvatusta käsitellään hyvin yhteiskunnallisessa kehyksessä.

5.2.1. *Karvaiset pizzapaistajat ja etelän rantapojat*

Turkki on suomalaisille tuttu lomakohde, ja Turkki esiintyy myös mediassa jonkin verran. Turkkilaisista miehistä vallitseviin stereotyyppioihin viitataan muutamassa blogissa. *Seikkailuni Turkissa* -blogin kirjoittaja on naimisissa paikallisen miehen kanssa. Kirjoitukset on suunnattu laajemmalle yleisölle ja blogi käsittelee paljon suomalaisten ja turkkilaisten kulttuurieroja. Vallitsevana on *erilaisuus on rikkaus* -diskurssi. Rasismia voidaan tekstissä ”*Ennakkoluulot ja rasismi*”. ”*Monella on varmaan aika negatiivinen kuva turkkilaisista miehistä. Suomessa turkkilaisia näkee yleensä enimmäkseen pizzeriaissa ja kebabravintoloissa.*” Kirjoittaja pohtii turkkilaisten huonoa mainetta Euroopassa. ”*Yksi syy on varmaan se että Turkki on muslimimaa ja muslimaista saa lukea monesti aika negatiivisia uutisia terrorismia yms.*”⁴⁷⁰ Pizzeria-vertaus näkyikin Kiinassa puolisopestiläisen pikkujoulun viettoa käsittelevässä kirjoituksessa: ”*Ainoa miinus on toki se, että tummien, karvaisten, pizzeriaita pyörittävien, ulkomaalaisten miesten pizzoja / kebabeja ei täältä saa*”⁴⁷¹ Kirjoittaja arvelee: ”*Monet ovat ehkä muodostaneet käsityksensä turkkilaisista miehistä ns. lomahotellejen "rantapoikien" kautta. Elikkä Turkin rantalomalla on ehkä ihastuttu johonkin menevään nuoreen turkkilaismieheen. Mies on luvannut kuun taivaalta mutta loppupeleissä suhde on jäänyt lomaromanssiksi. Jotkut ovat tulleet pahasti huijatuiksi ja sydämiä on särkynyt.*”⁴⁷² Turkissa oleva lastentarhanopettaja mainitsee: ”*Moni on myöskin olettanut että minulla on turkkilainen mies kuultuaan, että olen jo aiemmin asunut Turkissa ja että nyt palaan sinne takaisin.*”⁴⁷³

Alussa mainitussa tekstissä kirjoittaja asettuu vastustamaan syrjintää ja esittää oman teoriansa rasismille. ”*Rasismia on ollut kautta aikojen joka puolella maailmaa. Rasismi on rotusyrjintää.*”⁴⁷⁴ Kyse voi olla ”*tietämättömyydestä*”: ”*jokaisella pitäisi olla edes yksi ulkomaalainen ystävä jotta pystyisi vähän ymmärtämään heidän*

⁴⁷⁰ Seikkailuni Turkissa. Ennakkoluulot ja rasismi, 6.11.2013.

⁴⁷¹ Suomalaista Kiinaelämää. Kiinalaiset rouvapikkujoulut, 28.11.2005.

⁴⁷² Seikkailuni Turkissa. Ennakkoluulot ja rasismi, 6.11.2013.

⁴⁷³ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. We'll head south, just hold my hand now, 13.8.2014.

⁴⁷⁴ Seikkailuni Turkissa. Ennakkoluulot ja rasismi, 6.11.2013.

näkökulmaansa.[...]Toiset taas ovat eläneet elinympäristössä jossa ei koskaan ole ulkomaalaisia hyväksyty ja heitä on halveksittu.[...]Niin sitä vaan kasvaa ennakkoluuloiseksi. Silti kaikilla on mahdollisuus muuttaa käsityksiään vanhemmalla iällä.” Rasismi rakentuu sosiologisen selityksen kautta ympäristön aiheuttamaksi, mutta myös asenteeksi, joka on mahdollista muuttaa.

Naisten asemaa pidetään hankalana, ja tilanteen korjaaminen vaatii fyysisiä ponnistuksia: *”jos Suomessa naiset kohtaavat lasikattoja työelämässä niin turkkilaiset naiset joutuvat potkimaan tiiliskiviseiniä.”*⁴⁷⁵ *”Turkkilainen nainen joutuu monesti kuitenkin raivaamaan tiensä hartiavoimin haluamaansa pisteeseen, todellisia tarmonpesiä siis.”*⁴⁷⁶ Lastenhoitaja käsittelee naisen asemaa kirjoituksessa *”Naisena Turkissa”*: *”vannoutuneena feministinä olen halunnut kirjoittaa tämän postauksen jo jonkin aikaa. Olen silti arastellut tätä aihetta - en haluaisi leimata turkkilaisia miehiä, sillä jokaista huonosti käyttäytyvää turkkilaismiestä kohti olen tavannut varmaankin kymmenen sivistynyttä ja hyvin käyttäytyvää miestä.”*⁴⁷⁷ *”Varsinkin Antalyaassa, turistialueella, elää vahvana ajatus siitä, että turistinaiset ovat kevytkenkäisiä ja helpompia kellistää kuin turkkilaiset naiset.”* Istanbulissa on *”kaikista ärsyttävintä miesten jatkuva tuijottaminen[...]*Jopa Severin äidillä meinasi palaa hermot hänen huomattessaan kuinka kaiken ikäiset ja -näköiset miehet tuijottivat minua ja Severin siskoa kuin kahta juuri koe-eläinlaboratiosta karannutta vihreää flamingoa.”

Naiset ovat aliedustettuina työelämässä ja katukuvassa, minkä kirjoittaja sitoo islamin vanhoilliseen tulkintaan ja Turkin myöhäiseen kaupungistumiseen. Naisena Turkissa saa myös ”etuja”: *”esimerkiksi salilla mies-personaltrainerit antavat minulle ilmaiseksi vettä siinä missä Severi joutuu maksamaan. Olisin kuitenkin valmis vaihtamaan nämä pienet edut koska tahansa siihen, että voisin kokea olevani tasa-arvoinen miesten kanssa enkä tuijotettava seksiobjekti.”*

Tekstissä vallitsee tasa-arvo- tai feministinen diskurssi, jossa miesten katseen kohde, seksiobjekti, ei ole tasa-arvoinen. Katseen kohteena oloa kuvataan metaforalla koe-eläimestä, mutta tuijotuksen seksualisoiva ulottuvuus tuodaan kuitenkin selkeästi esiin.

⁴⁷⁵ Ulkосуomalaisen äidin merkintöjä. Eihän tytöt tee niin, 13.1.2015.

⁴⁷⁶ Ulkосуomalaisen äidin merkintöjä. Turkkilaisia tarmonpesiä eli naisia, 1.5.2015.

⁴⁷⁷ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Naisena Turkissa, 3.5.2015.

Todistusvoimana on viittaus tilastoaineiston (turkkilaisten naisten työntekoa kuvaava) lisäksi sekä oma kokemus, että avopuolison äidin kokemus. Turkkilaisten naisten asemaa selitetään yhteiskunnallisilla tekijöillä ja uskonnolla.

Sukupuolirooleja perheen arjessa käsitellään kahdenkulttuurin perheissä: *Seikkailuni Turkissa* ja *Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä* -blogeissa. Jälkimmäinen on entisen matkaoppaan kirjoittama, ja ainoa, jossa kirjoittaja säännöllisesti kuvaa itseään ulkosuomalaiseksi. Blogissa on sekä matkavinkkejä että paikallisen arjen ja työelämän kuvausta. Kirjoitukset ovat harkittuja ja teemoittain rakennettuja. Turkkilaisia naisia, tarmonpesiä⁴⁷⁸ ja naisten roolia äitinä käsitellään useammassa postauksessa. ”Minusta ei tullut turkkilaista kotirouvaa”⁴⁷⁹ -tekstissä kirjoittaja kertoo leipovansa kakkua päiväkodin juhliin. ”Mies huikkasi takaani huumoriäänellä 'Yabancılar böyle mi yapıyor pastalar?' Vai tälläisiä kakkuja ne ulkomaalaiset leipovat? Tästä on tullut lentävä lauseemme, kun vien tarhaan yhteisiä askartelujamme tai unohdan pyykkiä sateeseen, hohotamme miehen kanssa kuvitellessamme naapurin stereotypisen turkkilaisen rouvan päivittelemässä.”

Kirjoituksessa ”Äitilauma ja lapset turkkilaisittain” kuvataan retkeä tyttären tarhakavereiden kanssa. ”Kun ulkosuomalainen lähtee turkkilaisen äitilauman ja lasten kanssa ulos, on hyvä laittaa turkkilaisvaihdetta päälle ja mennä virran mukana. Rennosti, aikatauluista välittämättä, hössötys kunniaan ja nauttien toisten huolehtimisesta.”⁴⁸⁰ Teksti jatkuu: ”Ihailen viilipyttymäisen rauhallista turkkilaista äitikaveria, joka taiteilee sylissään kaksi lastaan, joista pienempi hermostuu jo alkumatkasta”. Perillä seuraa ”turkkilaisia tilanteita.” Paikallisten äitien ajattelua ja toimintaa selittää ja kuvaa turkkilaisuus. Turkkilainen nainen on sekä hössöttävä että ihailtavan rauhallinen. Äitikaveri korostaa kirjoittajalle läheistä ihmistä, ja turkkilaisvaihdetta kuvaa kirjoittajan kykyä sulautua joukkoon, hallita turkkilaisuuteen kuuluvaa sähellystä ja kaaosta. Kyseessä on paikallistuminen, kuitenkin *ulkopuolisena*, ulkosuomalaisena turkkilaisäitienlauman mukana.

Kirjoituksessa ”Eihän tytöt tee niin.” kirjoittaja kertoo aikomuksestaan laittaa tytär

⁴⁷⁸ Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä. Turkkilaisia tarmonpesiä eli naisia, 1.5.2015.

⁴⁷⁹ Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä. Minusta ei tullut turkkilaista kotirouvaa,

⁴⁸⁰ Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä. Äitilauma ja lapset turkkilaisittain, 11.4.2015.

jalkapallokerhoon. Tämä herättää epäilyksiä paikallisten *tuttujen äitien* keskuudessa: ”*Sukulainen laittoi tyttärensä jalkapallokerhoon ja nyt tyttö on liian lihaksikas ja iso, se on kärsimystä koko perheelle, olisipa mennyt balettiin. Olen sanaton. Mieheni haluaa tytön kasvavan puissa kiipeileväksi, joka osaa puolustaa itseään niin kulmilla kuin koulussakin, kannatan.*”⁴⁸¹ Tässä blogissa kirjoittajan puoliso edustaa modernia ajattelua. Kirjoittaja ja hänen miehensä, *me*, jakavat käsityksen tasa-arvosta, ja taiteilevat usein kahden kulttuurin välissä. Toisia ovat perinteiset turkkilaiset, naapurin stereotyyppinen rouva ja tutut äidit. Blogin kommentoijissa käydään keskustelua naisten asemasta Turkissa ja Suomessa. Kommentoijat ovat suomalaisia naisia. Keskustelun avaa Paluumuuttajatar: ”*En tykkää tästä suometumisesta, jossa pyritään jostakin kumman syystä sukupuolineutraaliuteen.*” Toistakin kommentoijaa ”*ärsyttää tämä sukupuolineutralius ehkä maailman eniten*”. Valtaosa jakaa kirjoittajaan mielipiteet ja onnittelee avarakatseisen turkkilaisen miehen löytämisestä.

Myös kirjoitus ”*Leikitäänkö yhdessä?*” havainnollistaa turkkilaista yhteiskuntaa tyttären lastentarhan kautta. Kirjoittaja kertoo suhtautuneensa alun epäilyn jälkeen innolla tyttären projekteihin, jotka vaativat äidin osallistumista. ”*Kun tyttö tänään piti pitkän monologin lauttamatkan aikana kalojen ja hylkeiden kuolemista sekä ajattelemattomista roskaajista ajattelin että kaikessa on vuoden aikana ollut aika todella paljon järkeä. Mereen liittyvät rooliasut, kierrätyskamalla askartelut ja opettajan laatimat kirjeet, joilla toivottiin sähkön ja veden säästön jatkuvan kotona, pullonpalautuksen ja kierrätyksen tulevan kaikille arjen osaksi. Turkissa se ei ole vielä arkea vaan nykyisen sukupolven juttu.*”⁴⁸² Turkki on konkreettisin pienin askelin matkalla eteenpäin, ja tarhan opettaja toimii aktiivisesti ympäristön hyväksi. Poikkeuksellista on tapa, jolla kirjoittaja kuvaa etenemistä: oman tyttären puhe, jossa näkyy tarhanopettajan diskurssin representaatio.

5.2.2. *Uskonto ja nationalismi*

Useissa blogeissa tuodaan esiin uskontoon liittyviä ennakko-oletuksia, jotka kulmineituvat naisten asemaan ja pukeutumiseen. Postauksessa ”*Ensivaikutelma pettää ennakkoluuloisen*” ulkосуomalainen äiti kuvaa tapaamaansa paikallista naista, meikitöntä, tiukasti huiviin pukeutunutta Leman rouvaa. Kirjoittajan yllättää uskonnollisen rouvan ”*innokkuus opiskella, avoimuus ja tavalliset tarinat*”. Kirjoittaja

⁴⁸¹ Ulkосуomalaisen äidin merkintöjä. Eihän tytöt tee niin, 13.1.2015.

⁴⁸² Ulkосуomalaisen äidin merkintöjä. Leikitäänkö yhdessä? 23.5.2015.

kertoo Leman rouvalle työstään: ”Mahtavaa, huudahti Leman, osaisinpa kieliä ja voisinpa tehdä töitä kotia käsin, olen niin ylpeä uurastamisestasi. Kaikkien naisten pitäisi kehittää itseään ja löytää arvostusta muualtakin kuin vain kotirouvana olemisesta, lateli Leman.[...]Jokaisen kannattaa tutustua yhteen Lemaniin, joka muistuttaa siitä, kuinka vaarallista omiin piintyneisiin piireihin leiriytyminen on.”⁴⁸³

Teksti on kerännyt useita kommentteja, joissa muut ulkosuomalaiset samaistuvat ennakkoluuloihin: ”Mahtava kirjoitus! Kiitos Petra! Ja antoi ajattelemisen aihetta....Kuinkahan monen ihmisen ohi, joka olisi voinut antaa minulle jotain ja paljonkin, olen kulkenut ennakkoluulojen takia?” Kirjoittaja mainitsee useaan otteeseen Turkissa tapahtuvan erottelun maallistuneiden ja huivia käyttävien välillä. Tekstiin kommentoi suomalainen muslimi, johon sekä suomalaiset että turkkilaiset suhtautuvat epäilevästi. Kaikissa esimerkeissä kritisoidaan uskonnon ja takapajuisuuden sitomista toisiinsa oman käytännön kokemuksen pohjalta. Kirjoittaja kutsuu lukijat kasvamaan kanssaan ihmisinä todistaessaan, että ennakkoluuloja on *meillä* kaikilla, ja niistä voi päästä yli. Diskurssin toimija voi olla kuka tahansa. Leman rouva saa äänen ja edustaa huivipäässä modernia itsenäistä naista. Moderniutta merkitsee koulutuksen ja työssäkäynnin ihaileminen.

Suomalaista mediaa kritisoidaan Turkin esittämisestä yksipuolisessa kuvastossa, viitaten terrorismin vastaisen sodan kuvastoon, jossa islam ja terrorismi sekoittuvat. ”*Monille suomalaisille ensimmäisiä kulttuurieroja, joita heille tulee mieleen Turkista, on luultavasti maan valtauskonto islam, joka johtuu hyvin pitkälti siitä miten Turkista uutisoidaan suomalaisessa mediassa. Kuitenkin täällä asuvalla toinen, monessa mielessä jopa näkyvämpi kulttuurinen ilmiö on nationalismi, joka näkyy niin jokapäiväisessä elämässä kuin katukuvassakin.*”⁴⁸⁴ Nationalismiin liittyy usein rasismi ja vähemmistöjen syrjintä. Suomalaista pidetään ulkomaalaisena, valkoisena ja eurooppalaisena. Suomalainen nainen erottuu lähinnä itsenäisenä⁴⁸⁵, mutta etenkin etelän turistikohteissa myös kevytkenkäisenä⁴⁸⁶. Pahinta syrjintää kohtaavat sisäiset vähemmistöt, kurdit ja sotaa käyvän naapurimaan syyrialaiset. ”*Turkissa rasismi perustuu identiteettiin, ei*

⁴⁸³ Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä. Ensivaikutelma pettää ennakkoluuloisen, 26.12.2014.

⁴⁸⁴ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Turkkilainen kansallistunne & Ankaran ekskursion, 14.1.2015.

⁴⁸⁵ Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä. Eihän tytöt tee niin, 13.1.2015.

⁴⁸⁶ Seikkailuni Turkissa. Ennakkoluulot ja rasismi, 6.11.2013.

*ulkonäköön.*⁴⁸⁷ Turkkiilaisten rasismia käsitellään yksittäisten kohtaamisten kautta. Kirjoittaja tapaa kurdinaisen: ”Keskustelu liukui opiskeluun, ja kysyin kurdinaiselta opiskeleeko hän tällä hetkellä. ’On minulla tutkinto, mutta nyt työskentelen prostituoituna’, hän vastasi kyllästyneenä. Kurdinaiselle Istanbulissa prostituoituna työskenteleminen onkin valitettavan yleinen, joissain tapauksissa jopa ainoa, toimeentulon lähde.”⁴⁸⁸ Journalistinen diskurssi selittää syrjintää, ja tietolähteenä toimii haastateltavan tavoin paikallinen kurdi.

Etelä ja etelän ihmiset

Turkissa ei näy expatdsikurssityyppiä, lukuun ottamatta satunnaisia kehitysmää kehikkoon sopivia viittauksia, jotka liittyvät asioiden hoitamisen hankaluuteen ja byrokraatiaan. ”No, koska elämme Turkissa, ei mikään mene ihan niinkuin paperilla.”⁴⁸⁹ Ruoka kuvataan aitona: ”En voi tarpeekseni alleviivata tuoreen ja luonnonmukaisesti tuotetun ruuan erinomaisuutta, se on yksi niistä harvoista hyvinvoinnin kannalta erittäin tärkeistä asioista joita Turkista löytyy mutta Suomesta ei.”⁴⁹⁰ Turkissa asuva ulkosuomalainen tuo matkaesitteiden diskurssin rinnalle paikallisten suhtautumisen puhtaaseen ruokaan: ”Suomalaiselle Turkin tomaatit, markkinat ja oliivit ovat kuin kasa arvopaperia, turkkilainen suhtautuu maassa myytäviin elintarvikkeisiin epäilevästi[...]Turkissa varattomat ostavat kadunkulman mummolta ’kylätuotteita’, niin tai turistit, sanoo turkkilainen.”⁴⁹¹

Blogeissa yksittäiset ihmiset erottuvat poliittisesta järjestelmästä. Yhteiskunnan heikkoudet korvaa paikallisten ihmisten toimeliaisuus. ”Turkin sosiaaliturva on mitätön, ja laittomat maahanmuuttajat yrittävät elättää itsensä ja perheensä mitä erilaisimmilla ideoilla. Sana ’pop-up-yritys’ saa hiukan erilaisen kaiun Turkissa.”⁴⁹² ”Turkkilaiset elävät hetkessä ja eivät yleensä tee pitkiä tulevaisuuden suunnitelmia. Turkissa elämä onkin epävarmempaa vähän kaiken suhteen joten hetkessä eläminen on todella hyvä

⁴⁸⁷ Greek Coloring Book. Sinistä musiikkia Istanbulissa, 12.4.2015.

⁴⁸⁸ Greek Coloring Book. Sinistä musiikkia Istanbulissa, 12.4.2015.

⁴⁸⁹ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Paperinpyörittelijöiden paratiisi, 12.1.2015.

⁴⁹⁰ Kohtaamisia Istanbulissa. Alanya-Fethiye-Istanbul 10.-22.10. 22.10.2013.

⁴⁹¹ Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä. Maakohtainen kritiikkipeli, 9.9.2014.

⁴⁹² Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Kaikkea kadulta, 22.3.2015.

asia..”⁴⁹³ Turkkilaiset ovat lapsirakkaita ja avuliaita. Turkissa Perhe on tärkeä.⁴⁹⁴ Turisteja yritetään nyhtää, mutta ”kun puhuu hiukan turkkia ja/tai ystävyysty turkkilaisten kanssa, he todella ovat äärimmäisen lämpimiä ja vieraanvaraisia. He tarjoavat aina omastaan, oli kyse sitten ruuasta, neuvoista tai majapaikasta.”⁴⁹⁵ Yhteisöllisyyttä ja avuliaisuutta selitetään sekä yhteiskunnallisilla seikoilla, puutteellisella sosiaaliturvalla, että turkkilaisella mentaliteetilla.

⁴⁹³ Seikkailuni Turkissa. Sopeutuminen ja kuinka olen muuttunut, 12.3.2013.

⁴⁹⁴ Esimerkiksi Seikkailuni Turkissa. Niistä kuuluisista kulttuurieroista, 7.10.2013.

⁴⁹⁵ Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. Kaikkea kadulta, 22.3.2015.

6 VERIVALAN KULTTUURI- ISRAEL

Lännen 1900-luvun traaginen historia tiivistyy Israelin valtion perustamiseen. Saidin Orientalismissa käsitellään Lähi-Itää palestiinalaisen näkökulmasta, ja hän esittää, että muslimit, islam ja arabit tiivistetään nykyään Lännen Toiseksi. Palestiina on vuonna 2011 hyväksytty YK-järjestelmään tarkkailijavaltion asemaan. Saidin analyysin kohteena on Yhdysvaltain yhteiskunta, jossa juutalaisten asema eroaa merkittävästi Suomesta. Diskurssijärjestys, jossa Israelia ja Lähi-Idän konfliktia Suomessa käsitellään, on erilainen kuin Yhdysvalloissa. Henrik Suni tarkastelee konfliktin esittämistä vuonna 2012 Yleisradion ja BBC:n verkkouutisissa, ja toteaa, että uutisointi on pinnallista, eikä taustoja tai historiaa esitetä riittävästi. PR-toiminta ja propagandatyön tulokset näkyvät lähteiden valinnassa. Molemmat mediat tyytyvät osoittelemaan syyllisiä, BBC Israelia ja YLE tutkimushetkellä Palestiinaa.⁴⁹⁶ Suomen mediaa on syytetty myös Israelin mustamaalaamisesta. Anna-Leena Riita-oja kuvaa gradussaan tutkimiensa suomalaisten opettajaopiskelijoiden Lähi-Itä tietoutta heikoksi, ja mainitsee mm. että osa vastaajista piti palestiinalaisia juutalaisina.⁴⁹⁷

Bloggareina Israelissa on vapaaehtoistyöntekijä, perheenäiti, jonka ammatti ei käy ilmi, ja tutkija (nainen) sekä Palestiinalaisalueella kirjoittava ihmisoikeustarkkailija. Israel mielletään toisinaan osaksi Länttä, mutta blogeissa tämä käsitys ei ole vallitseva. ”*Vaikka Israel onkin monilla mittareilla kehittynyt länsimaa, jossa elintaso on korkea, teknologia huippua ja hinnat Suomen tasolla, yhdessä asiassa Israel on – valitettavasti – OECD-maiden ykkönen: Täällä on enemmän köyhiä kuin muissa OECD-maissa. Suurin osa näistä köyhistä on joko arabeja tai uskonnollisia juutalaisia (haredeja) ja tästä johtuen köyhyys on keskittynyt nimenomaan tänne Jerusalemiin.*”⁴⁹⁸

Hallin mukaan pidämme läntistä yhteiskuntaa kehittyneenä, teollistuneena, kaupungistuneena, modernina ja maallisena.⁴⁹⁹ Israelia ei representoida länsimaisena, mutta OECD-mittariston sijaan toiseus liittyy väkivaltaiseen yhteiskuntaan ja kritisoituun hallintoon tai identiteetteihin, ja uskonnollisuuteen. Israelissa eritellään tyypillisesti

⁴⁹⁶ Suni.

⁴⁹⁷ Riita-oja, 82.

⁴⁹⁸ Shabat balagan. Suhteellista köyhyyttä, 9.6.2013.

⁴⁹⁹ Hall, 78.

arabit/palestiinalaiset ja juutalaiset ja kristityt sekä uskovat ja maallistuneet tai tapauskovaiset. Israelissa näkyy diskurssi, jossa tiede asettuu totuuden asemaan uskonnollisuuden vastakuvana. Tutkija puhuu itsestään länkkärinä, ja mainitsee yhden opiskelijoistaan olevan uskovainen⁵⁰⁰. Uskovaisen uskonto ei käy ilmi, mutta ilmeisesti kyseessä on paikallinen juutalainen. Hall mainitsee, että ”*vaikka juutalaiset ovat lähellä eurooppalaisia uskonnollisia traditioita, erityisesti he ovat joutuneet alituisten ulos sulkemisten ja karkotusten kohteeksi.*”⁵⁰¹ Arendtin mukaan juutalaisuudesta rakentui ennen toista maailmansotaa psykologinen ominaisuus sosiaalisen identiteetin sijaan.⁵⁰²

6.1. Anaalitarkastus check pointilla

Turkissa vaihdossa oleva opiskelija tiivistää Israelin-loman päätteeksi: ”*Israel oli Israel, paljon sotilaita, isoja pyssyjä ja valvontaa, Jerusalemissa kuluneita kiviä ja Jeesuksen hauta, jossa kullekin pyhiinvaeltajalle oli varattu täsmälleen kymmenen sekuntia.*”⁵⁰³ Kriittisen diskurssin kohteena on Israel valtiona ja väkivaltainen hallinto. Tyypillisesti tavalliset ihmiset esiintyvät kiihkoilijoiden ja hallinnon uhreina. Tutkijan blogissa on kommentoitu poliittista tilannetta. ”*Kun ympärillä olevissa maissa miljoonat osoittavat mieltään, Israelissa on hiljaista. Sinnikkäät pienet kansalaisjärjestöt protestoivat joka ainoa viikko hallituksen Palestiina-politiikkaa vastaan, mutta vaikka yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuus paiskoo heikommissa asemassa olevia kansanluokkia (näitä on siis monia muitakin kuin ne ilmeisimmät) pitkin kuivuneita jokiuomia, väki ei nouse barrikadeille.*”⁵⁰⁴

”*Sanovat että johtuu pakolaismentaliteetista. Että kaikkiin on istutettu jo pienenä muinainen epävarmuus, huoli siitä että jos et käyttäydy hyvin niin heitämme sut ulos. Olkoon, että vaalilupaukset on kaikki petetty. Olkoon, että maan varat ja tulevaisuus on kourallisen oligarkkiperheiden käsissä. Olkoon että idioottimainen ulkopoliittikka tekee kansainvälisen elämän hankalaksi ja yliopistorahoitus kuivuu. [...] Olkaamme kiitollisia, että Jerusalemin Pride-kulkue saatiin ylipäättään järjestettyä – vaikka se sitten*

⁵⁰⁰ ...mutta täällä ei sada koskaan. Dogs of Nachla’ot, 11.5.2013.

⁵⁰¹ Hall, 83.

⁵⁰² Arendt, Hannah (2013): Totalitarismin synty. Tampere, Vastapaino. Alkuteos: The Origins of Totalitarianism, 1951. Suom. Matti Kinnunen.

⁵⁰³ Kohtaamisia Istanbulissa. Matkakuumetta ja kumiluoteja, 8.1.2014.

⁵⁰⁴ ...mutta täällä ei sada koskaan. Arak spring ja ’39, 6.6.2013.

*tapahtuikin yliopiston suljetun kampuksen urheilukentällä.*⁵⁰⁵ Tekstissä kuvastuu epäusko paikallisten ihmisten passiivisuuteen ja välinpitämättömyyteen, jota voidaan selittää pakolaismentaliteetilla. *Sanovat* jättää avoimeksi kirjoittajan kannan tähän, hän tuo vain esille jonkun toisen esittämän mielipiteen.

Kirjoittaja kuvaa paikallisten ihmisten kautta Jerusalemin tilannetta kesän 2014 iskujen jälkeen useassa postauksessa, jotka on otsikoitu ”*Sitä seuraavaa odotellessa*” 1, 2, 3 ja 4. Paikalliset alkavat kääntyä toisiaan, tuttuja ihmisiä, vastaan. Tarinat ovat pieniä tilannekuvia, joiden loput on jätetty avoimiksi. Kirjoittaja on ulkopuolinen tarkkailija, joka ei halua osallistua vihanpitoon. ”*Dekaanintoimistolla keskustellessamme yritän pysyä kohteliaan mitänsanomattomana, erehdyn kuitenkin tukemaan jonkun näkemystä anteeksiantamisesta ja saan osakseni yliopistonrehtorin pääsihteerin palavan katseen. ’Sun täytyy ymmärtää, että tämä ei ole anteeksiannon kulttuuri. Tämä on verivelan kulttuuri. Anteeksiantoa ei tapahdu tuhannessakaan vuodessa.’ Poimin hopealautaselta pienen keksin.*”⁵⁰⁶ Kirjoittaja representoi paikallisen diskurssin, vaikenee ja tekee työnsä ottamatta kantaa kohdemaan tilanteeseen. Tämä näkyy vielä selvemmin toisessa sitaatissa: ”*Oli joku sota. Ei siitä sen enempiä.*”⁵⁰⁷

Israelissa expatblogien TIA diskurssityypissä esiintyy sekä väkivaltainen Israel että Lähi-Itä laajempänä kulttuurisena vastakohtana Lännelle. Kirjoittaja tiivistää pitkän postauksen, joka käsittelee viisumien, postin, pankkitilien ja muiden käytännönasioiden hankaluuksia sanoihin ”*Welcome to the Middle East, baby!*”⁵⁰⁸. Erityisenä mustanhumorin kohteena on kuitenkin yleinen väkivaltaisuus ja armeija. ”*Sattumanvarainen huomio: Jerusalemin lappuliisat eivät ole erityisemmin raskaasti aseistettuja. Uudenuutukaisen raitiovaunun lipuntarkastajat ovat*”⁵⁰⁹ Kirjoittaja kuvaa oppimiaan hepreankielisiä sanoja ja käsitteitä: ”*’Ei enää kirjekuoriantanssi’ on se kun mikrotukipoika joraa keittiössä juhlistaen armeijavelvollisuudesta vapautuksen saamisestaan.*”⁵¹⁰ ”*Puhutaan opintosuunnitelmista, kokeidenjärjestelystä. Hienostuneen oloinen englanninopettaja puuskahtelee, että on se kyllä ärsyttävää kun*

⁵⁰⁵ ... mutta täällä ei sada koskaan. Arak spring ja ’39, 6.6.2013.

⁵⁰⁶ ... mutta täällä ei sada koskaan. Sitä seuraavaa odotellessa, 4, 26.11.2014.

⁵⁰⁷ ... mutta täällä ei sada koskaan. Jyskettä ja kulttuurikontekstin taju, 23.11.2012.

⁵⁰⁸ ... mutta täällä ei sada koskaan. Welcome to the Middle East, baby, 29.6.2012.

⁵⁰⁹ ... mutta täällä ei sada koskaan. Holhousyhteiskunta, 12.8.2012.

⁵¹⁰ ... mutta täällä ei sada koskaan. Helevetin etana, 30.5.2013.

*opiskelijat skippaa luentoja tai tenttejä ja sanoo että sori, en ehtinyt, oli ihan kauhee anaalitarkastus checkpointille ja meni viis tuntia. Ja mitäs siihen sanot kun et pysty asian todenperäisyyttä varmistamaan.*⁵¹¹ Musta huumori perustuu aiheen absurdiudelle, ja kauheudelle suomalaisesta näkökulmasta. Kirjoittaja viittaa otsikolla ”*Arak spring*” Israelin hallituksen päätökseen nostaa paikallisen viinan, arakin, hintaa.⁵¹² Jutussa kritisoidaan paikallisten harmistusta, joka ei kohdistu virkavallan jatkuvaan sortoon, vaan ainoastaan alkoholin hintapolitiikkaan.

Sukupuolirooleja käsitellään hyvin vähän. Japanissa, ja myöhemmin Israelissa, oleva aivotutkija kirjoittaa työstään: ”*Viimeviikon pikkukonffassa alan isot pojat oli aivan mehuissaan juttua kuunnellessaan. Töitä tehdään edelleen järjettömästi, pomo kantaa meille tytöille labraan jätskiä, mansikoita, olutta ja viskiä--*”⁵¹³ Kirjoittaja puhuu tuttavallisesti tutkijakollegoistaan: labran tytöt ja isot pojat. Miehen kirjoittamana labran tytöt voitaisiin tulkita eri tavoin. Alan isot pojat viittaa tietenkin myös sukupuolittuneeseen tutkijaeliittiin.

Kriittisen rinnalla näkyy toinen diskurssi. Ulkосуomalainen äiti kuvaa yllättävän lumisateen seurauksia: ”*Kaikki kynnelle kykenevät syöksyvät ulos leikkimään lumessa, rakentamaan lumiukkoja ja lumisotasille. Lumisade on täällä Jerusalemissa niin harvinaista herkkua, että siitä pitää ottaa kaikki ilo irti.*”⁵¹⁴ Kirjoittajan omat lapset eivät osaa tehdä lumiukkoa. ”*Äiti epäilee, että hänen jälkikasvustaan on tullut paitsi ulkосуomalaisia, myös israelilaisia. Ja täkäläisethän tunnetusti menettävät viimeisenkin järjenhitusensa silloin, kun taivaalta tulee yksikin lumihutale. Vai tiedättekö mitään muuta maata, jossa koko maa - tai ainakin pääkaupunki - pysähtyisi lumisateella vain siksi, että ihmiset presidenttiä ja pääministeriä myöten saisivat leikkiä lumisotaa ja rakennella lumiukkoja?*” Israelin poliittisesta johdosta maalataan hyvin ainutlaatuinen kuva leikkimässä lumisotaa. Viittaus *sotaan* voi tosin olla myös tahallinen. Toki voi ajatella kirjoittajan tarkoittavan, että *juuri* Israel pysähtyy, jotta poliittinen johto voisi leikkiä sotaa. Viittaus omien lasten israelilaistumiseen sotii kuitenkin tätä tulkintaa vastaan.

⁵¹¹ ... mutta täällä ei sada koskaan. Sitä seuraavaa odotellessa, 4, 26.11.2014.

⁵¹² ...mutta täällä ei sada koskaan. Arak spring ja '39, 6.6.2013.

⁵¹³ ...mutta täällä ei sada koskaan. Dogs of Nachla'ot, 11.5.2013.

⁵¹⁴ Shabat balagan. Se Suuri Lumimyräkkä, 15.12.2013.

6.2. Muurin toisella puolella

Ranta-albumi.net on Palestiinalaisalueille sijoittuva ihmisoikeustarkkailijan blogi, jonka tarkoitus on kertoa konfliktista suomalaisille kuvin ja tarinoin. Blogi on aihepähtöinen ja postaukset muistuttavat kommentaareja. Kritiikin kohteena on Israelin politiikan lisäksi Lännen kyvyttömyys toimia. Palestiinalaiset esitetään uhrikansana. Lähteinä on kehitysaiheisia uutissivustoja ja esimerkiksi Yleisradio. Näkökulma on jokseenkin kyyninen. Kirjoittaja esittelee tunnetun amerikkalaisen näyttelijän, Scarlett Johanssonin, ja kehitysyhteistyöorganisaatio Oxfamin yhteistyösopimuksen purkua, koska näyttelijättären toisella sponsorilla Sodastreamilla on tuotantoa siirtokunnissa. ”*Kehityksessä poseeraaminen ja ’rauhan’ tai ’ihmisoikeuksien’ puolesta puhuminen on länsimaisten julkkisten vakiintunut tapa tehdä peeärrää (rahaa)*”⁵¹⁵

Kirjoittaja käsittelee itsenäisyyspäivänä suomalaisten suhtautumista itsenäisyyteen. ”*Me suomalaiset ylpeilemme aiempien sukupolvien saavutuksilla, kuin olisimme itse viruneet poteroissa tai rakentaneet raunioista hyvinvointiyhteiskunnan omilla käsillämme[...]*Kaikki kunnia veteraaneille, lotille, Rytille, Mannerheimille ja kylmän sodan aikaisille valtionpäämiehille. Mutta kiitos myös niille poliittisille ja geopolittisille sattumanvaraisuuksille, joita ilman kansainvälisesti mitätön maamme ei ehkä olisi säilynyt itsenäisenä. Maailma on kaoottinen paikka, jossa yksi kansa menestyy ja toinen häviää. Menestymistä edesauttavat ominaisuudet, joita tuskin kutsuisimme aina jaloiksi: Raha, miesvoima ja röyhkeys väittää omakseen maatilkkua, jolle ei ole koskaan jalkaansa laskenut.”⁵¹⁶ Kirjoittaja kuvaa suomalaisia kansallisen historiatulkinnan ylpeydenaiheita kyynisesti, ja pitää Suomen olemassaoloa sattumana. Kritiikin kohteena on kuitenkin koko ajan Israel, röyhkeä, rikas kansa, joka kehtaa väittää omakseen maatilkkua, jolle ei ole koskaan astunut.

Lopuksi teksti esittää vaihtoehdoisen historian: ”*Kun katson palestiinalaisia, en voi olla näkemättä suomalaisia kuvitteellisessa rinnakkaistodellisuudessa, jossa kehitys kulki syystä tai toisesta eri suuntaan. Siinä Suomessa liikutaan kulkuluvilla, jotka myöntää*

⁵¹⁵ Ranta-albumi. Kupla poksahti, 30.1.2014.

⁵¹⁶ Ranta-albumi. Itsenäistä tajunnanvirtaa, 6.12.2013.

Venäjän armeija [...] Ihmisiä pidätetään ja vangitaan ilman syytteitä. Metsät, vesilähteet ja muut luonnonvarat ovat miehittäjän hallussa. [...] On kahden luokan ihmisiä. Venäjän kansalaiset nauttivat Äiti Venäjän suojeluksesta. Suomalaisille on tarjolla YK:n laveita ihmisoikeusjulistuksia, jotka eivät todellisessa maailmassa suojele ketään. Taloraunioita Karjalassa, Kalliossa ja Kaukaalla. Itkeviä vanhempia ja hämmentyneitä lapsia, jotka eivät edes käsitä sitä varjoa, jonka heidän elämänsä ylle rakennettu muuri langettaa.”⁵¹⁷

Analogia sorrettujen kansojen välillä kuvaa tietenkin Israelin politiikkaa Palestiinassa, mutta fiktiivinen kauhuskenaario muistuttaa samalla, kuka on suomalaisen kansallisen identiteetin vastakuva.

Palestiinalaisia verrataan suomalaisiin muuallakin. Ulkosuomalaisen äidin blogin kirjoituksessa ”*Valtatie*” käsitellään palestiinalaisten vihanpitoa Israelia kohtaan. ”*Suurin katastrofi ei kuitenkaan ollut Israelin valtion itsenäistyminen tai sota. Suurin katastrofi oli sitä seurannut pakolaisuus, joka ei ole loppunut vielääkään. Siinä missä Suomessa evakkokarjalaiset otettiin vastaan, jos ei nyt aina avosylin, mutta vastaan kuitenkin, palestiinalaispakolaiset saivat huomata, että heitä ei kukaan ota vastaan. Heidän arabiveljensä ja -sisarensa kielsivät heitä muuttamasta kaupunkeihinsa, estivät heitä tulemasta osaksi yhteisöä.[...] He kasvavat kuunnellen tarinoita menetetyistä kodista, menetystä suuruudesta. He kasvavat kuunnellen tarinoita juutalaisten hirmutöistä, Israelin armeijan julmuuksista, Israelin epäoikeudenmukaisuudesta. [...] He oppivat vihaamaan Israelia ja juutalaisia.”⁵¹⁸*

Vihanpitoa selitetään sillä, että siihen kasvetaan. Kritiikin kohteena on Israelin sijaan muiden arabien haluttomuus ottaa *sisaria* ja *veljiä* vastaan. *He kasvavat, oppivat ja kuulevat* viittaavat palestiinalaisten vanhempien ja yhteisön vastuuseen tulevien sukupolvien vihanpidosta.

6.3. Kolmas tie

Yhteinen Holokaustimme

Bllogeissa näkyy kaikkien ihmisten samanarvoisuuden korostaminen erityisesti Holokaustin muistopäivän yhteydessä. ”*Kyllä sitä itekkin tuli aika paljon kelailtua ja mietittyä mitä silloin tapahtui ja miksi. Vaikea sitä on käsittää.[...] Ja vaikka itse en ole*

⁵¹⁷ Ranta-albumi. Itsenäistä tajunnanvirtaa, 6.12.2013.

⁵¹⁸ Shabat balagan. Valtatie, 19.5.2014.

*ollut olemassa lähimainkaan noihin aikoihin ei se tarkoita etteikö asia kuuluis mulle millään tapaa. Se on osa meitä kaikkia.”*⁵¹⁹ Kirjoittajan toteamus on mielenkiintoinen ja poikkeuksellinen. Tyypillisesti Suomessa Holokaustista ei koeta vastuuta. Seuraava lause kuvaa tyypillistä suhtautumista, ja omaa etäisyyttä: ”*Mitä jos se olisikin ollut oma kansa, omat ihmiset, oma perhe, omat rakkaat. Voisko sitä antaa anteeksi ? Ei ainakaan unohtaa.”*

Kirjoittaja sitoo Holokaustin nykypäivän sortoon, rasismiin ja epätasa-arvoon. ”*Olipa aiheena mikä tahansa aina löytyy tekaistuja syitä luokitella ihmisiä jos haluaa niitä alkaa kaivamaan. Mutta kun ei se mene niin. Me ollaan kaikki samanarvoisia eikä kukaan ole väriin, sukupuoleen, kulttuuriin, uskontoon, ikään, kokoon, kengän numeroon tai sisarusten lukumäärän perustuen yhtään toista ihmistä parempi tai myöskään vähäarvoisempi.”* Teksti voitaisiin liittää vaihtareiden *erilaisuus on rikkaus* -diskurssiin tai kristilliseen eettiseen, universaaliin armoon perustuvaan diskurssiin. Toisaalta voidaan ajatella, että länsimainen ajattelu, ja vaikkapa vaihto-oppilasjärjestöt, ammentavat yhteisestä kulttuurisesta arkistosta ja ovat samojen, myös *kristillisten*, arvojen läpituokemia. Uskonnollisella diskurssilla viitataan tässä tutkimuksessa sellaiseen, jossa perusteluna käytetään suoraan uskonnollisia viittauksia tai lähdettä. ”*Vaikka koko päivä meni tuolla kaupungilla tungoksessa näennäisesti seurana vain omat ajatukset niin Jeesus nousi sieltä haudasta ylös ja ulos ettei kenekään meistä tarvis olla yksin.. En tiää teistä mutta minusta se ainakin on aika parasta !*”⁵²⁰

Uskontojen välinen vuoropuhelu voi tapahtua arkisissa yhteyksissä huumorilla höystettynä. Kirjoittaja kuvaa juutalaisen rabbin sapattiaterialla tarjoamaa leipää, joka muistuttaa erehdyttävästi suomalaista kirkkokahveilla tarjottavaa pullaa. ”*Viinin sijaan pullaa vain nautitaan mustan, usein maidolla laimennetun kuumen juoman kanssa. Joka uskonnolla on omat rituaalinsa...*”⁵²¹ Perheen juutalaisella pääsiäisaterialla: ”*Isäntä vietti koko päivän tietokoneella muokaten suomenkielistä messiaanista--[...]Herrat virittäytyivät tunnelmaan katsoen Egyptin prinssiä ja minä taas samastuin israelilaisten orjuuteen keittiössä.*”⁵²² Herrat ovat kirjoittajan lapsia ja Egyptin prinssi viittaa

⁵¹⁹ Prayer and postcards. Yom Hashoah, 16.5.2015.

⁵²⁰ Prayer and postcards. HE IS RISEN ! 5.4.2015.

⁵²¹ Shabat balagan. Shabat shalom – tavallaan, 2.6.2013.

⁵²² Shabat balagan. Hakol beseder – kaikki järjestyksessä, 26.3.2013.

todennäköisesti Disneyn piirroselokuvaan. Tekstissä suhtaudutaan humoristisesti juutalaisten ateriaan. Loppukaneettina on kuva jälkiruoasta tekstillä: ”*Pasha ei kyllä tainnut olla kosheria...*”

Suurena sovituspäivänä kristinusko asettuu kuitenkin totuuden asemaan ja *uskova* tarkoittaa kristittyä. ”*Jom Kippur on monella tapaa ongelmallinen päivä täällä Israelissa asuvalle uskovalle.*”⁵²³ Kirjoittaja pohtii kuinka suhtautua juhlapäivän paastoon. ”*Juutalaiset paastoavat saadakseen menneen vuoden syntinsä anteeksi ja saadakseen nimensä kirjoitetuksi ”Hyvän elämän kirjaan” alkaneeksi vuodeksi. Mutta minun syntini on jo annettu anteeksi, riippumatta siitä, paastoanko vai en.[...] Vietänpö siis tämän päivän muistellen Temppelein uhreja vai todellista sovitushria, Jeesusta?”*

Kirjoituksessa ”*Abrahamin lapset*” ulkосуomalainen nainen käsittelee kahtia jakautuneen valtion tilaa. ”*Tässä maassa joka asiasta tuntuu olevan vähintään kaksi erilaista kertomusta.[...] Historiallinen totuus tuntuu täällä olevan täysin tuntematon käsite. Tai toki Totuus on olemassa: Se on se, mitä tapahtui Meille, mitä Me teimme Heille ja mitä He tekivät Meille. Totuus on se, mitä Me koemme, näemme, teemme, kohtaamme... Ja He valehtelevat, muuttavat Totuutta, unohtavat Totuuden, kirjoittavat Historian uusiksi...*” Ulkomaalainen tarkkailija joutuu miettimään suhtautumistaan. Helpointa on valita puolensa: ”*Silloin ainakin tietää, ketkä ovat hyviä ja ketkä pahoja, ketkä ovat oikeassa ja ketkä väärässä.*” [...] ”*Entä jos kumpikin osapuoli on oikeassa ja kumpikin osapuoli on väärässä? Entä jos kumpikin osapuoli on syyllistynyt kamaliin rikoksiin toista osapuolta kohtaan ja jos kumpikin osapuoli on uhri? Ehkä helpompaa on sittenkin olla valitsematta puoltansa, pysytellä täysin ulkopuolisena koko konfliktista.*” Kolmas vaihtoehto on ”*yritys ymmärtää, halu kuunnella, tutustua, kulkea rinnalla, kohdata ristiriidat – ja samalla yrittää pysyä puolueettomana. Se on halua rakastaa molempia, juutalaisia ja palestiinalaisia. Halu nähdä kummassakin osapuolella Ihminen, kaikkine virheineenkin. Jumalalle rakas Ihminen, langennut ja syntinen, mutta silti rakas lapsi. Abrahamin lapsi.*” Vasta viimeiset lauseet liittyvät tekstin kristilliseen diskurssiin, jossa *me* kaikki olemme langenneita. Kirjoitus kuvaa kuitenkin kaikkein tarkkanäköisimmin vuoropuhelun vaikeutta Pyhällä maalla, ja *meille* ulkomaalaisille ulkopuolisille tarjoutuvia mahdollisuuksia.

⁵²³ Shabat balagan. Suuri Sovituspäivä, 14.9.2013.

ITÄRAJAN TAKANA

7 NAISTENPÄIVIÄ JA VOITONPÄIVIÄ

Länsimedioissa Venäjä kuvataan mahdollisuuksien villinä itänä, dynaamisena kapitalistisena nousukkaana, ja korruptoituneena diktatuurina. ”Venäjä esiintyy suomalaisessa keskustelussa sekä uhkana että toivona. Turvallisuuspolitiikalla ja talouspolitiikalla on omat Venäjänsä, eivätkä ne juuri kohtaa.”⁵²⁴ Bloggeissa talouspolitiikan diskurssia ei juuri näy, mutta se saattaa toimia innoittajana esimerkiksi vaihto-opiskelijoiden kohdemaavalinnoissa. Käännekohta mediadiskursseissa on vuonna 2014 kärjistynyt Ukrainan kriisi. Venäjä on Lännen toinen poliittisella ja ideologisella tasolla, ja samalla sekä maantieteellisesti että historiallisesti osa Eurooppaa. Pohjoinen ulottuvuus ja rodullistetun tai näkyvän toiseuden puuttuminen yhdistävät Venäjän ja Suomen kansoja. Yhteinen historia kuitenkin myös erottaa. Venäjään liittyvä diskurssijärjestys on vakiintunut ja monipuolisempi kuin kaukaisempiin maihin liittyvä, ja poikkeaa muun Lännen diskursseista. Venäjästä on olemassa paljon tunnettuja kansanomaisia stereotypioita.⁵²⁵ Nämä pohjautuvat kirjallisuuden ja median ohella myös omiin käytännön kokemuksiin. Venäjällä bloggarit ovat itsenäisiä työntekijöitä, naimisissa paikallisen kanssa ja vaihto-opiskelijoita. Kielenoppiminen on aina tavoitteena. Työelämää ei juurikaan käsitellä.

Venäjällä kohdealueina on suurkaupunkeja (Pietari ja Moskova), pienempiä kaupunkeja (Petroskoi ja Jaroslavl) ja tuntemattomia paikkoja. Erilaiset ympäristöt vaikuttavat diskursseihin. ”Venäjällä maaseuduilla ei ole mitenkään tavatonta, että ulkomaalaisia pyydetään kotiin. Ja ai, että sitä kestittämisen määrää. Venäläiset ovat myös taitavia viihdyttäjiä ja tarinankertojia. Moskovassa pitäisin tosin kummallisena, jos kadulla joku pyytäisi minua kotiin, no tämä on näitä maaseudun hyviä puolia.”⁵²⁶ Eurooppalaista Pietaria pidetään Moskovaa helpommin lähestyttävänä. Kaupunkien välillä ei näy samanlaista aitouskilpailua kuin Shanghain ja Pekingin välillä. Pietarin kuva on kuitenkin

⁵²⁴ Helsingin Sanomat, 28.9.2011. Vieraskynä (Pertti Joenniemi), Talouspolitiikassa Venäjä ei ole uhka vaan ratkaisu.

⁵²⁵ Ks. Mironova, Valentina (2009): Mitä Suomalaiset ajattelevat venäläisistä? Mosaiikki-lehti. No 7, 50. http://www.mosaiikki.info/lehdet_fi.php?id=2009_50_ajattelevat.

⁵²⁶ Moskvitska. ZENJAN JA MUIDEN KESTITTÄVÄNÄ, 6.3.2015.

rosainen. Usein mainitaan köyhyys, harmaus ja kauneus, sekä hyytävä kylmyys.⁵²⁷ Moskova on tyypillinen kiireinen suurkaupunki ja Tokion tavoin muodin mekka. Venäjää ei blogeissa pidetä eurooppalaisena. Eurooppalainen konnotoi paikallisissakin diskursseissa usein korkeaa laatua: kahvila Jaroslavlissa on ”*keskivertoa kalliimpi ja eurooppalaisempi*”, eli tarjoaa monipuolisen valikoiman erikoiskahvia.⁵²⁸

7.1. Tää on niin Venäjä

Venäjistä puhutaan usein seikkailun diskurssissa. Venäjä on ennalta-arvaamaton⁵²⁹ ja muutto Venäjälle on seikkailu: ”*missä muualla olisi huikeammat puitteet seikkaillla kuin maailman pinta-alaltaan suurimmassa maassa?*”⁵³⁰ Vaihto-opiskelija esittelee bloginsa *Venäjän riivaama - Rakkaudesta Venäjään*: ”*Itänaapurimme on kaikessa kauneudessaan ja kauheudessaan vienyt kohtuuttoman ison palan tämän tytön sydäimestä.*”⁵³¹ Venäjällä tapahtumissa on usein jännitystä.⁵³² Vaihto-opiskelija Pietarissa kuvaa koulumatkaa: ”*jännittävät paikat odottaa bussia tilanteessa, jossa muutama saksanpaimenkoiraa muistuttavaa eläintä päiväystää kahdenkymmenen metrin päässä.*”⁵³³

Seikkailudiskurssi liittyy epävarmuuteen ja yhteiskunnan epävakauteen. Korruptio ja laittomuudet esiintyvät teksteissä usein. ”*Kyllä tämä matkailu avartaa ja Venäjällä jännittää. Eilisestä lähtien pyöriny huhut, että ydinvoimalassa lähellä Suomen rajaa, Sosnovy Borgissa, on tapahtunut jonkinlainen ydinonnettomuus/-räjähdys.[...]Eilen se oli vain huhu, joka oli varmistettu Suomesta, ihan Helssingistä asti, että se on vain huhu, eikä ole syytä huoleen. Tänään sitten kuulimme ranskalaiselta Guillomelta, jolla on venäläinen tyttöystävä, että jotain on todellakin tapahtunut. Tytön isä nimittäin on Muurmanskissa ydinvoimalassa töissä ja oli kuullut erittäin luotettavalta taholta.[...]Venäjän opettajakin sanoi, että mikäs siinä, meistä tulee mutantteja. Eihän katastrofille voi kun nauraa, siihen asti kun ei voi kun itkeä.*”⁵³⁴ Tekstissä näkyy tiedonlähteiden monenkirjavuus. Venäläistä mediaa ei yleensä mainita, vaan paikallista

⁵²⁷ Ks. esimerkiksi Vaihtovuosi Pietarissa/ Venäjällä. Tähän on tultu, tämä on loppu, Vladivostok. 1.3.2012.

⁵²⁸ Venäjän riivaama. Koulupenkin, kulttuurin ja tanssijalan kuluttamista, 11.4.2014.

⁵²⁹ Киде в Петрозаводске. Ennalta-arvaamaton Venäjä, 11.10.2012.

⁵³⁰ Kohti seikkailuja. Moskovon kutsu, 2.9.2014.

⁵³¹ Venäjän riivaama. Kirjoittajan esittely.

⁵³² Veeruska Venäjällä. 24.3.08, 23.8.2008.

⁵³³ Pietarin vaihtoblogi. Villikoiria, miliisejä ja kiinalaisia, 8.10.2012.

⁵³⁴ Veeruska Venäjällä. 23.5.08, 23.5.2008.

diskurssia esittävät paikalliset ihmiset. Sitaatissa mahdollinen katastrofi on jännittävä. Seikkailuun liittyvä epävarmuus ja tarkan tiedon puute asiasta erottavat seikkailijan matkaopasasiantuntijasta. Seikkailija kokee, ei kerskaile nippelitiedoilla, eikä tarkista Wikipediasta.

Venäjän ennalta-arvaamattomuus on osa sekä lukijalle että kirjoittajalle tuttua kuvastoa. Tuttuus tulee esiin muissakin pienissä yksityiskohdissa: humaltuneen votkanhuuruudesta hengityksestä⁵³⁵, kuvatekstistä kuvassa, jossa on pikkusuolaisia: ”Niin kovin venäläistä. Vain vodka puuttui.”⁵³⁶ Alkoholin käyttö tarkoittaa Venäjällä nimenomaan vodkaryyppyjä. Byrokratia ja asioiden hoituminen ovat tyypillisiä venäläiseen elämänmenoon liittyviä käsitteitä. ”Tämä on kai taas esimerkki siitä, miten Venäjällä asiat jotenkin aina lutviutuvat, vaikka saattaisi aluksi tuntua, etteivät ne ikinä selviäisi. Ja ihmiset ovat jotenkin joustavampia, valmiimpia poikkeamaan ’säännöistä’.”⁵³⁷ Mikäli byrokratiaa ei jossain yhteydessä ilmene, saatetaan se mainita yllättävänä tapahtumana: ”Tilin avaaminen ja viisumimaksun maksaminen sujuivat nopeasti ja vaivattomasti – ilman turhaa byrokratiaa.”⁵³⁸

Kriittistä asiantuntijuutta Venäjällä rakentuu hyvin vähän. Yhteiskuntakritiikki esitetään hienovaraisesti rivien välistä, itsestään selvyyksinä ja jaettuina käsityksinä. Valokuvaaja esittelee kuvia ostoskeskuksesta Moskovassa. ”Tässä kriittisemmän puoleinen kuvasarjani ostamisesta, huumorilla höystettynä. :)”⁵³⁹ Ensimmäisessä kuvassa on koruliikkeen näyteikkunassa oletettavasti kallis rannekello, jonka taustalla lentää venäläisiä hävittäjiä. Toisessa blogissa on tyylikäs kuva kirjoittajasta paikallisen kirkon edessä. ”Taustalla muuten se kirkko, jossa Pussy Riot silloin esiintyi (Kristus Vapahtajan Katedraali). Ihan vaan jos jotain kiinnosti.”⁵⁴⁰

Venäjällä diskurssirepertuaariin kuuluu humoristinen diskurssityyppi *Tää on niin Venäjä*, paikallinen versio TIA-diskurssityypistä. Tavallisia aiheita ovat vodka, korruptio ja miliisi, yleinen toimimattomuus sekä hallinto, jota symboloi presidentti Vladimir Putin,

⁵³⁵ Veeruska Venäjällä. 24.3.08, 24.3.2008; Vaihdossa Venäjällä. Sitä sun tätä – Life in Russia 19.12.2012.

⁵³⁶ Minä ja maatuskat ...elämää Moskovassa. Mullapa on isompi kun sulla... 15.9.2008.

⁵³⁷ Moskovaan! Muistiinpanoja kolmen viimeisen viikon ajalta, 30.9.2012.

⁵³⁸ Pietarin vaihtoblogi. Monikertaviisumin anominen ja pankkiasiat, 22.9.2012.

⁵³⁹ Moskvitska. GUM, 27.2.2015.

⁵⁴⁰ Finnochka. Saatana saapui, 24.3.2014.

Vova. Vaihto-opiskelija on menossa vakuutuksen määräämään HIV-testiin paikalliselle lääkäriasemalle: ”*klinikan aukioloajat olivat kansainvälisille asiakkaille muuttuneet juuri tänään siten, että olisimme päässeet testeihin vasta kahden tunnin kuluttua. Näin voi käydä vain Venäjällä.*”⁵⁴¹ Opiskelija-asuntolassa on vesikatkos, ja keittiön lattia lainehtii vettä: ”*On tää niin Venäjä.*”⁵⁴² Yhteiskunnan epäkohdat esitetään huumorilla: ”*Suurehkot villikoiratkaan eivät minua pelota, onhan täällä toimiva ja luotettava miliisilaitos.*”⁵⁴³ Toisinaan miliisille joudutaan ”*osoittamaan kiitollisuutta muutaman sadan ruplan voimin.*” Jokainen lukija ymmärtää, että miliisi on korruptoitunut, ei luotettava ja toimiva.

Kertoja osaa tarvittaessa toimia paikallisen kulttuurin edellyttämällä tavalla, tai ainakin saa neuvokkuutensa ansiosta asiat hoidetuksi. Diskurssityyppi hyödyntää paikallisen elämän ja tapojen hieman syvällisempää tuntemusta. Vaihto-opiskelija Pietarissa antaa blogille tyypillisen ohjeen byrokratian hallintaan: ”*On hyvä oppia nopeasti pelin säännöt ja sen, miten byrokratiaongelmat hoidetaan. Peruspälikoita ovat seuraavat: tee ohjeiden mukaan, ole hyvätapainen, kerro olevasi Suomesta, lahjo tarvittaessa sekä se tärkein eli puhu venäjää. Joissain tilanteissa voi myös yrittää soveltaa virallisia sääntöjä.*”⁵⁴⁴ Kirjoituksessa ”*Kävellen olisit jo perillä (Oodi Pietarin raitiovaunuille)*”⁵⁴⁵ raitiovaunun odotteluun tuskastunut kirjoittaja toteaa: ”*kaikenlaisten aikatauluhjen arvo Venäjällä onkin usein lähinnä viihteellinen*”. Tämä näkyy muuallakin: ”*Venäjällä liikoja suunnitelmia on kuitenkin turha tehdä: aikataulut ja tilanteet muuttuvat, ja asiat selviät ajallaan.*”⁵⁴⁶ Yleinen toimimattomuus ei varsinaisesti esiinny ongelmana, vaan luonnollisena osana kohdemaan kulttuuria.

Vaihto-opiskelija kertaa oppimaansa: ”*Venäjän historiaa, mentaliteettia, ja mikä tärkeintä, kieltä on tullut sisäistettyä, mikä on auttanut kaikkien kummallisuuksien ymmärtämisessä täällä ollessani. Tänään oli myös ensimmäinen koe: 'Introduction to the Russian Civilization'. Kokeessa kaikilla oli älypuhelimet sylissä, vaikka opettaja valvoi edessä. [...] Viime vuonna eräs vaihtari oli iskenyt läppärinsä pöydälle kokeessa. Tämän*

⁵⁴¹ Киде в Петрозаводске. Ennalta-arvaamaton Venäjä, 11.10.2012.

⁵⁴² Veeruska Venäjällä. 5.6.08, 5.6.2008.

⁵⁴³ Pietarin vaihtoblogi. Villikoiria, miliisejä ja kiinalaisia, 8.10.2012.

⁵⁴⁴ Pietarin vaihtoblogi. Vaihtoajan viimeinen tuomio, 31.1.2013.

⁵⁴⁵ Leningradka. KÄVELLEN OLISIT JO PERILLÄ (OODI PIETARIN RAITIOVAUNUILLE), 15.10.2014.

⁵⁴⁶ Venäjän riivaama. Mashan eka kouluviikko, 14.2.2014.

*huomattua valvova opettaja oli neuvonut oppilasta: "laita se nyt edes piiloon."*⁵⁴⁷ Lunttaus on maan tapa, ja tarinan ydin on opettaja, joka ei odotuksen mukaisesti puutu tähän, vaan kehottaa opiskelijaa toimimaan varovaisemmin.

*"Suomenlahdella, kymmenen kilometrin päässä mantereesta sijaitsee Kotlinin saari ja sen itäpäässä Kronstadtin kaupunki. Koska tämä on Venäjä, saarelle on tietenkin täytynyt rakentaa silta.[...] Vaikka Nevanlahden ylittävän bussin likaisten ikkunoiden läpi ei paljoa näekään, matka sillan yli Kronstadtin on absurdi: tie on highway keskellä merta, valtatie ei-minnekään, kuusi kaistaa aallokossa; mummot ovat ehtineet taivastella tatarin hinnannousua ja radio toivottaa hyvää naistenpäivää kolmesti ennen kuin ranta on näkyvässä --*⁵⁴⁸ Matkakuvauksessa on höystetty harkituilla paikallisilla yksityiskohdilla: mummot (eli babushkat), tattari, naistenpäivä ja absurdi moottoritienrakentaminen kuvaavat juuri Venäjää.

*Sanovat Venäjää kehitysmaaksi – opiskelijan terveystarkastus*⁵⁴⁹ -postauksessa kirjoittaja kuvaa näytteenottoa yliopiston keskussairaалassa huoneessa 41. Sähköistä järjestelmää tai lähetteitä ei ole: *ei Venäjällä. "Viimeistään toimenpidehuoneeseen päästessään unohtaa, ettei ole joko jossakin kolmannen maailman kyläsairaалassa tai vaihtoehtoisesti siirtynyt vuosikymmeniä ajassa taaksepäin: rikkinäisten lasiputkiloiden, antiikkisten petrimaljoiden sekä yleisen likaisuuden ja kaoottisuuden keskellä verinäytteen ottava hoitaja viiltää ohuella lasilevyllä viillon sormeen, puristelee verta sormesta ja imee sitä vähä vähältä näyteputkiloon pipetillä."* Toisaalla kuvataan: *"On nimittäin koettu venäläistä sairaanhoitoa parhaimmillaan. Eikä tuossa lauseessa ollut sarkasmin häivääkään. Odotustilat olivat juuri niin hulppeat, kun voi olettaa ylemmän luokan klinikalla olevan"*⁵⁵⁰ Yhteinen oletus venäläisestä sairaalasta vastaa ensimmäistä esimerkkiä: likainen, epämääräinen ja vanhanaikainen. Kirjoittaja joutuu erikseen mainitsemaan, että sairaala todella on laadukas.

Huumorin kohteena on vanhemmissa teksteissä presidentti Putin. *"Hienoa Martti ja Nobel päättäjät. Täällä ei ihan osattu Ahtisaaren valintaa arvostaa, mutta huomiota*

⁵⁴⁷ Vaihdoissa Venäjällä - Pietari. Sitä sun tätä - Life in Russia, 19.12.2012.

⁵⁴⁸ Leningradka. SILTA MEREN YLI KRONSTADTIIN, 23.3.2015.

⁵⁴⁹ Leningradka. SANOVAT VENÄJÄÄ KEHITYSMAAKSI – OPISKELIJAN TERVEYSTARKASTUS, 31.10.2014.

⁵⁵⁰ Veeruska Venäjällä. 17.12.07, 17.12.2007

*uutiselta vei toisaalta eräs toinen, vähintään yhtä suuri tapahtuma. Täällä. Nimittäin Putin sai syntysylähjäksi tikrun. Ihan oikean. Televisio näytti päivän pätkää jossa hän rapsutteli tiikerinpentuaan--*⁵⁵¹ Kirjoittaja kyseenalaistaa hienovaraisesti paikallisen median arvojärjestykseen. *Täällä* sana on tyypillinen tapa sitoa teksti TIA-diskurssiin: näin voi tapahtua vain Venäjällä.

Kaoottista elämää Keskivenäjällä edustaa lähes kokonaisuudessaan *Tää on niin Venäjä* -diskurssityyppiä. Kirjoittaja kertoo takautuvasti seikkailuistaan korkeassa asemassa olevien paikallisten kanssa. Tekstissä esiintyy sekä neuvostoaikaan liittyviä kultahampaisia miliisejä, karvalakkeja ja Ladoja että nyky-Venäjää symboloivia oligarkkeja, valtionvirkamiesten maastoautoja tummennettuine laseineen ja absurdeja 7-kaistaisia moottoriteitä. Kirjoittaja mainitsee vierailustaan Valkovenäjän ”*iki-ihanan ja demokraattisesti valitun Presidentti Lukashenkon*” huvilalla Keskivenäjällä⁵⁵². Kirjoittaja ei esittele itseään, ja viihteellisen salaperäisen blogin tarinoiden todenperäisyys jää kenties tarkoituksella arvoitukseksi.

Venäjä voidaan nähdä myös matkalla kohti edistystä. Postauksessa *Venäjän miliisipoliisisetä*⁵⁵³ kirjoittaja käsittelee kattavasti miliisi-instituutiota ja sitä koskevia lakiuudistuksia, sekä huumorilla että asiallisesti. Kirjoittaja kiteyttää: ”*Parannusta on kuitenkin tapahtunut huomattavasti, enkä ainakaan itse pidä Venäjän poliisia uhkana.*” Käsitellessään venäläisten huumorintajua vaihto-opiskelija mainitsee myös, että ”*Venäläiset osaavat nauraa itselleen sekä historialleen*” ja ”*vitsien aiheita ja sankareita ovat esimerkiksi useat neuvostoaikaiset erittäin typerät asiat, venäjän historian suuret nimet, miliisit, armeija ja jopa Chernobylin onnettomuus ja Siperian pakkotyöleirit.*”⁵⁵⁴ Tää on niin Venäjä voi siis olla myös paikallisten käytössä.

7.2. Meidän poliittinen historiamme

7.2.1. Neukkueksotiikkaa

Vaihto-oppilas kertoo matkasta Nizhniy Novgorodiin: ”*näin sen mitä halusinkin. Eli*

⁵⁵¹ Minä ja maatuskat...elämää Moskovassa. Stressilerssiä metritavarana, 11.10.2008.

⁵⁵² Kaoottista elämää Keski-Venäjällä. Cup Kremlin voitto, 12.2.2009

⁵⁵³ Vaihtovuosi Pietarissa / Venäjällä. Venäjän miliisipoliisisetä, 29.9.2011.

⁵⁵⁴ Vaihtovuosi Pietarissa / Venäjällä. Venäläinen huumori, 26.10.2011.

*pienen kylän länsi-Venäjältä, josta saisi edes hieman käsitystä 'oikeasta' Venäjästä.*⁵⁵⁵
Tällainen aidon Venäjän tavoittelu on melko harvinaista blogeissa. Yleensä vallitseva konteksti koetaan riittävän venäläiseksi. Vaihto-oppilas Pietarissa kirjoittaa suomalaisista ystävistään, jotka majoittuvat opiskelija-asuntolassa ja ”näkevät ja kokevat aitoa venäläistä elämää.”⁵⁵⁶

Historiasta puhutaan Venäjäblogeissa muita kohdemaita enemmän ja omakohtaisemmin. Wikipedia-lainauksia ei esiinny. Nyky-Venäjästä erotetaan Neuvostoaika, johon liittyy sekä inhoa että nostalgiaa. Kirjoittaja kuvaa rakennuksen ulkoseinää Pietarissa: ”*Joku on ensin maalannut Leninin, jonka jälkeen joku toinen on kirjoittanut päälle oman, eriävän mielipiteensä hänestä. Sama setti 90 vuotta sitten, niin olisi tullut lähtö GULAG:iin.*”⁵⁵⁷ Lukijalle ei tarvitse selittää, mikä on GULAG. Vaihto-opiskelija kuvaa yliopiston ruokalan nostalgiaa: ”*Buffetti on miellyttävän kulahtaneen neuvostohenkinen*”⁵⁵⁸, ja asuntolahuonettaan: ”*Huoneeni on kaunis, ehkä 15 neliömetrin kokoinen. Kalustuksesta tulee mieleen 60- ja 70-luvut, mikä on minusta hienoa, tunnen olevani kuin joku 'suojasään' tai pysähtyneisyyden ajan opiskelija*”⁵⁵⁹.

Venäläiset osaavat toki hyödyntää Neuvostoliittoon liittyvää nostalgiaa: ”*Neuvostoliiton estetiikasta tai mystiikasta tai muusta vastaavasta kiinnostuneelle, Tšeburetšnaja tarjoaa aikamatkan vuosikymmenien taakse.[...] Vaikka paikka ei olekaan autenttinen, niin uskoisin, että aikamatka neukkuravintolaan tarjoaa jotain.*”⁵⁶⁰ ”*Jokaisen Neuvostoliittohuumailijan todellinen aarreaitta on nyt osaltani kartoitettu: Izmailovon kuuluisilta markkinoilta löytyvät kaikki tykötarpeet täydellisen neukkutyylin rakentamiseen!*”⁵⁶¹ Neuvostoliiton tuttuutta kuvaa termi *neukku*, johon ei välttämättä sisälly negatiivista konnotaatioita.

Neukkunostalgia voidaan nähdä eräänlaisena eksotisoitina, kadotetun menneisyyden idealisointina. Neuvostoliittoon liitetään Kiinan eksotisoinnin tavoin köyhyys, pysähtyneisyys ja vankileirit, mutta lisäksi jonkinlainen haikeus. Ihmiset nähdään

⁵⁵⁵ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Yöjuna kansalaisluokassa, 24.3.2008.

⁵⁵⁶ Veeruska Venäjällä. 24.3.08, 23.3.2008.

⁵⁵⁷ Pietarin vaihtoblogi. Pelkkiä kuvia, 7.12.2012.

⁵⁵⁸ Moskovaan! Kevätlukukauden alku, 24.2.2013.

⁵⁵⁹ Moskovaan! Ensimmäiset päivät Moskovassa, 5.9.2012.

⁵⁶⁰ Moskvitska. TŠEBURETŠNAJA, 26.9.2014.

⁵⁶¹ Kohti seikkailuja. Ihmeellinen Izmailovo, 22.9.2014.

toisaalta järjestelmän uhreina, mutta myös suuren ideologian kantajina. Toisinaan tätä ideologiaa kaivataan. Oppilaitoksen pihalla jaetaan Redbull -energiajuomia: ”Ärsytti tuo Redbull-asia. Kovin on ilmeisesti muuttunut tämä maa Neuvostoliiton ajoista.”⁵⁶² Kirjoittaja pohtii nyky-Venäjän rasismia. ”I wonder where the noble ideas of ‘international friendship’ and the application of political slogans as ‘Workers and Oppressed Peoples and Nations of the World, Unite!’ of the ex-Soviet Union have disappeared from the present-day mentality of Russians, if they ever were existed.”⁵⁶³ Tekstissä kyseenalaistetaan toki kaikkien kansojen yhtenäisyyttä korostavat sloganit, mutta niiden ideat kuitenkin mainitaan ilman sarkasmia tai suoraa tyrmäystä. Nyky-Venäjään liittyy vähemmän eksotisoivaa erontekoa. Venäjä on kuitenkin pysähtynyt, lännen vastainen, ei-moderni ja tunteellinen, ei-järkevä, missä voidaan nähdä slaavilaiseen sieluun liittyvää mystiikkaa. ”Ehkä se onkin tämä Venäjä. Olen sairastunut melankoliseen onnellisuuteen. Tai onnelliseen melankolisuuteen. Tai ehkä se onkin vain tämä syksy.”⁵⁶⁴

*Kultainen syksy*⁵⁶⁵

Korkeakulttuurin merkitys Venäjällä tuntuu yllättävän monet bloggarit. Kirjoittaja kuvaa kielikurssia, jossa luetaan Pushkinia ja Tšehovia. ”Tämä on hauskaa ja tavallaan ihan käytännöllistäkin, sillä Pietarissa kirjallisuus, teatteri ja klassinen musiikki (eli se, mitä Suomessa yleisesti pidetään korkeakulttuurina) ovat vahvassa roolissa. Useita venäläisiä miellyttää siteerata kulttuuriauktoriteettien teoksia tai keskusteluissa nostaa esiin esimerkiksi kirjallisuudesta tuttuja hahmoja. [...] Ilmiö on tuttu jo Suomesta ja mainiosta Kafe Piter -oppikirjasta, mutta täällä on lyöty vieläkin isompi vaihde silmään. Tästä puhuin kotimaassa useiden ihmisten kanssa, mutta en arvannut sen olevan realismia: opettajien ennako-oletuksena on se, että me opiskelijat automaattisesti tiedämme ja tunnemme Venäjän korkeakulttuurin kulmakivet.”⁵⁶⁶ Perustason oppikirjan (Kafe Piter) mainitseminen tietolähteenä viittaa jo itsessään siihen, että kirjoittaja ei esiinny Venäjätuntijana.

⁵⁶² Moskovaan! Muistiinpanoja kolmen viimeisen viikon ajalta, 30.9.2012.

⁵⁶³ Moskovaan! Some views on gender roles and on immigrants/'non-standard-looking' Russians, 4.2.2013.

⁵⁶⁴ Kakkavaippoja ja korkkareita – minä ja maatuskat yhä Moskovassa. Kukkutimurusia, 14.9.2011.

⁵⁶⁵ Leningradka. ЗОЛОТАЯ ОСЕНЬ – KULTAINEN SYKSY, 5.10.2014.

⁵⁶⁶ Pietarin vaihtoblogi. Opetuskulttuurin eroja: venäläisiä klassikoita ja ”suuri isänmaallinen sota”, 29.9.2012.

Vaihto-opiskelija Moskovassa ihmettelee opiskelijakollegaa, jonka lempikirjailija on Puškin: ”aika yllättävää minusta, että niin nuori, epäilen että hän on noin 18-vuotias, pitää eniten 1800-luvun kirjailijasta.”⁵⁶⁷ ”Ja Pushkin, häntä ja hänen syysrunojaan eivät pääse pakoon niin pienet koululaiset kuin lääketieteellisen yliopiston valmistavan tiedekunnan opiskelijatkaan. Hänen mestarillisia säkeitään luetaan, luetaan ja tulkitaan, opetellaan ulkoläksynä ja lausutaan seuraavana päivänä ulkomuistista uudestaan.”⁵⁶⁸ Viimeisessä sitaatissa lääketieteellisen yliopiston valmistavan tiedekunnan opiskelijat viittaa kirjoittajaan, joka joutuu opettelemaan ulkoa Pushkinia. Tämä on suomalaisen yliopistoon tottuneelle hämmentävää, mikä tulee ilmi diskurssin representaatiosta. Kirjoittaja suhtautuu hieman huvittuneesti venäläisten Pushkiniin kohdistamaan ihailuun.

7.2.2. Suuri isänmaallinen sota ja Torjuntavoitto

Torjuntavoitto -diskurssi on blogeissa tyypillinen tapa esittää Venäjä kun sivutaan poliittisia aiheita, ja pienen Suomen ja suuren itänaapurin suhdetta. Torjuntavoitto vakiintunut käsite, joka on sovellettavissa metaforisena ilmaisuna arkielämän tilanteisiin. ”Eli ottelussa ’Maria - Pietarin valtiollinen yliopisto’ on tänään otettu meille suomalaisille tyypillinen TORJUNTA VOITTO. Kokeesta päästy läpi ja matka voi jatkua.”⁵⁶⁹ Tämä näkyy muuallakin, expatrouva Kiinassa kertoo Vietnaminlomasta: ”Aasialaiset eivät juuri aurinkoa ota, eli aurinkotuoleista ei tarvitse taistella kuin venäläisten kanssa. Heitä on pataljoonan verran ja meitä suomalaisia jokunen, mutta sehän on tuttu tilanne ;).”⁵⁷⁰

Torjuntavoittoon tiivistyy suomalaisten ja venäläisten historiakäsitysten ero, mikä tulee tyypillisesti esiin Voiton päivän yhteydessä. ”Venäjällä huomaa useimmiten käytettävän nimenomaan termiä ’suuri isänmaallinen sota’ sen sijasta, että puhuttaisiin toisesta maailmansodasta tai sodasta Neuvostoliiton ja Saksan välillä.[...]Korkeakulttuuri, historia ja politiikka ovat siten tähän asti olleet vahvasti esillä paikallisessa kielenopetuksessa. Tämä on kiinnostava ja merkillepantava seikka, mutta sen olemassaoloa ei täällä mitenkään kyseenalaisteta.[...]--poliittisten ja historiallisten

⁵⁶⁷ Moskovaan! Muistiinpanoja kolmen viimeisen viikon ajalta, 30.9.2012.

⁵⁶⁸ Leningradka. ЗОЛОТАЯ ОЦЕНЬ – KULTAINEN SYKSY, 5.10.2014.

⁵⁶⁹ Finnochka. Voitontahdon näät silmistä. Tää on niille jotka kulkee jalat maassa, pää pilvissä, 30.9.2014.

⁵⁷⁰ Terveisiä tuoksuvan orkidean maahan. Paratiisissa, 11.2.2013.

*teemojen kohdalla on aina relevanttia kysyä: kuka näin sanoo ja miksi.*⁵⁷¹ Kirjoittaja tuo esiin yllätyksensä venäläisten patrioottisuudesta, mihin sisältyy implisiittinen ajatus, että suomalaisten käsitys historiasta on neutraali. Kirjoittaja pitää outona venäläisten tapaa ottaa tietoa vastaan kyseenalaistamatta.

Poliittista historiaa käsitellään myös keskusteluissa paikallisten ihmisten kanssa. Paikallisen lähteen esittämä käsitys referoidaan ja selitetään esimerkiksi koulujärjestelmän latautuneisuudella. *”Kerran MGU:n elokuvakerholla yksi kerhon vetäjästä ei ollut uskoa korviaan, kun jostain syystä puhe kääntyi Suomen ja Venäjän välisiin suhteisiin ja tulin maininneeksi, että talvisodassa Suomi joutui luovuttamaan Neuvostoliitolle osan Karjalaa. En kyllä sinänsä ihmettele, jos poika ei ollut aiemmin kuullut tästä, ehkä Suomen ja Venäjän suhteet eivät ole venäläisissä kouluissa historian tunneilla ensimmäisellä sijalla. Tai sitten Karjalan luovutuksesta ei vain haluta puhua.*⁵⁷² Tekstissä näkyy sotien ja historiakäsityksen merkitys suomalaisuudelle. Talvisodan mainitseminen keskustelussa on suomalaiselle arkipäiväistä.

Kirjoittaja kuvaa vierailuaan Leningradin piirityksen museossa: *”Erittäin luotaantyöntävän ja piiritettyä kaupunkia kunnioittavan muistomerkin alta löytyvä museo on sosialistista realismia kuvottamimmillaan. Lähes jokainen kyltti ja vitriini pitivät sisällään yli-isänmaallista paatosta tyyliin ’...sankarillisen kaupunkimme väsyttömille puolustajille sodassa fasismia vastaan...’ Aivan järjetöntä huttua ja noin kahdeksan minuutin kuluttua kävelin ulos museosta, suoraan Venäjän armottomaan talveen.*⁵⁷³ Venäjän armottoman talven liittäminen talvisotaan saattaisi olla jo tutkijan ylitulkintaa. *”Voitonpäivänä siis Venäjällä juhlistetaan sitä, että natsi-Saksa voitettiin. Silloin ei kaikei liemmin mietitä sitä, mitä Neuvostoliitto teki Baltialle ja muille entisen itäblokin maille, puhumattakaan kaikista niistä miljoonista pakkotyöleireille karkotetuista ja mielisairaaloihin suljetuista, ellei teloitetuista, omista toisinajattelijoista.*⁵⁷⁴ Sitaateissa näkyy paikallisen diskurssin sota fasismia vastaan. Suomessa puhutaan Neuvostoliiton mahtavuuden sijaan järjestelmän miljoonista uhreista.

⁵⁷¹ Pietarin vaihtoblogi. Opetuskulttuurin eroja: venäläisiä klassikoita ja ”suuri isänmaallinen sota”, 29.9.2012.

⁵⁷² Moskovaan! Outoa, outoa...10.4.2013.

⁵⁷³ Pietarin vaihtoblogi. Pietarin tonttu, 17.12.2012.

⁵⁷⁴ Moskovaan! Kevätlukukauden alku, 24.2.2013.

Kirjoittaja vertaa voitonpäivää Suomen vappuun, ”*jossa kaduilla myydään ilmapalloja ja muuta krääsää, ihmisiä hurraamassa ja juhlimassa.*”⁵⁷⁵ Erona ovat juhlissa näkyvät Stalinin kuvat. ”*Jotta länsimaalainen voisi ymmärtää miksi osa venäläisistä arvostaa Staliniä niin suuresti, niin pääsyy tähän on se, että Stalin oli johtajana kun Neuvostoliitto kukisti akselivaltiot ja näin lopetti toisen maailman sodan.*” Kirjoittaja antaa ääneen paikalliselle tuttavalleen, joka selittää Stalinin suosiota: ”*Iso osa väestöstä, joka vihasi Staliniä (tai ei tykännyt) joutui hänen vainojen kohteeksi. Näin ollen nykyään hengissä olevat ovat olleet Stalinin kannattajia.*” Kirjoittaja pohtii vielä omaa asemaansa suomalaisena. ”*No oliko moraalisesti oikein juhlia Liittoutuneiden voittoa toisesta maailmansodasta, kun itse kuulun juurieni perusteella hävinneen osapuolen leiriin.*”⁵⁷⁶ Suomalaisen ja länsimaisen kuvastossa, totuusjärjestelmässä, Stalin on hirmuvaltias, joka yhdistetään mittaviin vainoihin. Tällöin tekstin moraalinen pohdiskelu ja etäisyyden ottaminen toiseen maailmansotaan voi itseasiassa olla näennäistä. Talvisotaa ei Venäjällä pidetä osana Suomi-kliseitä⁵⁷⁷. Poliittista taustaa ei välttämättä käsitellä lainkaan: ”*On juhlistettu vappua, tehty perinteen mukaan taas munkkitaikina kahteen kertaan, on korkattu terrassikausi ja syöty jäätelöä puistossa. Juhlittu voitonpäivää ja tahkottu lettuja kahdella pannulla paistaen.*”⁵⁷⁸

7.2.3. Rauhaa rakastavat pasifistit

Suurin osa tutkituista blogeista ajoittuu ajalle ennen vuotta 2014. Venäjän nähtiin mielellään olevan matkalla kohti demokratiaa. Kirjoittaja spekuloi Venäjän duuman vaalien tulosta vuonna 2007: ”*Lopullinen kysymys kuuluu, saavutetaanko Venäjällä demokratiaa näissä vaaleissa? [...] Vastaus on yksinkertaisesti ei, sillä demokratiaanhan kuuluu, että vallasta käydään reilu kilpailu.*”⁵⁷⁹ Sama kirjoittaja pohtii rasismien ja patriotismin kasvua Venäjällä, ja spekuloi jopa uuden maailmansodan mahdollisuutta, mikäli vanhojen sotien kauheudet unohdetaan. Teksti ajoittuu ajalle ennen Georgian sotaa, ja puhe on selkeästi huolettomampaa kuin tuoreemmissa blogeissa.

Ukrainan tilanne on nostanut valtamediassa pintaan diskurssin, jonka Kylmän sodan

⁵⁷⁵ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Voitonpäivä, 10.5.2008.

⁵⁷⁶ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Voitonpäivä, 10.5.2008.

⁵⁷⁷ Kohtaamisia Istanbulissa. Alanya-Fethiye-Istanbul 10.-22.10.,22.10.2013. Ks. LUKU 5.

⁵⁷⁸ Minä ja maatuskat Moskovassa...elämää Moskovassa. Dasvidanja Toverit. 12.5.2010.

⁵⁷⁹ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Duuman vaalit 2007, 27.11.2007.

päätyminen ja itä-länsi jaon laimeneminen piilotti. Nyt Suomikin on sitoutuneempi läntisiin arvoihin, ja vaikka Venäjällä suomalainen onkin suomalainen, eikä länsi sanaa edes mainita useimmissa blogeissa, on Itä-Länsi vastakkainasettelu kuitenkin olemassa diskurssijärjestyksessä. Kuten Raittila toteaa, vanhat käsitykset säilyvät kielessä ja kulttuurissa ja nousevat aika ajoin pintaan jonkin poliittisen tapahtuman yhteydessä.⁵⁸⁰ Blogeissa ollaan varovaisen pahoillaan tilanteesta, hiljennytään muutamaksi kuukaudeksi (Finnochka) tai poistutaan kokonaan näyttämöltä.

Vaihtoon lähtö syksyllä 2014 jännittää: ”*Eryityisesti näin poliittisen tilanteen ollessa mikä on, fiilikset ovat olleet osittain ristiriitaisia.*”⁵⁸¹ Toinen kirjoittaja toteaa: ”*Halusin jatkaa ja blogilleni enemmän venäjänkielisen nimen. Tässä hankalassa maailmantilanteessa tuntuu, että vaikeitakin asioita on liian helppo raamittaa ja kärjistää. Ahdistavaa kun kannistutaan yksipuolisuuteen ja joukkohysteriaan vain siitä syystä, että niin saadaan aikaan suurin mahdollinen läjä klikkauksia...*”⁵⁸² Blogeissa puhutaan tilanteesta, johon varotaan ottamasta kantaa. ”*Vaikka Venäjällä tilanne on mikä on ja monia epäkohtia esiintyy – niin täällä on paljon hyviä ihmisiä, joilla on hyvä tahto ja helkutin hyvät ruoat!*”⁵⁸³ Moskvitskan postaus ”*Rauhanmarssi*”⁵⁸⁴ sisältää ainoastaan yhden lauseen ja kuvan naisesta Moskovassa rauhanmarssilla rauhankyyhkyä kantava juliste kädessään. ”*Tänään Tverskaja-katu täyttyi tuhansista ihmisistä Ukrainan rauhan puolesta.*” Suomen valtamediassa esiintyy harvemmin kuvia venäläisistä rauhanmarssilla.

Vuoden 2014 aikana kolme Venäjälle sijoittuvaa blogia on poistettu kokonaan tai salattu. Venäjän läheisyys, yhteinen historia ja hankalaksi koettu ilmapiiri vaikuttavat siihen, miten Venäjää blogeissa käsitellään. Venäjällä blogit eivät tarjoa suomalaisille muiden kohdemaiden tavoin hengähdystilaa, joissa voi purkaa tunteitaan poliittisesta korrektiudesta piittaamatta. Sami Moision mainitsema identiteettipolitiikan ja kansallisen identiteetin kytkös on merkityksellisin juuri Venäjän kohdalla. Venäjälle sijoittuvien blogien varovaiset sanankäänteet voisi lukea Idän ja Lännen välissä -diskurssiin.

⁵⁸⁰ Raittila, Pentti (2011): Venäjä kansalaismielipiteessä. Artikkelijoukossa Lounasmeri, Lotta (toim.): Näin naapurista Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat. Vastapaino Jyväskylä, s. 168.

⁵⁸¹ Kohti seikkailuja. Moskovan kutsu, 2.9.2014.

⁵⁸² Finnochka. Uudet tuulet 11.9.2014.

⁵⁸³ Moskvitska. Zenjan ja muiden kestittävänä, 6.3.2015.

⁵⁸⁴ Moskvitska. Rauhanmarssi, 21.9.2014.

7.2.4. *Vaikka voissa paistais*

Suomen yhteiskunnan vakiintuneessa diskurssijärjestyksessä näkyy myös rasistinen Venäjä-diskurssi. Tätä nimitän *Vaikka voissa paistais* -diskurssiksi. Venäjistä ja venäläisistä ei ole virallisesti korrekta käyttää negatiivista ilmaisua ryssä. Puhutussa kielessä ilmaisut kuitenkin säilyvät, ja vaikka bloggarit itse välttävät niitä, kaikki kommentoijat eivät ole yhtä tarkkoja. 2000-luvulle tultaessa *Torjuntavoitto* ja länsidiskurssit ovat vahvistuneet mediassa, mutta kansanomaisesti *Vaikka voissa paistais* on edelleen olemassa. Venäjälle lähdetään kuitenkin vapaaehtoisesti ja ensisijaista on aito kiinnostus. Rauhantutkija Pertti Joenniemi kirjoittaa Kansanuutisissa 17.9.2011: ”*Meillä Suomessa, voisi sanoa Luojan kiitos, on vielä se toinen, vastustaja, vihollinen paikallaan. Meillä on kansallinen itseymmärrys, jossa niin sanotusti tiedetään, että ryssä on ryssä ja sillä siisti. [...] Meillä Suomessa on vakaa identiteetti sen takia, että me tiedämme, mikä me ei olla ja mikä meitä oletettavasti uhkaa.*”⁵⁸⁵

7.2. *Pohjoisen kansat*

”*Venäjällä rasismi on käytännössä pelkästään ulkonäköön perustuvaa ryhmittelyä. Joten itse suomalaisena en ole kohdannut rasismia ollenaan, kuitenkin siitä saa lukea ja kuulla.*”⁵⁸⁶ Blogeissa huomataan, että eurooppalaiset tai valkoiset saavat eri kohtelua kuin *kaukaasialaiset*, jolla tarkoitetaan Venäjän Aasian puoleisista entisistä neuvostotasavalloista muuttaneita. ”*Silloin kaukasialaisen näköinen siivooja tuli lakaisemaan lattiaa juuri minun edestäni. Olen huomannut, että niin kuin Helsingissä, Moskovassakin 'paskaduuneja' näyttävät tekevän 'ei-venäläisen' näköiset ihmiset.*”⁵⁸⁷ Venäläinen asettuu etnisesti Länteen ja venäläiset mielletään valkoisiksi.

Suomalaisten diskursseissa toiseus suhteessa venäläiseen on ennen kaikkea poliittista. Venäläiset ihmiset yksilöinä esitetään usein positiivisesti. Venäläisten näkökulmasta Suomi ei olekaan sotaisa naapuri vaan kiinnostava tai arvostettu naapurimaa. ”*Pietarissa suomalaisia tunnettiin suhteellisen hyvin, joten sinne oli helppoa mennä. Suomalaisen*

⁵⁸⁵ Joenniemi, Pertti. Kansanuutiset. 17.9.2011

⁵⁸⁶ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Skinheadit ja rasismi, 21.4.2008.

⁵⁸⁷ Moskovaan! Koskettelusta, nykykirjallisuudesta, ehdottomuudesta, viisumista, Vysotskista, 27.10.2012

*vaihtarin elämä Pietarissa on pomminvarmasti helpompaa ja miellyttävämpää kuin esimerkiksi aasialaisen opiskelijan.*⁵⁸⁸ Vaihtari kuvaa: ”yksi tyttö tuli puhumaan minulle tunnin jälkeen. Hän sanoi haluavansa tutustua ja auttaa, olenhan ulkomaalainen. Tosi söpöä, Suomessa ei varmaan ikinä tapahtuisi mitään tällaista.”⁵⁸⁹ Paikallisten käsitys suomalaisista muovaa blogeissa rakentuvia identiteettejä. Kenties Kekkonen balanssipolitiikka on onnistunut vakiinnuttamaan venäläisten mieliin positiivisen tai neutraalin kuvan suomalaisista, ja Suomi sijoitetaan venäläisten mentaalaisella kartalla vielä Idän ja Lännen väliin. Blogeissa ei hahmotu kuvaa suomalaisista länsimaalaisina.

Moskvitska -blogin kirjoittaja mainitsee huomanneensa Petroskoissa asuessaan, että suomalaisia ja venäläisiä yhdistää samanlainen luonto- ja retkeilykulttuuri. Taustalla on toki samanlainen ilmastovyöhyke ja harvaanasuttu maa, jossa on tilaa liikkua luonnossa. Tässä voidaan myös jäljittää kansallisen identiteetin keskeinen kansallisromanttinen ulottuvuus: jylhä pohjoinen luonto, havumetsät ja kylmä talvi. Suomalaisuutta ei perinteisesti kuvata Hallin Me ja muut -diskurssissa länteen yhdistettävällä kulttuurilla. Siperian taigametsät sopivat myös suomalaiseen sielunmaisemaan. Useissa blogeissa (kohdemaasta riippumatta) suurkaupunki on suomalaiselle vieraampi kuin maaseutu.

Paikallinen ruoka voi Venäjällä näyttäytyä aitona ja puhtaana. Kirjoittaja kommentoi viinirypäleitä, jotka erottuvat Suomessa saatavista ”*Intiassa tai Etelä-Amerikassa tai missä lie viljellyistä*”⁵⁹⁰. Kirjoittaja pitää mahdollisena, että ”*niiden viljelemiseen käytetään täällä vähemmän lannoitteita, joten ne jäävät ’oikean’ kokoisiksi, pienemmiksi kuin Suomesta saatavat ja ’ovat myös siksi makeampia’*”. Usein ruoka kuitenkin herättää epäilyksiä: ”*vannoin, etten jumankauta ikinä opettele mitään outoja venäläisiä tapoja. Läskiä en ainakaan ala syömään. Jo ensimmäisen viikonlopun aikaan tämä Juudas oli syönyt sanansa...ja sitä läskiä.*”⁵⁹¹ Kylmän Pohjoisen tai barbaarisen Idän kansoja yhdistää myös alkoholikulttuuri, jota on harvemmin kuvattu sivistyneeksi. Ulkosuomalaisen blogissa Turkissa kuvataan, kuinka suomalainen ja ukrainalainen kertovat järkyttyneille turkkilaisille mitä tarkoittaa ”*ilta, jonka tarkoitus on olla tukevassa kännissä.*”⁵⁹² Vaihto-opiskelija tiivistää Nokian mainoslausetta mukaillen: *Vodka –*

⁵⁸⁸ Pietarin vaihtoblogi. Vaihtoajan viimeinen tuomio, 31.1.2013.

⁵⁸⁹ Moskovaan! Muistiinpanoja kolmen viimeisen viikon ajalta, 30.9.2012.

⁵⁹⁰ Moskovaan! Byrokratiaa, mokia, naarmuja, ystävällisiä eleitä, 13.9.2012.

⁵⁹¹ Minä ja maatuskat...elämää Moskovassa. En koskaan ikinä..., 25.11.2008.

⁵⁹² Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä. Maakohtainen kritiikkipeli, 9.9.2014.

*Connecting People.*⁵⁹³

7.3. Babuska, moskovatar ja tosimies Igor

Venäjällä kuvataan muiden kohdemaiden tavoin naisia ja miehiä hieman eri tavoin. Blogissa nousee ensisijaiseksi ihailu tyylikkäitä (nuoria) naisia kohtaan. ”*Stereotypia ja oletamus: kaikki venäläiset naiset kauniita ja huoliteltuja.*”⁵⁹⁴ Vaihto-opiskelija on otsikoinut postauksen: *Venäläinen nainen* ja huomauttaa kirjoittavansa aiheesta yleisön pyynnöstä. Hän tiivistää käsityksensä venäläisestä naisesta: ”*näyttää itsestään seksikkään puolensa alentamatta kuitenkaan itseään, elämän haluinen ja iloinen ja sukupuolirooleissa konservatiivinen.*”⁵⁹⁵

Venäjällä erottuu hyvin selkeästi kaksi arkkinaistyyppiä: moskovatar ja babuska. Ensimmäinen on nuori, hoikka ja tyylikäs, jälkimmäinen vanha, tiukka, äkäinen ja kova neuvomaan. Moskovatar kuvaa pariisittaren tavoin kaupunkilaisnaista, ja Moskova näyttäytyy Pariisin tai New Yorkin kaltaisena muodin mekkana. Kirjoittaja kuvaa tilannettaan: ”*tarvitsen takin. Päälläni oleva on kuusi vuotta vanha ja siitä voi jo joutua melkein vankilaan Moskovan kaltaisessa muotimekassa. Tai ainakin syrjityksi ja kovasti pilkatuksi.*”⁵⁹⁶ Kirjoittaja (raskaana) kuvaa ”*hammastikun hoikkien (raskaanakin) Moskovittarien*” kohtaamista vaikeaksi ”*perä maastoauton kokoisena ja maha pallona*”⁵⁹⁷. Etenkin *kyky* kävellä korkokengillä kuvataan ihailua ja kateutta herättävinä. ”*Eräänlaisia saavuttamattomia virstanpylväitä, venäläisen naisen omia taitolajeja: jatkuva korkokengillä kävely ja teräksestä kasvatetut, täydelliset kynnet...Niiden salaisuus jää varmaan ikuisiksi arvoitukseksi.*”⁵⁹⁸ Venäläisen naisen kauneuteen liittyy jotain mystistä ja suomalaiselle saavuttamatonta. ”*Tuntuu kuin se olisi kirjoittamaton sääntö tai laki että naisten tulee pitää korkokenkiä, mutta en minä sitä asiaa harmittele,*”⁵⁹⁹ kirjoittaa miespuolinen vaihto-opiskelija.

Babushkan hahmo on eräänlainen valtaapitävä tai käyttävä matriarkka, jonka kanssa

⁵⁹³ Vaihdoissa Venäjällä. Sitä sun tätä – Life in Russia 19.12.2012.

⁵⁹⁴ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Meikkinä punajuuri ja hiili, 2.11.2007.

⁵⁹⁵ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Venäläiset naiset, 17.4.2008.

⁵⁹⁶ Minä ja maatuskat ...elämää Moskovassa. Tehokas päivä... 26.4.2008

⁵⁹⁷ Kakkavaippoja ja korkkareita - Minä ja maatuskat yhä Moskovassa. Lisääntymisiä, 30.8.2010.

⁵⁹⁸ Minä ja maatuskat ... elämää Moskovassa. Virstanpylväitä, 7.10.2008.

⁵⁹⁹ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Meikkinä punajuuri ja hiili, 2.11.2007.

toimiminen edellyttää rohkeutta. ”Viimeisimmän tiedon mukaan majailen jälleen asuntolassa vailla jotain elintärkeää dokumenttia. Tämä selvisi, kun kämppikseni sattui törmäämään kerroksen vastaavaan babushkaan sattumalta käytävällä tänä iltana. Mikäpä muukaan babushkan esittelemässä viikon syntilistassa olikaan kuin minun nimeni!”⁶⁰⁰ Babushkaa ei suomenneta, vaan lukijan oletetaan ymmärtävän termi. Babushkaan sisältyy konnotaatio, jota suomenkielinen *mummo* tai *rouva* eivät tavoita. Vaihtoehtoisesti saatetaan puhua rouva kommandantista tai valtiattaresta. ”Huoneen 41 valtiatar on äreä valkotakkinen rouva, joka lyö kireästi pöytään seitsemän erilaista puoliksi täytettyä paperiarkkia.”⁶⁰¹

”Leoparditrikoisiin ja pinkeisiin nahkalippiksiin pukeutuneiden babushkojen maassa mikään ei oikeastaan herätä paikallisissa ihmetystä. No, ehkä matalakantaiset kävelykengät...**sana kävelykenkä yleensä** ja tekoturkikset, mutta noin yleisesti ottaen ei se paikallinen ole joka arvostelee tädin ylikireää villamekkoa ja paljetein verhottua lippistä, jonka kruunaa vetelänä roikkuva minkin raato. Todennäköisesti tekotimantit silminä.”⁶⁰² Nainen voi olla ”umpivenäläinen, legendaarinen Babushka korkokenkineen”⁶⁰³ Korkokengät on erittäin vahva venäläisyyden symboli, joka liittyy kaikkiin naisiin. Vaihto-opiskelija kertoo likaisista vessoista ja hämmästelee venäläisten wc-käyttäytymistä, ja toteaa sivuhuomiona: ”Ihmettelen vaan, että miten hemmetissa ne pysyy niilla stiletikoroilla siin reunalla...?”⁶⁰⁴ Avoimen negatiiviseen sävyyn venäläisistä kirjoitetaan hyvin vähän.

Blogissa pohditaan selitystä naistyyppien erolle. ”Yksi dilemma on jo jonkin aikaa vaivannut mieltäni: täällä Venäjällä nuoret naiset ovat hyvin pitkiä ja hoikkia, mutta vanhat naiset taas lyhyitä ja leveitä. Vielä en ole keksinyt ratkaisua tähän metamorfoosiin. Yksi vaihtoehto voisi olla, että nyt vanhemmassa iässä olevat naiset ovat nähneet nälkää nuorena ja siten jääneet lyhyiksi, kun taas nykynuorille on saatavilla tarpeeksi energiaa pituuskasvua varten.”⁶⁰⁵

⁶⁰⁰ Kohti seikkailuja. Ihmeellinen Izmailovo, 22.9.2014.

⁶⁰¹ Leningradka. SANOVAT VENÄJÄÄ KEHITYSMAAKSI – OPISKELIJAN TERVEYSTARKASTUS, 31.10.2014.

⁶⁰² Kakkavaippoja ja korkkareita - Minä ja maatuskat Moskovassa. Muruja rintojen alla. 13.10.2010.

⁶⁰³ Minä ja maatuskat ...elämää Moskovassa. Mullapa on isompi kun sulla...15.9.2008.

⁶⁰⁴ Veeruska Venäjällä. Vapaapäivä, 13.9.2007.

⁶⁰⁵ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Smetanaa ja majoneesia, 6.3.2008.

Suomalaisessa mediassa korkokengät toimivat usein myös prostituutiota käsittelevän artikkelin kuvituskuvana.⁶⁰⁶ Viittaus prostituutioon on yhdessä blogissa, ja se esitetään toisten ulkomaalaisten sanomana. ”*Alkuaikoina kuulin usein jonkun ulkomaalaisen likan toteavan aina jostain venäläisestä naisesta: ’Siinä menee taas venäläinen työntekosaappaat jalassa’.* Tällä kommentilla annettiin ymmärtää, että saappaita (eikä mitään nokian tai marimekon saappaita) joissa varsi ylettyy polven läheisyyden tai yli, käyttävät vain maailman vanhinta ammattia harjoittavat naiset.”⁶⁰⁷ Kirjoittaja korostaa, että itse hän ei jaa joidenkin muiden ulkomaalaisten edellä mainittuja käsityksiä. Tällaista ulkoistettua puhetta esiintyy Venäjän yhteydessä myös mediassa.⁶⁰⁸

Blogien suomalaisnainen tuntee Venäjällä itsensä jossain määrin harmaavarpuseksi. Suomalaisuus toimii oikeutuksena tyyli- ja käyttäytymismyönteisyydelle. ”*Saa olla ruma jos on suomalainen... Saa vaihtaa tennareihin jos on suomalainen.*”⁶⁰⁹ Vaihto-opiskelija kommentoi pukeutumistaan lenkillä Volgan rannalla: ”*Suomalaiskaksikko liki samanlaisissa tuulipuvuissaan, aika klassista!*”⁶¹⁰ Klassisesta suomalaisesta pukeutumisesta halutaan myös sanoutua irti. Finnochka-blogin kirjoitus käsittelee Pietarin ja Helsingin eroja. Lukija kommentoi: ”*Pietarissa kun kävelee kadulla minihameessa, korkkareissa, meikkattuna ja kaikin puolin laitettuna niin kukaan ei koskaan katso kiereen eikä edes huuda venäjän huoraksi :D*”⁶¹¹ Osa blogin kommentoijista mainitsee olevansa itse kotoisin Venäjältä. Korkkareiden ja laittautumisen liittäminen *vapauteen* purkaa negatiivista stereotypiaa, ja esittää sen sijaan suomalaiset takapajuisina naisille huutelijoina. Naisille huutelu kadulla liitetään tyypillisesti alistamiseen ja epätasa-arvoiseen asemaan (ks. Turkki).

Venäläisiin miehiin liittyy statuksen korostaminen. ”*Rannekello on Venäjällä statussymboli, joten menestyvällä miehellä kuuluu olla sellainen. [...] Jokaisella itsellään kunnioittavalla miehellä tulee olla mustat nahkakengät ja aina huolletussa kunnossa.*”⁶¹² ”*Yksikään itseään kunnioittava venäläinen nuori mies ei voi elää ilman*

⁶⁰⁶ Ks. Iltasanomat (24.7.2015): Yle: Taantuma toi prostituutioon vaarallisen ilmiön. <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1437712197935.html>

⁶⁰⁷ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Venäläiset naiset, 17.4.2008.

⁶⁰⁸ Ojajärvi, Sanna & Valtonen, Sanna: Karhun ja kassakoneen naapurissa. Teoksessa Lounasmeri, Lotta (toim.) (2011): Näin naapurista. Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat. Vastapaino. s.51.

⁶⁰⁹ Veeruska Venäjällä. Vapaapäivä, 13.9.2007.

⁶¹⁰ Venäjän riivaama. Koulupenkin, kulttuurin ja tanssijalan kuluttamista, 11.4.2014.

⁶¹¹ Finnochka. Mikä Pietarissa on paremmin kuin Helsingissä? 21.4.2015.

⁶¹² Vaihto-oppilaana Venäjällä. Miesten muoti, 30.10.2007.

*kahta asiaa: käsilaukkua ja niskassa roikkuvaa kyseenalaisen muodikasta takatukkaa*⁶¹³, tai takafalkkonian⁶¹⁴. *Itseään kunnioittava* mies on kenties vain sattumalta mainittu useammassa kirjoituksessa. Siihen kuitenkin sisältyy kyseenalaistus. Mainitut status-symbolit eivät suomalaisesta näkökulmasta katsottuna konnotoi korkokenkien tapaan tyylikästä pukeutumista.

Venäjällä nainen on naisellinen ja mies on miehinen. Bloggari kuvailee tilannetta, jossa auton bensiini on jäänyt yli 30 asteen pakkasessa. *”Mutta taytyy kylla sanoa, etta hinausauton kuski Igor (miksi ne on aina Igoreita?) oli kylla kova kundi! Ei pipoa, ei hanskoja ja kundi haarasi 20 minuuttia autoni ymparilla metallivaijereillaan (edelleen paljain kasin), jotta saisi nostettua autoni rekkaansa. Siina ei paljoa kylmyydesta inisty...niin kuin mina olen tehnyt viimeiset kaksi paivaa!”*⁶¹⁵ Toinen kirjoittaja kuvaa kesän ja kuumuden tuloa Moskovaan: *”Paahtava aurinko on myös tuonut mukanaan **sen**.[...]Parhaimmillaan **sen** kohtaat kaupan hitaasti etenevässä jonossa, liukuportaita kohti pyrkivässä massassa ja huippunsa **se** saavuttaa ruuhka-ajan metrossa, kun kyyhötät lähes kanssamatkustajasi kainalossa.[...]Se on täällä taas, venäläisen miehen hiki.”*⁶¹⁶ Hiki liittyy huonoon hygieniaan, mutta on myös maskuliinisuuden merkki.

”Venäläinen nainen ei sitävastoin hikoile koskaan. Ei edes kuntosalilla. Hän polkaisee pyörää, nostaa painoa ja tarkastaa peilistä ponihäntänsä oikean asennon. Sitten hän tekee vatsan ja toisenkin puhuen samalla puhelimeen. Hän kiertää kehää, silmäilee kynsiään ja tekemättä mitään, onnistuu näyttämään hyvältä.” Onnistuu näyttämään hyvältä viittaa ihailuun, mutta koska hikoilemattomuus tapahtuu siellä, missä hikoilu olisi tarkoituksenmukaista, voi sävyn tulkita myös arvostelevaksi. Kirjoittaja on äänetön tarkkailija, eikä tekstissä käy ilmi, mitä hän itse tekee kuntosalilla. Teksti on humoristinen ja käyttää vahvasti sukupuolittuneita stereotyyppioita. Sukupuoleen liitettävät stereotyyppiat ja yleistyksiset näkyvät Venäjällä.

Feministiset diskurssit

⁶¹³ Minä ja maatuskat ...elämää Moskovassa. Haista ite takatukka! 23.10.2008

⁶¹⁴ Vaihto-oppilaana Venäjällä. Miesten muoti, 30.10.2007.

⁶¹⁵ Kaoottista elämää Keski-Venäjällä. Pakkas-ukko on aikaisessa, 17.12.2009.

⁶¹⁶ Minä ja maatuskat...elämää Moskovassa. Neiti Kesä, 17.8.2008.

Naisen asemasta keskustellessa representoidaan paikallisia ääniä: ”*Suomea opiskelevan ystäväni Mašan kanssa taas puhuttiin yksi päivä suomalaisten ja venäläisten pariskuntien suhteesta rahaan.*”⁶¹⁷ Maša ei ymmärrä, miksi suomalaisilla pariskunnilla on omat pankkitilit. ”*Yritin selittää hänelle, että oma pankkitili on mielestäni muun muassa tasa-arvon kannalta naisille merkittävä asia Suomessa.[...]Minusta tuntuisi vähän kuin sylkäisyltä tällaisen tasa-arvon etapin saavuttamiselle, jos parisuhteessa haluaisin ehdottomasti yhteistilin. Ikään kuin en arvostaisi yhtään sitä kamppailua, mitä on jouduttu käymään minua ennen, jotta naiset saisivat kansalaisoikeuksia.*” Masa puolestaan kannattaa yhteistiliä.

Tasa-arvo liitetään naisen taloudelliseen itsenäisyyteen, ja naisen kansalaisoikeuksiin. *Sylkäisy tasa-arvon etapeille ja kamppailu* ovat selkeästi feministisen diskurssin ilmaisuja. Tekstissä kirjoittaja yrittää opettaa Mašaa, joka luopuu vapaaehtoisesti kaikkien naisten oikeudesta ansaita yhtä paljon kuin miehet. Vastaava diskurssi ei esiinny Kiinan puolisopestiläisten blogeissa, joissa keskitytään shoppailuun ja matkailuun puolison palkkatuloilla, eikä pohdita ainakaan ääneen taloudellista itsenäisyyttä. Kirjoittajien status ja elämäntilanne vaikuttavat diskursseihin. Taloudellinen itsenäisyys on mahdollista vahvan sosiaaliturvan yhteiskunnassa, mutta sosiaalisia syitä ei käytetä tässä perustelemaan Masan mielipiteitä.

”*Joissain asioissa naisten ja miesten välinen roolijako tuntuu Venäjällä olevan kovin perinteinen; laskun maksaminen ravintolassa menee tähän kategoriaan. Ei tule kuuloonkaan, että naispuoleiset henkilöt ottaisivat osaa kustannuksiin. Suomalaiseen ”kukin maksakoon omansa” -kulttuuriin tottuneena käytäntö tuntui suorastaan pöyristyttävältä. Toisaalta menee paremmin kuin hyvin yksin opiskelijabudjettini kanssa!*”⁶¹⁸ Opiskelijan elämäntilanteella oikeutetaan usein tasa-arvoisuuden sivuuttaminen. Toisaalta, kirjoittaja esiintyy suomalaisen kulttuuriin tottuneena, ottamatta kantaa siihen, onko käytäntö varsinaisesti oikea. Muuallakin prinsessakohtelua pidetään luksuksena.⁶¹⁹

⁶¹⁷ Moskovaan! Koskettelusta, nykykirjallisuudesta, ehdottomuudesta, viisumista, Vysotskista, 13.11.2012.

⁶¹⁸ Kohti seikkailuja. Shampanskojea Safonovossa, 14.9.2014.

⁶¹⁹ Finnochka. Mikä Pietarissa on paremmin kuin Helsingissä? 21.4.2015.

Naista miesten katseen kohteena käsitellään vaihto-opiskelijan blogissa. Kirjoittaja kuvaa yökerhoa, jossa naiset riisuutuvat yläosattomiin. ”Mitä tähän sanoa? Maassa maan tavalla? Minä olin suoraan sanoen ihmeissäni, harmissani ja loukkaantunut ja minua otti päähän. [...]Tuntui siltä kuin olisin ollut siellä juhlimassa patriarkaatin räikeätä ilmenemismuotoa ja vielä maksanut siitä vapaaehtoisesti kalliin hinnan.”⁶²⁰ Naiset ”riisuivat itsensä yläosattomiksi ja jatkoivat esitystään aivan kuin se kaikki olisi ollut aivan normaalia, arkipäiväistä. Teki mieli oksentaa.” Sinänsä ilmeisen yllättävä ja järkyttävä tilanne herättäisi saman diskurssin missä tahansa muuallakin. *Patriarkaatti* ilmentää feminististä kuvastoa, miesten hallitsemää järjestelmää, jota kuvaa naisten riisuutuminen. *Maassa maan tavalla* kuitenkin liittyy ilmiön juuri venäläiseksi normaalin vastaiseksi tavaksi.

Naisen paljastaminen ja ruumiin alistaminen (miesten) katseille on identtinen Saudi Arabian *Blue Abayan* feministiseen diskurssiin, jossa naisen oikeutta pukeutua vaatimattomasti perustellaan islamilla. Diskurssissa naiset ovat miesten vallassa, miesten hallitsemassa maailmassa. Tällaisen feministisen diskurssin olemassaolo tiedostetaan myös muissa blogeissa. Kirjoittaja on liittänyt blogiin kuvan työkalumainoksesta, jossa minihameinen nainen on kyykistynyt jääkiekkomaalin eteen. ”Suomessa feministit itkis verta tämän nähdessään.”⁶²¹ Venäjistä on olemassa kuva sovinitisena patriarkaattina, ja toisaalta feministit esitetään yksipuolisesti paljasta pintaa kammoksuvin.

Patriarkaatin vallan kuvasto tulee usein esille naistenpäivän yhteydessä. Naistenpäivänä naisia hemmotellaan Venäjällä, *ainakin kerran vuodessa*. Kirjoittaja antaa äänen paikalliselle isäntäperheen rouvalle: ”Kotimatalla pysähdyin ostamaan ruusuja ystävänpäivän kunniaksi mulle, Valjalle ja Katjalle. Valja kysyi heti kotona, että ’kuka sulle antoi nämä?’ ja kun vastasin, että ostin itse, niin hän nauraen sanoi, että ’Hyvä, niin se pitää! Ei tarvi miehiltä kukkia odottaa kun ostaa itse!’”⁶²² Venäläisestä naisesta rakentuu tyypillisemmin kuva vahvana, kuin heikkona.

⁶²⁰ Moskovaan! Muistiinpanoja kolmen viimeisen viikon ajalta, 30.9.2012.

⁶²¹ Venäjän riivaama. Pieniä arjen hetkiä ja naistenpäivän viettoa, 9.3.2014.

⁶²² Venäjän riivaama. Mashan eka kouluviikko, 14.2.2014.

POHDISKELU

Tämän tutkimuksen perusteella ulkosuomalaisten pitämät blogit muodostavat hyvin moninaisen joukon. Ensimmäisessä luvussa hahmoteltu tyypittely asiantuntijablogeihin ja matkakertomuksiin perustuu pääasiassa kirjoittajan ulkomailla olon statukseen ja sen mahdollistamiin identifikaatioihin tai subjektipositioihin ja asiantuntijuuksiin. Voidaan sanoa, että toiseutta konstruoivat diskurssit, ja toisaalta stereotyyppioita purkavat diskurssit otetaan käyttöön osin tämän statuksen pohjalta eli status määrittää osaltaan diskurssijärjestystä. Tätä voitaisiin toki pitää itsestään selvänä, jos vaihto-oppilaana olo tai expatriaattina työskentely nähdään tiettyinä sosiaalisena käytäntönä. Tällöin käytettävä diskurssin käsite asettuu fairclough'laisen ja foucault'laisen väliin. Asiantuntijablogeissa korostuu kirjoittajan rooli asiantuntijana ja matkakertomuksissa persoonallisuus ja omat kokemukset.

Puhumalla rinnakkain kirjoittajasta, bloggerista ja kertojasta halutaan korostaa, että kirjoittaja on tekstin tuottaja. Tarkoitus ei sinänsä ole analysoida kirjoittajan ajatuksia, vaan hahmottaa kirjoittajalle rakentuvan roolin avulla sitä sosiokulttuurista kontekstia, jossa teksti tuotetaan. Tarkoitus on kuitenkin tulkita ja analysoida niitä merkityksiä, joita kirjoittaja on *todennäköisesti* tekstiin tarkoittanut, ja tässä korostetaan Foucault'a ja Fairclough'a huomattavasti enemmän yksilön tekemiä valintoja käytössä olevien diskurssien välillä.

Ulkomailla asumisen nähdään itsessään asettavan kirjoittajat valtasuhteeseen etenkin lukijoihin nähden, mutta mahdollisesti myös kohdemaan ihmisiin, niihin joita tekstissä kuvataan. Asiantuntijuutta konstruoidaan kaikissa blogityypeissä, mutta asiantuntijablogeissa tiedonlähteet ovat avoimempia, kun taas henkilökohtaisissa blogeissa tieto esitetään useammin piiloisena arkijärkenä, paikallisia koskevana itsestään selvyyksinä. Yksittäisten kohtaamisten pohjalta tehdyt yleistykset ovat tyypillisiä kaikissa blogeissa. Blogityypit toimivat tässä tutkimuksessa lajityypeinä. Ne ovat mediatuotteita, joihin liittyy jo konventioita. Lajityyppi antaa pohjan lukijan tekemille tulkinnoille. Diskurssit eivät sinänsä ole sidottuja lajityyppeihin. Blogityypit artikuloivat toisaalta useita erilaisia paikallisen kohtaamisen diskursseja ja konstruoivat kirjoittajalleen erilaisia identifikaatioita. Kuitenkin, on myös tiettyihin blogityyppeihin selkeästi yhdistettäviä diskursseja.

Blogien lopulliseen muotoon ja olemukseen vaikuttavat juuri blogille formaattina ominaiset piirteet: yhteisöllisyys, säännöllisyys ja subjektiivinen tyyli tai kielenkäyttö. Yhteisöllisyys erottaa blogit ratkaisevasti kaikista aiemmista mediatuotteista, ja tämä näkyy tekstien moniäänisyytenä. Kommentit muotoutuvat osaksi blogien kokonaisuutta, ja niissä ääneen pääsee mahdollisesti erilaisia näkökulmia, eri diskursseja. Blogin muotoutumiseen vaikuttavat paitsi kirjoittajan valinnat ja taidot myös yleisön osallistuminen. Yhteisöllistä blogia ei ole ilman yleisöä, lukijoita. Tyyli on toinen merkitsevä tekijä, asiallinen tyyli liittyy journalistiseen blogiin ja puhekielinen, vapaamuotoinen ja toisinaan harkitsematon henkilökohtaiseen päiväkirjaan. Ilman lingvistin taustaakin on mahdollista eritellä sanastoa, intertekstuaalisuutta ja diskurssien representaatiota.

Blogien ja toisen kohtaamisen diskurssien tutkimuksessa korostuu kontekstin merkitys. 2000-luvun alussa blogeja ei vielä ollut, mutta 2010-luvulla ne ovat vakiintuneet osaksi mediatalojen ja yksittäisten ihmisten arkea ja vuorovaikutusta. Laaja geopoliittinen todellisuus, globaalit valtasuhteet koledmaan ja lännen ja koledmaan ja Suomen välillä, mediakuvat ja bloggarin tausta hyvinvointivaltion kansalaisena ja identifikaatio suomalaisena sekä teknologinen kehitys vaikuttavat merkittävästi sekä blogien olemassa oloon että käsiteltäviin aiheisiin ja diskursseihin. Kaikki nämä tekijät määräävät kussakin yksittäisessä tapauksessa käytössä olevan diskurssijärjestyksen. Kiinassa ja Saudeissa sensuuri on konkreettinen esimerkki sisällön rajoittamisesta, ja Venäjällä puolestaan korostuu merkitys läheisenä naapurimaana. Japanissa ei ole mitään rajoitteita, mutta yhteiskuntakritiikkiä esiintyy kaikkein vähiten. Huomion arvoista on myös muuttuva todellisuus, sekä diskursiivinen että diskurssien ulkoinen, mikä tulee esiin kaikkein selvimmin Venäjän ja Ukrainan tapauksessa, mutta myös Turkissa Syyrian sisällissodan ja kasvavan pakolaismäärän käsittelyssä. Turkista vallitsee ehkä toisenlainen, Etelää ja rantalomia tai monikasvoista Istanbulia painottava kuva, ja kadulla näkyviä pakolaisia on käsitelty blogeissa paljon, koska ne yllättävät.

Blogit mediana mahdollistavat arkisina tai yksityisinä pidettyjen diskurssien julkisuuden. Tällaisen viimeistelemättömän tajunnanvirran voisi toisaalta katsoa kuvaavan haastatteluaineistoa ”rehellisemmin” vallitsevia mielipiteitä ja asenteita, ikään kuin rivien välistä. Tutkimus ei kuitenkaan tue tällaista ajatusta. Aineistossa

hahmottuva expatblogeille tyypillinen *This is Africa* -diskurssityyppi kuvaa erityisen hyvin itsestään selvinä esitettyjen stereotyyppien pysyvyyttä. Huumori, paikallisille kummallisuuksille nauraminen, on kaikkein merkityksellisintä juuri aihepähtöisessä eli suunnitellummassa tekstissä.

Kohdemaarepresentaatiot ja toiseudet

Tutkimuksen toisena ulottuvuutena oli tarkastella blogeissa hahmottuvia toiseusdiskursseja, kohdemaiden ihmisten ja yhteiskunnan representaatiota ja tarkkailla erityisesti, näkyykö Hallin kuvaama totuusjärjestelmä Me ja muut. Identiteettiä konstruoidaan dialogissa paikallisen ja muiden kohdemaassa olevien kanssa, mistä toimii esimerkkinä länsimaisuus, identifikaatio, joka saa eri kohdemaissa erilaisia sisältöjä. Länsimainen on usein jopa akateemisessa tutkimuksessa esiintyvä ”normaali”, johon muita, ei-länsimaisia, verrataan. Tässä tutkimuksessa korostuu länsimaisuuden muotoutuminen ulkoa annettuna identiteettinä. Länsimaisuus on reaktiota siihen, miten suomalaisen suhtaudutaan. Länsimaisuutta tuotetaan myös yhdessä muiden ulkomaalaisten kanssa. Yhden me ja muut diskurssin sijaan hahmottuu useita tapoja puhua lännestä.

Länsi liittyy kaikkialla maallistuneeseen, moderniin ja toimivaan yhteiskuntaan. Länsimaistuminen on kehittymistä, matka kohti parempaa tulevaisuutta. Paikallista yhteiskuntaa käsitellään aina useissa diskursseissa. Kriittinen suhtautuminen kumpuaa Lännen arvopohjalta. Kiinassa näkyy vahvimmin kehitysmaa kehys, jossa yhteiskunta on takapajuinen pysähtynyt diktatuuri, ja ihmiset ovat järjestelmänsä uhreja. Tällainen esiintyy myös Israelin, Venäjän, Turkin ja Saudien kohdalla.

Diskurssi, jossa kohdemaata on matkalla kohti edistystä, demokratiaa, sananvapautta ja sukupuolten tasa-arvoa näkyy Turkissa, Saudeissa ja Kiinassa etenkin kriitikoiden blogeissa. Venäjä ja Israel esitetään vahvemmin luonnollistuneen pysähtyneisyyden kehikossa, jossa musta huumori kohdistuu väkivaltaiseen hallintoon, miliisiin ja korruptioon. Tällainen diskurssi näkyy myös Turkissa. Kun tekstissä kuvataan yhteiskunnan epäkohdat luonnollistuneena, voi tekstin tulkita kuvaavan Me ja muut totuusjärjestelmän epätasaisia valtasuhteita. Useita kohdemaita kuvataan sanalla

absurdi, mikä viittaa kirjoittajan käsityskyvyn ylittävään, ja sisältää ajatuksen absoluuttisesti väärin ja käsittämättömällä tavalla toimivasta yhteiskunnasta.

Vaikka huumori kohdistuu siihen, että miliisi on korruptoitunut, tai anaalitarkastukset rajalla ovat opiskelijoiden arkea, voidaan huumorikin tulkita kriittiseksi. Tässä korostuu sekä jokaisen tekstin lukeminen kokonaisuutena ja blogin lukeminen kokonaisuutena että intertekstuaalisuus ja oletetun ideaalilukijan kanssa jaettu maailmankuva. Se, että poliisin väkivalta mielenosoittajia kohtaan kuvataan nautinnollisena viihteenä, on itsessään niin absurdia, että se ohjaa lukijan tulkitsemaan tekstiä ironisesti. Keskeistä onkin se, miten paikalliset ihmiset on esitetty suhteessa omaan yhteiskuntaansa. He voivat esiintyä valtasuhteiden ylläpitäjinä tai kyvyttöminä uhreina hallinnon edessä, passiivisina toiminnan kohteina. Tällöin toimimattomuudelle haetaan usein sosiologinen selitys: pakolaismentaliteetti, totalitaarinen järjestelmä tai latautunut kouluopetus. Tavalliset ihmiset voidaan esittää aktiivisina toimijoina, jotka pyrkivät parantamaan omaa elämäänsä, protestoivat Facebookissa, osoittavat mieltään, järjestävät Pride-kulkueen Jerusalemin yliopiston kampusalueella tai opettavat lapsille Turkin valtion tarhassa kierrätyksen tärkeyttä. Paikalliset voivat myös itse pitää yhteiskuntansa ongelmia luonnollistuneina, ja toisaalta, musta huumori on usein käytössä paikallisilla.

Tekstin lukeminen kokonaisuutena ohjaa tarkastelemaan sekä sitä, miten paikalliset tavalliset ihmiset esitetään suhteessa omaan yhteiskuntaansa että sitä, miten suomalaiset esitetään suhteessa omaansa. Jos samassa tekstissä kritisoidaan turkkilaisten nationalistista Atatürk-huumaa, ja rinnastetaan Mannerheim Atatürkiin, on ilmeistä, että tarkoituksena on kyseenalaistaa suurmiestenpaltvonta ylipäänsä.

Venäjällä diskurssit ovat moniulotteisia, mikä johtuu omasta historiasta ja läheisyydestä. Venäjällä on merkittävä rooli suomalaisten itseymmärryksessä. Länsiviittauksia on hyvin vähän. Toiseus kumpuaa poliittisen historian tulkinnoista, joita kutsutaan tässä tutkimuksessa nimellä Torjuntavoitto -diskurssi. Torjuntavoitosta voidaan puhua myös Venäjän ulkopuolella, niin vakiintunut käsite on. Olisi sinänsä mielenkiintoista analysoida tällaisen kansalliseen identiteettiin liittyvän sodankäynnin diskurssin käyttöä arkisissa yhteyksissä, mutta se jää tämän tutkimuksen ulkopuolelle. This is Africa -diskurssityypin paikallinen sovellus *Tää on niin venäjä* on edustettuna

hyvin vahvasti. Venäjän blogeissa korostuu seikkailudiskurssi, korruptoitunut ja toimimaton järjestelmä, jota symbolisoi käsite *luotettava miliisi*. Jokainen suomalainen lukija ymmärtää, että miliisi ei ole luotettava. Venäjä on suomalaisille kaikkia muita kohdemaita läheisempi. Venäjäkuvasto on moniulotteinen, ja Venäjällä kirjoittajat ovat ensisijaisesti suomalaisia.

Länsimainen esiintyy Kiinassa ja Saudeissa usein rinnakkain expatriaatin kanssa. Expat saa eri konnotaatioita, ja expatdiskurssin puhujina ovat yleensä perhe-expatit, komennustyöntekijät ja Saudeissa olevat työntekijät. Opiskelijat ja kriitikot puhuvat Kiinassa usein *niistä expateista* ja tekevät eroa *expatkuplassa eläviin länkkäreihin*. Saudeissa opiskelijoita ei ole, joten vertailua ei voi tehdä. Länsi voidaan kriittisessä diskurssissa esittää myös liian yltäkylläisenä ja patologisoituna, mikä on kuitenkin Lännen sisällä syntynyt *länsimaistumiseen* kriittisesti suhtautuva diskurssi. Kiinassa esiintyy paikoin rasistinen ”Me Länkkärit ja miljoona pientä kiinalaista” -diskurssi, jossa länsimainen tarkoittaa modernia, sivistynyttä ja englantia puhuvaa ihmistä. Länsimainen rakentuu myös etnisenä, jopa rodullistettuna, identiteettinä. Länsimainen merkitsee usein samaa kuin valkoinen. Etnisyys korostuu Itä-Aasiassa, jossa suomalainen erottuu ulkonäöltään paikallisista. Iso valkoinen kuvaa toiseuden kokemusta ja katseen kohteena olemista, ja usein rasistisen diskurssin ollessa käytössä, on tekstissä aiheena ulkopuolisuus, tuijotus tai kulttuurishokiksi mielletty yleinen negatiivinen olotila ja koti-ikävä. Valkoinen voi esiintyä myös ilman rasistista konnotaatioita. Etnistä taustaa kuvaavia termejä omaksutaan suomenkieleen käytännön kontekstista. Esimerkiksi *kaukaasialainen*, joka Venäjällä viittaa entisiin Aasian neuvostotasavaltoihin ja amerikkalaisessa kontekstissa, eli usein expatyhteisössä, valkoiseen länsimaiseen ihmiseen. Vakiintuneita kategorioita ei Suomessa vielä ole, vaikka sellaista koetetaan rakentaa puhumalla esimerkiksi uussuomalaisista ja kantasuomalaisista. Länsi toimii etnisenä kategoriana, joka länsimaisten omassa käytössä sisältää usein konnotaation läntisen paremmuudesta. On kuitenkin huomionarvoinen seikka, että paikallisen diskurssin representaationa näkyvä paikallisten oletettu tai suoraan ilmaisema käsitys länsimaisista ei välttämättä korosta Lännen ylemmyyttä. Saudeissa *Blue Abaya* blogi on ainoa, jossa selvästi asetutaan Länsi-vastaisen, niin kutsutun Oksidentalismi -diskurssin puhujaksi.

Erään kirjoittajan käyttämä termi elintasoporno kuvaa erittäin osuvasti eksotisoivaa tai Hallin sanoin idealisoivaa tapaa representoida paikallinen. Aito, likainen ja köyhä Kiina hahmottaa tätä stereotyyppiä kaikkein selkeimmin. Venäjällä esiintyvä neukkueksotiikka liittyy pysähtyneen menneisyyden ihailuun. Ero on kuitenkin siinä, että Neukkueksotiikka kosketti myös suomalaisia läheisemmin, eikä Venäjän nähdä tai toivota palaavan GULAGin aikaan. Historian tuotteistaminen näkyy aikamatka kahvilassa, jossa voidaan tavoittaa neuvostoajan pysähtyneisyyden tunnelma. Tällaista *huumailua* tai aikamatkakahviloita ei liity Hiroshiman tai Holokaustin käsittelyyn. Näiden ihmiskuntaa koskettaneiden katastrofien yhteydessä näkyy *me pienet ihmiset* -diskurssi, jossa korostuu tavallisen ihmisen vaatimattomuus suurten välisissä kiistoissa ja toisaalta ihmisen pahuus.⁶²³ Ihminen esiintyy lajityyppinä, johon me kaikki ihmisrodun edustajat kuulumme.

Erilaisuus on rikkaus on esimerkki siitä, miten toiseuttavia, rasistisia ja stereotyyppistäviä käytäntöjä ja vallitsevia diskursseja voidaan blogeissa kyseenalaistaa. Diskurssi jäsentää vaihto-oppilaan kokemusta vahvasti, ja on usein käytössä vaihtoblogeissa. *Erilaisuus on rikkaus* näkyy kuitenkin muuallakin, ja sitä voitaisiin pitää myös yhtenä mediassa esiintyvänä korrektina virallisena diskurssina. Diskurssi ei kuitenkaan välttämättä ole vallitseva, ja uutisetkin ovat usein värittyneitä, Fairclough'n sanoin ideologisia piiloisia merkityksiä ylläpitäviä. Blogien alkuperäinen käyttö uutisia suodattavana ja kommentoivana filterinä, ja asiablogin rooli kriittisenä itsenäisenä mediana, vallanvahtikoirana, voi luontevasti kyseenalaistaa vallitsevia diskursseja. Kyseenalaistajana voivat olla myös blogien lukijat. Blogi mahdollistaa vuoropuhelun tuntemattomien eri tavoin ajattelevien ihmisten välillä. Yhteisöllisyys on blogien kohdalla erilaista kuin muiden sosiaalisten medioiden, ja kirjoittajan rooli ”talk shown emäntänä” kuvaa hyvin keskustelun kulkua.

Useissa blogeissa etenkin Turkissa ja Saudeissa tuodaan ilmi omat ennakkoluulot, ja niiden mahdollinen purkautuminen henkilökohtaisissa kohtaamisissa paikallisten ihmisten kanssa. Omien ennakkoluulojen taustalla mainitaan usein median ylläpitämät kuvat. Israelissa ja Turkissa uskonnolliset tai uskovaiset on erotettu maallistuneista,

⁶²³ Koukkunen mainitsee gradussaan ihmisen pahuus –diskurssin ensiuutisten yhteydessä, ja viittaa Laura Nurmion kansainvälisen politiikan graduun: Helsingin Sanomien ja Aamulehden suhtautuminen syyskuun 11. päivän terrori-iskuihin ja Beslanin koulukaappaukseen. Tampereen Yliopisto.2002.

moderneista ihmisistä, ja uskonnollisuus kuvataan konservatiivisena tai vanhoillisena. Uskonnollisuutta merkitsee usein huvipäinen nainen. Tähän liittyy etenkin Saudi Arabiassa ajatus syrjinnästä ja epätasa-arvosta: nainen mustassa kaavussa on alistettu. Kuitenkaan abayaa sorron symbolina ei liitetä niinkään islamiin vaan Saudi Arabian valtioon, ja tarkemmin itsenäiseen elimeen, uskontopoliisiin eli muttawaan. Alistetun naisen stereotypia on mahdollista purkaa käytännön vuorovaikutuksessa paikallisen huivipäisen naisen kanssa. Usein stereotypian purkaminen kuvataan kahden samaa sukupuolta olevan kohtaamisessa.

Israelissa niin ikään ainoastaan uskonnollinen kristillinen diskurssi asettaa juutalaisuuden, ja islamin, Toiseksi. Israelin valtio ja politiikka nähdään pääosin vastakuvana sivistyneelle ja kehittyneelle. Naisten ja miesten tasa-arvoa kannattava diskurssi on vallitseva kaikkialla, vaikka Turkissa olevien blogeissa asetutaankin kyseenalaistamaan ”suomettunutta sukupuolineutraaliutta”. Usein naisopiskelijat ovat valmiita joustamaan tasa-arvosta, koska miesten tarjoamat drinkit sopivat yhteen opiskelijabudjetin kanssa. Tämän voisi tulkita niin, että sosiokulttuurinen konteksti, jossa miesten tarjoamaa drinkkiä ei mielletä tasa-arvon vastaiseksi mahdollistaa vaihtoehtoisen tavan representoida tapahtuma muuten kuin tasa-arvon näkökulmasta.

Teoreettisen viitekehyksen toimivuus

Naisten pukeutuminen on katseen ja keskustelun kohteena yhteiskunnassa useammin kuin miesten, niin myös tämän aineiston blogeissa. Naisten asemaa on käsitelty eniten Saudi Arabiassa ja Turkissa, jossa osa kirjoittajista on sekä töissä että naimisissa paikallisen kanssa ja läheisessä suhteessa turkkilaiseen perheeseen, sekä yllättäen modernissa Japanissa, jossa kuvastuva tyttömäisten prinsessojen ihailu liitetään epätasa-arvoon. Kiinassa käsitellään enemmän lasten ja isovanhempien asemaa ja perheitä yhteiskunnassa. Kiinalaisten pukeutumista saatetaan kuvata mauttomaksi ja kiinalaisia naisia rumiksi, Venäjän kohdalla puolestaan kuvaukset ovat hyvin varovaisia. Venäläinen nainen on hienostunut korkokengillä taidokkaasti asteleva moskovatar tai vanhempi, äkäinen, mutta valta-asemassa oleva matriarkka, babushka. Feministiset diskurssit tiedostetaan Venäjällä, mutta niiden puhujiksi ei välttämättä asetuta. Kaikkein vahvimmin naisen ihmisarvoa tuntevana ja ajattelevana olentona seksiobjektin sijaan asettuu puolustamaan maailman kenties vahvinta sukupuolten

välistä segregaatiota toteuttavassa valtiossa sairaanhoitajana työskentelevä muslimi.

Tasa-arvon, vapauden ja suomalaisen tuulipukumuodin ohella Saudeissa nousee esiin islamin asemaa totuutena korostava diskurssi, jossa länsi on kristinuskon kanssa yhtenevä, naisia alistava ja turmeltunut. Tämä diskurssi on tulkittu toisaalta feministiseksi toisaalta islamilaiseksi feministiseksi. Fairclough'n ja foucaultlaisen diskurssin väliin asettuva diskurssikäsite toimii hyvin hahmoteltaessa useiden diskurssijärjestysten sekamelskaa. Suomalaisuus kieli- ja kulttuuritaustana tekee tutkimuksesta aina haasteellisempää ja mielenkiintoisempää kuin suurten kielten, englannin tai vaikkapa ranskan, puhujiin keskittyminen. Suomalaisilla on käytössään sekä suomalaisen yhteiskunnan että kansainvälisten medioiden ja kirjallisuuden diskursseja, ja vieraskielisessä ympäristössä ennen pitkää myös paikallisia lähteitä. Blue Abaya -blogi kuvaa tätä kielten ja kulttuurien kohtaamista: islamilainen on jotain uutta, länsimainen kolonialismista pohjaava expatkuvasto jotain vanhaa ja suomalaisuus jotain sinivalkoista.

Eräs tärkeä huomio liittyy blogien moninaisuuteen ja suhteellisen suppeaan kohdemaakohtaiseen aineistoon, mikä saattaa vaikuttaa merkittävästi myös lopullisiin tulkintoihin. Pienen aineiston kohdalla tiettyyn maahan saattaa sattua tiettyntyyppisiä kirjoittajia ja blogeja. Esimerkiksi humoristinen blogi edellyttää kirjoittajaltaan huumorintajua, ja tällaisia kirjoittajia osui ehkä Japaniin sattumalta useampia kuin Turkkiin. Toisaalta tässä voidaan nähdä myös vallitsevien diskurssityyppien tyyli, kustakin kohdemaasta puhuttaessa tyypillisesti käytettävät diskurssit ja lajityypit, jotka kirjoittajat joko omaksuvat tai jota he asettuvat vastustamaan. Turkki on tuttu Etelän lomakohtena, jolloin matkaoppaiden kielikuvat korostuvat, kun taas Japaniin liittyy moderniuden lisäksi mediassakin korostuva stereotypia pervoilusta. Naisen ja miesten välinen epätasa-arvo esiintyy aina asiana, jota vastaan voidaan taistella, mutta väkivalta ja korruptio saattavat olla luonnollistuneita ja pysyviksi mielletäviä yhteiskunnan olemuksellisia piirteitä.

Diskursseista puhuminen ideologian sijaan on keskeistä Foucault'lle. Aineistossa nousi hieman yllättäen esiin useampikin uskontoa totuutena pitävä diskurssi. Uskontodiskurssien kohdalla analyysi tuntuu haasteellisemmalta kenties siksi, että tutkija tapaa ajatella uskontoa jokaisen ihmisen henkilökohtaisena katsomuksena, joka

olisi voitu sujuvasti jättää sivuun tästä tutkimuksesta. Tässä törmätään kysymykseen: voidaanko ajatella, että Islamia totuutena korostavan diskurssin, totuusjärjestelmän, puhujan on väistämättä oltava muslimi. Tätä Foucault lähestyy sanomalla, että kenen tahansa on voitava asettua lausuman subjektiksi ”*statement does not consist in analysing the relations between the author and what he says (or wanted to say, or said without wanting to); but in determining what position can and must be occupied by any individual if he is to be the subject of it*”⁶²⁴ Keskeistä ei ole kirjoittajan suhde islamilaiseen diskurssiin, vaan se, minkä ”position” lausuman subjektin on otettava. Foucault’n pieni sivulause ”*halusi sanoa, tai sanoi haluamattaan*” kuvaa myös ulkosuomalaisten blogien käytäntöjä erittäin hyvin: on olemassa diskursseja, joita on mahdollista käyttää blogeissa, ja toisia, joita ei ole. Ideologian sijaan tässä tutkimuksessa puhutaan foucaultlaisesta diskurssista, totuusjärjestyksestä, jolloin ei oteta kantaa totuuteen, vaan ainoastaan analysoidaan sitä, minkä mikäkin diskurssi konstruoi totuutena. Foucaultlaisesta näkökulmasta voidaan lähteä siitä, että uskonnollinen yhteisö tuottaa oman totuudenjärjestelmänsä ja on itseasiassa esimerkki biovallasta, vallasta joka toimii ruumiinkontrollina ja jonka tavoitteena on tuottaa tiedon ja normien perusteella kuuliaisista yksilöistä. Jälkmodernissa maailmassa ei voidakaan lähteä siitä, että uskonnolliset diskurssit poistuvat tieteellisten, rationaalisuutta ja objektiivisuutta korostavien tieltä. Erilaiset ristiriitaiset diskurssit esiintyvät rinnakkain ja globalisaatio ja digiajan teknologia mahdollistavat kenties niiden aiempaa laajamittaisemman sekoittumisen ja uudenlaisten identifikaatioiden rakentumisen, mutta pitävät yhtä lailla yllä satoja vuosia sitten kehittyneitä puhetapoja ja stereotyyppioita.

⁶²⁴ Foucault, Michel (1972): *The Archeology of Knowledge and the Discourse of Language*. Pantheon Books, New York, 95.

LÄHDELUETTELO

Aineisto

Blogit (LIITE 1.)

Kirjallisuus ja artikkelit

- Antonisch, Marco (2005): Cardinal Markers of Finland's Identity Politics and National Identity. *Eurasian Geography and Economics*, vol. 46, 4, s.290-305.
- Blood, Rebekka (2004): A Few Thoughts on Journalism and What can Weblogs Do About It. 15.4.2004. http://www.rebeccablood.net/essays/what_is_journalism.html
- Bonnett Alastair (2004): *The Idea of the West: Culture, Politics and History*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Cappelli, Gloria (2013): "Travelling words: Languaging in English tourism discourse", in A. Yarrington, S. Villani and J. Kelly (eds.), *Travels and Translations*, Amsterdam, New York: Rodopi, p.353-374. http://www.gloriacappelli.it/wp-content/uploads/2006/09/Gloria-Cappelliedjk_02.pdf
- Cappelli, Gloria (2008) "Expats' Talk: Humour and irony in an expatriate's travel blog", *Textus*, Special Issue on Humour, edited by Delia Chiaro and Neal Norrick, pp.9-26. https://www.academia.edu/7338338/Expats_Talk_Humour_and_irony_in_an_expatriate_s_travel_blog
- Fairclough, Norman (1997): *Miten media puhuu. Vastapaino Tampere*. Alkuteos Media Discourse 1995. Suomentaneet Virpi Blom ja Kaarina Hazard.
- Fechter, Anne-Meike (2007): *Transnational lives: expatriates in Indonesia*. Ashgate, Farnham, UK
- Fechter ,Anne-Meike (2010): Gender, Empire, Global Capitalism: Colonial and Corporate Expatriate Wives *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 36, 8, s. 1279-1297.
- Foucault, Michel (1972): *The Archeology of Knowledge and the Discourse of Language*. Pantheon Books, New York.
- Hall, Stuartf (1999): *Identiteetti, Vastapaino, Tampere*.
- Hapuli, Ritva (2005): Naiset ylittävät rajoja. *Matkakirjallisuuden sukupuolistavista tulkinnoista*. Teoksessa Löytty, Olli (toim.) *Rajanylityksiä. Tutkimusreittejä toiseuden tuolle puolen*. Gaudeamus. s.125-141.
- Heinonen, Ari & Domingo, David (2009): Blogit journalismin muutoksen merkinä. Artikkeliteoksessa: Väliverronen, Esa (toim.): *Journalismi murroksessa*. Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä, Helsinki.
- Heinonen, Ari & Domingo, David (2008): Weblogs and Journalism. A Typology to Explore the Blurring Boundaries. *Nordicom Review*, vol. 29, 1, s. 3-15. http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/264_domingo_heinonen.pdf
- Helle, Merja (2009): Journalistisen työn murros. Artikkeliteoksessa: Väliverronen, Esa (toim.): *Journalismi murroksessa*. Gaudeamus, Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.
- Hentilä, Seppo (1999): *Itsenäinen Suomi idän ja lännen välissä: VäliEuroopan maa*. Teoksessa: Tuomas M. S. Lehtonen (toim.): *Suomi, outo pohjoinen maa? Näkökulmia Euroopan äänen historiaan ja kulttuuriin* (Sitran julkaisusarja, nro 229) s. 86-116. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huntington, Samuel (1993): *The Clash of Civilizations*. *Foreign Affairs*. Summer 1993.
- Joenniemi, Pertti & Lehti, Marko (2006): *Murtunut, uusiutuva vai muuttumaton länsi?*

- Kosmopolis, 36:2. <http://elektra.helsinki.fi.libproxy.helsinki.fi/se/k/1236-1372/36/2/murtunut.pdf>
- Juntunen, Tapio (2013): Venäjämme. Tweakling – Poliittikkaa ja muita maailman tiloja - blogi. <https://tweakling.wordpress.com/2013/10/02/venajamme/>
- Kaye, K. Barbara (2010): Blog Use Motivations: An Exploratory Study. Teoksessa Blogging, citizenship, and the Future of Media. Edit. Tremayne, Mark. Routledge, 134-136.
- Lounasmeri, Lotta (toim.)(2011): Näin naapurista Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat. Vastapaino Jyväskylä.
- Maasilta Mari, Rahkonen Juho & Raittila Pentti (2008): Islam suomalaisissa joukkoviestimissä. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja A 103.
- Meinander, Henrik (2010): Kekkografia. Historiaesseeitä. Kääntänyt Kinnunen Matti. Siltala, Helsinki.
- Mironova, Valentina (2009): Mitä Suomalaiset ajattelevat venäläisistä? Mosaiikki-lehti. No 7, 50. http://www.mosaiikki.info/lehdet_fi.php?id=2009_50_ajattelevat Luettu 20.1.2015
- Mitä on suomettuminen? Poliitikasta - Artikkeleita ja keskusteluja ajankohtaisista poliittisista ilmiöistä, yhteiskunnan tapahtumista ja tutkimuksesta. Suomen valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisema sivusto. <http://www.poliitikasta.fi/artikkeli/mit%C3%A4-suomettuminen>
- Nardi, Bonnie ja kumppanit (2004): Blogging as Social Activity, or, Would You Let 900 Million People Read Your Diary? http://www.darrouzetnardi.net/bonnie/pdf/Nardi_blog_social_activity.pdf Luettu 10.4.2013.
- Oksanen, Annika (2006): Ulkomaantyökomennuksille mukaan muuttaneet suomalaisnaiset kertovat kokemuksistaan. Väitöskirja. Yhteiskuntapolitiikan laitoksen tutkimuksia 2/2006. Yliopistopaino, Helsinki.
- Piller & Cho (2013): Neoliberalism as language policy. To be published in Language in Society vol. 42, 1. Pre-publication version. http://www.languageonthemove.com/wp-content/uploads/2012/04/piller_cho_neoliberalism-as-language-policy.pdf Luettu 15.1.2015.
- Raittila, Pentti (2004): Venäläiset ja virolaiset suomalaisten Toisina - Tapaustutkimuksia ja analyysimenetelmien kehittelyä. Tiedotusopinlaitos, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Verkkojulkaisija: Acta Electronica Universitatis Tamperensis : 362. <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-6016-2>
- Rulyova, Natalia & Zagibalov, Taras (2012): Blogging the Other: Construction of National identities in the Blogosphere. Europe-Asia Studies, vol. 64, 8. 1524-1545.
- Rydin, Ingegerd & Sjögren, Ulrika (2014): Talk on the Media'S Role in Creating Otherness and Exclusion: Discursive Identifications and Public (dis)Connections. Nordic Journal of Migration Research, vol. 4, 4, 201-209
- Said, Edward (1977): Orientalism. Penguin, London.
- Sedergren, Jari (2004): Blogien historia. Ennen ja nyt, historian tietosanomat 2/2004. Pääkirjoitus. <http://www.ennenjanyt.net/2-04/paak.htm> Luettu 13.12.2013
- Sihvola, Juha (2007): Maailmankansalaisuus: utopia vai mahdollisuus? Teoksessa: Hyttinen, Pertti (toim.): Suomalaisia vai maailmankansalaisia? Chydenius, Snellman ja globalisaatio. Anders Chydenius -säätön julkaisuja 3.
- Siles, Ignacio (2011): From online filter to web format: Articulating materiality and meaning in the early history of blogs. Social Studies of Science, vol. 41, 5, 737-758 <http://sss.sagepub.com/content/41/5/737>
- Snee, Helene (2013): Framing the Other: cosmopolitanism and the representation of

difference in overseas gap year narratives *The British Journal of Sociology*, vol. 64. 142–162.

STS Kielimatkat ja vaihto-oppilasohjelmat. Koe vaihtovuosi STS:n kanssa. <http://www.sts-education.com/finland/hs/ryhdy-vaihto-oppilaaksi/>

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. Itä-Aasia. ”Globaali murros kohti Aasiaa haastaa Suomea arvioimaan paikkaansa maailmassa. Suomen tulee pärjätä uudentyypisessä talouden ja kulttuurin kisassa.” <http://www.sitra.fi/tulevaisuus/ita-aasia> Luettu 15.7.2013.

Suomen Youth for Understanding (YFU). YFU:n historia. <http://www.yfu.fi/historia>
Tuomioja, Erkki (24.8.2015): Mikä on Suomen viiteryhmä? Puheenvuoro ulkoministeriön suurlähettiläskokouksessa <http://tuomioja.org/puheet/2015/08/mika-on-suomen-viiteryhma-puheenvuoro-ulkoministerion-suurlahettilaskokouksessa-24-8-2015/>

Vaimoni on japanilainen -blogi. japanisuomi.blogspot.com.

Valaskivi, Katja (2009): Pokemonin perilliset. Japanilainen populaarikulttuuri Suomessa. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja A110.

Varpio, Yrjö (2005): Suomi keskustana ja periferiana. Matkakirjallisuuden myyttiset ilmansuunnat. Teoksessa Löytty, Olli (toim.): Rajanylityksiä. Tutkimusreittejä toiseuden tuolle puolen. Gaudeamus, Helsinki

Painamattomat opinnäytteet

Bergset, Heli (2014): Bloggaamisen merkitys ulkosuomalaisten elämässä. Pro gradu – tutkielma. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteellinen tiedekunta, kasvatustiede.

Brander, Janica (2012): Kaksi kuvaa Kiinasta. Tutkimus Helsingin Sanomien lehtijuttujen ja Suomen Kiinan suurlähetystön verkkosivujen välittämästä Kiina-kuvasta. Pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto, viestinnän, median ja teatterin yksikkö, tiedotusoppi.

Jokinen, Jutta (2014): Suomalaisten expatriaattien sopeutuminen Pakistaniin. Pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu.

Koukkunen, Tuomas (2013): MEIDÄN JA HEIDÄN SUOMI Diskurssianalyttinen tutkimus samaistumisen ja eronteon kohteista WTC-iskujen 10- vuotispäivän uutisoinnissa. Tiedotusopin pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto, viestinnän, median ja teatterin yksikkö, tiedotusoppi.

Lehtinen, Aulikki (2014): Islamilainen feminismi muslimiyhteisössä - suomalaisten ja ruotsalaisten muslimifeministien näkemyksiä. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta. politiikan ja talouden tutkimuksen laitos.

Länsiluoto, Liina (2008): TOISEUDEN TARINAT, UHAN KUVAT Venäjä-kuva ja suomalaiskansallisen identiteetin rakentaminen 1970- ja 1990-luvun peruskoulun historian oppikirjoissa. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, poliittinen historia.

Piskonen, Miiamaria (2014): Australian ulkosuomalaisten identiteettiperformanssi verkkokeskusteluissa. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto, filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos, folkloristiikka.

Riitaoja, Anna-Leena (2005): Lähi-itä – mielikuvat, media ja konflikti. Tutkimuskohteena opettajaopiskelijat. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteiden tiedekunta, soveltavan kasvatustieteen laitos.

Suni, Henrik (2014): Lähi-Idän konflikti YLE:n ja BBC:n verkkouutisissa tasapainon näkökulmasta. Pro gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos, journalistiikka.

Syrjä, Sari (2007): *Suomalaisten naisten kokemukset YK-vaimoina*, Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, sosiaalipolitiikan ja

sosiaalityön laitos, sosiaalityö.

Typpö, Eija (2009): Toiseuttavat asenteet Istanbulin Suomalaisten blogiteksteissä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta, historian ja etnologian laitos, etnologia.

Väyrynen, Outi (2014): Vaihto-oppilaiden paikkakokemuksia. Suomalainen nuori matkalla kohti kolmatta kulttuuria. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopiston yhteiskunta- ja kauppatieteiden tiedekunta.

Sanomalehdet

Yksittäisiä artikkeleita vuosilta 2014-2015:

Helsingin Sanomat

New York Times

Washington Post

Iltasanomat

Virallisjulkaisut

Hallituksen ulkosuomalaispoliittinen ohjelma vuosiksi 2012 – 2016.

http://www.intermin.fi/download/46344_ulkosuomalaisohjelma_2012-2016.pdf?b3fbb37ae79ad188

Tilastokeskus. Muuttoliike. Maahanmuuton voitto pieneni vuotta aiemmasta. 29.5.2015.

http://www.tilastokeskus.fi/til/muutl/2014/muutl_2014_2015-05-29_tie_001_fi.html

LIITE 1. Aineisto

Tutkittavat blogit kohdemaittain, kaupungeittain ja kirjoittajan statuksen mukaan. Blogin nimi, internetosoite, kirjoittajien määrä ja sukupuoli ja blogin ajanjakso, sekä onko blogi poistunut tai salattu tutkimuksen aikana.

Kiina

Shanghai

Expatriatti/puoliso

- Koti koivujen katveessa. <http://kotikoivujenkatveessa.blogspot.fi/> nainen, 2012-2015
- Tuoksuvan orkidean maa. <http://tuoksuvanorkideanmaa.blogspot.fi/> nainen, 2012-2014
- Shanghai päiväkirja. <http://shanghaig.blogspot.fi> nainen, 2006-2009.
- Pirkkalasta Pudongiin. <http://pirkkalastapudongiin.vuodatus.net> nainen, 2011-2012.
- Kippis iso Kiina. <http://kippiskiina.blogspot.fi/> nainen, 2012-2015.

Työharjoittelija

- Shanghai valot. <http://pienekiinalaiset.blogaaja.fi> syksy 2012
- *Merta edemmäs* <http://marikukka.blogspot.fi> SALATTU 2014
- Savolainen Shanghaissa. <http://savolainenshanghaissa.vuodatus.net/> 2013

Au pair

- <http://miishanghai.blogspot.fi/> SALATTU 2015
- Wanderwall (aiemmin Taleidoscope) <http://teleidoscopeworld.blogspot.fi/> nainen, Shanghai ja Peking. 2013-2015

Peking

Expatriatti/puoliso

- Days in China. Omia ja lainattuja havaintoja Kiinasta. <http://leohydra.wordpress.com/> mies, *muutaman Kiinassa eletyn vuoden jälkeen* 2011-2012.
- Kiina-ilmiö <http://kiina-ilmio.blogspot.fi/> nainen, 2014-2015.
- Andersonien elämää Pekingissä. pekinginankat.blogspot.com molemmat bloggaavat, 2012.
- MiaO kurkistaa Kiinaan. <http://miaokurkistaakiinaan.blogspot.fi/> nainen, 2008-2011.
- Vilijonkka ja tyttäret. <http://vilijonkka.blogspot.fi> nainen, 2008-2013.

Harjoittelija

- Kiinalainen juttu! kiina-antti.blogspot.com/ mies, 2012-2014.

Vaihto-opiskelija

- Keskimaahanmuuttaja eli Noora lähtee opiskelemaan Kiinaan. <http://keskimaahanmuuttaja.wordpress.com> nainen, 2010-2011.
- 李燕娜 matkassa. (Tekstissä lyhennetty muotoon: Matkassa) <http://blogs.helsinki.fi/jannalip/> 2011-2013 ja <https://jannanblogi.wordpress.com/> 2011-2015, nainen, vaihto-opiskelija ja harjoittelija.
- Pekingin kampuspäiväkirja. <http://kampuspaivakirja.blogspot.fi/> 2007-2009. kirjoittajalla myös toinen blogi: Kirjauksia Pekingistä <http://weishenme.vuodatus.net>

2008-2012, mies.

- Dui dui dui. <http://laonuo.blogspot.fi> mies, 2008-2012 harjoittelussa ja stipendiaattina yliopistossa. Myös ammattimaisempi Kiinablogi. <http://kiinablogi.blogspot.fi/> 2011-2015.

Lukiovaihto-oppilas

- Beijing Babe. <http://beijingbeibi.vuodatus.net/> tyttö, 2012-2013, myöhemmin Pekingin valot. <http://www.lily.fi/blogit/pekingin-valot/> 2013.
- Burger goes Chinese. burgergoeschinese.blogspot.com tyttö, 2012-2013.

Hangzhou

Expatriaatit/ puoliset

- Kotirouva Kiinassa. <http://kotirouva.vuodatus.net/> nainen, 2005-2009.
- Isi täällä hei! <http://sampeson.vuodatus.net> (edellisen kirjoittajan) mies, 2005- 2009
- Suomalaista Kiina-elämää. <http://hanzun.vuodatus.net/> nainen, 2005-2007.

Suzhou

Expatriaatit

- *Keskinarkaudet Kiinassa* <http://keskinarkaus.weebly.com/index.html>
blogi muutettu muotoon Keskinarkaudet Kiinasta kotona ja vanhat postaukset poistettu.
- Kotiäiti Kiinassa. <http://suzhouan.vuodatus.net/> nainen, 2010-2012 ja <http://suzhouan.blogspot.fi/>

Chengdu

Expatriaatti/puoliso

- Yet another China expat blog. <http://matilainen.info/kiinassa/> pariskunta, 2010-2011
- Ni Hao Chengdu. Rakkaus on pesti Kiinaan <http://nihaochengdu.blogspot.fi/>
vaihtari-komennusvaimo 2011-2012

Nanjing

Expatriaatti

- Angina ja muita sairauksia. <http://anginajamuitasairauksia.wordpress.com>
nainen, taiteilija 2011-2013

Changzhou

Expatriaatti

- Kalpeanaama Kaukomailla. <http://kalpeanaama.munblogi.com/>
2011-2012

Harbin

Vaihto-opiskelija

- Kymmenen kuukautta Harbinissa. <http://panzixi.wordpress.com/>,
nainen, 2011-2012

Guangzhou

Opiskelija

- Living A Dream In China. sarajaaksola.com, nainen, 2010-2015 kirjoittajalla myös suomenkielinen blogi: Unelmien arkea Kiinassa <http://sarajaaksola.com/blogi/>

Shehong (Sichuanin maakunta)

Sairaanhoitaja

- Kauas pilvet karkaavat – niin minäkin. <http://kauaspilvetkarkaavat-niinminakin.blogspot.fi/> nainen, 2009.

Venäjä

Moskova

Naimisissa paikallisen kanssa

- *Minun Moskova.* <http://www.minunmoskova.blogspot.fi> 2008-2011. SALATTU
- Minä ja maatuskat...elämää Moskovassa. <http://edith75.vuodatus.net/> 2008-2010 ja Kakkavaippoja ja korkkareita, minä ja maatuskat yhä Moskovassa. <http://naatuska.blogspot.fi/> 2010-2013, nainen.

Au pair

- Elämää itänaapurissa. <http://www.elamaaitanaapurissa.blogspot.fi/> nainen, 2013-2014.

Vaihto-opiskelija

- Moskovaan! <http://moskovaan.blogspot.fi> nainen, 2012-2013.
- Kohti seikkailuja. <https://kohtiseikkailuja.wordpress.com> 2014-2015.

Pietari

Vaihto-opiskelija

- Vaihtovuosi Pietarissa. 09-10 <http://vaihtopietarissa09.blogspot.fi/> mies, 2009-2010.
- Vaihtovuosi Pietarissa / Venäjällä. <http://samikorhonen1986.blogspot.fi> 2011-2012
- Vaihto-oppilaana Venäjällä. <http://venaja.blogspot.fi> mies, 2007-2008.
- Veeruska Venäjällä. <http://bepa-ru.blogspot.fi> nainen, 2007-2008.
- Vaihrossa Venäjällä – Pietari. <http://vaihdossavenajalla.blogspot.fi/> mies, 2012.
- (Ei nimeä, tekstissä nimellä: Pietarin vaihtoblogi) <http://pietarinvaihtoblogi.wordpress.com> 2012-2012

Työharjoittelija

- *Pietarin pinnan alla.* <http://www.turkulainen.fi/pietarin-pinnan-alla> nainen, 2013
POISTUNUT

Määrittelemätön, Keski-Venäjä

Expatriaatti

- Kaoottista elämää Keski-Venäjällä <http://elamavenajalla.blogspot.fi> mies, 2009-2011.

Petroskoi

Vaihto-opiskelija

- Киде в Петрозаводске. <http://kidevenajalandiassa.blogspot.fi/> tyttö, 2012-2013.

Krasnodar

Lukiovaihto-oppilas

- *Juttasofia vaihdossa.* <http://juttavaihtarina.blogspot.fi/> tyttö, 2011-2012. SALATTU

Jaroslavl

Vaihto-opiskelija

- Venäjän riivaama. venajanriivaama.blogspot.com/ nainen, 2014.

Saudi Arabia

Riad

Sairaanhoitaja

- Vuosi Riyadhissa. <http://vuosiriyadhissa.blogspot.fi/> nainen, 2012-2013
- Saudeissa hoitajana. <http://saudeissahoitajana.blogspot.fi/> nainen, 2010-2011.
- Aidan takana. <http://soilenblogi.blogspot.fi/> nainen, 2013-2015
- Blue Abaya. <http://www.blueabaya.com> nainen, ainakin 2011-2015
- *Mustakaapu.* <http://suomenkuvalehti.fi/blogit/mustakaapu/> POISTUNUT

Expatriaatti

- Elämää Saudi-Arabiassa. punainenmeri.blogspot.fi mies, 2014-2015.

Qatar

Au pair

- THERE AND BACK AGAIN - AUPAIRINA QATARISSA ELOKUU 2009 -> <http://qatar0910.blogspot.fi/> nainen, 2009-2010.

Israel

Jerusalem

Vapaaehtoistyöntekijä

- Prayer and postcard. <http://prayerandpostcards.blogspot.fi/> nainen, 2015.

Expatriaatti

- .. mutta täällä ei sada koskaan. <http://yoe.iki.fi/> ja <https://eisada.wordpress.com> nainen, blogi 2003-2013.

Määrittelemätön ulkosuomalainen

- Shabat balagan. <http://shabatbalagan.blogspot.fi/> nainen, 2014-2015

Hebron, Länsiranta

Ihmisoikeustarkkailija

- Ranta-albumi. Kuvia ja tarinoita miehitetyltä maalta. www.ranta-albumi.net mies, 2012-2014.

Turkki

Istanbul

Vaihto-opiskelija

- Kohtaamisia Istanbulissa. turkkilainennamu.vuodatus.net nainen, 2013-2014.
- Greek Coloring Book. <http://greekcoloringbook.blogspot.fi/> nainen, Turkissa 2015, blogi 2013-2015.

Ulkosuomalainen (työssä oleva)

- Ulkosuomalaisen äidin merkintöjä. ulkosuomalainenaiti.blogspot.fi nainen, 2012-2015.
- Saaran ja Severin vuosi Istanbulissa. <http://kultasarvi.blogspot.fi/> pariskunta, 2014-2015.

Denizli (Länsi-Turkki)

Naimisissa paikallisen kanssa

- Seikkailuni Turksissa. <http://seikkailuniturksissa.blogspot.fi/> nainen, 2013-2015.

Japani

Tokio

Expatriaatti/ puoliso

- Tokyo deai. <http://tokyo-deai.blogspot.fi> mies 2009/1-2013/1
- Sushiraja. <http://sushiraja.blogspot.fi/> pariskunta 2004-2012

Lukiovaihto-oppilas

- 301 Days of Japan. <http://301daysofjapan.blogspot.fi> poika 2011-2012

Vaihto-opiskelija

- Idempänä. <http://7830km.blogspot.fi> nainen, 2012-2013.
- Tylsää elämää tuppukylässä... <http://totallylostintokyo.blogspot.fi> mies, syksy 2010
- My heart in Tokio. <http://www.sushitaivaassa.blogspot.fi/> nainen, syksy 2010.

Niigata

Lukiovaihto-oppilas

- Villen Japanin blogi. <http://villejapanissa.blogspot.fi/> poika, kevät 2013.

Toyokava (Aichin)

Lukiovaihto-oppilas

- Japanissa vaihdossa. <http://vuosijapanissa.blogspot.fi> poika, 2012-2013.

Kawaguchi (Saitama)

Lukiovaihto-oppilas

- Japanilainen vuosi. <http://japanilainenvuosi.blogspot.fi/> tyttö, 2012-2013.

Suur-Tokio, Sagamihara

Korkeakouluvaihto/ asiantuntija

- Riisa no Nippon. <http://riisanonippon.blogspot.fi/> nainen, vaihto 2009-2010, blogi 2008-2013.

Sendai

Lukiovaihto-oppilas

- Made in Japan. <http://jennymadeinJapan.blogspot.fi/> tyttö, 2010-2011.

Hokkaido

Lukiovaihto-oppilas

- Japanissa vaihdossa. 2010-2011 <http://thetrip123.blogspot.fi> tyttö

Hiroshima

Vaihto-opiskelija

- _Kirjeitä Hiroshimasta. http://lettersfromhiroshima.blogspot.fi_nainen, 2012-2013.

Nishinomiya

Vaihto-opiskelija

- Läntisen palatsin varjossa. <http://lantisenpalatsinvarjossa.blogspot.fi/> nainen, 2012-2013.

Osaka

Lukiovaihto-oppilas

- Flavour of life in Osaka. <http://behindthesescenes.blogspot.fi> tyttö, 2011-2012.